

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228748

UNIVERSAL
LIBRARY

فیه خیر احسان

کتاب
تاریخ
خاندان
سعدی

کتاب
تذکره اخواتین در شرح حال
مشاهیر نسوان عالم از عرب و روم
و هند و عجم از صدر اسلام تا کنون
را اوصاف حمیده و صفات
پسنیده آنها و اشعاری که در عربی و فارسی
و ترکی گفته اند و حکایات و عجایبی
که از آنها روایت شده که ارباب
تضائیف و مصنفین احوال ذکر کرده اند
مکرره اندیرت حروف تجوی
تضائیف و قطباعت

خوزمقصود الخیر احسان

۳	آمنه بنت وهب مادر رسول خدا	۳۳	اسما بنت عبد الله
۷	آزاد زوجه شهربان باذان غزوه فیروز پل	۳۴	اسما بنت عمیس دختر جعفر طیار
۱۱	آسیه خاتم مادر فتحعلی شاه قاجار	۳۵	اسما بنت محمد بن صصری
۱۱	آسیه دختر جالبندین صاحب بن ابی منصور	۳۵	اسما بنت یزید انصاری
۱۱	آغا گوچک صدیه مرحوم سیف تیم میرزا	۳۶	اسما بنت سمش الدین محدث
۱۱	آغا حاجی زوج فتحعلی شاه قاجار	۳۶	اسما العامریه از اهل مالی اندلس
۱۲	آفا س	۳۶	اسما و عبرت از عنوان اسلامبول
۱۲	آمنه زوجه ابن دینه شاعر است	۳۶	اعتماد از جواری معتمد اشبیلیه
۱۳	آفا سکی دختر میرزا میران شاه	۳۸	اعرابیه از زمان بادیه نجد است
۱۳	آفا یکم از نسا عالی درجات پسر است	۳۸	امامه بنت حسن و ج
۱۴	آمنه بنت شرف الدین الدومجی	۳۹	امامه بنت ابی العاص
۱۴	آمنه رطیه	۳۹	امامه المریدیه از نسا صحابیه است
۱۴	آمنه بنت علی بن عبدالعزیز دمشقی	۳۰	آمنه ابجلیل از صلحای زنان عرب
۱۴	انی فاطمه خاتم از نسا اسلامبول	۳۱	امه انخالق دختر عبداللطیف بن صدق
۱۴	آغا ملک بنت ابراهیم بن خلیل بن محمد	۳۱	امه الغزیز شرفیه زنی از اندلس بوده
۱۴	آنچه عقیل دختر عقیل ابن اسطالب	۳۱	آم ابان زنی است ششمیه
۱۵	آنچه عیدلان بن سلمه از قبیل بنی نضیف	۳۲	آم امین مادر اسامه بن زید
۱۶	اخت المزمی همشیره ابوابر ابراهیم المزمی	۳۲	آم ایوب انصاری
۱۶	ارسلان خاتون از سلاجقه ایران	۳۲	آم البینید دختر عبدالعزیز اموی
۱۶	ارهم بانیه ستمی تقدیه سیم زوجه محمد شاه	۳۴	آم البینید بنت خرام الکلابیه زوجه خرمیه
۱۶	ارجمند بانو سیم مطلقه به ممتاز محل	۳۵	آم حمیل از اقوام ابوهریره
۱۷	اروی بنت الحارث بن عبدالطلب	۳۵	آم حبیبیه بنت ابی سفیان
۱۹	اروی بنت العبد المطلب	۳۶	آم حسان کوفی
۲۰	اسما ذات النطاقین دختر خلیفه اول	۳۶	آم الحکیم البیضیه دختر عبدالطلب

امام

۳۶ ام حکیم المخرومیه دختر حارث بن شام
 ۳۷ ام حکیم الواصله زوجه عبد العزیز اموی
 ۳۸ ام خارجه از نسا معروفه عرب
 ۳۸ ام انجیار زوجه ابو انجم شاعر
 ۳۸ ام انخیر بغدادیه
 ۳۸ ام انخیر بنت اکریش کوفی
 ۴۰ ام الدر دا
 ۴۰ ام انخیر بنت صحرا در خلیفه اول
 ۴۱ ام رعله القشریه
 ۴۱ ام رومان زوجه خلیفه اول
 ۴۱ ام سعید دختر عصام حمیری
 ۴۲ ام سلمه دختر رسول خدا
 ۴۲ ام سلیم دختر لمخان بن قال
 ۴۳ ام عاصم مادر عمر بن عبد العزیز
 ۴۴ ام عباس دختر ابی الفتح ضیفی
 ۴۴ ام هقیل فاطمه بنت اسد
 ۴۴ ام العلاء دختر یوسف اندلی
 ۴۵ ام علی زوجه احمد خضروه
 ۴۵ ام عیسی از نسا معروفه صحابه
 ۴۵ ام الفتی مادر انجیرت که در جنگ جمل
 از جبا حضرت قرآن ابیدان برد
 ۴۵ ام الفتح دختر احمد بن کامل
 ۴۵ ام الفضل زوجه جناب عباس عم رسول خدا
 ۴۶ ام الفضل دختر مامون عباسی

۴۹ ام کج زوجه اوس بن ثابت انصاری
 ۴۹ ام کلثوم الکبریا دختر حضرت امیر
 ۵۰ ام کلثوم صغیرا دختر حضرت امیر
 ۵۰ ام کلثوم دختر عبد الله بن عامر
 ۵۰ ام معبد دختر خالد خزاعی
 ۵۲ ام المنان دختر عبد المؤمن بن یحیی
 ۵۲ ام مهران دارا می مقام ویلا
 ۵۲ ام هاشم زوجه زید بن معاویه
 ۵۳ ام هانی دختر ابو طالب
 ۵۳ ام هانی دختر حافظ علی الدین محمد بن هند
 ۵۳ ام هانی مریم دختر شیخ نور الدین شافعی
 ۵۴ ام لهند دختر قاضی ابو محمد عبد الحق اندلی
 ۵۴ ام المیشیم
 ۵۵ ام المیشیم
 ۵۶ امات المؤمنین مقصود زوجهات
 ۵۶ امیه بنت عبد المطلب رحمت خدا
 ۵۷ امه الغفاریه فیه تبلیه ابو ذر غفاری
 ۵۷ امیر الدوله بانوی سرای علی حضرت
 ۵۸ پادشاه ایران ناصر الدین شاه قاجار
 ۵۸ آغا بیک هرودیشا عه
 ۵۸ آغا بیک دختر همت قزاقی خراسانی
 ۵۸ آغا دوست سبزواتیه
 ۵۸ امامه دختر حضرت امام محمد تقی
 ۵۸ ام عیبه الله دختر حضرت امامان

۵۹ ام کلثوم دختر نسید الساجدین

۵۹ ارزوی سمرقندی

۵۹ اقالی

۵۹ اقادوست

۶۰ پادشاه خاتون حکمران ملوک قراختایان

۶۰ هشیبه دختر معتمد بن عباد

۶۲ بختیة المدینه از نساء مشهور مدینه طیبه

۶۲ بدر الدجی مادر القاسم بامر الله

۶۲ برویه زوجه امر بامر الله

۶۳ بذل جواری عبد الله بن موسی الهادی

۶۳ برکتہ الست اجدیده مادر ملک شرف

۶۴ بزه بنت عبد المطلب

۶۴ پرتویاله والد سلطان عبد العزیز

۶۴ ~~بختیہ جاریه عایشه~~

۶۵ پریخانم دختر شاه طلاس

۶۵ بریکه از جواری آزاده شده بنی زهره آ

۶۶ بزم عالم زوجه سلطان محمود خان ثانی

۶۶ بغداد خاتون دختر امیر چوپان

۶۷ بنت ابجدی دختر جودی

۶۷ بنت حسرا ویردی بنی بن ابی عمرو غسانی

۶۷ بوران دختر حسن بن سهل وزیر

۶۸ بھروزه خانم زوجه شاه اسمعیل

۶۸ بیگم دهلوی

۶۹ بیگم جان خانم دختر فتحعلی شاه قاجار

۶۹ بدور جاریه بنت الملک

۷۰ بلقیس دختر محمد بن بدر الدین بلقینی

۷۰ بی دست

۷۰ بی بی خواهر شیخ عبد الله دیوانه

۷۰ تحفه عربیه

۷۱ تذکار پای خاتون دختر ملک ظاہر

۷۱ ترخان خدیجه سلطان زوجه سلطان ابراهیم خان

۷۲ ثقیة الامیرنازیه دختر ابوالفرج

۷۲ ترکان ملکه مادر سلطان شاه بن امیرنا

۷۲ ترکان خاتون دختر سلطان جلال الدین

۷۳ تاضربنت منظورریان

۷۴ تونسه کنیزک مغنیة عباسیه

۷۴ تمیسه بنت وهرز زوجه رفاه

۷۴ تومان آغا

۷۴ ثقیة دختر خطیب محدث ابوالفرج

۷۵ تندو دختر حسینی ابن اویس ترکان

۷۶ تومی التون زوجه ملا بقائی

۷۷ توست

۷۷ ثمنیه بنت یعاز زوجه ابو خریفه

۷۷ ثونیه جاریه ابولسب

۷۹ جان حسد اقادین

۷۹ جبراء بنت قنابه مادر زن حضرت ایام حسنی

۷۹ جعد زوجه حضرت امام حسن ع

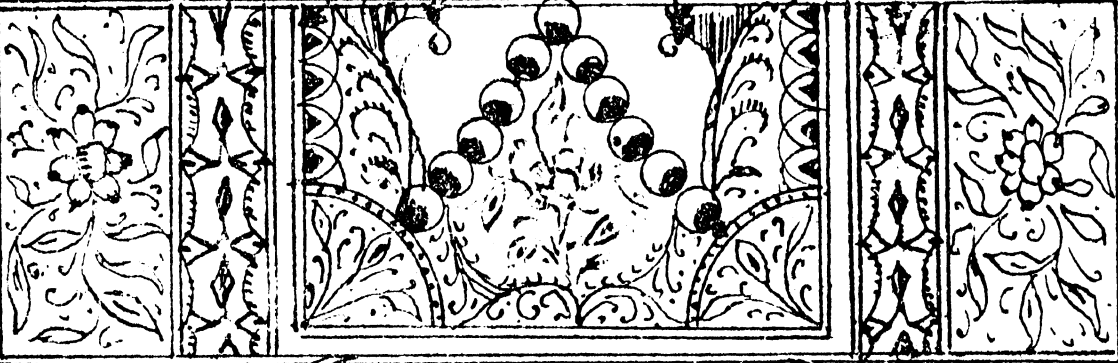
٩٢	حكيمه مشقت	٨٠	جانان حکيم ہندیہ
٩٢	حليمه بنت ابی ذؤیت رای حضرت عمر	٨٠	جمیلہ سلطانیہ دختر ملک عادل
٩٢	حليمه بیکی آقا دختر سلطان حیدر گان	٨٠	جمال النساء بغدادیہ
٩٣	حدو نہ شاعرہ اندسی	٨٠	جمیہ دختر ناصر الدولہ
٩٤	حننۃ المعتزہ	٨٠	جانہ دختر ابی طالب
٩٤	حمیدۃ البربریہ مادر امام موسی کاظم	٨١	جان محبوبہ ابی نواس
٩٥	حمیدہ بانو حکیم زوجہ نصیر الدین محمد	٨١	جوہرہ دختر بیبہ اللہ
٩٥	حنیفۃ القسنتی	٨٢	جویریہ از زوجات رسول خدا
٩٦	حیاة قائم زوجہ شاہ اسمعیل صفوی	٨٢	جھنک خانم بانوی حرم علی حضرت ناصر الدین شاہ
٩٦	حیات النساء حکیم	٨٢	جھنک آرا حکیم دختر شاہ جان قاجار غلہ اللہ
٩٧	حیاتی زوجہ نور علی شاہ	٨٢	جھنک خاتون شیرازیہ
٩٧	حاجیہ زوجہ فتح علی شاہ قاجار	٨٢	جھنک زوجہ شاہ اسمعیل صفوی
٩٧	حلیمہ از نسائ مشہور اسلامبول	٨٢	جھنک شاعرہ دہلویہ
٩٨	حنیفہ بنت احمد بن داود	٨٥	حاجی قادین دختر اسکندر پاشا
٩٨	خدیکہ کبر اقم المؤمنین زوجہ حضرت زین	٨٥	جنتی زنی مدنیہ است
١٠٠	خاتون والدہ سلطان ملک عادل	٨٧	حبیبہ خانم بنت علی پاشا از اہل بکرکت
١٠٠	سید الدین ابی بکر بن ایوب	٨٨	حجابی دختر بلالی استر آبادی
١٠٠	خدیکہ الست دختر معصم عباسی	٨٨	حجابی از نسوان کلپا یکان
١٠٠	خدیکہ سلجوقیہ دختر داود بن میکائیل بن سلجوقی	٨٨	حجناہ
١٠٠	خدیکہ بنت بدران	٨٩	حمر و نام زینب الشعریہ است
١٠١	خدیکہ بنت القیم معروف نامہ العزیز	٨٩	حسانہ التمیمیہ دختر ابو سعید شاعر اہل بکرکت
١٠١	خدیکہ بنت المامون	٩٠	حسنہ از جواری ہمدی عباسی است
١٠٢	خدیکہ دختر ابوالقاسم النوری	٩٠	حفصہ دختر خلیفہ ثانی از زوجات حضرت زینب
١٠٢	خدیکہ بنت العبد الوهاب	٩١	حفصہ بنت حمدون

۱۰۲ خرقاء محبوبه ذوالرمله شاعر
 ۱۰۲ خرقاء الصغیریه زنی زنجباری بوده
 ۱۰۳ خلیفه الملکیه مملوک ابن شماسه
 ۱۰۳ خنساء شاعره معروفست
 ۱۰۸ خازن الدوله زوجه فتحعلی شاه قاجار
 ۱۰۸ خوله دختر ثعلبه از صحابیانست
 ۱۱۰ خوله خواهر سیف الدوله ازال حمدان
 ۱۱۰ خوله بنت جعفر الحنفیه
 ۱۱۰ خیره مادر حسن بصری
 ۱۱۱ خیزران جاریه خلیفه عباسی
 ۱۱۱ خان زاده دختر میر یادگار
 ۱۱۱ خدیجه خاتم زوجه کریم خان زند
 ۱۱۲ خدیجه دختر احمد بن الطنبغا
 ۱۱۲ خدیجه بنت الملک
 ۱۱۲ خزانه دختر خالد بن جعفر بن فرطه
 ۱۱۳ خوله بنت الازور
 ۱۱۴ دارمیه الکجریه از بنی کنانه
 ۱۱۶ دلاشویه یا کحه سلطان مادر سلطان سلیمان
 ۱۱۶ دفاق مغنیه
 ۱۱۷ دفره
 ۱۱۷ دلشاد خاتون دختر قمر تاش بن امیر چوپان
 ۱۱۷ دلشاد خاتون دختر امیر علی جلایر
 ۱۱۸ دلشاد شاعره
 ۱۱۸ دنانیر جاریه خالد بنکی

۱۱۸ دنانیر جاریه ابن کناسه
 ۱۱۹ دنیا جاریه عبدالسلام معروف بیک کهن
 ۱۲۰ دولت بانو سیم دختر محمد عظیم شاه
 ۱۲۰ بن اورنگت درس
 ۱۲۰ دهناء زوجه عجاج را بن مشهور
 ۱۲۱ ذات الازمنین
 ۱۲۱ ذات احوال از جواری بیرون الرشید
 ۱۲۱ ذات انکار لقب سبزه بنت عیسی
 ۱۲۲ ذات النظاقین اسما دختر خلیفه اول
 ۱۲۲ ذلفاء از جواری خلفای اموی
 ۱۲۳ ذلفاء
 ۱۲۴ ذلفاء جاریه ابن طرخان
 ۱۲۵ رابعه دختر ابن حجر عسقلان
 ۱۲۵ رابعه بنت الحکمین النخدییه
 ۱۲۵ ریا العقیلیه شاعره بصریه
 ۱۲۶ رابعه عدویه دختر اسمعیل العدوی
 ۱۲۷ رابعه شامیه
 ۱۲۸ رابعه حبیلانیه
 ۱۲۹ رابعه صفهانی از سلاطین آل ساسانی
 ۱۲۹ رباب دختر امرئ القیس
 ۱۳۰ رباب زوجه اقیشر شاعر
 ۱۳۰ رباب دختر جمیله از بنی ذهل
 ۱۳۱ ربیعہ جاریه ابن رابیع
 ۱۳۲ ربیعہ زوجه یزید بن عبدالملک

۱۳۲ ربیعہ بنت النصر ۶ رجب بنت القلیج
 ۱۳۲ رشحہ کاشانی و دختر بائف کاشانی
 ۱۳۳ رضیہ سلطان دختر شمس الدین شمس
 ۱۳۳ رضیہ ازجاری عبدالرحمن ثالث
 ۱۳۳ رقیقہ بنت ابی صفی
 ۱۳۴ رقیہ بیبہ حضرت رسول خدا
 ۱۳۵ رقیہ دختر حضرت امیر
 ۱۳۵ رقیہ دختر محمد بن علی بن ابی القاسم
 ۱۳۶ رملہ بنت زبیر ۶ رملہ بنت مثینہ
 ۱۳۷ ریانت اکارث ۶ رمیکہ
 ۱۳۸ روب متی ۶ ریاد دختر خضر لیلی
 ۱۳۸ ریخاہر سلامہ ۶ ریخانہ دختر سمعون
 ۱۳۸ زبیدہ خاتون دختر جعفر بن منصور
 ۱۳۹ زینب النساء پیم دختر عالمگیر پادشاہ
 ۱۴۰ زینب النساء پیم دختر عالمگیر
 ۱۴۱ سبح بنت عمارت موصلی کما و حاجی کرد
 ۱۴۲ سوده بنت زمعه زوجہ رسول خدا
 ۱۴۳ سیدہ پیم بنت سید ناصر جرجانی
 ۱۴۳ نواب عالیہ شاہ جهان پیم بیبہ پاول
 ۱۴۵ شفا بنت عبداللہ بن عبد شمس
 ۱۴۵ شیرین بانوی حرم خنر و پرویز
 ۱۴۶ شہر بانو دختر زید و جرد و زوجہ حضرت شہد
 ۱۴۷ صفیہ زوجہ رسول خدا
 ۱۴۹ ضبیہ بنت خزیمہ بن ثابت انصاری
 ۱۵۰ ضعیفہ معاصر حکیم آرزوی و طلیحہ

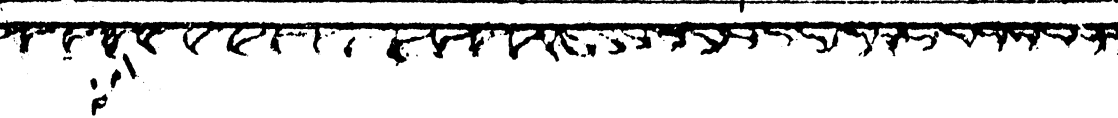
۱۵۰ عایشہ دختر خلیفہ اول
 ۱۵۱ عمرہ دختر سعد بن عبداللہ غذا
 ۱۵۱ عکثرشہ دختر اطروش بن رواحہ
 ۱۵۳ فاقرہ زوجہ مرہ اسدی
 ۱۵۴ فاطمہ دختر اسود بن عبدالاسد
 ۱۵۵ قرۃ العین خلیفہ طایفہ بابیہ
 ۱۵۸ کنا پیم ۶ کالمہ پیم
 ۱۵۹ کتیر فاطمہ ۶ لبابہ کبرا ۶ لباصغرا
 ۱۵۹ لیلی بنت حبیبہ لیلی دختر حکیم انصاری
 ۱۶۰ میمونہ زوجہ رسول خدا
 ۱۶۱ ماریہ بنت شمعون
 ۱۶۱ مثنیہ دختر شام بن عروہ
 ۱۶۳ ملکہ دختر پادشاہ سبا
 ۱۶۴ میون بنت بجدل
 ۱۶۵ مہری زوجہ حکیم عبد العزیز
 ۱۶۶ ہستی از زمان مشورہ کبجہ
 ۱۶۶ باہ لقانام چندا پری از مشاطگان
 ۱۶۷ نور جهان پیم بانوی حرم جہانگیر شاہ
 ۱۶۷ نہالی صاحبہ حرم پیم والدہ شاہ سلیمان
 ۱۶۸ اعلیٰ حضرت و کتوریا ملکہ اعظمہ
 انکارنما و امیر اطرسیند و سنا
 ۱۷۵ ہند جگر خوار بنت عتبہ
 ۱۷۶ ہفت عقیقہ
 ۱۷۶ ہمدی از سادات جرجان
 ۱۷۷ یاسمن بوزوجہ میر عسکری و اسفا



بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

خامنه صنع که اوراق حبهان آید | خلد را نیز خیرات حسان آراید

زهی نگارنده قادر و براننده قاهر که در سیمه امتحان صیرت نبات را جمال معنی داد و در هند و
بسیاری از ربات جمال و دلیعه کامل از معرفت و کمال خفا از دو دمان رسالت بقول عذرا
آورد و در خاندان نظم و عرفان ایجاد رابعه و خنسا کرد افا خنثش پرده نشینان را در فنون
فضایل و معارف اشیاخ معارف و مشایخ نمود و ابواب حکمت و ادب بر روی مختار است
عقایل کشود مشوره عصمت از و طلب کرد معصومه نامی گشت و جاریه بزم آرائی و دلربایی
خواست محبوبه کرامی شد بر نم و ترانه مغنیه طبعهای خادرا اشتغال ساخت و بشعله عشق عانیه قلبهای
جامد را گرم و نرم نموده بگذاخت بلکه را بر تخت ملوک نامدار نشاند و مردان روزگار را محکوم حکم
او گردانید تا بمانند که امر آن اوست و فرمان فرمان او قدرتش بی پایان است عظیمش نسبت
بزنان و مردان یکسان حق این است که باید غافل نبود که در حین آن زنان بوده اند که در زیر پر
کله دار پیا نموده اند در فهم حقایق اجتهادی کرده و در حل غوامض تحقیقی انیق آورده لشکر شکسته اند
کشور گرفته اند صدکا کرده اند صدر او رفته اند و ارباب سیرزاهنا بدستی ذکر می نکرده اند
صتم شدم که در حالات نساء مشهوره است قها کنم و به استمداد رجال اهل حق طرحی برای این نارنج
از حسن اتفاق کتاب مشاهیر النساء از مولفات ادیب اربیب محمد زینبی افندی بدست آمد ترجمه
اساس قرار داده معلومات خود را با بعضی تصرفات که بنظر فایز درست می آید بر آن افزودم و
بنکارش احوال خیرات حسان ابتدا نمودم تو مردی واقف او باش ز حال زنان نیز آگاه
باش زن از فضل محمود عالم بود چه مردی بود کز زنی کم بود حرف الایف



آمنه بنت وهب ماد حضرت رسول الله صلی الله علیه وآله دختر وهب بن عبد مناف بن
 زهره بن کلاب بن مرة بن کعب بن لوی بن غالب بن فهر سیب باشد زهره از اشراف قریش و برادر
 قصی بن کلاب است که جد بنی هاشم بود پس سلسله نسب آمنه چون سه لطن بلافت بخت حضرت فخر
 کاینات نبی اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می پیوندد و مادر آمنه تره دختر عبد العزی بن عثمان بن عبد
 الدار بن قصی است و مادر تره ام حبیب دختر اسد بن عبد العزی بن قصی و مادر ام حبیب تره دختر عوف
 بن عبید بن عویج بن عدی بن کعب میباشد آمنه در حب و نسب و ملکه کرمت و ادب اشرف زنان
 عرب بود بلکه در علو شان بر تمام مخدرات عالم مقدم و هر گونه فضل و فضیلتی او را مسلم و کلام شرف از
 این فروتر که صدق گوهر رسالت و مطلع خورشید جهان فرو نبوت گردیده است با جمله حال
 صورت و کمال معنی آمنه سبب شد که حضرت عبد المطلب او را در سلک ازدواج جناب عبد الله در
 آورد و این فریت را مخصوص فرزندان فرمای او کرد و ولادت عبد الله بیست و پنج سال قبل از عام
 الفیل است و در سال نوزدهم سلطنت انوشیروان عادل بوده چون عبد الله نین شباب رسید علاوه
 بر صاحت حسن منظر و ملاحظت و لطف مخبر و شان عالی و ثراء متعالی نوری در چین او ظاهر بود و هویدا
 می نمود که حضرت خاتم پیغمبران از صلب کرامت او قدم بباحث امکان خواهد نهاد و کون در مکان
 زینت خواهد داد و از این رو بسیار زبان عرب و سنون قریش بمسیری و مزاجت او رغبت و وصل
 و موصلت او را بجان شایق و طالب بودند اما تقدیر الهی این سعادت غیر تنهایی را نصیب آمنه
 خواست این جمله سعادت را برای او بسیار است و بنا بر مسطورات بعضی از مؤرخین در شب جمعه که
 روز عرفه بود عقد زواج عبد الله و آمنه بسته شد و در همان شب زفاف اتفاق افتاد و پس از وقوع
 نوری که در چین عبد الله بود پیشانی آمنه انتقال نمود و کشف مکان حسن و جمال عبد الله در آن شب از حرمان
 خویش محزون بودند و تلخی روز نمودند بلکه بعضی بتری و بیمار شدند و با انواع اسقام گرفتار گردیدند گویند
 رقیقه یا قیله بنت نوفل بن اسد معروف باقم قتال از برادر خود رقیه شنیده بود که در این اوان پیراخر الزمان
 عرضه وجود را بقدم ذی کبر و خود مشرف خواهد ساخت و رحمت عالمیان سایه بر سر جهان و جهانیان
 خواهد انداخت و از چین پدر بزرگوارش نور نبوت درخشده و لامع و سنمای رسالت از غره نیش
 او بیرون آید و بساط خواهد بود و وقتی جناب عبد الله با پدر فرزند که او هر خود در احیای عرب گردش نمود

شماره ایان نور را درنا صیبه عبداللہ بدید و مقنون موصلت او کردید و آرزو کرد کہ حامل آن نور کرد و مظهر
ان نجمتہ ظهور شود و نجاب عبداللہ عرض حال نمود و استدعای وصال ابواب مواعید کشاد و مال کثیری
و عدہ داد و آنا انجواش با ممول مقرون بقول نبیا مد و عبداللہ را بدیضمون جواب گفت و درمی فرمود این دو

اما الحرام فالجمام دونه	والحل لاجل فاستبینه
فکیف بالامر الذی بنعینہ	یحیی الکریم عرضه و دینہ

غیاث الدین خواند میر و حبیب التیر منوید انجواش را فاطمہ شمیمہ از نجاب عبداللہ نمود و فاطمہ دختر خرم شمیمہ
از بنات کرام جامی جمیل داشت و نبی کریم دارای فنون علوم و از کتب سماویہ برا و معلوم شدہ بود کہ خاتم
انبیاء از صلب شریف عبداللہ بن عبدالمطلب بدینا خواهد آمد لہذا روزی سر راہ بر عبداللہ گرفت و گفت
چہ شود کہ مرا بخدمت و صحبت خود قبول نمائی و صد شتر کوہ سیکر از انیراہ مالکت آئی عبداللہ در جواب فرمود
بعد از حصول اجازه از پدر اینکار میسر است اما در همان شب آمنہ بان فقیص نایل گشت و ان نور را حامل و
شامل روز دیگر کہ فاطمہ شمیمہ عبداللہ را ملاقات نمود ان لمعان و ضیاء در پیشانی او نبودش
و معلوم کرد کہ آمنہ آنرا دارا گردیدہ و این موہبت با و رسیدہ مہموم شد و بشدت متعیر و مغموم بہ
عبداللہ گفت من آن نور را خواہان بودم و آن سعادت را طلب می نمودم حال کہ آن با دیگر است
مرا با تو کار نیست بر حق این حکایت را بفاطمہ شامیہ و جامعہ علی بلبل عدویہ نسبت داده اند بعضی از مورخان
نوشته اند چون خبر مزاجت آمنہ و عبداللہ منتشر شد و ویست نقر زن ماہروی مشکین موسی از ملالت
و رشک در گذشتند و راہ آخرت نوشتند خلاصہ حضرت رسالت پناہی صلی اللہ علیہ و آلہ در عالم
القبیل ۳ سال چہل و چہارم سلطنت انوشیروان از بطن آمنہ متولد شدہ بیط زمین را بمیلاد مبارک
خود عجرت بہشت برین فرمودند و مشکلات کار عالم را باسانی حل نمودند و از اینجا کہ نوشته اند در شب
اول مزاجت آمنہ دارای آن نور گشت و روح قدسی از ان ناحیہ مقدسہ گذشت تا برج این
زواج نیز تقریباً بدست میآید و چہرہ در آئینہ مطلوب بیناید اما وقتی در اینجا بہست و آن این است
کہ حضرت آمنہ در دوازدهم ربیع الاول یا ہفتم ان علی الاختلاف با رحمل حامل نبوت فرو نہاد
و از اینجا بہت آنرا ہدایع المولود میگویند و علمای امامیہ را در وقوع این ولادت با سعادت
بشہر ربیع الاول اشکالی است خلاصہ کلام ایشان تکہ اشغال نبوت از صلب عبداللہ و آن

نظر

بلکه مستفوق

نقطه شریفه حضرت رسالت پناه مشهور علییه است که در ایام تشریق اتفاق افتاده و آن عبارتست از ایام ثلاثه بعد از روز نحر از ذیحجه الحرام و چون طلوع جمال آن آفتاب سپهر رسالت را در ماه ربیع الاول پذیریم لازم آید که زمان حمل پانزده ماه و اندی و یاسه ماه و چندی بوده باشد زیرا که اگر شکر ولادت ربیع نخستین از سال لاحق بوده پس زمان حمل سه ماه علی التقرب طول یافته است و اگر ربیع سال بعد از آن بوده پانزده ماه امتداد یافته است و بیحکام موافق مذمت جعفری نیست و در رفع این اشکال سخنان گفته اند زبده آفتاب اینست که همانا مقصود از ایام تشریق که در این باب اخبار و آثار بدان تصریح میکنند ایام تشریق از موسم جمعی است و ذیحجه وضعی که اهل جاهلیت سبیل نبینی این تصرف را در مشهور عربیه میکرد و اندو اسلام این امین زشت را نسخ نمود قال الله تعالی
إِنَّمَا النَّسَبُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضِلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا إِخْلُوتَهُ عَامًا وَمُخِرَ قَوْمَهُ عَامًا
لِيُؤْاطُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ زَيْنَ لَمْ يَكُفِّرُوا سَوَاءً أَعْمَاهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ بعبارة اخرى ماه انعقاد نقطه شریفه فی الواقع نفس الامر حرج الفرد بوده است که قبایل عرب انرا بحکم نبی ذیحجه الحرام قرار داده بودند و مناسک حج بجای میآورده اند تحقیق مسله و رفع اشکال و معنی نبی و کیفیت آن و رسموی که در این باب داشته اند و خطبه که حضرت مقدس نبوی در نسخ این امین کرده اند در جای خود از کتب تفاسیر و اخبار و دفاتر تواریخ و آثار مشروح است خلاصه وفات امنه در سال ششم ولادت با سعادت حضرت رسول صلی الله علیه و آله اتفاق افتاد و این ابیات را در مرثیه اور و عثمان سروده و از خصایل حمیده و جوامع کی او آنها نموده اند بدیت

ذات الجمال لعفة الرزینہ امّ نبی الله ذی السکینہ صارت لذی حفرها رهینہ	نبکی الفتاة البرة الامینه زوجة عبد الله والقربینہ وصاحب المنبر بالمدينہ
صاحب کتاب مواهب لدینہ می نویسد حضرت آمنه در حال احتضار در جمال مبارک سید عالم صلی الله علیه و آله وسلم نظرمی نمود و این ابیات می سرود	
یا بن الذی من حومة الحمام فودی غداة الضرب بالسهم	بآرک فیک الله من غلام بنجا بعون الملك المنعم

بمائة من ابل سوام
فانت مبعوث الى الانام
تبعث في التحقيق والاسلام
فالله انهاك عن الاصنام

ان صح ما بصوت في المنام
تبعث في الحلال والحرام
دين ابيك البر ابراهام
ان لا تقاليها مع الاقوام

اما خلاصه شرح قرعه انداختن با تير و سر بهايافتن حضرت عبداللہ بکيصد شتر ميت که حضرت عتب
المطلب جدا مجد رسول اکرم و قتي چاه زفرم را که مدتی مسدود بود و خواب دیدخواست آنرا باز نماید
قریش بممانعت جنگ برخواستند او گفت پروردگار را کرده نفر فرزند من عطا فرمائی که مراد
ایشکار خیر آمد و توانست نمود یکی از آنها را در رتبه قربانی گنم خداوند با و دوسه کرامت فرمود و هنگام آمد
نذر در رسید با تیرهای که عرب آنها را افداح و ازلام مینامند قرعه کشیدند و بنام عزیزترین پهن
عبداللہ درآمد و بعد عقلا میان ده نفر شتر که خوشبختی بکینفر بود و عبداللہ قرعه زدند باز باسم عبداللہ
درآمد عمل کرده مرتبه مکرر نمودند و در هر دفعه ده شتر افزودند بار دهم قرعه بر شتران افتاد و عبداللہ بکيصد
شتر از مرگ نجات یافت و از آن روز خوشبختی بکینفر بکيصد شتر گردید و نظر بان مقدمه و داستان
حضرت اسمعیل علیه السلام است که شخصی بحضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ ابن الذبیحین خطاب کرده
و بنا بر عقیده او ذبیح اللہ اسمعیل بوده است نه اسحق برخلاف معتقد مجی الدین عربی و جماعتی
که اسحق را ذبیح اللہ دانسته اند

آمنه بعد از سرودن ابیات مذکوره گفت کل حی میت و کل جدید بال و کل کسیر نفی
و اما میته و ذکر ی باقی و قدرت خیر او ولدت طمرا
گویند این آخر کلام آمنه بود پس ازین گفته راهسرای دیگر پیچید و از اشعار آمنه ابیات مسطوره در
ذیل است که در مرثیه شوهر بزرگوار خود عبد اللہ بن نظم در آورده

عفا جانب ابطاء من الهاشم
دعت المنايا دعوة فاجابها
عشيت و احوي حملون سريرة
فانتك غالت المنون و ريبها

وجا و لحدًا خارجًا في القمام
وما تركت في الناس مثل ابن هاشم
تعاوده اصحابه في التواحم
فقد كان معطاء كثير التواحم

بطحای مکة عبارتست از اراضی بامین کوه ابو قیس جبل احمر که آن دورا ایشان گفته اند و اشراف قریش در این اراضی سکنی داشته و معروف بقبرش البطاح بوده اند و بعضی ازین قبیله که در خارج مین جلیین ساکن بوده اند اشراف قریش الظواهر مینامیده اند و شهاب خفاجی در حلاله ایشان و علم مقام و مرتبت والدین حضرت رسول صلی الله علیه و آله

فی الجنة الخلد و دار الثواب
فی الجوف تبخی من الیم العذاب
حاملة تصلی بنار العقاب

والدی طه مقام علی
فقطرة من فضلات له
فکیف ارحام له قد غدت

از او زوجه شهرین باذان و عم زاده فیروز دلیلی است که از نجای اصحاب بوده در او و از زمان حضرت رسول صلی الله علیه و آله که اسود و غلنی با دعای نبوت برخواست این بن چون منشا اثری گردید اسم او در تواریخ با مذ در بعضی کتب بجای ازاد مرزبان نوشته اند ولی چون در کامل ابن اثیر ازاد مینامد در اینجا هم همان اسم است یا شد عاصم دیر و جللی ازاد از زوجه نفس باذان نوشته ولی اینقول خالی از صحت است اما فیروز دلیلی و شهرین باذان اصلا از شاه سیر عجم بودند وقتی که ابالی حبشه برین استیلا یافتند کسری شهریار این لشکری مأمورین نمود که حبشهار اطرد نمایند و این دو نفر را سرداری سپاه عجم داد و او را درین بماندند و مینمایا آنها را بنامیند و مقصودشان ابناء فرس متولد شده در آن مملکت بود و در زمان حضرت ختمی مآب فیروز و شهرین باذان بشرف اسلام مشرف گردیدند زمین اینقال آنکه باذان پدر شهر از جانب کسری حکومت داشت در سال هفتم هجرت حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه و آله نامه با بسلاطین اطراف نوشته آنها را بدین بین اسلام دعوت فرمودند از جمله نامه هم کهنه و پروریزه مطور داشتند و خسرو ولی احترامی کرد و نامه را دید و باذان نوشت شخصی را که در حجاز دعوی پیغمبری مینماید زدن فرست باذان عرضیه حضرت رسول صلی الله علیه و آله نوشت و عرض کرد که عاجلا بطرف خسرو غریمت فرمائید و انصریم را باد و نفر مأمور بدین منوره فرستاد چون مأمورین بحضور مبارک انحضرت شرف حسبند و مکتوبا تقدیم کردند حضرت فرمودند خداوند شیره و پیر پروریز را بر پدرش مسلط نمود و او را نابود ساخت و عنقیب دولت اسلام همان نواحی را که در تحت تبعیت خسرو بوده مستخرقینانند شما باذان بگویند دین اسلام را قبول نماید مأمورین باین بازگشته آنچه شنیده بودند گفتند چند روز بعد از ورود آنها باین فرمانی از شیره و پیر باذان رسید و در آن هلاکت خسرو را اعلام و اظهار داشته بود که متعرض پیغمبر

باذان
بنازای اخلاص الله
چون انبیا دارا
بهر نایب

حجازی نباشید باذان یقین معجزه حضرت نبوی صلی الله علیه و آله حاصل نموده شرف اسلام مستعد و از حجاز
 آنحضرت بولایت یمن منصوب گردید و آنها که اندازا بالی ایران با او همراه بودند بعبادت ایمان فایز آمدند باذان
 تا زنده بود و ولایت یمن داشت و بعد از ارتحال او چند نفر بجای او نصب گشته و فرزند او و والی شهر صنعا
 بود اما فیروز دلمی او نیز در وقتی که بموجب امر و اشاره کسری برای تسعلاام احوال سیدانام علیه الصلوٰه
 و السلام بدمینه متوجه رفت بسول اسلام کرد گویند وقتی که دو نفر نامور باذان چنانکه پیش ذکر شد بجنوب
 حضرت رسالت پناهی مشرف شدند ریش خود را تراشیده بودند حضرت دیده اگر راه در حفا
 دیده فرمودند با مکه ریش بسیل خود را تراشیده اید عرض کردند با مرتب خود یعنی خسرو پسر حضرت
 فرمودند مرتب من امر کرده است ریش خود را بجای گذارم و بسیل خود را بر تراشتم
 اما اسود غنسی اسمش عیله و سپهر کعب بن عوف از قبایل یمن و از عشایر بنی مذحج و منسوب بطایفه است
 معروف پیش او مردمی مشعبد بوده ابتدا قبول اسلام نموده پس از حجه الوداع مرتد گردید بسبب عیارتی
 که در شعبده داشت با طلاقت لسان کارها کرد و چیزها گفت و دعوی بتوت نمود و با ضلال فریب
 عوام پرداخت و از آنجا که همواره بانقاب بود او را ذوالنخما می نامیدند چه خمار در عربی با چه است
 که سر را بدان پوشند گویند اسود غنسی را حماری بود معلم هر وقت با او می گفتند سجده کن سر بزین می کند و چون
 می گفتند سر کن بیند از اطاعت می کرد و بدنجیت او را ذوالنخما هم گفته اند و از عجایب آنکه زنهای گمراه که
 به اسود معتقد شده بودند سر کین حمار اسود را بسرو صورت و لباس خود بجای عطریات می مالیدند با جمله در
 بد و امر تبیله مذحج به اسود گردیدند و او قوی گرفت و با بالی بخران جمله نمود و عمر بن صرام را که از جانب
 حضرت رسول صلی الله علیه و آله بران قبیله حکومت داشت اخراج کرد پس از آن هازم صنعا شد و آنجا
 بتصرف در آورد و شهر بن باذان و والی صنعا را با پدر زن او بکاک نمود و نامورین اسلامی یمن آشفته حال گردیدند
 و معاذ بن جبل که با حضرت رسول اهل یمن را احکام و فرائض دین سپین اسلام می آموخت از یمن حرکت
 کرده در بلده نارب با یوموسی اشعری پیوست و هر دو با هم بخت مروت فرار کردند اسود غنسی بعد از آنکه
 شهر بن باذان را در صنعا بکشت آزاد و زوجه او را قهر او تحت ازدواج خود در آورد اما الفتی فیا بین
 حاصل نشد چه آزاد مینتوانست بقاتل پدر و شوهر خود رغبت و مهری بهم رساند خلاصه چون طغیان
 اسود غنسی در مدینه بسمع مبارک حضرت نبوی رسید قتل او امر فرمودند و بدلالت ازاد و مشت

فیروز دلی مقتول شد اسود شراب میخورد و غسل جنابت میکرد و از اینجا که شرح حال او مفصلاً در کتب
سیر و تواریخ مسطور است ما زیاده متعرض نشدیم همینقدر گوئیم که بنی مذحج قبیله از کانه بوده اند اما آنست
که در او اخر عمر حضرت رسول ص و بعد با برادرش ارتداد رفتند و بفساد پرداختند بازده فرقه بوده اند و
در کتاف در تفسیر آیه ارتداد که در سوره مبارکه مائده واقع است این شرح مرقوم و فخر رازی و قاضی
بیضاوی و ابوالسعود عمادی نیز در تفسیر خود از ارتداد کتاف نقل کرده اند چون خالی از اهمیت نیست
در اینجا نقل نگاشته میشود

از بازده فرقه که مرتد شدند سه فرقه در عهد حضرت رسول ص بودند و آنان بنی مذحج و بنی حنیفه و بنی
اسد میباشند رئیس بنی مذحج اسود عکسی بود که تمام خطه یمن را متکلم نمود و اجمالی از احوال او نگاشته
شد و بنی که لقب سید رسول ص اهل اهالی مدینه را از بهاکت او خبر دادند و اصحاب خنود گردیدند و در
بعد از آن حضرت نبوی اشغال فرمودند و پس از قلیل زمانی خبر قتل اسود در مدینه منوره شایع شد
یعنی از طریق حادی این خبر باین محل رسید

رئیس بنی حنیفه مسیله کذاب بود که ادعای نبوت نمود و بنام پیغمبران نوشت من سید رسول الله
الی محمد رسول الله اما بعد فان الارض لضعفالی و لضعف مالک حضرت در جواب او مرقوم فرمودند
من محمد رسول الله الی مسیله الکذاب اما بعد فان الارض لله یورثها من یشاء من عباده و العاقبة للمتقین
مسیله را عساکری که خلیفه اول مدفع او مأمور کرده بود مقهور و مقتول نمودند و قاتل او همان شخص حبشی
نام بود که حمزه را در غزه احد شهید کرد و از این رو حبشی گفته است من در زمان جاهلیت خود بهترین
مردم را کشته و در اوانی که مسلمان بودم شرمناس را بقتل رسانیدم

رئیس بنی اسد طلحه بن خویلد بود و او نیز دعوی پیغمبری نمود و خلیفه اول خالد بن ولید را مدفع او مأمور
کرد طلحه پس از قتال بشام گریخت و بعد بانام و قناب و مؤمنی صاحب شد هفت فرقه از مرتدین
در خلافت خلیفه اول راه ارتداد پیش گرفتند و خلفا طایفه عینیه بن حصن فراری بودند و طایفه
قره بن سلمه القترین از قبیله غطفان و طایفه فحاة بن عبدیلیل از قبیله بنی سلیم و طایفه مالک
بن ثویره از قبیله بنی ربیع و طایفه سجاح دختر منذر که از بنی تمیم بود و ادعای نبوت نمود و طایفه
اشعث بن قیس کننده و طایفه بنی بکر بن وائل که حطم بن زید ریاست آنها داشت شراب هفت

وغسانینا

طایفه در زمان خلیفه اول رفع شد یک طایفه هم در زمان خلافت خلیفه ثانی طریق ارزا و پیوند جان طایفه
 جبلیه بن ایمن از قبیلہ عثمان بودند جبلیه با آن که بشرف اسلام مشرف شده بود و مرد شده بروم رفت پوشیده
 نباشد که بعضی از ارباب سیرت میر طلحه رئیس قبیلہ بنی اسد را در عهد حضرت رسول صلی الله علیه و آله
 مأموریت خالد بن ولید دانسته اند و این وهم است و تحقیق خاله از جانب خلیفه اول بانکار مامور شد
 اما شرح حال سبح و دختر مندر در حرف سبب تفصیل سپاید و در احوال جبلیه بن ایمن بعضی را عقیده اینکه او آخرین
 ملک عثمان بوده این طایفه را بنی حنبه میگویند لکن اهل تحقیق گویند این سلسله پادشاهی نداشت بلکه
 تابع قیصره روم بوده و از جانب آنها ولایت یافته در حوالی شام حکومت کرده و جبلیه آخر شخص آنها
 و قصبه جبلیه که فیما بین اذقیه و طرابلس شام واقع است با اسم او مونسوم و بدو منسوبت و بلادی که در تحت
 حکومت جبلیه بود در زمان خلافت خلیفه ثانی ضمیر ممالک اسلام شد و جبلیه خود قبول اسلام نمود و بدین منوال
 آمد و با خلیفه ثانی غزیت حج کرد در اثنای طواف شخصی از قبیلہ بنی قریظ را از ارباب کشته و جبلیه غضبناک
 شد و سیلی بصورت شخص زد و در آن زمین او را خون آلود ساخت شخص خلیفه ثانی نظم نمود خلیفه جبلیه را گفت
 مدعی خود را راضی کن و گرنه قصاص خواهیم کرد جبلیه گفت من از انبای ملوکم و خصم من از رعاع چگونه مارا در
 رتبه قرار مید خلیفه گفت اسلام شمارا در یکد وجه قرار داده جبلیه گفت من امیدوار بودم بعد از قبول اسلام
 بر غیر تم سبقتی خلیفه گفت من طور است و اسلام اغرمیبا شد جبلیه نگین این حکم کرده بما طله گذرانید و آن
 غنیمت جدا شده همان شب بادوست و پنجاه نفر از کسان خود از راه شام نقطه طینیه رفت و مرد شد
 و بعد با پشیمان شده این ابیات را انشاد نمود

حضرت بعد التحق عاد اللطمه	ولم يك فيها لوصرت لها ضرر	وادر كفي فيها الحاج حمية
ابعت بها العين الصمحة بالعو	فيا ليت اتي لم تلدني وليتنه	صبرت على القول الذي قاله عمر
ويا ليتني ارحى الخاضق فقرة	وكنت اسير افي سبغ ووضر	ويا ليت لي بالشام ادق معيشة
اجالس قومي اهل الصمحة و الصبر	ادين بما د اتوا به من شرعة	وقد يجلس العود الضور على اللب
نزه حله گفته است		

اخذت بلحمة رأسا ازغرا	وبالثنایا الواضحات الذرد را
وبالطویل العرو عمر اجیدا	بکما اشتری المسلم اذ تنصرا

در شواهد کشف و تفسیر کریمه اشتر و الضلالة بالهدی ولا تشر و آیات اللہ متناقلیاً مسطور است
 که اشتر بمعنی استبدال است و مقصود جمله میس باشد که باین امر شیع پر داخه است
 آسیه خانم معظمه منجه جلیل الشان مادر خاقان خلدایشیان فتحعلی شاه طاب ثراه و از نساء محترمه
 طایفه یوخاری باش و بزرگی و بخت خیرات مشهور و معروفست در تمام عمر باعمال حسنه و عبادات و
 عطیات مشغول بود و در او اخر زندگانی یعنی در سال هزار و دویست و سیزده در غره ذی حجه غریمت عتبات
 نمود و در او اواسط همان ماه موکب خاقانی نسبت خراسان حرکت کرد فوت معظمه رضوان اللہ علیها در سال
 هزار و دویست و هفده در طهران اتفاق افتاد و نعش او را بجفت اشرف حمل نمودند پد رشار الیها محمد خان غزالیلو
 آسیه دختر جبار اللہ بن صاحب بن ابی المنصور نیز محدثه و از اشیاخ علامه سیوطی میباشد یعنی علامه
 مشار الیه از او اخذ حدیث نموده است و آوات او در سال بمقصد نوده و هفت جبری در مکه معظمه ادا
 اللہ شرفاً و تعظیماً اتفاق افتاده و مادر قاضی مکه جمال محمد بن ارضیا بوده است

آسیه خانم از زوجات خاقان خلدایشیان مغفور فتحعلی شاه طاب ثراه و از معقودات الهی حضرت
 خاقانی و خواهر مرحوم امیر خان سردار و دختر فتحعلی خان قاجار دو لوبو بود و در جلالت و بزرگواری بهال
 و نظیر داشت و ازین بطن طاہر کوہر تابناک وجود نواب غفران مآب عباس میرزای نایب السلطنه طیب
 مضجعه قدیم بعرضه عالم نناده فروغ بخش این مملکت گردید مشار الیها با انواع خیرات طبعاً راعجب و مایل
 و اعمال خیریه را در هر حال طالب و فاعل بود تا بدر و در زندگانی نمود رضوان اللہ علیها اوله حضرت
 نایب السلطنه عباس میرزا روز چهارشنبه چهارم ذی حجه سنه هزار و دویست و سه بحری بوده

آغا کوچک حبیبیه مرحوم شاهزاده سیف اللہ میرزا منجمه الیت با ذوق و کمال طبعی موزون و در نظم فنون
 شعر جبارتی دارد و مشار الیها ستمائة باغا حبیبیه مرحوم میرزا عبدالکریم بن میرزا عبدالوہاب معتمد الدوله
 متخلص بنشاط و مادر میرزا عبدالکریم از سلسله جلیله و ہویہ بوده پس نسب این شاهزاده خانم از طرفی بجاقان
 مغفور فتحعلی شاه طاب ثراه و از طرف دیگر مرحوم معتمد الدوله نشاط و خانوادہ صفویہ میرسد این رباعی ازوست

گویند بہشت و حور و کوشرباقی است	در روز جزا دوزخ و محشر باقی است
دوزخ چه بود بغض سیل و آتش	جنت بہ محبت ہمپہر باقی است
آغا باجی از زوجات محترمه خاقان خلدایشیان مغفور فتحعلی شاه البسہ اللہ حلل النور و دختر مرحوم	

ابراهیم خان جو انشیر شوشی بود و همه خدام حرم خاقانی نهایت حرمت و عزت را نسبت بانیزین می
و منظور میداشتند چه اینزان با کمال تحمل و شکوه بچرم حضرت خاقان دخل شد و زیاده از دوست نفر
خادم و نوکر با خود آورده بود که همه مردمان رسید و نامی بودند از جمله ملک بیک از بزرگان قباغ
سمت وزارت انخدره داشت و نهایت مقید بود که خلاف ادبی غزلی از کسی نسبت با و سر نبرد
و بنا برین قصری در حوالی اما مزاده قاسم بنا کرده و غالباً در اینجا اقامت مینمود و العجب که اینزان با کمال
لیاقت و شایستگی و بزرگی که داشت بمضاجت حضرت خاقان نایل گردید و تا آخر عمر بکبر بود گویند
شب زفاف چون فقط بچند کلمه سوال و جواب گذشت صبح اغاباجی این شعر ترکی غمیزوزون بطور کجکاف
یارم کجه گلدی کچه قالدی کچه کیتدی
عمرم کجه گلدی کچه قالدی کچه کیتدی
خلاصه مبلغی از حایده رقم و توابع بطور سیورغال به اغاباجی و بستگان او محبت شود و رقم بماند و از اینجا
که خود فرزندی نداشت از شاهزادگان عظام کیکاوس میرزا و مرصع خانم بابرسم پسری و دختر بی و دوا
یعنی خواهرزاده اغاباجی را در جباله مناکحت کیکاوس میرزا در آوردند و مرصع خانم را به عباسقلخان معتد
الدوله جو انشیر نواده ابراهیم خان نامزد کردند و این دو شاهزاده داماد و عروس اغاباجی شدند معروف
که حضرت خاقان کمر سفر نمودند از خوشی با این بن خوشوقت و مشغوم و نتیجه این گفته بعد بالظهور رسید
و اقوام اغاباجی خدمات عمد بعضی از شاهزادگان اولاد خاقان نمودند و بعد در میان سلسله جو انشیر و
شاهزادگان ال خاقان وصلتها شد که هنوزان رشته مستحکم و استقامت دارد خلاصه اغاباجی
صاحب طبع و کمالات بود و در نظم و شرفهاری داشت و اشعار مسطوره در ذیل از نتایج افکار او

خرم ان کوبسر کوی تو جانے دارد	که سر کوی تو خوش آب و هوای دارد
بفر رفت و دلم شد جرس ناقه او	رسم این است که هر ناقه درانی دارد
سوختم از آتش غم نا صحا تا کی ز منع	و لها سیزنی بر آتشم دامن برو خاموش باش
تا حشر نویسنده اگر می نشود طے	و لها نه دفتر حسن تونه طومار منہ احم

افغانی عاشق چلبی در تذکره خود می نویسد افغانی زنی صاحب طبع بوده و از فصحا و بلغا شمرده میشود
ولی شرح حال شعری از ان در میان نیست **امینه** زوجه ابن دینیه است و ابن دینیه از شعرا
صدر اسلام و نام او عبدالمبدین عبید الله بوده و دینیه اسم مادر او است گویند دینیه را ابتدا زنی بدکار

بود و مسماة بجماء پس از بخشش از او آمنه را خواست و در جمله کناخ خود در آورد و آخر الامر جماء بن
دینیه را مقتول ساخت اما آمنه صاحب طبع و شاعره و از فصحا بوده و زیاده از حد متعارف با بن
دینیه محرم و محبت داشته و محاورات شاعرانه فیما بین زوج و زوجه واقع شده چنانکه وقتی در مجلسی این سائرا

وانت الذی اخلقتنی ما وعدتني
واہرزتني للناس ثم ترکتني
فلو کان قول یکلم الجسم قد بدا
وبعضی ابیات رائفہ ویکر ازین زن در کمال اغنی
تجاهلت و صلیحین کلاحت عمایتی
ولی من قوی الجبل الذی قد قطعہ
ولکما اذنت بالصرم بعنته

خطاب با بن دینیه و انشا کرده است
واشمت بی من کان فیک یلوم
طعم غرضاً از منی و انت سلیم
بجسمی من قول الوشاد کلوم
و تیرین الاسواق کاشته شده و این شعر عاشقانه است
فهدا اصرت الجبل اذانا ابصر
فصیبت لی ای وعقل موفر
ولست علی مثل الذی جئت اقدر

اغایسکی دختر میرزا میرانشاه کورکانی و زوج

سعد و قاص از امرای کورکانیه بود در سال شصت و پنجاه که قره یوسف ترکان نامه سلطان بقره گرفت
امیر بطام جاگیر که از طرف شاهرخ کونوال قلعه بود فرار از روی نمود و خود را بعد و قاص رسانید سعد و را
جس کرد و میرزا شاهرخ متغیر شد حکم با ستخلاص او داد سعد اطاعت نمود و از خوف میرزا شاهرخ بطام را
با خود تیریز بر قره یوسف چون مستعم عراق عجم بود بطام را از بند نجات داد و پسرش را که اخ فرخ نام
داشت با فوجی از ترکه بقره فرستاد که اغایسکی را به تبریز آورد اغایسکی چون بی بود و میداشت قره یوسف
و دشمن خاندان اوست با غلامان خود مسلح شده ترکه را بگرفت و سرهای ایشان را بریده نزد میرزا
شاهرخ فرستاد میرزا شاهرخ کاغذی با اغایسکی نوشته در عنوان این شعر را مسطور داشت

لفضلت للنساء علی الرجال

ولو کان النساء بمثل هدی

اقابیکم از نساء عالی درجات هرات و صاحب طبع موزون بوده این شعر از افکار اوست

وای از ان لعلی که هر دم میخورد و خواب از او

آه از ان دایمی که دارد در رسته جان تاب از او

آمنه بنت الدیمو حوی المحلی دختر شرف الدین موسی بن احمد بن محمد الانصاری الدیمو حوی المحلی است
پدر او از اعیان علماء و خود آمنه محدثه و از اشیاخ علامه سیوطی است و علامه مشارالیه از و اخذ

کرده و محله که مشارالیهام بدان منسوبست از بلاد مصر میباشد و از آنجا است جلال الدین محمدی مفسر حقه علیه
 آمنه رطیه زنی عارفه و تقریباً در سال و سیت هجری زنده بوده و او را صاحب مقامات و کرامات
 میدانند گاه کاد بزبارت بشرین حارث که از معاریف اولیایا میباشد سیرفته و در یکی از تذکرها با محی
 نویند احمد بن حنبل وقتی بعیادت بشرین حارث رفته با آمنه در آنجا ملاقات کرده است و مثنای
 دعای خیر از او نموده است بلکه که آمنه مشارالیهام بدان منسوبست یکی از بلاد شام میباشد و علاوه بر
 این چند زن که مسماة با آمنه بوده اند چند زن صحابه نیز بهین اسم نامیده شده از جمله آمنه بنت الارقم
 و آمنه بنت الخلف الاسلامیه و آمنه بنت قیس و آمنه بنت سعد و آمنه بنت ابی الصلت و
 آمنه بنت عفان و آمنه بنت قیس میباشد و ابو الفرج اصفهانی صاحب افغانی را عقیده و آنکه
 حضرت سکینه بنت الحسین علیه السلام نیز مسماة با آمنه بوده اند آمنه بنت علی از نساء محدثه و حضرت
 علی بن عبدالغزیز دمشقی است که در عداد اسامی مذکوره در کتاب انباء الغمر و انباء العر از تصنیف ابان حجر
 معدود و مذکور است محدثه مشارالیهام در مجلس اسماء بنت صمران و عبداللہ بن ابی التائب و بعض دیگر
 از محدثین حاضر شده و استماع حدیث نموده و خود بتعلیم علم حدیث پرداخته در اوایل سال هفتصد و نود و
 هشت هجری در گذشته است آنی فاطمه خانم از نسوان دارالسعاده اسلامبول و دارای علوم دینی
 و طبع شعر بوده از آل حسن یعنی از نسل خواجه سعد الدین حسینی صاحب تاج التواریخ است امیر خانام
 او را در سلک ازدواج در آورده و پسری از او بوجود آمده امیر اغا زاده که دارای مقامات علمیه
 گردید ابتدا بخدمت دولت مشغول و بتدریس اشتغال داشته و بعد با ترک این شغل کرده بقصد
 اینکه شکر ماور شد و مادرش آنی فاطمه خانم در سال هزار و صد و بیست و دو در آنجا وفات کرد خلاصه
 مشارالیهام بزبان ترکی عثمانی صاحب دیوان مرتب است در تذکره با منتخب اشعار او درج و ثبت

شده این دو بیت ازوست که نوشته میشود	خیال عارضه کلمه دیده صحیح کلستان مد
آچلمش شرحه لر سینمه نخل ارغوان مدر	امید و صلیک ای قاشلری ای سینه دن چمیز
خیال تیر غمزنک اینا خاطر نشان مدر	آسی ملک دختر ابراهیم بن خلیل بن محمود
و همیشه شیخ جمال الدین بن الشریکی مشهور اینان محدثه و معاصر ابن حجر عسقلانی بوده و با ابن حجر ملاقات و محادثه نموده در ربیع الآخر هشتصد و پانزده هجری بوده است آینه عقیقل	

دختر عقیل بن ابیطالب برادر بزرگ حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام بوده و در میان زنان نبی هفتم
بفصاحت شگرتی داشته مع ذلک است او بدستی معلوم نیست روزی که اهل بیت حضرت سید الشهدا
علیه السلام از سفر شام بمدینه منوره معاودت نمودند ابنة عقیل با جمعی باستقبال آنها آمده و در
وقت ملاقات که بنوحه و زاری پرداخته ایات ذیل که منتهی بحال فصاحت است انشا کرد

ماذا فعلتم وانتم اخرا لامم
منهم اساری و صرخی خیر جوابدم
ان تخلفونی بسوء فی ذوی رحمی

ماذا تقولون اذ قال النبی لکم
بعترتی و باهلی بعد مفتقدی
ما کارهذ جزائی اذ نصحت لکم

تیز از قرار مسطورات کامل ابن اثیر و کتاب مختصر و تمة المختصر و بعضی از کتب معتبره دیگر شعر مشهور و مسطور

اترجوا امّة قتلت حسینا

در اینجا از ابنة عقیل است شعر

اما صاحب تاریخ طبری این شعر را بام کلثوم

شفاعت جده یوم الحساب

بنت الحسین علیه السلام نسبت داده و در طبقات شعرائی بحضرت زینب خواهر آنحضرت منسوب داشته
و بعضی هم از جناب سکینه دانسته ابنة غمیلان دختر غمیلان بن سلمه و ستمائة به بادیه و از قبيلة بنی
ثقیف است این زن صحابیة بوده بواسطه سمن و میل برینت شحرت یافته و در آن زمان در میان زنان
احدی نبود که از ابنة غمیلان و از فارعه دختر عقیل ثقیفیه فرین تر باشد و همه نتوان بر آرایش و زینت
این روزن غبطه و حسد میردند و بجهت فریبی که ابنة غمیلان داشت در حق او می گفتند اذ اجلست بکانت
یعنی هر وقت این زن می نشیند مثل امنیت که خیمه و چادری بر پا کرده باشد وقتی که عبداللہ بن مسعود
برادر ام سلمه در خدمت حضرت رسول ص غریمیت فتح طایف نمود بکانت نام محنت او را بگرفتند
ابنة غمیلان تشویق و تحریص کرده گفت اذ افتحم الطائف فحلیک ب ابنة غمیلان فانما اذ اقبلت
اقبلت ب اربع و اذ ادرت ادرت بثمان یعنی وقتی که طائف را فتح کردید تو ابنة غمیلان
را بخواجه او هر وقت رو بطرف شخص آید چهار شگن از شکم خود بنماید و چون پشت کند پشت چنان از خاستن
اشکار سازد که نیند زمان قبل از آنکه بهیت اینکلمات را بر زبان آورد او را از غیر اولی الار به می دانستند
یعنی در او شایبه شهوت و میل بزنان فرض منکر دند لذا از او جهت تاب غنیمت و ندیس از آن در حالت او
ریب و تردیدی حاصل کرده و بیت از هر دو مسطور و شد کامل ابن اثیر بجای کلمات مسطوره در فوق

عبارت ذیل را از هیئت خطاب عبداللہ بن امیہ نقل نماید آن فتح اللہ علیکم الطائف فل رسول اللہ ان
 سفلکت بادیه بنت عیسان فانتما بیضا شموع بجلاء ان تکلمت تعنت وان قامت ثمت وان مشت
 ارجعت وان قعدت تبنت فقبل یاربیع وتدبرثمان شغرا کالافحوان من علیها کالقعب للمکفاء یعنی
 اگر خداوند فتح طائف را نصیب شما کرد از حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ درخواست کن که از عظیم
 بادیه دختر عیسان را حصه تو قرار دهد چه او بار یک میانی است شکفته طبع و خوش چشم چون تکلم کند
 آوازی مطبوع از او مسموع شود چون بر خیزد سر و رانانده که متمایل گردد وقت فرا میزدن برینتی حراج
 شبلیه است در گاه نشستن مانند خیمه قبه دار و بنیانی است و آریا شجر چون فراز آید چهار شکر در شکم نماید
 و اگر پشت کند پشت چین در خاصرتن او پدید آید دندانش بکل افحوان شباهت دارد و در میان
 دورانش کاهی و از کون است باید دانست که سیت مخفی ضرب المثل است و در مجمع الاسامی سید
 در میان امثال مطور است که (اخنک من بیت) اخنک المزنی مزنی بنضم میم و فتح زان
 میباشد و اخنک المزنی بمشیره ابوالبرہیم المزنی است که از اصحاب شافعی بوده در مختصر طبقات
 سبکی چند فرزند شافعی را نام میرد که در علم فقه و ارای مرتبی بوده اند از جمله اخنک المزنی است
 که در مسئله زکات معین در فتوای شافعی شرطی افزوده و تصریح کرده است بروایتی این زن
 در مجلس شافعی حاضر میشده ارسلان خاتون خدیجه سلجوقیه است که دختر برادر طغرل بیک
 سلجوقی از سلاجقه ایران بوده و در سال چهار صد و چهل و هشت در ملک ازدواج القائم بنام
 ابن القادر باند سیت و ششمین خلیفه عباسی منسلک گردیده و انشاء اللہ در حرف فاشح حال
 او بیاید از بهم بانی ملقب بممتاز محل و سماء بقدریه بکم زوجه ابوالفتح محمد شاه ابن جهان شاه ابن
 بہادر شاه پادشاه ہندوستان زنی نہ صاحب حسن و طالب عیش و نوش بوده بعد از فوت شوهر خود
 محمد شاه باغ باغغانی در بیرون شہر دہلی بنا نموده و از اقدسیہ نامیاد و اکنون در خارج شہر دہلی نزدیک
 دروازه معروف کجتمیری دروازه ان باغ برقرار و باقی است در این باغ مسجد خوبی ہم ساخته شده
 قدسیہ بکم طبعی موزون داشته و رعنائی مختص میگردد این شعر بزبان ہندی از اوست
 ہم جانی تھی لکھ لکی و لکو لکھ ہو [] لکھت کیسی لکھ لکی اور دھ لکھ ہو
 ارجمت با تو بکم ملقب بممتاز محل اولین منکوٹہ شہاب الدین محمد شاه جهان بنام لکھ

محمد بن

جنانگیر شاه پادشاه هندوستان بود و از فرط جمال و آگاهی و بشومندی که داشت هر روز تعلق خاطر پادشاه
 با وی میافزود اینچنین چهار پسر و چهار دختر آورد چهار پسر او داراشکو، و شاه شجاع و میرزا مراد و اورنگ پسر
 نام داشتند و چهار دختر به اسم آنرا او و برادر کوچکتری او همچنان آوا مسماة بودند چون از حبسند بانو سلیم درگذشت
 شوهرش لقبه عالی بایدار و در شهر گره یا کبر آباد بنا نمود و آن را روضه تاج محل نامید و اکنون بقبه تاج بی بی مراد
 شهاب الدین محمد شاه چهارمین از سال هزار و سی و هفت هجری تا هزار و پنجاه و هفت سلطنت کرده از وی منبت
 الحارث اروی بر وزن دعوی دختر حارث بن عبد المطلب و مادر مطلب بن ابی و راعه استهمی انصاری است و
 از بنات عم حضرت رسول صلی الله علیه و آله بوده مادر غزیه دختر قیس بن طریف از نژاد حارث بن فهر بن مسالک
 میباشد در تاریخ ابوالفدا در بیان حلم معاویه حکایتی ازین من مسطور است (روزی اروی بحضور معاویه آمد و پیشانی
 در آنوقت زیاد پیر شده بود معاویه اظهار ملاحظت کرده با او گفت مر جابک یا خاله حال تو چگونه است
 اروی در جواب گفت ای شیرزاده عالم خوب است اما از اینجا که تو کفران نعمت کردی و با این عست خود بد رفتاری
 نموده بخلاف برخاستی و در صورتی که حق تو نبود خود را خلیفه نامیدی و غضب این حق رو داشتی مگر از این
 خاندانیم بیشتر از همه کن بلیات مستند استیم از وقتی که حضرت رسول صلی الله علیه و آله ارتحال فرمودند تیمم
 و امیه بغضب حق ما پرداختند و ما را از حقوق خود محروم ساختند حکم شما را شد و ما در میان شما شدیم مثل
 بنی اسرائیل در میان قبطیان و تابعین فرعون و حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام مانند هرون شد پس
 از حضرت موسی عمرو بن العاص از مقاله اروی متغیر شده گفت ای عجز و کوتاهی کن عقل تو تمام شده است
 اروی گفت یا بنی النابغه تو بچه رو سخن میگوئی و حال آنکه مادرت در مکه فاجره بوده مشوره که با جرت قبلی
 مردانرا مجتمع میساخت در وقتی که متولد شدی پنجاه نفری پیری تو شدند چون از مادرت حقیقت حال پرسیدند
 گفت این پنجاه نفر ما من مقاربت کرده اند این مولود بچه که ام شبیه تراست از دست و از اینجا که تو با عاص بیشتر
 شباهت داشتی ترا با او کاق نمودند معاویه گفت عقی الله عما سلف ای اروی حاجتی که داری بگو اروی گفت
 دو هزار دینار میخواهم که با آن برای فقیری بنی الحارث در دشت همواری آبی جاری است بیایم نمازم و دو
 هزار دینار دیگر برای تمیته مزاجت جوانان فقیر از بنی حارث و دو هزار دینار هم برای رفع بعضی شداید و غمها
 معاویه شش هزار دینار با تقدیم اینست آنچه در تاریخ ابوالفدا نوشته شده اما بسبب افندی در کتاب
 موسوم بجزایر مطلقه ایندستان را مشروح تر بیان کرده گویند وقتی که اروی در مجلس معاویه بود و

بکلمات مسطور در فوق کلمه مینمود مروان بن حکم نیز در آن مجلس حضور داشت و از مقاله که از روی عمر بن العاص خطاب کرد مروان متغیر شده گفت ای پیروزن ساکت باش و فقط کلام خود را مقصود مقصود دار که ترا بنجلیس کشانیده است از روی و مروان کرده گفت یا بن الزرقا تو نیز مثل عمر بن العاص سخن میکوی همانا در بودی چشم و شرمخو و نو و کوماهی قد و اندام نامناسب بخلام حارث بن کله و مانی و اصلا شباهتی به پدر خود حکم که ادعای فرزندی آن میانمی نذاری چه من حکم را پیشتر اسم او مردی منبوط اشعر و بلند قامت بود و ظاهر او بر بزرگی او دلالت مینمود پس از مادر خود پرس تا تو را گوید که بدرت کیست آنگاه از روی رو معاویه تیه کرده گفت و الله تو اسباب جرات این اشخاص شدی که بمن مواجبه سخن گویند ای معاویه روزی که عثم حمزه شهید شد هند ما در تو این ابیات را بر خواند بیت

والحرب بعد الحرب ذات سمر
ولا اجمی و عمته و بکر
شفیت وحشی غیل صدری
حتى ترم اعطی فی قبری

نحن جزینا که بیوم بدر
ماکان عن عتبه لی مز صبر
شفیت نفسی و قضیت نذر
فشکر وحشی علی دهری

و عمته من از روی دختر عبدالمطلب نیز در جواب او این ابیات هند بنت اُمّیه را قرائت کرد

یا ابنة وقاع عظیم الکمر
ملها شمسین الطوال الزهر
اذرام شیب و ابوک غدیر
بکل قطاع حسام بفری

خریت فی بدر و غیر بدر
صبیحک الله قبیل الفجر
حمزة لیثی و علی صفری
فخضبا منه نواجر النحری

معاویه گفت عقی الله عما سلف اسی خاله حاجتی که داری بخواه از روی ابتدا گفت حاجتی ندارم بر خاسته از مجلس رفت معاویه به مروان و عمرو بن عاص گفت اف بر شما باد شما سبب شدید که من این حرفها را بشنوم پس از آن فرستاده از روی را بنجلیس برگردانیدند و از او درخواست نمود که حاجت خود اظهار دارد از روی بوجهی که در فوق مسطور شد شش هزار دینار از معاویه خواست معاویه مبلغ را مبدول داشت و گفت اگر پسر عمت علی علیه السلام بجای من بودی این وجه را بتو عطا نمینمود از روی از استماع این سخن بشدت کرسیت و گفت از علی علیه السلام گفتی و مرا متذکر ساختی آنگاه این ابیات بوالا و

الدنلی را که در مرثیه حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام انشا کرده است اروی بر خواند

الایاعین و یحک اسعدینا
 بتکی ام کلثوم علیه
 الاقل للخوارج حیث کانوا
 فی الشهر الحرام فجمعتمونا
 قتلتم خیر من ركب المطایا
 ومن لبس النعال ومن حذاها
 وکل مناقب الخیرات فیہ
 لقد علمت قریش حیث کانوا
 اذا استقبلت جم ابی الحسین
 وکنا قبل مقتله بمنجیر
 یقیم الحق لا یرتاب فیہ
 ولس بکاتم علما لدیہ
 کان الناس اذ فقدوا علیا
 فلا تشمت معاویة بن حرب

الابتکی امیر المؤمنین
 بعبرتها و قدرات لیقینا
 فلا قرت عیون الشامتینا
 ببحر الناس طرا اجمعینا
 فذلها و من ركب السفینا
 و من قرأ المشافی و المبدینا
 و حب رسول رب العالمینا
 بانک خیرها حسابا و دینا
 رایت البدر راق الناظرینا
 نزی مولى رسول الله فینا
 و یعدل فی العدا و الاقرینا
 ولم یخلق من المتجربینا
 نعام حار فی بلد سنینا
 فان بقیه الخلفاء فینا

بعد از شنیدن این ابیات معاویة گفت و الله صلی الله علیه و آله از آنچه تو سرود می اورا بدان شود می فصلت
 با جمله اروی آنچه خواست معاویة بداد پوشیده نباشد که ایاتی که در فوق به بندبت نامه نسبت
 و ادیم پیروی سطوات کتاب اسد الغابه را نمودیم اما بعضی از مصنفین این اشعار را از اروی
 بنت عبد المطلب دانسته اند اروی بنت عبد المطلب دختر جناب عبد المطلب جد حضرت
 رسول الله صلی الله علیه و آله میباشد مشار الیه عمه حضرت رسالت نباهی و دارای طبع شعر و شایسته

بیان بوده و اشعار ذیل را در مرثیه پدر خود گفته
 علی سمح بحسبته الحیا
 کریم الحیم نیته العلاء

بکت عینی و حق لها البکا
 علی سهل الخلیفة ابطح
 علی الفیاض شیبته ذی المعالی

ابوه الخیر لیس له کفءا
اعز کان غرته ضیاء
له المجد المقدم والثناء
قدیم المجد لیس له خفاء
وفاضلها اذا التمس القضاء
وبأسا حین تنسكب الدماء
کان قلوبا کثرهم هواء
علیه حین تبصره البهءا

طویل الباع املس شیظی
اقب الکشیخ اروع ذی فضول
انی الضمیم ایلیج هبرزی
ومعقل مالک وربع قهر
وکان هو الفتی کرما وجودا
اذا هابا لکماة الموت حتی
مضی قد ما بذی رأی حسیب

در سیره ابن بیثام و مسامرات محی الدین حنین

مسطور است که مرانی فرزند در فوق را روی قبل از فوت پدر خود گفته باین معنی که جناب عبدالمطلب
در مرض موت خود را روی دادم حکیم البیضاء و امیمه و بره و صفیه و حاکمه را که دختران او بودند نزد
خود خوانده فرمود مرثیه بانی که بعد از فوت من خواهید گفت قبل از مرگ من بگوئید و هر یک از آنها
برای پدر خود مرثیه گفتند و اشعار فرموده را روی در آنوقت نظم کرد و مرانی خواهران او نیز در
محل خود مذکور خواهد شد. ابن اثیر که چوپان فرزندان صحابیه با اسم روی مشهوره بوده و دو نفر از آنها
اروی بنت حارث و اروی بنت عبدالمطلب میباشد که شرح حال آنها نگاشته شد و دو نفر دیگر
یکی اروی بنت کریمه در عثمان بن عفان و ولید بن عقبه است و بهین ملاحظه عفان و ولید را بن
اروی دختر ام حکیم البیضاء دختر عبدالمطلب است و دیگر اروی بنت الایمن که بختی سعید بن زید که یکی
از عشره مبشره است او را نفرین نموده و او ابتدا کور شد و عاقبت بجای افتاده در گذشت
علاوه برین چهار زن دیگر ستماء باروی بوده چون معروف بام موسی میباشد در
حرف الف و میم ذکر او بیاید اسماء ذات النطاقین دختر بزرگ خلیفه ابوبکر و خواهرش
است مادرش قیله یا قیتله دختر عبد الغزا بوده اسمها از بزرگ عوام که یکی از عشره مبشره است در
سکات از وواج در آورد و عبد اللہ بن زبیر که در سن هفتاد و شش سالگی در خانه کعبه اجلها الله تعالی
بنظرم حجاج مقتول شد از بطن اسماء ذات النطاقین بوجود آمده است و عبد اللہ بعد از زید بن
معاویه نه سال در مکه معظمه خلافت کرد و حجاج بامر عبد الملک بن مروان اموی آن بلوغه متعریفه

محاصره نمود و از بالای کوه ابوقیس سخنیکه بجان خدا انداخت و شهر را گرفت و عبد الله بدو شهادت
 رسید و قبل از شهادت مشاوره با مادر خود اسماء نمود که ذکر آن خالی از فایده نیست (بعد از آنکه عبد الله
 بن زبیر با دو از دو هزار نفر از همراهان و اهل و کسان خود هفت ماه در مکه محصور ماند از طول محاصره
 و سختی و عدم آذوقه بمرهان او بجان رسیدند و از حجاج امان خواسته ازین بلده مقدسه خارج شدند
 حتی دو نفر از فرزندان او که حمزه و حبیب نام داشتند او را گذاشته فرستند و با او ماند که پیش از بیرون آمدن
 و مادرش اسماء و معدودی از اصداق او در آنوقت ابن زبیر نزد ذات النطاقین آمده گفت ای مادر
 بمرهان دست از یاری من کشیده رفتند بلکه اهل فرزندان درین سختی ترک من گفتند اینک قلیلی
 که ماند و آنکه آنها هم پیش از ساعتی صبر و ثبات نخواهند داشت اگر من تسلیم شوم حجاج و یامان او
 هر مطلبی که اظهار نمایم رد خواهند کرد ای تو در این باب صیحت اسماء گفت ای فرزندان تو خود تکلیف خویش را
 بهتر میدانی اگر در حقیقت خود تردیدی نداری و بریقینی که خلق را بچی دعوت مینمائی مقاومت کن
 و ثابت قدم باش و بان که اصحاب تو بدرجه رفیعۀ شهادت فایز شده اند خود را مقهور بنی امیه
 مساز و مجبور و مطیع انباشوا اما اگر قصد تو دنیا و ریاست بوده بدینده بوده که جمعی از بندگان خدا را
 و حیوانی نفس بسلامت داده اگر کوئی من محترم ولی سبب ضعفی که بر من طاری شده چاره جز
 تمکین و تسلیم ندارم گویم اینکار از ادکان نیست مگر تو تا کی زنده خواهی ماند چون غنقریب برید اجل
 میرسد پس همان بکه حالا بانام نیکت براه آخرت روی و از دور روزۀ زندگانی دنیا نیندیشی عبد الله
 گفت ای مادر تیرسم شامیان مرا شکنجه و ضاب کنند و بدارزند ذات النطاقین گفت ای فرزندان
 کوسفند که کشته شد اگر پوست از او برکنند مثل نمیشود از باری تعالی یاری خواه و در غم خود را سخاوت
 عبد الله سر ما در خود پوسیده گفت ای مادر من هم بهین عقیده هستم و از اول عمر بحیثیت عاریت و سمری
 ناپایداری نیت ام و در اینکار که در آن میباشم داخل نشده ام مگر برای اینکه نگذارم حلال خدا را حرام
 کنند و دست از دوستی خداوند بدارند تو شدیدی تو بشاید برای من نمودی من امروز کشته خواهم شد
 مباد از مرگ من متاسف شوی کار خود را بخدا باز گذار سپر تو تا کنون از کتاب منگرمی ننموده و بر
 فسق و فجور زفته در اجرای احکام الهی و احقاق حقوق از عدالت دوری گزیده و هر وقت کسی امان
 داده با او غدرو مکر کرده و عهدا مسلمانی و عاهدی جور و ظلم روا داشته بهتکاری عمال خود رضا

مذود و چیزی نزد من بهتر از رضای خدا نیست بارالها آنچه گفتم برای تزکیف نفس خود نیست محض تسلیت
 ما در گفته ام که در اینجا مثل متاسف نباشد اسماء گفت ای فرزند امیدوارم که صبر من در حق تو جمیل باشد اگر
 مغلوب گردیده پیش از من در گذشته بدان تو اسباب اجر من خواهی بود و اگر غالب آیدی مسرور شویم
 قدم پیش نه تا مال کار معلوم گردد و این نیز گفتم ای مادر خدا ترا جزای خیر دهد از دعا فروگذارد این اسماء
 گفت پیوسته در حق تو دعای خیر خواهم کرد اگر دیگری بیاطل قبال نموده تو حقا جهاد سینانی انگاهت
 بدعا پرداخت گفت فدایا بقیام لیل و صوم هفت روزه و با طاعتی که بمن و پدرش کرده رحمت
 خود را شامل حال او دارم و او را بتوسیر دم و مهر چه برای او مقدر کرده بدان اضی شده ام و در اینجا مرا
 با جبر و صواب و شاکرین نایل دار پس این نیز دستهای مادر خود را گرفته بوسید مادرش گفت و داع یکنی
 عبد الله گفت بلی برای و داع آمده ام چه گمان میکنم که امر و زبدر و دزدگانی نمایم اسماء گفت و از روی
 بصیرت برو و اما بیایا نیز من با تو و داع کنم این بگفت و فرزند را در آغوش کشید و سنگام معانقه دست
 ذات النطاقین بزبیدی که عبد الله پوشیده بود خود گفت هفت آنکه از روی شهادت دارند جو شون را بر کف
 میکند از این نیز گفت من نیز از محض طمئینان قلب تو پوشیده ام اسماء گفت درع مرا مطمئن نخواهد ساخت آن
 بر مرفون عبد الله زره خود را از بدن دور نمود و آستینها را بالا کرد و دستها را بر مگرد و دور و مبع که نهاد و در

حالتی که این جن را می خواند بیدک و انما يعرف یومه الحک	ابی اذا عرف یومی صبر اذ بعضهم يعرف ثم ینکر
---	---

اسماء چون این بشنید گفت انشاء الله صابر و ثابت قدم خواهی بود پدران تو ابو بکر و زبیر بودند و جدّه
 توصیفه است با جمله این زبیر مثل شیر حمله بر لشکر حجاج نمود و پس از قدری متعاند بر کشته دو رکعت نماز در مقام
 ابراهیم کرده باز متوجه قتال شد و مقتول گردید و این در روز سه شنبه میفهم بود از ماه جمادی الاخری از
 سال هفتاد و سیم هجرت و عبد الله نیز در این سال در سن بیفناد و سه سالگی بود و همگی عبد الله لقب سید
 شامیان از فرط مسرت بگمیر گفتند عبد الله بن عمر گفت چون عبد الله بن زبیر متولد شد و منین تکمیر گفتند
 و اکنون مردم شام ارقل او خوشحال شده بگمیر میگویند و اینکلام ناظر است بطلبی و ان منیت که میبود گفتند
 ما مسلمین را مسخر ساخته ایم و دیگر طفلی از انما بوجود خواهد آمد باری پروردگار که زبیر را اطهار نموده در نخستین
 سال هجرت عبد الله بن زبیر متولد شد و مسلمانان از این رو بگمیر گفتند خلاصه حجاج سر عبد الله را بشام

نزد عبد الملک فرستاد و جدا و در حجون یعنی در قبرستان که مغظمه در محلی که در طرف راست کوه ابوس
 واقع بود به ارکید اسماء خواست او را دفن کند حجاج اجازت داد اسماء نخواست از حجاج درخواست
 نماید لهذا امر راجع به عبد الملک گردیده او بتحجج امر کرد و جد عبد الله را بمادرش تسلیم کند پس از تسلیم تحویل
 و تکفین او پرداخته آنجد را در حجون مدفون ساخت بنا برین جد عبد الله انقدر بر سر دار بود که از کوه تبرک
 رسید و جواب آمد و اسماء نیز بعد از آن چندان زنده نماند و در حالتی که یکصد سال از عمر او گذشت بود
 در گذشت و ویسی مروج در خوابنا شده خود گوید چندان بیرون سال تمام بر سر دار بود ولی انچه ضعیف است
 در صحیح مسلم سطور است که جد عبد الله بن پسر را بمقبره می بردند و مادرش هم بر وی در گذشت
 ابن اثیر در کامل گوید پس اقل عبد الله حجاج ذات النطاقین را خواست که مجلس او حاضر شود و قبول نکرد
 تا ثبات تدبیر با حضار او و امثال آنها باز نگین نمود و دفعه سیم ذات النطاقین خود بحضور حجاج باه گفت درین بلیه
 که عبد الله را آن مبتلا کردم مرا چگونه یافتی اسماء گفت ترا چنان یافتم که دنیای پسر مرا خراب کردی و
 آخرت خود را حضرت پسر من صلی الله علیه و آله فرموده است آن بی تعقیف که ابا و پسر یعنی در طایفه من
 تعقیف یکفر کتاب و یکفر باک گشته است و آن باک کننده قولی این حدیث را مسلم در صحیح خود ذکر کرده
 است در اسد الغابہ در ترجمه حال ابن پسر چنین سطور است که او ده روز قبل از کشته شدن نزد مادرش
 رفت و او را بحال شکایت گفت باید مرد و در حالی یافت مادرش و جواب گفت گویا بر کن شایق شده
 اما من تا تو را در یکی از دو حال ندیم راضی مردن نمییم یا باید تو سعادت بحادث فایز شوی و فقیر مرا
 عن الله ذخیره باشد یا غلبه و فتح تو دیده روشن نمایم عبد الله از استماع اینجین تبسم نموده و روزیکه عبد الله
 مقبول میشد نزد مادر رفت اسماء باو گفت ای فرزند ما با از بیم باک قبول امری راضی شوی که جاری بر
 تو در آن باشد و الله العظیم ضربت شمشیر با وجود عزت بهتر از نایب خوردن با نالت است اسماء به ذات
 النطاقین در حرف ذال گفته خواهد شد اسماء بنت عبد الله از نوان قبیلہ بنی عذرہ است
 مثل معروف لا عطر بعد عروس راو گفته و از امثال مشهوره عرب گردیده است ابو الفضل میداند
 در مجمع الامثال گفته اسماء از قبیلہ بنی عذرہ در سگت از دواج عمزاده خود که عروس نام داشت
 سگت گردید ولی پس از چندی عروس در گذشت و پس از فوت او قبیلہ دیگر اسماء را در جماله نکاح
 خود و آورد و این شخص زشت روی بود و از دهنش ریخته گریه آشفتم میشد و متیکه شوهر دوم اسماء او را

تقیله خود میرد اسماء گفت اذن بدو بر سر قبر عمه خود عروس قدری گریه نمود آن شخص با اجازه داد و اسماء

ابیکت یا عروس الاعراس
مع اشیا لا یعلمها الناس

بر سر قبر عروس رفته این عبارات را اظهار نمود
یا ثقلنا فی اهلنا و اسدا عند الناس

یعنی گریه میکنم بر تو ای عروس عروسهای کسیکه در میان کمان خود در عالم برد باری بسلامت رو باه بودی در موقع
جنگ و شیر بشیر شباهت داشتی و در توصفات جمیده دیگر بود که مردم از آن بخیر بودند شوهر ثانی اسماء گفت

کان عز الهمة غیر نقاس

ان صفاتی که عروس داشت مردم خبر نداشتند چه بود

یعنی در وقت اتمام براد تغافل و تسامح نیست

و یعمل السیف صیحات باس

و هنگام فرار از شر با استعمال شمشیر میرد است بعد از آن باز اسماء و مدح عروس پرداخته گفت
یا عروس الاعتر الا زهر الطیب یا بنجم الکریه المحض مع اشیا له لا تذکر

یعنی ای عروس توجیه زشتی داشتی و خالق تو پاکیزه بود و محسن دیگر نیز داشتی که بزبان نیاید باز شوهر اسماء پرسید

کان عیوفا للحناء و المنکر

که آن صفاتی که عروس داشت بزبان آوردی چه بود

السر غیر اعسر

طیباً لتکمة غیر انحر

یعنی عروس از کارهای بد گراست داشت و خوشبوی بود و از دستش رایحه گریه است شام نمید شد شوهر ثانی
دانست که مهره آخری کنایه باوست آخر الام چون خواستند حرکت بکنند اسماء عطر دان خود را بر بنداشت
و بجای گذاشت شوهرش گفت چرا عطر خود را بر بندیدی اسماء گفت (لا عطر بعد عروس) یعنی بعد عروس
دیگر نباید عطر استعمال کرد و این گفته در میان عرب مثل شبنم بجای مثل زبور لافحاً لعطر بعد عروس گفت
و شرح آنرا از بنقراردانسته که شخصی در شب فاف از زوجه خود رایحه گریه است شام نمود از او پرسید از عطریات
چیزی نداری گفت چرا آنرا ذخیره و پنهان کرده ام شوهر گفت لافحاً لعطر بعد عروس یعنی عطر را پس
از عروسی کردن معنی ندارد این گفته مثل شد و در موقعی گفته میشود که شخص چیزی داشته باشد و موقع صرف
و استعمال آن شود و باز آنرا بکار نبرد و ذخیره نماید اسماء بنت عمیس زنی صحابیة و دختر عمیس بن
مسعود و زوجه جناب جعفر طیار بوده و عمیس نیز خود از صحابه است حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم از
این زن و نه نفر زن دیگر مدح فرموده و آنهارا اخوات ثومنات خواند و این تصدیق حضرت به
ایمان آنخانم و تحقیق شانی عمده بر این ثابت مینماید و این هزن نیز فرخوایند از یک مادر و مادری

بند بنت عوفت که در همین انماست و شرح حال آن در حرف با یابد و بعضی گفته اند اخوات مؤمنات نه
 نقره هشت خواجه و یکت مادر که همان بنت عوف باشد با بحکم اسماء بنت عمیس در ابتدای اسلام باشو
 جناب جعفر طیار بگفته رفت و در اینجا عبداللہ و عون سپران جعفر از لطن او بوجود آمد پس از آن بمیزه منور آمدند
 بعد از شهادت جعفر طیار بابائی شوهر کرد و محمد بن ابوبکر را مادر شد پس از ابوبکر در جباله کجای علی امیرالمؤمنین
 علیه الصلوٰۃ والسلام داخل شد و یکی بن علی بوجود آمد اسماء بنت عمیس را شرف دیگر نیز حاصل آمد و آن این
 بود که خواهر اعمی او میمونه بنت بحارث داخل در زوجات حضرت رسول اکرم ص کردید و خواهر دیگر او ام
 الفضل لبانه زوجه جناب عباس بن عبدالمطلب بود و خواهر صلیبی و لطنی او سلمی بنت عمیس همسری حمزه سید الشهدا
 شرف جست و بلا خطات مزبور است که در وصف اسماء بنت عمیس گفته اند وی اکرم الناس اصحابا
 یعنی اسماء از حیثیت و اما دانی که بمرسانید و اشرف ناس است (عمیس نصیم عین بر وزن نیر است
 اسماء بنت محمد محدثه است جلیل القدر و پدرش محمد بن صصری از اعیان دمشق میباشد و محمد بن
 اسماء که از معارفینت از لطن او بوجود آمده محثه مزبوره چند کتاب حدیث بر کلمی بن علان محدث
 قرائت کرده و بعد از آن آنها را بکرات تدریس نموده است و درین خود متفرد بوده فیوض و فضایل
 و برکات وجود او بسیار بوده و صدقات کثیره داده بارها زیارت خانه خدا مشرف شده و ولادت
 او در آخر سال ششصد و سی و هشت هجری و وفات او در ذیحجه سنه هفتصد و سی و سه و در آن زمان از دنیا
 روایت حدیث احدی از او متروک نبوده و برادرش قاضی القضاة نجم الدین شافعی ده سال قبل از او
 یعنی در ربیع الاول سال هفتصد و بیست و سه درگذشته این و روی در سنه المنحصر و مدح سنها بگویند

بعضی است
 در حق
 عوفت

كذلك فلتكن اخت ابن صصری	تفوق علی النساء صبی و شیبًا
طراز القوم انی مثل هذا	وما التانیت لاسم الشمس عیبًا

و مقصود ازین صصری نجم الدین برادر اسماء میباشد اسماء بنت یزید الا انصاریه دختر
 یزید بن التكن الاشهبی است پدرش از صحابه و خود نیز صحابیه بوده بفضاحت بیان موصوف و معروف
 روزی از طرف سایر زنان صحابیه مامور و بحضور حضرت رسالت پناهی مشرف شده عرض کرد
 بابی انت و امی یا رسول اللہ انما وافدة النساء الیک ان اللدغز و جل العنکات الی الرجال و النساء کافه
 فامتابک و به الہک و انما معشر النساء محصورات مقصورات قواعد یونکم و مقفی شہواتکم و

الموحدین عبد المؤمن علی نکاشته که بیت اول این

عرفنا النصر والفتح المبینا
اذا کان الحدیث عن المعالی

لسیدنا امیر المؤمنین
رایت حدیثکم فیها شجونا

در او اخرا این قضیده اسماء عامریه بوضعی خوب

و مناسب حسب و نسب خود را بر امیر المؤمنین معلوم ساخته و اینکار را بوجهی احسن پرداخته است
اسماء عبرت از نوان اسلامبول و دختر احمد قاسم خاصه کیان خاصه و زوجه محمود جلال الدین
خطاط مشهور و در حسن خط بدرجه شوم خود استظهار دارد این بن چون از شوم خود تعلیم خط گرفته و جلال
الدین میل و رغبتی تمام نکات خط را با حنوته طوری برای او ترقی حاصل شده که خط اسماء با خطوط او اخرا
عمر جلال الدین بیکدرجه و پایه بوده است و بسیار چیزها اسماء نوشته و جلال الدین با اسم خود رقم
کرده است و از خطوط ممتاز اسماء که رقم کرده و دیده شده است لوحه است که تاریخ آن هزار و
دویست و بیست و دو میباشد علاوه بر زمانی که اسم اسماء متقا بوده و در این کتاب شرح حال این
درج شد این اسماء را ذکر می نماید و میگوید که همه صحابه بوده اند و از آنهاست
اسماء بنت عوف عسوقه عمرو بن سعد و عمرو بن سعد از شعرای عرب است و معروف بر قش و اسماء بنت
عوف عماده اوست و ماجرای این عاشق و معشوق در زمین الاسواق مسطور است و چون قش در
لغت عرب معنی زمین است و عمرو بن سعد بنا بر جودت طبعی که داشته اشعار خود را بحی و انواع
ترین زمین می ساخته معروف بر قش شده و مهمل را نیز قش می گفته اند و در اشعار عرب عمرو بن سعد و
مهمل در چند موضع و محل ذکر شده اند و هر طریقه برادر زاده امر جون با و شباهت داشته ملقب بر قش
اصغر گردیده و بعضی گفته اند چون عمرو بن سعد

الذاری فقر و الرسوم کما

ر قش فی ظهر الادیب قلم

معروف بر قش شده و این نیز بعد نیست چه

در شعرای عرب اشخاصی هستند که تعبیری از تعبیرات خود ملقب گردیده اند و سیوطی در آخر کتاب

مزم فضل مخصوصی در احوال آنها نکاشته است و عجب آنکه در عرب بعضی از مردها بوده مومنوم با اسماء
ابن الحارثه و اسماء ابن ربیع که از صحابه بوده اند و اسماء ابن حارجه القزاری که جوالمزنی شاعر
و از تابعین بشمار آمده است و در شهادت مسلم بن عقیل و خیل بوده اعتما و از جواری معتد
بن عباده سلطان بخت اسماعیلیه بوده است و پیشینه دختر المعتز ایلین او بوجود آمده و شرح حال

مثل اسماء

بیشینه بعد با بیاید و اعما و چون در ادبیات همارتی داشته است هاری حاصل نموده است اعراب است
 در مسامحت شیخ محی الدین بن عربی اعرابیه را از زبان بادیه بخند نوشته و حدیثی است عبد الوهاب بن جریر التمدیک
 یکی از خلفای بنی عباس با اعرابیه عاشق شد و او را در جباله کج خود در آورد اما هوای دار اختلافه او را مناسب
 نیامد و زندگانی حضاره را پسند نکرد و هر روز ضعف و مهزال او زیاد شد و نامش فرعون و لنگت و مکر بود و در
 خلیفه از و سوال کرد که چرا باش منتی و لبست بجنده آسان نمیشود و خود را مشغول بنداری و روز بروز در و
 میثوی اعرابیه گفت مرا بصحرابا و خیمه های صحرائینان و شیری که شبانان میدوشند و صدای آنها را
 میل مفرطی است خلیفه در آخر نقطه شمر در کنار دجله قصری برای او بنا نمود و فرمان داد که شبانان کو سفند
 خود را در حوالی قصر چرادهند و بقصر معشوق نامید و اعرابیه را در آن ساکن ساخت اعرابیه چون وضعی
 شبیه بوطن اصلی خود دید زیاده متناثر گردیده و یاد بخدا و ایشتر افسرده و محزون ساخت و وزی خلیفه
 سنائی بقصر معشوق رفته دید اعرابیه بگریه و زاری مشغولست و این ابیات می خواند بدیت

وما ذنبا عرابیه قد ذقت بها	صوف النوی مزحیت لم تک ذلت
تمت ا حالیب الرعاة و خبیة	بنجد فلا یقضی لها ما تمتت
اذا ذکرت ماء العذیب طیبه	و برد حصاة آخر الکیل انت
لها انه عند العشاء و اننه	سحیر اولوا انتاه لجننت

خلیفه از شنیدن این ابیات رقتی حاصل کرده با اعرابیه گفت غم نخور که بر او خود نایل شدی در نکاح من باش
 و نیز دقوم و تبیله خود رو و او را با جمله اسباب و اثاث البیتی که در قصر معشوق بود بوطن خود فرستاد و بعد
 هر وقت بشکار میرفت با اعرابیه ملاقات میکرد اما ابیاتی که از اعرابیه نقل شده است بیت ان بالعیبر حزنی
 در دیوان منسوب بقیس عامری مطور است و فقط بیت چهارمی را مشار البهاران افزوده است و نظیر
 داستان اعرابیه بعد با بیاید اما مهربت خروج از زخای عرب است که در نظم شعر هارنی داشته است
 و ابیات ذیل را در مدح اسود بن قنان که از جوانمردان عرب است برشته نظم کشیده بدیت

اذا شئت از تلقی فتی لو وزنته	بکل معذی و کل عیان
و فی بها فضلا وجودا و سوددا	و زیافذک الاسود بزفتان
فتی لایری فی ساحر الارض مثله	لیوم ضرب اب و لیوم طعان

محی الدین اعرابی در مسامرات از قول وهب یا از محمد بن ناجیه الرضائی حکایت کرده گوید من در ایام خلافت
 الواثق بابتدبواسطه مالیات مضرتهم شدم و خلیفه جدا بر جستجوی من بود و مرا طلب میکرد بنا برین من ششتم
 در مسافه و سایر اماکن نزد کت بوطن خود بمانم تا چار سیر بصره گذاشتم و در براری می کشتم که جو انفرادی کریم
 الطبع را بچنگ آرم و در پناه او چند کاهای بامینی بسر برم در انشای کردش خند خیمه دیدم بطرف هفت
 شش قدم در جلو چادر می مزابی دیدم بر زمین نصب کرده و افسار مادیانی بران بسته اند داخل چادر شده سلام
 کردم خواتونی از ورای پرده جواب سلام داد و گفت اطمئن یا حضری فتم مناخ الضیفان بواک القدر
 و محمد کن السفر پس ازین گفته سخنهای سماحت آهیز میان آورد و بر حیب قدم من برداخت و با ستراحت
 و اطمینان امر کرد من کفتم وانی بطنن المطلوب و یا من المرغوب من دون ان یا وی الی جبل العیصمه و ما من و
 منفرع مینته فلما یخمن السلطان طالبه و الخوف غالبه آن خاتون چون کلمات مرا شنید دانست که مرا
 تشویش خاطر است و از خلیفه بجهتی خائفم بستم برین جهت آورد و گفت لقد ترجمه سناکت عن ذنب کسیر
 و قلب صغیر یعنی همانا زبان تو از کناهی بزرگ و دلی خورد تر جهانی کرد البته مرکب خطائی شده و از انفر
 دلت را بر اسی است پس از ان وایم الله لقد علمت بقاء جبل لا یضام بفضائه احد و لا یجوع بسا حتمه
 کبد هذا الاسود بن فنان احواله کعب و اعمامه شبلیان صعلوک ایچی فی باله و سیدم می فعاله صدوق بجوا
 و قود التار خلاصه باین عبارات اشعار نمود که این منزل همان اسود بن فنان است که امامت خراج
 او را بایات مسطور در فوق وصف و مدح نموده است امامت بنت ابی العاص دختر ابی العاص
 بن الریح بن عبدالعزی است و ابوالعاص شرف و امامی حضرت رسول صلی الله علیه و آله شرف و
 شوهر زینب بنت رسول الله بوده پس امامه که از ابی العاص و زینب بوجود آمده نواده دختری نبی اکرم
 صلی الله علیه و آله و سلم میباشد و زمان طفولیت امامه جد بزرگوارش چندان او را دوست میداشت
 که کاهنی او را بر پشت مبارک خود گرفته نماز میکرد با بجمده حضرت صدیقۀ طاہره فاطمه سلام الله علیها که
 خاله امامه بود و در پنجاب امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام وصیت کردند که پس از من امامه را بزنی
 اختیار کن چه او با فرزندان من مهربان است بنا بر این بعد از ارتحال حضرت فاطمه امیر المؤمنین امامه را ترجیح
 کرده بعد از شهادت آنحضرت مشارالیهام بقیه بن نوفل شوهر نمود بر و ابی امامه قبل از آنکه در جبال کلاح
 امیر المؤمنین در آید شوهر دیگر داشته است امامه المریدیه امامه با امامه از نساء صحابه است

ع
 فی حاله و منته

و مرید اسم قبیله او همیشه در نظم اشعار دستی داشته از جمله دو شعر مسطور در ذیل در کشته شدن ابو عفاک
 بیودی گفته و ابو عفاک مردی منافق و بکصد و بیست سال عمر داشت و از خباثت اعمال دشمنی
 بحضرت رسول صلی الله علیه و آله خود داری میکرد سالم بن عمیر از صحابه او را قبل رسانید و امامه مریدیه گفت

تکذیب بن الله والمرء احمدا	لعبر الذی امتاک اذ بنس ما یجینے
جال حینفاخر الدهر طعنة	اباعفک خذها علی کبر السن

صاحب کتاب مواهب لدنیة گوید شش نفر زن صحابه دیگر با اسم امامه مستقا بوده اند که یکی از اینها امامه
 دختر حضرت حمزه است امته القمه زنی بوده است اسلامبولی که در ادبیات مهارتی داشته و
 در آلتیات سخن سبکیفته دیوان مرتب دارد و معروف بصدقی امته القمه همیشه چه در اشعار خود صدق
 تخلص کرده در مجال معاصر سلطان محمد خان رابع و دختر قاسمی زاده بوده و در سال هزار و صد و پنجاه

در کشته بیتین مسطور در ذیل از نتایج افکار او است	هفته کچر کو یکم همان یکن سن سین بنے
بلکه مرشب صبحه دکت نالان ایدن سن سیدن بنے	دست تدبیر ایلیه چاک اولسونی دامان فراق
اقا جسکه حیران ایدن سن سیدن بنے	امته اچگیلیل از صلیحی زانان عرب و دارا

مقام ولایت بوده و در طبقات شعرانی ذکر او شده است گویند ارباب سلوک و صلاح معاصرا
 وقتی در معنی و تعریف ولایت اختلاف کرده هر یک چیزی گفتند اخر الامر دفع خلاف را قرار دادند
 که از امته اچگیلیل بمعنی را سوال کنند مشارالیه در جواب انها گفت ولی است که در هر آن بحق مشغول
 باشد و از یاد خلق منصرف و مطلقا تعلقی بدینا و زخارف ان نداشته باشد و آنی از خدا بغیر نبرد ازد
 امته اچگیلیل پس ازین تقریر و تحقیق حال ولی و معنی ولایت یکی از انها را و کرد و گفت هر کس یکی از شما گوید
 شخصی را ولایا بوده است که وقتی از حق بچیز دیگر اشتغال داشته باور ننماید و بداند که دروغ گفته است
 امته الحیا لوق دختر عبداللطیف بن صدق بن عوص المنادی لعقبی است که از محدثه های معروفه
 بشمار میآید ولادت او در شتصد و سیزده بجمری و در مجلس درس جمال الدین جنجلی پدر الف بنت
 اجمال که پیش ذکر او شد حاضر میشده و قدری از مسند احمدی و محم صغیر طبرانی را بر او قراست کرده نیز
 از سیره ابن هشام کسب فواید نموده اکثر محدثین با و اجازه داده اند لقیته بن مالک و منهاج العیان
 را از برداشته و مینوشته است عمری طولانی کرده و از اساتید محدثین بعد از انها نقل روایت میکرد

در سال نصد و بیست و هجری در سیم ماه ذی القعدة در گذشته است از برترجیهای امه الخالق آنکه از
اشیاخ سیوطی میباشد و مشارالیه در کتاب منجم ذکری از او نموده و ابیات حائیه را از او ثبت کرده است
امه العزیز شریفیه زنی بوده است اندلسی که در شعر و ابیات مهارتی داشت و دو بیت مسطور
در ذیل که از ابیات رائقه میباشد و متضمن مضمون لطیفی است در فخر الطیب باین زن نسبت داده شده

لحاظکم تخرجنا فی الحشا
جرح یجرح فاجعلوا ذابدا
ولحظنا یجرحکم فی الخدود
فما الذی اوجب جرح الصدود

اما در سایر کتب ادبیه حتی در کتاب شرح العیون فی شرح رساله ابن زیدون دو بیت مسطور با هم
و شعر المستکفی معشوقه ابن زیدون نکاشته اند و یکی از ادبا این دو شعر را در جواب مینمیزد و مینویسد

اوجیه منی یاسید
وانت فیما قلت مدع
جرح یجرح لیس فیہ الجود
فاین ما قلت و این الشهود

ام ابان نینبویه پسرش مزاحم بن عمرو شاعری بوده است قادر و ام ابان نیز در طبع شعر و فصاحت بسیار
دارای مهارتی و افراد اشعار معروفه او ابیاتی است که بعد از قتل پسر خود گفته مینماید آنکه وقتی ابن
و میثه شاعر مزاحم بن عمر را نزد زوجه خود دید سخی به پهلوی او زده او را بکشت ام ابان چون گاه شده

باهلی و مالی بل یجل عشیرته
فهل اقلتم بالسلاح ابن اختکم
فتظرفیه للشهود جراح
وما دام حیام صعب جناح
تدور وان الطالبین شحاح
الم فقلوا ان الدواکیر بیننا

در بیت اول اشاره نموده است باینکه ابن و میثه قاتل پسرش از اول عامر بن تیم الله ابن بشیر بود
و در شعر ثانی اظهار کرده است که قاتل با مقتول نسبت قرابت داشته پوشیده نباشد که قافیه بیت
اول از ابیات مسطوره در فوق را با قوافی بعد مناسب است درستی نیست و این عیب را علمای علم
قافیه کفا کونید اگر چه بعضی از اشخاص کم بصیرت و قبیح باین معایب نگذاشته و نیکو اندامها را که نظر
این قوافی دیده شود شاعر بیوقوف شمرده میشود و عمل شاعر آشنائی صاحب طبع و عظیم داشته
و قوافی اشعار او غالباً مغلوط بوده روزی بیت مسطور در ذیل را نظم کرده بد عجل عرضه داشت

از کتب اشعار و لغات فخرالدین رازی
اذا اراد الله امرنا
و کان ذابدا
اصم از نیر و اعجاز
وسله من عقل
فمنه اذا انقضت
رد الیه عقلها

ان ذلک بشدید لیسینجید الافراد و یحاضر کان لایسحق مزخزال الخازنه

و عمل گفت برادر این شعر قافیه ندارد زیرا که در مصرع اول وی راء است و در ثانی زاء متشاعر گفت روی
 مصرع ثانی زانقظه نگذارد درست میشود و عمل گفت بسیار خوب اما بعلاوه آخر مصرع اول مرفوع و ثانی
 مجرور است و این نیز عیب خواهد بود متشاعر گفت تو عجب مرد احمقی هستی چه لازم است اعراب کنی
 تا رفع و جر آن معلوم شود و این لطیفه در اوقیانوس مسطور است اقم ایمن مادر ساسانه بن زید
 و دایه حضرت بنی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم بوده است اسامه از صحابه و مادرش ام ایمن از صحابیات
 بشمار میآید و جلالت قدر او معلومست و محتاج بیان نیست اسم ام ایمن بر که و دختر ثعلبه و در اصل
 از جواری حبشیه جناب عبداللہ پدر فرزند که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و زوجه عبید بن جحش
 بوده چون اول سپری که از بطن او بوجود آمد موسوم بایمن شد و او را ام ایمن گفته اند بعضی بنام او را
 ام الطباء نیز گفته اند حضرت رسالت پناهی مملوکی داشتند موسوم بزید بن حارث که او را
 بخدیجه بنحیده بودند بعد از عبید اقم ایمن را بزنی بزید بن حارث دادند و اسامه بن زید از وجودیت
 برخی گویند اقم ایمن را جناب عبداللہ ازاد کرده و جماعتی بر اینند که او ازاد کرده حضرت رسول
 است وقتی آمنه و سب بعزم ملاقات ابن خال خود غریمت مدینه منوره نمود و در معاودت
 در محل موسوم به ابواء بدار بقاء ارتحال فرمود و از آنجا بنی اکرم تا مکه مکرمه در انخوش اقم ایمن بودند بنا
 بر این ان بزرگوار میفرمایند اقم ایمنی بعد اقمی و مشارعیم را کمالاً احرمت و رعایت میفرموده اند
 و مخصوصاً بیدین او شریف میرده اند اقم ایمن هنگام رحلت سید انبیاء ص در قید حیات بود و زید
 الوصف در این هنگام گریه و زاری می نمود از جهت بیقراری او پرسیدند گفت من از ارتحال حضرت خیمبر
 یخبر نبودم و میدانستم که آن بزرگوار بدار بقاء هارم است گریه من بر انقطاع وحی الهی است که همیشه
 بخانه ما نازل میشد اقم ایوب انصاری زوجه ابویوب انصاری است که از مشایخ
 صحابه میباشد و دختر قیس بن عمر بن امرء القیس خزرجی است از جماعت انصار که ایشانرا ثنویین
 اهل مدینه گفته اند ابویوب در زمان معاویه باسلامبول بعزم غزافه و در آنجا مرض اسهال در
 گذشت و بقعه ابویوب در اسلامبول از بقاع مشهوره و زیارتگاه است در صحایف الانبیا
 مسطور است که از دیرگاہی عیسویان ان سرزمین هنگام استقبالان بقعه میرفته و دعا مینمودند در

جلالت شان ابویوب همین بس که چون حضرت نبوی صلی الله علیه و آله بمنوره هجرت فرمودند در خانه ابویوب منزل کردند تا وقتی که مسجد و خانه حضرت بنا شد ابویوب گفته است خانه ما در طبقه بود و سخنان و فوقانی چون حضرت رسول صلی الله علیه و آله بان خانه شرف و رود فرمودند در طبقه تحتانی منزل نمودند شب که شد ملتفت شدیم مسکن حضرت رسالت مبطوحی الهی است بنا برین از ادب دور است که حضرت در طبقه تحتانی باشند و ما در فوقانی و همین مطلب را همسر خود ام ایوب گفتیم و او تصدیق من کرد و ما صبح ازین بیدار خواب رفتیم و بسیار متعجب و پریشان خاطر بودیم صبح بجهنور بر نور حضرت پیغمبر شرف جنبه شرح خیال ولی خوابی شب را عرضه داشتم و حضرت را سوگند دادم تا نقل مکان فرموده از طبقه زیرین به بالا تشریف فرما گردیدند ام البنین بنت عبد العزیز دختر عبد العزیز اموی و زوجه ولید بن عبد الملک بوده و بصلا و سداد معروف و بوصف ذکا و رشاد موصوف بشما قائم و روزها صائم در بذل خیرات و بخت تبرات جابد و در اعطای صدقات ساعی و مجاهد چنانکه گویند هر هفته بنده و برده از او میگرد و هر روز خاطر فرسوده شاد و مینوید جلوه فصاحت بیان و طلاقت لسان مشهور است روزی عذرة معشوقه کثیر شاعر معروف عرب

قضی کل فی دین فوفی غریبه

ز داو آمده بود از او پرسید از اینکه کثیر میگوید

معلوم میشود تو چیزی با او وعده کرده و در ادای

عذرة ممتول معنی غریبهها

ان مما طله و مسامحه نموده که از مطال تو شکوه میکنی گفت ملی بوشه با او وعده کرده ام و از وفای این وعده ابا دارم ام البنین گفت او را از انظار بیرون آر نگاه آن بگردن من پس آن ام البنین ازین گفته پشیمان شد و بگفتار و انحراف چهل غلام آزاد کرد و بارها میگفت کاش من زبان نداشتم و اینکلمه را بر زبان نمیآوردم و عجب اینست که با این ورع و عفت در کتاب آفانی و فوایه الوفیات در ترجمه حال عبد الرحمن بن اسمعیل شاعر مشهور به وضاح همین چیزی بام البنین نسبت داده اند و آن نسبت که در سالی مشار لهیها از زیارت بیت ائمه احرام رفت ولید بن عبد الملک شعری عظمی اعلام و غنم نمود که در این سفر از ام البنین و کنیزانی که با او همراه اند محمی نگونید و در اشعار نامی از هفت نبرد و در این باب تاکید کنید نمود چون ام البنین بگفت مگر چه رسید بنمایش اندام خود پرداخت و بپیکر خود را مطلق نظر با ساخت تا او با و شعر بوصف او پردازند و قصاید و قطعات در اوصاف او سازند و مخصوصا بوضاح همین مفتون گردید و با او و کثیر پیغام داد که در شعر کلمات خود از او ذکر می نمایند و پستی آریند کثیر از ولید تبرید و از ام البنین چیزی نگفت بلکه شعری چند

نام غاضبه چاره ام بسین نظم کرد اما و ضاح همین خرم را بر کنار خفا ده صراحت گفت شعر

صدع البین والتفرقت لبی | او تولت ام البنین بلبتے

ولید این بیت شنید و قبل وضاح همین فرمان داد بعضی گفته اند بعد از موسم حج ام بسین وضاح همین را دعوت کرد و او در صندوقی رفت و صندوق را برای ولید برد و پس از چندی تمطلب آشکار شده وضاح همین مستول گردید اما وجه اینکه عبد الرحمن بن اسماعیل را وضاح همین گفته اند نیست که سپید چهره و مینی بوده و جمالی بکمال داشته کویا او و مقنع الکنزی از فرط خوب روی همیشه از اصابعه این اندیشه نمودند و هر وقت قصد مجلس و محفل میکردند نقاب میسازند تا در کفنه ابو الفرج و ابن خلکان مشاخره نیست اما کثیر را میدانیم که قضیر القاسم و کریم نظر بوده و اگر گفته مشار لهیما صحیح است و ام بسین بکثیر و وضاح همین رعیتی نموده و پیغامی داده باید بگوئیم از خواهان کمال شده و اینرا مفتون جمال و تهذیب علم کمال ام بسین بنت خراب الکلابیه زوجه حضرت امیر المومنین علی علیه السلام بوده آنحضرت پس از صدیقه طابره سلام الله علیها اولی را که بمزاجت و بهسختی میار فرمودند او بود و چهار سپهر امیر المومنین یعنی عباس و جعفر و عبد الله و عثمان از او بوجود آمدند و هر چهار در کتاب مستطاب حضرت ابی عبد الله بحسین علیه آلاف التحية و الشفاء بدرجه رفیعه شهادت فایز گردیدند ام بسین کنیه ام ولد ی از جواری حضرت امام بهام موسی کاظم علیه السلام بوده این ام بسین روی یاسمانه نام داشته و حضرت علی بن موسی الرضا از بطن او بوجود آمده و حضرت موسی کاظم او را بوالده مظهر خود حمیده و نجشیده بودند و ذکر حمیده در حرف خا بیاید ام بسین در لغت عرب کنایه است از زمین که از خاک آن کل آدمیان سرشته شده و میرتی را گویند که دستجات عساکر دارند و عبد الرؤف المناوی در کتاب کوچک خود که مونسوم بعباد البلاغه مشهور است ایندو معنی را ذکر کرده بلکه گویند شعری که در ذیل نکاشته میشود و ام بسین در معنی سرق دارد و مصنف آنست

بام بنین مرجعه الیهما | وما ولدت وما حملت جنینا

ام جعفر از زنان انصار و از قبیل بنی خطمه بوده و بعفت و صلاح و درایت و عقل اشتهار داشت و احوص ابن محمد الانصاری از شعرای اسلام بناحق در حق او این شعر گفته است

لقد منعت معروفها ام جعفر | وانى الی معروفها الفقیر

گویند و زسی ام جعفر نزد احوص آمده گفت تمیت کوسفندان مرابده احوص گفت من از تو چیزی

نگرفته ام و ترا نیت نامم مشارالیه اصرار و احوص انکار کرده قسم خورده که معرفتی بجال نوندارم ام جعفر گفت ای
 دشمن چند اگر مرا نیت نامی پس چرا در اشعار خود مرا نام میری و میگوئی من بام جعفر اینطور گفتم و ام جعفر بنطوی
 بمن جواب داد اینک من همان ام جعفرم باجمده ام جعفر در محضر عامه احوص را شمرسار و خود را بری
 الذمه کرد ام جمیل بنا بر قول ابو الفضل میدانی از اقوام ابی بریره و بو فاد عرب مشهور و مثل است
 که او فی من ام جمیل سبب شهرت او اینکه شخصی مؤوم بضر ابن الخطاب بمشارت تهب بطحی شد ام جمیل او را از
 دشمنان حفظ کرد و مکان بنمود که او براد خلیفه ثانی است چه این واقعه در همان زمان بود وقتی در مدینه متوجه
 نزد عمر آمد و خلیفه از واقعه خبردار شد گفت بمینقدر که با من برادر دینی و از غازیان است از حمایت و مهربانی
 که با او کرده ممنون میباشم و از آنجا که ام جمیل از انبای سبیل بود خلیفه از بیت المال چیزی باو عطا نموده او را
 معاودت داد بنا بر مسطورات ابن اشیر ام جمیل کنیه هشت نفر زن صحابه است که یکی از آنها فاطمه بنت الخطاب
 خواهر عمر میباشد و زوجه ابی لهب که در حق او حمله اغلب گفته شده نیز همین کنیه را دارا بوده و ام جمیل از
 نساء مشوره بصره است که در خلافت خلیفه ثانی مغیره بن شعبه و ابی بصره بنجالت با او مشرد و از
 منصب خود معزول گردید و برین ریه مولی است ابو بکره الشقی صحابی و برادران امی او زیاد بن ابی
 و نافع بن کلهبه و شبل بن معبد شهادت دادند اما چون شهادت زیاد مقرون بشرایط مقرره نبود مغیره
 از جرم معاف گردید و شرح این واقعه در تواریخ مذکور است ام حبیبیه بنت ابی سفیان از زوجه
 حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و دختر ابی سفیان اموی مشهور است ابتدا شخصی مؤوم بعبد الله بن
 حنن او را زنی گرفته و این زوج و زوجه در او ایل اسلام بشرف اسلام مشرف گردیدند و بحیثه که بجز نگاه
 اولیه مسلمین بود مهاجرت نمودند و در آنجا حبیبیه دختر عبد الله از او بوجود آمد و او را ام حبیبیه گفتند
 و اسم او را طه بود عبید الله در حبشه مرتد و نصرانی شد و بزوجه خود نیز این دین را تکلیف نمود ام حبیبیه
 قبول نکرد و عبید الله بدین جدید خود در حبشه در گذشت و ام حبیبیه بواسطه ثبات در دین اسلام بمزاج
 رسول اکرم منقحر گردید لفظی این اجمال بعد از فوت عبید الله ام حبیبیه در حبشه غریب و تنگماند و بنا بر نجاست
 و شانی که داشت ممکن نبود کفوی برای او پیدا شود حضرت رسول که از ماجری آگاه بود نزد رسالت حضرت
 هجرت که بلوک اطراف سفر اما سور و انحرار از بعثت خود مستحضر میفرمودند و عمر بن امیه القحری را بانامه نزد
 اصحمة بن بکر سلطان حبشه فرستادند و ضمناً سفارشش فرمودند که سلطان مشارالیه ام حبیبیه در حبشه

نجاح حضرت نبوی صلی اللہ علیہ وآلہ در آورد چون نامه حضرت سلطان حبشه رسید در حضور حضرت طیار قبول
 اسلام کرد و امر تزویج ام حبیبیه را انجام داد و ترتیب ولیمه کرد و چهارصد دریم از طرف حضرت بام حبیبیه
 داده شد و ام حبیبیه را با سایر مهاجرین اسلام در دو سفینه بعربستان فرستاد از خود ام حبیبیه منقولست که گفته است
 در حبشه بودم و از جانی خیرنداشتم روزی جاریه نجاشی ستماءه بابر به آمده مژده داد که نجاشی از جانب پیغمبر
 مأمور و وکیلست که نورانرا و جت آنحضرت سربلند سازد من نهایت سرور شده و دوست بند نقره که
 در دست داشتم با حلقه بای نقره انگشتان خود بخرد کانی با و دادم با بجز ام حبیبیه را در دین صلابتی بوده گویند
 قبل از فتح مکه منکاسی که پدرش ابوسفیان برای تجدید عهد قریش با قبیلہ بنی خزاعه و رفع تعذیبات و تقض
 عهد آنها بدینہ منوره آمده بود بجای حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ رفت که با دختر خود ام حبیبیه ملاقات

نماید و در آنجا خواست که در فراش حضرت بشیند ام حبیبیه بدون هیچ ملاحظه او را منع کرد و گفت
 تو مشرک هستی و در فرایش نیستی و قدم گذاشت ام حسان در فضیلت الانس ام حسان را دارای مقام
 ولایت نوشته این زن از ابالی کوفه و بزبد و صلاح و مقامات عرفان و درجات ایقان معروف بوده با
 سفیان ثوری معاصر و سفیان زیارت او میرفته روزی با ثا ش لهیت ام حسان سیدگی کرده جو کهنه
 حصیری نیافت باو گفت اگر میر عم خود چیری بنویسی از تو رعایتی خواهد کرد ام حسان گفت ای سفیان اینچنین
 قدر ترا نزد من کاست من از مالک حقیقی عالم طلب دنیا میخواهم نمایم تا چه رسد از مخلوقی تضعیف
 و میخواهم آنی بر من بگذرد که جز بیا د خدا باشم کیفر زن صحابیه بهم کنی تا ام حسان پیش ام حکیم
 البیضاء دختر عبدالمطلب و عمه حضرت رسالت پناهی میآید باشد بواسطه لغوست بدن
 او را بیضا و وقتہ الدیاج میگفته اند در نظم شعر طبعی قادر داشته و ابیات ذیل را در مرثیه پدرش انشاد کرده

وبکی ذالندی و المکرمات
 بدمع من دموعها طلات
 ابان الخیر تیار الفرات
 کریم الخیم تجود الحیات
 و غنیة السنین المحلات
 تروق له عیون الناظرات

الایاعین جودی و استهلجی
 الایاعین و یجت اسعدنی
 و بکی خیر مزرک المطایا
 طویل الباع شبیة ذی المعالی
 وصولا للقربة هبر دنیا
 ولیشاحین تشجر العوائی

عقل

<p>اذا ما الدهر اقبل بالهنات بداهية وخصم المعضلات وابكى ما بقيت الباكيات</p>	<p>عقيل بن كنانة والمرحى ومفرغها اذا ما هاج هيج فبكيه ولا تسمى لحزن</p>
--	---

ام حكيم المخزومية زنی صحابیة و دختر حارث بن هشام المخزومی است که از رؤسای به
 قریش بوده جیسری که بقبضه ام حکیم معروف و در مرج الضفر در نزدیکی شام بطرف حجاز وقتست منسوب
 بشمار لیها میباشند ام حکیم المخزومیة ابتدا در مزاجت سپهر عوی خود عکرمه بن ابی جهل بود در یوم فتح مکه
 قبول اسلام نمود و برای شوهر خود عکرمه از حضرت رسول ۴۰ امان گرفت اما عکرمه از آنجا که عداوتی سخت
 با دین اسلام داشت چون مکه فتح شد نسبت من کر بخت زوجه اش ام حکیم از عقب او رفته در سراسر
 مین در وقتی که میخواست کجائی بنشیند با او رسید گفت از حلیم ترین ناس و کریم ترین مردم برای تو امان
 آورده ام و او را مر اجبت داد و بجنود حضرت نبوی ۳۰ شرف ساخت و سبب قبول اسلام او
 گردید و عکرمه در غزوه یرموک مقتول شد و بعد از او ام حکیم بخالد بن سعید که از صحابه بود نامزد گردید و
 در آن اوان وقت اجنادین پیش آمد و خالد منکوته خود را همراه برداشته و زفاف را بعرض راه
 قرار داده وقتی که در مرج الضفر منزل نمود خالد خواست عمل زفاف را با انجام رساند ام حکیم گفت
 خوبست بعد از پراکنده ساختن صفوف دشمن این امر باذن الله تعالی صورت پذیرد خالد بن سعید
 گفت بخاطر من چنین وارد میشوید که من در اینجا مقتول می شوم بنا بر این ام حکیم موافقت رای خالد
 نمود و در همانجا در نزدیکی جسر خمیه بر پا کرده زفاف بعمل آمد و بدینجهت جسر مذکور معروف بقبضه
 ام حکیم گردید با جمله بعد از زفاف ترتیب طعام کرده بعد از صرف طعام لشکر مخالف نمودار شد
 و شروع بجنگ کردند و خالد کشته شد و در آن روز ام حکیم المخزومیة با ستون خمیه نرفت نزار و شمنای
 مقتول ساخت ام حکیم الواصله بنا بر مسطورات صاحب آغانی ام حکیم الواصله زوجة
 عبد العزیز اموی و از شرفای زنان قریش بوده است چون شرف و کمال حسن و جمال را با هم وصل
 کرده معروف بواصله شد و دختر او زینب الواصله را نیز الواصله بن الواصله گفته اند چنانکه ذکر آن
 در محل خود بیاید عقد مزاجت ام حکیم واصله با عبد العزیز در حیات و حضور جدا و عبد الملک بن
 مروان منعقد شده و در مجلس عقد از شعرای معروف جبر و عدی بن رباع بر حسب دعوت حضور

بهرسایند و شعر باد تنسیت و تبریک انیمزاجت بنظم آوردند و در نیم صله گرفتند و نیز صاحب
آغانی گوید ام حکیم الواصله شرب خمر معاد بوده و قرح که بهسانی داشت که با آن شراب می آشامید
و کاس ام حکیم نزد ابا مشهور و از بهشتا و مشقال طلا ترقیب یافته و اشعاری در باب این کاس گفته اند
که در حله با نزد هم آغانی مسطور و از آن جمله است ایات ذیل که از ولید بن یزید شیبانی است

علل فی نبعات الکروم	واسفینانی بکاس ام حکیم
اهل الشرب المدا مة صرفا	في اناء من الزجاج عظیم

پنج نفر زن صحابیة دیگر این اسم نامیده شده اند ام خارجه دو نفر زن صحابیة این اسم
معروف بوده اند و ام خارجه زنی بوده است از نساء معروفه عرب در زمان جاهلیت که نکارش
حال او از ما نحن فیه خارج است همینقدر برای رفع التباس گوئیم این ام خارجه چون بزودی آسانی
قبول نکاح بر مردی نموده نکاح او ضرب امثل شده در بهرامی که زود و آسان صورت پذیر میگردد
میگفته اند اسمع من نکاح ام خارجه پس مثبته نماز که ام خارجه جاهلیة موضوع مثل است لاغیه با ام
انخیار این زن زوجه ابو انجم شاعر مشهور خلفای اموی است که میگوید (انا ابو انجم و شمری شعر

چون در حق زوجه خود گفته است شعر

قد اصحت ام انخیار تدعی
على ذنبا كلة لها صنع

و این شعر در شواهد تلخیص ایراد شده همینقدر لازم
بود از ام انخیار ذکر شود ام انخیر البغدادیة از نساء مشهوره و محدثه قرن ششم هجری و معروف
بجمال النساء بوده و در بغداد زندگی نموده از معارف علمای زمان خود که تجری کامل داشته اند
و بافاخت و تدیس طلبه علم را مستفیض ساخته ابن البطی و ابو المنظر الکافدی و شجاع احرابی را دیده و بطور
استماع اخذ علم حدیث نموده بعد با انتشار آن پرداخته است و از اکابر محدثین اسمعیل بن عساکر و قاسم
لقی الدین سلیمان و ابن سحده و ابن شحنة و فاطمة بنت سلیمان و جماعت دیگر از متبحرین از مشایخها
اجازه گرفته اند این زن علاوه بر فضل و علم زهد و ورعی بکمال داشته چند دفعه بکبک مغمطه رفته و حج نموده
در سال شصت و چهل هجری در گذشته است ام انخیر بنت احرش زنی است تابعیه از
اهل کوفه معروف بن کاد و در سخن بهرائی قادر و توانادر که حضور حضرت نبوی صلی الله علیه و آله را نمود
ولی با اصحاب معاصر بوده در او ان عرب صفین از امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام طرفدار

میگردد در کتب محاضرات درجائی که از علم معاویة سخن میگویند حکایتی ازین امّ الخیر نقل مینمایند و
 اینست که معاویة مکتوبی بوالی کوفه نوشت باینضمون که امّ الخیر دختر جریش را نزد من فرست تا
 از وضع رفتار و سلوک تو در کوفه از او سوال کنم و اگر از تو خیر گوید تو اجر دهیم و اگر شر بجزر سالم چون
 مکتوب معاویة بوالی سید بجانہ امّ الخیر رفت و برای او بجا اندامّ الخیر گفت من از راه اطاعت معاویة
 خارج نشده ام و راه خلانی نرفته بجانہ منجویم و دروغ نمیکوم من خود زیاده میل داشتم که برای عرض بعضی
 معاویة را ملاقات کنم باجمله امّ الخیر غمیت نمود و والی او را مشایعت کرده گفت ای امّ الخیر من
 همانطور که نوشته رفتارم از تو جو یا خواهد شد و طوریکه تو اظهار کنی از خوب و بد مرا اجر خواهد داد تو چه
 در حق من خواهی گفت امّ الخیر گفت من در ازای لطف و نوازش و خوبی که در باره من نموده بد
 نخواهم کرد چیزی که خلاف واقع باشد نخواهم گفت امّ الخیر باسایش و رحمت طی مسافت نمود
 تا بدر خلافت رسید و معاویة او را در جرم سرای خود جای داد و پس از چهل روز در وقتی که ندما و
 اصحاب حاضر بودند امّ الخیر را احضار کرد امّ الخیر حضور پدیدار شد گفت السلام علیک یا امیر المؤمنین
 و رحمة الله وبرکاته معاویة گفت علیک السلام یا امّ الخیر آیا در عرض راه بنوحوش گذشت و آسود
 بودی گفت بلی همه جانوش گذشت و سلامت و خوشی باینصاحت عزت رسیدم معاویة گفت
 ای امّ الخیر بواسطه حسن نیت خود بر تو دست یافته ام حالا باید حرفهای که در رفته صفین بر و قتل عمار
 بن یاسر میگفتی باز گوئی امّ الخیر گفت چون بعد از آن روز آن گفته باران مگر نگزیده ام از خاطرم رفته است
 و آنروز هم بجلت صدمه و ضحرتی که بدان دوچار بودم آنخرفها بر زبان آوردم اکنون گفتن اینها بی اثر است
 اگر میل استماع باشد مقالات شیرین بیان نمایم معاویة رو باهل مجلس کرده گفت از شما کدام
 حرفهای آنروز امّ الخیر را بخاطر دارید که دارد بگوید یکی از حاضرین گفت من برخی از آن کلمات را
 بخاطر دارم معاویة گفت بگو تا بشنوم گفت من امّ الخیر را دیدم سوار شتری بود و تازیانه بدست داشت
 و میگفت ایها الناس اتقوا ربکم ان زلزلة الساعة شیء عظیم باری تعالی برای شما راه را آشکارا
 نموده و بصراط مستقیم و جاده سلامت داخل کرده و در ظلمت جهل و انکد اشتیاق عقل را بر شما دیده
 آن کجاشته خدا شما را رحمت کند کجا میرود آیا از امیر المؤمنین علی فرامیکنید یا از قتال سیکر نبرد
 یا از اسلام اعراض مینمائید نشیند و اید خدا تعالی فرموده است و لنبلونکم حتی نقولم

المجاهدين منكم الصابرين بعد ازان سر پیمان بلند کرده گفت اللهم تعدل الصبر ضعف اليقين وبيدك يارب اذمة القلوب فاجمع اللهم بها الكلمة على التقوى والفبين قلوب على الهدى

پس از اینده اتم انخیر کلبانی چند نما کرد حضرت امیر المؤمنین علی را بقال با تو تخریص میکرد معاویة بعد از اینها اینکلمات گفت یا ام انخیر از انخیر قصدی نداشته چرا نیکه خواسته مرا بکشتن دهی پس اگر من تو را بقتل رسانم بر من ایرادی نیست ام انخیر گفت مرا ندو هیچی نیست و کسی مرا خواهر کشت که بسبب شقاوت او من بسعادتی فایز گردم معاویة گفت یا کثیرة الفضول در حق عثمان چه میگوئی ام انخیر گفت من در حق عثمان چه گویم مسلمین او را خلیفه کردند پس ازان با او میل شدند و او را بقتل رسانیدند معاویة گفت آیا در حق عثمان بمینقدر مدح تو کافی خواهد بود ام انخیر گفت شهادت من با انخیر نقضی از برای عثمان در نظر نداشته چه عثمان سابق انخیرات و در روز جزا رفیع الدرجاتست معاویة گفت در حق طلحه چه میگوئی گفت حضرت رسول او را بجهشت بشارت داده پرسید در حق زینر چه میگوئی گفت در حق خاله زاده حضرت رسول چه توام گفت او را هم با من بشارت بجهت مرده داده اند انکا د ام انخیر گفت ای معاویة ترا بخدا می معاف میدهم که مرا ازین سؤالها معاف دار قریش از حلم تو سخنها میگویند معاویة گفت ترا معاف کردم بخشیم بعد ازان با وجوایز و عطایا داده مرض نمود که معاودت نماید ام انخیر بیعت صحرا را با ابو بکر صدیق و از صحابیا بیعت اسم او سلمی بوده و عمر زیاد می نموده از ابو قحافه و ابو بکر میراث برده گویند چون ابو بکر متوفی شد ام انخیر او را در اغوش گرفته ببیت عتیق که خانه کعبه باشد برود دعا کرده گفت یارب اعشق هذا من الموت و طول زندگی ابو بکر را از خدا خواست کسی از ارکان کعبه بقدرت پروردگار سخن در آمد این ارجوزه را خواند یا اتمتر الرحمن بالتحقیق فزت بحمل الولد العتیق

بعرف فی التوراة بالصديق اشخاصی که در اینجا حضور داشتند این ارجوزه را شنیدند و یکی از وجوهی که ملقب بودن ابو بکر بعتیق نوشته اند همین حکایت است ام الدرداء زنی بوده است صحابیه ستمائة بحیره و شوهر او ابو الدرداء از زنها و اصحاب بشمار میآید ام الدرداء احادیث کثیره از حضرت رسول صلی الله علیه وآله و از شوهر خود شنیده و آن احادیث را حفظ و روایت نموده این کثیر او را زنی عاقله و فاضله گفته و شوهر او ابو الدرداء را نیز عاقل و حکیم شمرده اند نامش عومیر میباشد و حضرت رسول ۲ فرموده اند عومیر حکیم امت است منست چون شام فتح شد ابتدا تضاروت انجارا

باو دادند بنا بر اصح اقوال در سال سی و دو هجری در گذشته و در باب الضعيف دمشق مدفون گردیده و بعضی گفته اند ابو الدرداء بدمینه طیبیه بازگشته و قبری که در اسکار است و مرقد ابو الدرداء میگویند منسوب به ابو الدرداء دیگر است یا اصلاً قبر ابو الدرداء نام نیست و غیر ازین قبر قبور دیگر در اسلامبول است که منسوب بصحابه میدانند لکن خبر مرقد ابو یوب باقی ثبوت نیوسته ابو الدرداء زوجه دیگر داشته که او نیز کنایه باقم الدرداء بوده ولی این زن را بعد از رحلت حضرت رسول ص در جماله نکاح در آورده و در کن شرف حضور حضرت رسول ص نموده است ام الدرداء خیره را ام الدرداء کبری میگویند و دختر ابی حدرداء سلمه بوده و ام الدرداء که بعد با مناکحت ابو الدرداء رسیده معروف بصغری میباشد و بحمیمه نام داشته است ام رعلته القشیری زنی بوده است صاحب طبع موزون و شعر خوش و بیان فصیح و امام مستغفری او را از صحابیات دانسته و گفته اند روزی این زن بجنور حضرت رسالت پناهی کرده و عرض کرده است السلام علیک یا رسول الله و رحمة الله وبرکاته انا ذوات الخدود و محال از البعول و متهیات الاولاد و معهدات المهاده و لاحظ لنا فی الجیش فعلنا شیئاً یقریبنا الی الله عزوجل این عبارت رعلته شبیهه بیان و عرضی است که اسماء الانصاریه بجنور حضرت رسول ص معروض داشته پیش در شرح حال اسماء الکاشمه ایم و معنی این است که ما زنان پرده نشین میباشیم و در زیر حکم و فرمان شوهر بای خود هستیم و با مورخانه داری و بزرگ کردن اطفال و تربیتها مشغولیم و از هر و ثواب حسب دلی بجهه ایم چیزی ببا بیا موزید که وسیله تقرب باجنورت پروردگار کرد دست انداریه فرمود شما زمان از ذکر خدا غافل شوید و چشم خود را از دیدن نامحرم بیند و طوری تکلم نکنید که بیکانه صدای شما بشود ما جور و مشاب خواهید بود در کتاب اصحابه مسطور است که بعد از ارتحال حضرت نبوی ام رعلته القشیری حسنین علیهما السلام را در بر گرفته در کوچه بای مدینه می گشت و اشک میریخت چون بدر خانه حضرت

فاطمه رسید با اسف تمام این بیت انشا و نمود	یاد ارفاطه المعور ساحتها
هیبت لی خرناحتیت من داد	ام رومان زوجه خلیفه اول ابو بکر شد

و عایشه و عبد الرحمن از لطن ام رومان بوجود آمده و دامادی حضرت رسول صلی الله علیه و آله برای این زن شرف بزرگی دانسته اند در سال ششم هجرت وفات نموده است ام سعید دختر عصام حمیری و از زنها می اندلس است که دارای علوم ادبیه شده چون سمش سعدویه بوده در حرف سین

ترجمه حال او بیاید و ام سعد کینه هفت نفر از صحابیان است که یکی از آنها مادر سعد بن معاذ است و او
 برای پسر خود نوحه کرده و گفته است **ویل سعد سعدا ضرامه و جدا**
 سدا به مسدا و حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرموده اند کل نائمه تکذب الا ام سعد و من
 در شبیر گوید من خصایص المصطفی ان یخین من شاء بما شاء **أم سلمة** از زوجات مطهرات
 حضرت رسول صلی الله علیه و آله و دختر ابی امیه ابن المغیره المخزومیه میباشد ام سلمه را ابتدا ابوسلمه بن
 عبدالاسد المخزومی تزویج نموده و فرزند می آورد که او را سلمه نام نهاده اند لهذا ام سلمه بن کنیه کنایه
 گردیده و از آنجا که دارای فصاحت بیان و فصاحت عقل بوده بعد از آنکه بشرف مناسحت رسید
 انام علیه الصلوة و السلام مشرف شد سید و به نقاد و دست حدیث از آنحضرت فرا گرفته حفظ
 و روایت نمود در قرت خلافت عثمان ام سلمه عبارت مسطور در ذیل او را پس داده و نصحت
 کرده یا نبی مالی اری رعیتک عنک نافرین و عز جناحک نافرین لا تعف
 طرفقا کان رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم یجتها و لا یقتدح بوندگان علیه السلام اکبانه نوح
 حیث توخى صاحبها لفاطمه انما الامم کما الامم کما لم یظلمها هذا حق اموی قضیت لیک و ان علی حق ^{الظلمة}
 یعنی ای پسر کن من سبب صیبت که رعایای ترا از تو مستقر و از زیر بال تو خارج می نمیم راهی را که حضرت
 رسول می پیوندند محو کن و آنتی را که نیفزود خسته بودند روشن نما و همانطور که یاران تو با بجز و عمر رفتار کرد
 رفتار کن چه آنها امر را محکم داشتند و از راه مکر دیدن این حق ما در می من بود که نسبت بتواد کرد
 و حق تو نیست که اطاعت کنی و جوابی که عثمان با اینکلمات داد در ضمن مثل معروف هو کابی الرند و
 صلود الرند در مجمع الامثال مسطور است چون ام سلمه عزم کرده و لید صحابی سپر و لید بن مخیره بوده
 در مرثیه او این اشعار را شاد نموده است **یا عین فابکی للولید بن الولید بن المغیر**
فدکان عینا فی السنین و رخصه فینا و میره
مثل الولید بن الولید ابی الولید کفی العشر
 و مادرش بن مالک است این زن از قنات صحابیات بشمار آمده و از ارباب درایت و دانش بوده
 شوهر اول او مالک بن النضر که پدرش باشد در ایام جاهلیت از او مکرر شده بشام رفته در آنجا در گذشت
 و ام سلیم مدنی بشوهر زسیت بعد از آنکه بشرف اسلام مشرف شده بود از اهل قبیلۀ او و ابطال

انصار ابو طلحه انصاری اور اخواستگار شد و ابو طلحه اگر چه مردی غنی و معتبر بود اما چون بنور قبول
 اسلام نکرده و از مشرکین شمرده میشد انیمو صلت متعذر مینمود بنا بر این ام سلیم در جواب کفایت من مثل تو
 شخصی را نمیتوانم رد کنم و از تو بهتر انامیم اما مانعی که در پیش است آنست که من مسلم و تو مشرک کی ای ملتفت
 نیستی که خدائی را که پرستش مینمائی از زمین میروید و بعد سوخته میشود شرم نمیکنی که تخمه چوبی سجده میری منخن
 در ابو طلحه اثر کرد و انصاف داد و مسلمان شد و ام سلیم را تزویج نمود سنکامیکه سید انبیاء ۳ بدینجهت
 هجرت فرمودند و در منزل ابو ایوب جای گرفتند هر یک از مسلمین بقدر وسع و استطاعت هدیه بخشیدند
 تقدیم کردند و در آن زمان ام سلیم شکریست بود و چیزی نداشت که هدیه انجناب نماید چاره پسر خود انس را
 که دوازده ساله بود بجز حضرت رسالت پناه آورده عرض کرد یا رسول اللہ این پسر را برای من
 گذاری شما آورده ام قابل انحضرت منبت اما خادم شما و فرزند منست دعائی در حق او فرماید حضرت
 بنوی در حق انس بطول عمر و کثرت مال و اولاد و ثمنول فیض و برکت دعا کردند و از اثران دعایش
 یکصد و سه سال زندگانی کرد و بشناختن سرزند از او بوجود آمد که بمقتاد و هشت نفر پسر بود و فقط دو
 دختر و اموال و کثرت انس نیز از اندازه حساب و تخدیر بیرون شد و انس در خلافت عمر بصبره رفت
 که بخدمت علم فقه آموزد و در سال بود و یکت هجری در انجناب در بقارفت ام سلیم خواهری داشت
 کنناة بام حرام که او نیز در حضرت بنوی دارای حرمت و مقام بوده و رسول اکرم صلی الله علیه و آله
 بعضی اوقات بخانه آنجناب شریف میردند و در او ان گرمی هوادر انخانه خواب قیلوله واسترحت
 مینمودند و حضرت بنواب قیلوله مقاد بودند روزی در خانه ام حرام از خواب بیدار شده چشمش گشودند و چشم
 و اهنرازی فرمودند و بام حرام گفتند در عالم رویا بعضی از امتا عمر را دیدم مثل پادشاهان که بر روی
 تخت قرار میگردد بجز انحضرت (دریای سفید) سوار میشوند ام حرام چون این بشارت شنید عرض کرد یا رسول
 الله دعا کنید که منم با انجماعت باشم و در ان غزا حاضر شوم حضرت فرمودند تو هم از جهنم خواهی
 بود و این مرده فتح خبزه قبرس بود که پیغمبر دادند با جمله چون خلافت عثمان رسید عمار اسلام بجز
 و ترغیب معاویه برای فتح خبزه قبرس حرکت کردند و ام حرام با شوهر خود عباده بن الصامت
 با آن اردو همراه شد چون با خبزه داخل شدند ام حرام از مرکب افتاده راه سمرای باقی گرفت و ام
 سلیم منبت سجیم نیز زنی صحابیه بوده است اقم عاصم مادر عمر بن عبدالعزیز از خلفای

بنی امیه است که بعد از صلاح مشهوریش با اکثر ارباب سیران ام عاصم را دختر سپهر ام عاصم سابق
 الذکر دانند که نواده عمر میشود و شیخ اکبر در مسامرات گوید ام عاصم حفیده و قریبه عمر است گویند عمر در امام
 خلافت خود بشی در کوجه های مدینه منوره میکشت از درون خانه کشید مادری بدختری میکفت در پیش
 آب دخل کن عمر دست کوش داد دید دختر با او میکوید بقلب کار زشتی است و عمر را از این منقسل کایا
 منع کرده حاصل آنکه هر قدر مادر بدختر اصرار نمود و عمر از کجا مطلع بر کار و کردار ما میشود دختر تن درند
 جواب داد آیا باید در ظاهر بخلیفه اطاعت کنیم و در باطن خلاف نمائیم عمر از ثبات رای و استقامت
 این دختر خوشنود شده او را در جهانه نکاح سپهر خود عاصم در آورد و از او ام عاصم مادر عمر بن عبد العزیز
 بوجود آمد ابو الفضل میدانی در حج الامثال در ذیل مثل لبت حفصه من الرجال ام عاصم گوید ام
 عاصم همان مادر عمر بن عبد العزیز است و چون این ام عاصم در گذشتت عبد العزیز اموی خواهر
 او حفصه را بزنی گرفت اما چون حفصه دارای اخلاق ام عاصم نبود و کسان عبد العزیز چندان از او
 خوشوقت نبودند لبت حفصه من الرجال ام عاصم یعنی کاش نیز حفصه از عرق ام عاصم نبود
 ام عباس بن ابی الفتح الصنهاجی است که بوزارت الظاهر بابت فاطمی
 خلفای مصر رسیده مسی ام عباس در مصر که در خط مقرر می فری از آن شده از اماراتین میشد
 و آنرا در سال پانصد و چهل و هفت هجری بنا کرده و بعد با خراب شده است مقرر می میکند ام عباس
 زنی بود مغربیه ستماء به بلاده و ابو الفدا اینو سید بعد از ابو الفتح شخص معتبری معروف بعد از
 بن سالار ام عباس را تزویج نمود و بوزارت الظاهر بابت قابل آمد بعد از عباس سپهر شار الیهما
 او را از این رتبه محروم و خود وزیر شد پس ام عباس ام وزیر گردیده ام عفتیل فاطمه
 بنت اسد مادر عقیل بن ابیطالب است و ترجمه حال او بیاید و بیستی که در کتب خود در باب کان

۲ مدتی

انت تکون مساجد ندیل	ذکر و ایرادینما از مشاعر ایها میباشند
و این بیت را ام عقیل در هنگام مشغول کردن عقیل	اذ تهب شمال بدیل
میخوانده است ام العلاء دختر یوسف نام با جرد لسی بوده صاحب طبع و عالم با دیات متقارن سال پانصد هجری در شهر وادی الحجاره میریته و بطنانت و فصاحت اشعار داشته در فتح الطیب اشعار مسطور در ذیل را با اسم ام العلاء نوشته و او باین ابیات خاندانی را مدح گفته است	

كل ما يصدركم حسن
تعطف العيز على منظركم
من يعيش دونكم في عمرة

وبعدياكم تحلى الزمن
وبذكر اكم تلذ الاذن
فهو في نيل الاماني يغبن

ابن اثیر گوید ام العلام دو ولفرزن صحابیه بوده است ام علی زنی است عارفه که اورا دارا
مقام ولایت دانسته اند و در تفحات الانس شرح حال او نگاشته شده و زوجه احمد خضرویه که از اقیانیا
بوده و از شیخ ابو خضریه وایت نموده اند که گفته است تا روزی که ام علی زوجه احمد خضرویه را ندید
بودم حسن بن را حقیر بشیردم و گفتار اناراکر و میدارم چون با این زن ملاقات کردم دینم بار شیخ
نعمت معروف را بگری خوا به عطا میفرماید و ترجمه حال ام علی نقیته الارمنازیه در حرف تا نگاشته
خواهد شد ام عیسی کنیته نواز نساء معروفه بوده کی صحابیه و دیگری دختر بادی خلیفه عباسی
که مأمون اورا بیوچ نموده و سیتی دختر ابراهیم بن اسحق انحرابی است که در علم فقه اورا با مهارت و حساب
قوی و محل استناد و اعتماد دانسته اند و این زن در سال سیصد و بیست و هشت هجری در گذشته است
ام الفقی با و ابوالانیت که در جنات حمل از جانب حضرت امیر المؤمنین علی مرقان کریم را بمیدان
جدال برد و چون اینکار کرد دست است اورا قطع نمودند و قرآن را بدست چپ گرفت دست چپ
اورا نیز انداختند آنوقت با سینه بخنجر قرآن کوشید تا جان بداد و مادر او ام الفقی این رجوز و بخواند

لاهم از مسلمان عاهم
وامهم قائمته و تاهم
قد خضبت من علق تحاهم

یتلو کتاب الله لا یخشاهم
تأمرهم بالقتل لا تنهاهم

ام الفقی دختر احمد بن کامل بن خلف بن
شجره بن منظور الشجری البغدادی محدث مشهوره بوده است که اورا ابنة السلام میفخته اند غری طولانی کرد
و دیرگامی تعلیم احادیث پرداخته در سال ششصد و شتاد هجری وفات نموده ام الفقی
امش لبابه است و پیش در ترجمه حال اسماء بنت عمیس فکری از او شده و مشار الیها زوجة جناب عماد
عم حضرت رسول الله و خواهر صلبی و بطنی میبویعت الحارث است که از زوجات مطهره نبی اکرم صلی الله
علیه و آله میباشند و از صحیحات رفیع الدرجات بشمار میآید و جناب عباس ریش سپرز بطن او بوجود
فضل و عبد الله و معبه و قثم و عبید الله و عبد الرحمن و چون کبریا فضل بود و لبابه مغلظه کفناه

بام فضل شده و جناب عباس را هم بناسبت پدر فضل بودن ابو الفضل گفته اند و عبد الله صاحب
تفسیر معروف بتفسیر ابن عباس است و اورا ابو الخلفاء و ابن سید الناس خطاب کرده اند و ام فضل بنا
بر اینکه از صلب شخصی مثل جناب عباس و ارثی شش نفر فرزند نجیب گردید و اورا بنجیبه شمرده و آیات

مسطور را در حق مشارعها نظم در آورده اند	ما ولدت بنجیبه من نخل
کشته من بطن ام الفضل	اکرم بها من کهل و کهل
عم النبي المصطفى ذي الفضل	و خاتم الرسل و خیر الرسل

جناب عباس را از بطن غیر ام فضل چهار پسر دیگر آمده که حارث و کثیر و عون و تمام نام داشته اند
و بنا بر این عدد فرزندان عباس بده نفر رسیده گویند تمام که کمترین این چهار پسر بود و وقتیکه اورا

میکرد و ایندین سه مصرع را میخواندند	تموه انصار و اعشیره
یادت فجعلهم کرا و ابوده	واجعل لهم ذکر و انم الثمرة

ام فضل دختر مأمون خلیفه عباسی است که خلیفه با کمال میل اورا با امام محمد تقی جواد سلام الله
علیه بنی داد صاحب تاریخ الفی در شرح سوانح سال دو و سیم از رحلت حضرت خیر البشر علیه صلوات
الله الاکبر گوید اینا را سینه العرس گویند چه در این سال مأمون دختر خود ام فضل را با امام محمد تقی جواد
امام رضا علیهما السلام داد و بوران دختر حسن بن سهل را بنکاح خود در آورد و مقدمه منظوره از کشف
الغمه نقل کرده بنویسد چون مأمون اراده کرد دختر خود ام فضل را به پسر امام رضا علیه السلام بدهد
عباسیان از آن معنی با خبر شده ابا و ائمه منع نمودند و جمعی کثیر از معتبرین بنی عباس و دو تن خواهران این
سلسله اتفاق نموده نزد مأمون آمدند و اورا منع از این اراده کردند و گفتند این خلیفه اگر این کار
کنی خلافت از دست ما بیرون خواهد رفت و تو بتزوی که میان ما و اینخوانواده دشمنی قدیم
است و خلفاء را شدین که قبل از تو بودند اینطایفه را تمکین و قدرت میدادند بلکه در رفع و استیجاب
آنها میکوشیدند و ما بجزار دعا و مناجات شرعاً در از خود دفع کردیم نیزمان باز خلیفه را و عیبه
پیدا شده بر تو ظاهر باشد که این پسر لایق دولت منیت مناسب است که خلیفه ام فضل را یکی
از اهل بیت خود مخصوص کنند و تزویج نماید چون انجماعت آرای خود را اظهار داشتند مأمون
در جواب گفت اما آنچه میان شما و آل ابوطالب از دشمنی واقع است اگر شما خود بدیده انصاف

در آن بر مینید و ایند که حق بجانب ایشان میباشد و اما اینکه جماعتی قبل از من در بکاک و استیصال آنها
 سعی کردند قطع رحم نمودند پناه بخدا میبرم از آن افعال فتنه و ارتکاب آن اعمال شنیعه خصوصاً قطع
 رحم و تمیزات واجب الوجود که خالق جمیع خلایق است که من از وی عهد ساختن علی بن موسی
 الرضا علیه السلام پیشان نبودم بلکه خدا داناست که میخواستم آنحضرت متقلداً مخرافات شود و من با او بیعت
 کنم و او خود قبول نکرد و بحکم تقدیر پیش از من بعالم بقاخر امید و اینکه حالاً من محمد جواد را جهت ترویج
 دین خود و اتم بفضل که او را بسیار دوست دارم حتماً کرده ام بواسطه آنست که او با این صغر
 سن در کمالات علمی و عملی بر تمامی اهل عالم فایز میباید چون انجاعت از مأمون این سخنان شنیدند
 گفتند این خلیفه محمد جواد هنوز طفل است و او را از علم دین و شریعت خبری نیست چون خلیفه را این
 داعیه است بهتر آنکه چندی مهلت دهد تا او کسب علوم کند مأمون گفت و ای بر شما من با جواد
 آن کودک از شما داناتر م و از اهل مکتبی است که علم ایشان از حق سبحانه و تعالی است و آنها کسب
 علم از راهای ناقصه خود مستغنی هستند و اگر خواهید حقیقت و صدق این مقال بر شما ظاهر کرد و اول
 امتحان کنید گفتند خدا ترا پانیده دارد این خلیفه حالاً بر سر انصاف آمده ای اکنون ما شخصی به از علما
 قرار میدیم که در مجلس تو از محمد تقی جواد مسئله پرسد اگر او جواب را درست داد ما را متابعت
 تو واجب میشود و الا تو باید ترک این امر نموده بر سخن دو لختو اهان عمل نمایی مأمون گفت قرار چنینست
 و همین بس انجاعت با اتفاق از نزد مأمون بیرون آمده پیش یحیی بن الکتف که از فضلا و مناظرین آن
 زمان بود و مأمون او را دارای رتبت و مرتبتی عظیم میدانست و منصب قاضی القضاة تمام
 مالک مأمون بوی تعلق داشت آمدند و او را بر این داشتند که از محمد تقی جواد علیه السلام در
 مجلس مأمون مسأله چند پرسد و او را عاجز سازد و خلاف عقیده مأمون را در حق انجناب ظاهر
 نماید و مأمون از داعیه ناصواب خود باز کرد و قرار دادند که در مقابل اینکار مال بسیار بچی دادند
 روز دیگر مجلسی منعقد گشت و یحیی بن الکتف در مجلس حاضر شد و عباسیان و هواخواهان ایشان منتظر بودند
 که یحیی هم آلاان امام نه ساله را چنان ملزم سازد که نتواند سخن گوید مأمون یکی را بطلب امام محمد تقی علی
 فرستاد و از برای آنحضرت در دست راست خود جای آماده ساخت و چون جناب بنوی
 انقباب امام محمد جواد علیه و علی ابائیه السلام در مجلس تشریف قدم از زانی فرمود و عباسیان

با یکدیگر حرف می‌زدند و چیزی گفتند از جمله حرف آنها این بود که محمد جواد طفل است و معلوم نیست که از دست
 این مجلس حرف تواند زد تا چه رسد بچوب مسئله یحیی بن اکنم که رئیس مناظرین است الفقه بعد از ساعی
 یحیی بن اکنم روی بامون کرد گفت انجلیفه رخصت است که از ابی جعفر محمد مسئله پرسم بامون گفت از خود
 انجناب باید اذن خواست یحیی روی بامام محمد تقی جواد کرده عرض نمود جعلت فداک اذن میدی مسئله از
 مسائل شرعیة از تو سؤال کنم حضرت فرمودند هر چه خواهی پرس یحیی گفت فدایت شوم چه میفرمائی
 در حق محمدی که صیدی را کشته باشد امام محمد تقی علیه السلام فرمودند ای یحیی این سؤال تو مجمل است اولاً فی
 آن را گوش کن بعد از آن هر شئی که مراد تو باشد جواب آن گفته میشود و آن تفصیل این است آیا آن صید
 را در حرم کشته یا بیرون حرم و آن محرم بحر است قتل عالم بوده یا جاهل و عیا آن قتل را مرتکب شده یا نه
 و خطا و آن محرم ازاد بوده یا بنده و صغیر بوده یا کبیر و این قتل را نوبه اول بوده یا نوبتی و یکبار اینکار
 کرده و آن صید از جنس طیور یا از غیر آن و از شکارهای بزرگ بوده یا کوچک و شخص بر قتل آن مصغر بوده یا پیشین
 و این قتل در شب واقع شد یا در روز و احرام او نهمه بود یا حج چون حضرت آن شقوق بیان فرمود یحیی متحیر و بهت
 گشت و هیچ جواب نتوانست گفت و تمامی اهل مجلس عجز یحیی را ظاهر و هویدا دیدند بامون از روی استنساخ
 و خوشحالی تمام گفت الحمد لله علی هذه النعمة راوی گوید در همین مجلس بامون ام الفضل را بعد امام ۴
 در آورد و بعضی از مومنین را عقیده نیست که بامون در حال حیوة حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام
 الحیة و اشنا و دختر خود ام الفضل را بعد امام محمد تقی جواد در آورده بود خلاصه ذیل مجلس مزبور در فوق
 را از باب بیچنین مسطور داشته اند که بعد از بهت و عجز یحیی بامون از امام محمد تقی ۴ احکام مسئله مذکور
 در فوق را پرسید و خواهش کرد که حضرت آنرا بیان فرمایند حضرت انشرح را چنانکه باید و شاید تفریر کرد
 و در کتب معتبره تفصیل آن مضبوط است بعد از شرح این مسئله حضرت امام محمد تقی جواد ۴ رو یحیی بن اکنم
 آورده فرمود ای یحیی از تو مسئله پرسم یحیی عرض کرد یا بن رسول الله پرسید اگر دانستم عرض میکنم و الاستفید
 می‌شوم امام علیه السلام فرمودند خبر ده مرا از مردی که صبح نظر کرد بر عورتی و نظرش بروی حرام بود و
 بعد از یک ساعت دیدن وی براو حلال شد چون ظهر رسید باز آن عورت بروی حرام شد چون
 وقت عصر شد مجدداً براو حلال گشت و هنگام مغرب باز بروی حرام شد یحیی گفت والله که من جواب
 این مسئله نمیدانم شما خود یا بن رسول الله بیان فرمایند حضرت فرمودند آن عورت علی الصبح کنیز

مردی بود و نظر اجنبی بکنیز مردمان حرام است بعد از ساعتی آمد و وی را خرید نظر او بر آن کنیز حلال شد
 بعد از ساعتی او را ازاد کرد باز نظرش بر وی حرام شد ساعت دیگر او را عقد کرد نظر او بر وی حلال
 شد ساعتی دیگر ظهار کرد باز بر وی حرام شد آثم کحه بزوجه اوس بن ثابت انصاری است
 و اوس از صحابه و آثم کحه صحابی بوده چون اوس در غزوه احد کشته شد و این زن با سه دختر از او ماند
 بنی اعمام اوس بموجب رسم و عادت جا بلیتت خواستند جمیع اموال او را ضبط کنند و زوجه و دختر
 های او را محروم دارند چه رسم جا بلیتت این بود که بزین و فرزندانش میراث میدادند و آیه شریفه
 و قاتلون التراث اکلاما ناظر بانیمطلب است اینا بر این مورد کریمه و لیل النساء نصیب
 نازل شد و سیدنا ام علیه الصلوه و السلام به بنی اعمام اوس امر فرمودند باموال او دست
 اندازی ننمائید بعد از آن آیه یوحینم الله در باب حصص ارثیه شرف نزول از زانی داشت
 و با تم کحه مشن و بدختران ثلثان و باقی ببنی اعمام اوس داده شد و اینقول بر مذمب اهل تصیبت
 که زائد از فرایض را بمنسوبان ابی میدهند و امامیه بانی را نیز رد باصحاب فریضه میرسانند آثم کلثوم
 دختر وسطی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و بزرگترین دخترهای آنحضرت زینب و کوچکتر از همه جناب
 فاطمه سلام الله علیها بوده و بنی اکرم دختر دیگر داشته اند رقیه نام و رقیه و آثم کلثوم را دختران
 وسطی میگفتند و ابتداء رقیه را بمزاجت عثمان بن عفان دادند و پس از وفات او آثم کلثوم همان
 سمت یافت لهذا عثمان را ذوالنورین گفتمند خلاصه آثم کلثوم بعد از آنکه شش سال زوجه عثمان
 بود در سال هجرت وفات نمود و از اینمزاجت فرزندی حاصل نیامد و جماعتی از علماء اسلام
 غیر فاطمه علیها السلام را بر بانی رسول الله صلعم دانسته اند آثم کلثوم دختر حضرت امیر
 المؤمنین علی علیه السلام است که از بطن مطهره سیده نساء حضرت فاطمه بوجود آمده بود و آن معظمه را
 آثم کلثوم الکبری میگفتند و لا عمام کلثوم را تزویج کرد و یک دختر و یک پسر از اینمزاجت بوجود آمد
 پسر را زید نامیدند و دختر را رقیه و زید بن عمر را بواسطه دو جد او ذوالهمالین میگفتند آثم کلثوم همی
 که در کتب سیر و تواریخ ضبط شده و نکارنده در کتاب حجه السعاده فی حجه الشهاده شرح داده
 در خلافت عمر بعضی عطریات و اشیاء نفیسه برای زن و دختر مقصودتظنینه ارسال فرمود و اول
 مقصودتظنینه عطری مرصع برای معظمه اهدا نمودند که بحکم عمر آن عقد در بیت المال مسلمین گذاشته

شد و سفیری که حامل این عقد مضع بود در دمشق در مجلس یزید ام کلثوم را بید و خود را با خنجر مضمون
 یزید از او پرسید که مگر این زن را پیش شناسی گفت بلی وقتی او را دیدم که جلالتش پیش از امیر طرس ملکه مابود
 باری ام کلثوم را بعد از عمر مزاده او و عون بن جعفر طیار تزویج نمود و بزرگوار سی اعظمه بدرجه اشتراست
 و علماء شیعه در باطن منکرند تزویج ام کلثوم را با خلیفه ثانی ام کلثوم نیز دختر حضرت امیر المومنین
 علی علیه السلام و معروف بام کلثوم الصغری است معظمه مشار الیها را عبد الله الاصفهانی
 عقیل تزویج نموده ام کلثوم کینه بنخبر از سنوان صحابیه بود که یکی از انها ام کلثوم دختر ابی
 بکر است گویند حضرت امام حسین علیه السلام را هم دختری مکناة باین کنیه بوده است
 ام کلثوم دختر عبد الله بن عامر بن کریر زوجه یزید بن معاویه است و یزید او را در شعر ذکر نموده
 و شرح ان از این قرار است که در سال چهل و نه هجری معاویه بن ابی سفیان لشکری سرداری سفیان
 بن عوف بمحاصره قسطنطنیه فرستاد و خواست یزید را هم با ان سپاه همراه نماید یزید نقل کرد و
 بعد از ان خبر ابتلای ان عیال به بعضی امراض و فقه ان از وقته و قوت برسد و یزید اظهار معنی از

دما ابالی بمالقات جموعهم

محنت آنها کرده این دو بیت انشا و نمود

اذا اتکات علی الامناط سرتفقا

بالقد و نته من حمت و من موم

چون این اشعار را معاویة شنید گفت برای

بید و متر از عبدی ام کلثوم

اینکه یزید از صدمه مسلمان اظهار بی اندوهی کرده حکما و حکما باید خود شریک آن بلیه و صدمه شود و بجا
 قسطنطنیه رود و یزید مجبور بر فرس شدن شد با جمله ام کلثوم که درین نظم یزید مشاهد و بشود زن یزید بوده و
 بعقیده برخی اسم او هند میشد و همین زن مکناة بنده و مکناة بام کلثوم است که در ورود دختر شد
 امام حسین ۲ با یزید پر خاش کرد و استیجاش نمود ام معبد دختر خالد خزاعی و زوجه ابو معبد خزاعی
 و امش عاتکه انحر اعیه صحابیه است مشهور وقتی که حضرت رسول ۱۲ از مکه مکه هجرت فرمودند در مضع
 معروف بقصد یحیی ام معبد نزول نمودند مشار الیها در حیمه خود میشد لاغری داشت که شیر و روغن
 از ان حایم میشد بلکه از ضعفی مکن نبود او را با کلبه بچراگاه بفرستند بنا بر این ان کو سفند در کلاف
 چادر ایستاده بود بنی اکرم ۳ در ان روز بدست مبارک شیر زیادی از ان میشد و ششید از ام معبد
 روایت کرده اند که گفته است آن پیش تا زمان خلافت عمر نزد بود سالی خشک سالی سخی شد

و چو امانت علف و کما علی نده استند که بخورند مرغ و الاکت هر ضعیف و شام آن میش را مید و شدیم و از آن
فتقغ میشدیم در مواهب لذتیه مطور است که چون حضرت رسول ^ص از منزل ام معبد نهضت فرموده ^{بیت}
بروزند ابو معبد بخیمه خود آمد و برخلاف ما مول شیر بسیار در حینه دید گفت ما هذا یام معبدانی لکت با او
عازب حیال و لا حلوب فی البیت یعنی ای ام معبد این شیر با از کجا حاصل شد که کوسفند با در هر گاه که
و بی شیر مذ و حیوان شیرده در اینجا نیست که دوشیده شده باشد این چه حال است ام معبد صورت
حال را حکایت کرد ابو معبد گفت شایل آن بزرگوار برای من بیان کن ام معبد گفت دایت در حلا
ظاهر الوضائیه فی الوجیه حسن الخلق له نعیر شجاة ولم تزد به صعله و سیم قسیم فی عینه عجم
فی اشفاره و طیف فی بونه صحال هوزا کحل ازج اقرن شدید سواد الشعر فی عنقه طغ
و فی کبیه کثایة اذا صمت فصلیه لوقار و اذا تکلم سما و علاه البها و کاز غنطه خوزات
منظر تنجیدن حلو و منطوق فضل لا نزل و لا هدر از جمل الناس و جمله از بید و اعلاه و احسبه
من قریب بقدر لا تشناه من طول لا تقهر عین من قصر غصن بین غصنین فهو انصر
الثلاثة و احسنهم قدرا له رفقاء یحقیقون به اذا قال استمعوا لقوله و اذا امر بتبادروا
الی امره محفوز و محشود لا جالس و لا مفند یعنی شخصی که دیدیم پاکیزه صورت و کشاده
رو بود و شمایلی نیکو داشت نه شکمش بزرگ و نه سر و گردنش که چاکت زیبا و صما ججمال چشمش سیاه
با فراخی و قرقاش انبوه صوتش صوت کله که فیکان از شرم سفیدی که سیاه می شمش کمال آبروی
او پیوسته و دنباله ان باریک مویش مستحما درجه سیاهی گردنش بلند و ریشش زیاد و وقت سکوت
باسکینه و وقار و سنکام تکلم علو قدر و درخشدگی او اشکار کلمات او چون در منظوم از دهن او
سرازیر میشد شیرین زبان بود گفتار او نه کم که حل بر عجز شود و نه زیاد که پاوه نماید صدایش رسا و خوش
ابنک از دو جویله از نیمه مردم و از نزدیک خوش اینده تر از همه خلق نه طولی القامه که ناپسند نماید
نه قصیر که در چشمها حقیر آید گویا نهالی بود که میان دو نهال دیگر روئیده باشد و خرمی او از آن دو زیاد
تر و قدر او افزون تر از هر بان او دور او بودند و چون سخن میگفت استماع مینویدند و چون فرمایشی
میکرد در انجام آن میکوشیدند جمعیت و خدم داشت ترش رو نبود و تکلم بیفایده نمینمود و چون
ابو معبد ^{نظیر} او صاف مذکوره را بشنید سو کند یاد کرده گفت این همان کسی است که در قریش ظهور

نموده اگر او را میدیدم هر اینه تبعیت او را اختیار میکردم و عاقبت الامر او معبد و اتم معبد بشرف
 اسلام مشرف شده او از صحابه و این از صحایب است شد و پوشیده نباشد که عبارت اتم معبد
 که گفته نخالی بود بنامین دو نخال دیگر مقصود از این دو نخال ابو بکر و آزاد کرده او عامر بن قیس است
 که در سفر هجرت با حضرت رسول همراه بوده اند و اتم معبد اسم سه نفر از صحایب است
 اتم النساء دختر عبدالمؤمن با جعفر فارسی است از نوان عرب غرب که طبعی موزون داشته
 و اشعار آرد از نظم و انشاد کرده در مسامرات حمی الدین قصیده از او مسطور است که اینست و از آن میباشد

جاء البشير بوعد كان ينتظر	فاجبع الحق ما في صفوة كدر
من خيرها غدا باطهدي يا سرنا	رفي و امره التسديد والنظر

از این دو بیت که مطلع و ابتدای قصیده است چنین بر می آید که بعد از فتح یا جلوسی گفته شده و خن
 غالب آنکه بعد از غلبه و فتحی قصیده را نظم کرده چه در مدح ممدوح او را بشجاعت و دلیری ستود
 گوید

لث اذا قتم الابطال هومتها	يفنى الكتاب لا يبقى ولا يدور
---------------------------	------------------------------

اتم مروان در طبقات شعرائی در ترجمه حال نیز چنین مسطور است که دارای مقام ولایت
 و از خائنین و عابدين بوده و از خوردن بخت سنان قناعت ننموده بسرو سامان اعتنائی نداشته
 بیست سال موی سر خود را شانه نکرده با اینحال کیسوی او اکیسوی سایر زنان بنحو تر بنظر می آید که گویند
 در صحرا با بشیر بر بخورده و میگفتند اگر از گوشت من چیزی ترا روزی شده بیا و بخور بشیر روز او گردیده
 بطرف دیگر میرفت اتم با شتم یکی از زنهای یزیدین معاویه بود و چون پسری از یزید پسر سنانید
 او را خالد نام نهادند اتم با شتم را اتم خالد هم گفتند بعد از مردن یزید مروان او را بزنی گرفت تا خلافت
 او قوام گیرد و از شان خالد بجا بعد از چندی کیز مروان بشیر او خالد دست نام داد و گفت یابن
 الرطبة الاست خالد این واقعه را با درش اظهار و شکایت نمود اتم با شتم گفت این را بکسی بگوی
 بلکه مروان هم نداند که من از این دشنام او آگاه شده ام و کینه مروان را در دل گرفته و منتظر فرصت
 شده وقتی که مروان خواب بود با جواری خود بسروقت او آمده بالشی بر دهن وی نهاد و فشرد
 تا برد اتم هانی دختر ابوطالب عم بنی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و خواهر حضرت امیرالمؤمنین
 علی علیه السلام بوده و او صحابیست مشهوره که در معراج حضرت رسول ص ذکر او شده در اسم او

اختلاف کرده بعضی هند و برخی فاطمه زهرا فاخته نوشته اند بجز حال زوجة بسيرة بن عمر و المخرومي
بوده و پسری از بسیره آورده که او را بانی نام نهاده اند و بدختمه او را ام بانی گفته و بسیره از کتب
و اشخاصی است که روز فتح مکة معظمه فرار کرد و در اعتذار فرار خود گفت لعنك ما ولت ظهری محمداً

<p>واصحابه جناد لا خيعة القصد لسيفي غنا ان ضربت ولا بتلے و حيت لعود كالهنير الی شبل</p>	<p>ولكنني قلبت امری فلم اجد وقفت فلما اخفت ضيقة موقفی ما تم بانی نما روز ایمان آورده بشرف</p>
---	---

اسلام مشرف گردید کونیند چهل و هشت حدیث ام بانی از حضرت رسول ۳ روایت کرده است
در میان ادبا چنین معروفست که اعراب در اعتذار از فرار اشعار بسیار گفته اند اما هیچکس بخوبی بسیره
و حارث بن شام المخرومی نسروده و ابیات مسطور در ذیل از حارث بن شام است و در فرار

<p>از غزوه بدر انشا فرموده است شعر حتى علوا فرسی باشقر مژبد في مازق و الخيل لم تنبذ اقتل ولا يضر وعدك مشهدی طعالم بعقاب يوم سرصد</p>	<p>الله يعلم ما تركت قتاهم و وجد ریح الموت من تلقائهم و علمت انی ان اقاتل واحداً فصدت عنهم و الاجبة فيهم</p>
--	--

بن اشیر گوید خلف الاحمر ابیات بسیره را

بر اشعار حارث ترجم داده و تفضیل نهاده اما اصمعی را عقیده اند که از هر چه در باب اعتذار از فرار گفته
و انشا کرده اند نظم حارث رشيقتر و بهتر است محمد زینبی گوید حارث در بیت اول اشعاری که در خون
نکاشته شد اظهار جلالت بپردلی نموده چه تلویحاً میگوید خون زیاد از بدن من جاری شده و مرکب مرا
فرو گرفته بود و جریان خون از مجروحین و مقتولین دلیلست که خوف و هراس حال آنها را نگراندیده
و قوت قلب داشته اند چنانکه سعید بن جبیر وقتی که حکم تجلج مقتول شد خون زیاد از او جاری گشت
اطبا گفتند این بواسطه جرات و کمال قوت قلب سعید بوده و گرنه میبایست خون او بوجده
گردد ام بانی طبت هند دختر حافظ نفی الدین محمد بن محمد بن هند الهاشمی است که در روز

پنجشنبه هجدهم ماه ذیقعدة سال شصت و هفده متولد شده و علم او بدرجه بوده که امام سیوطی
از او استفادہ کرده و از اساتید مشارالیه بشمار میآید ام بانی مریم دختر شیخ نورالدین

ابو الحسن علی بن قاضی القضاة تقی الدین عبد الرحمن بن عبد المؤمن الحویری الشافعی و مادر علامه سیف الدین احنفی و محدثه است مشهوره که نیز از اساتید امام سیوطی بوده در ماه شعبان بمقتصد و نه خرداد ^{شهر} دیده شده است در کتاب کریم و کتاب طوحه که منظومه است در نحو و مختصراتی شجاع را که از کتب فقه شافعی است حفظ کرده فخر الدین القایاتی که جد مادری مشارع بود و تقیم او مینموده از سن هشت سالگی تحصیل برداشت و از اکثر مشایخ محدثین عصر خود استماع حدیث و مسائل کرده شب شنبه سلخ ماه صفر سال ۸۷۰ هجری بمشاد و یکت بدر و دزد کالی نموده است امام سیوطی از مشارع الیها و از اتم هانی بنت فهد و اتم هانی بنت ابوالفوارس در کتاب المنجم فی المبعث که مخصوص اجازات اساتید تالیف کرده ذکر می نموده در باب اتم هانی مریم نقل از خط جمال الدین یوسف حفید حافظن حجر عسقلانی مینماید و میگوید شعر سطور در ذیل را

ذا كنت لا تدرى وغيرك لا يدري
 واشار اتم هانی که ذیل بیت فرورده قرار داده است
 على سائر الاحوال في السر والجهير
 لعلك تحظى بالسيادة والفخر
 واعلم بان الله هو الكاشف الضر
 وراذقهم من غير مل ولا ضر
 عليه سلام الله في الليل والفجر

این نیز بچند شعر تذیل ساخته است شعر
 اذا جن ليل هل تغيش الالفجر
 فكن حامدا لله شاكر فضله
 وكن ساجدا لله مادمت قادرا
 فيا ايها الانسان لا تك جاهلا
 حلیم كرم خالق الخلق لهم
 وصل على المختار اشرف خلقه

امم الكهنة و دختر قاضی ابو محمد عبد الحق بن عطية اندلسی است این نیز طبعی بدیده داشته و در ادبیات ماهر بوده وقتی پدرش قاضی ابو محمد بتولیت مرید مأمور گردیده و چون این مأموریت سبب دور شدن او از اهل و وطن بود با حالی منقلب و حسینی گریان بخانه آمد امم الهنا ابر حال بدید و این بیت بجا

يا عزيز صا الدمع عندك عادة
 بتكبير في فرح وفي احزان

يا عزيز صا الدمع عندك عادة

صاحب نفع الطيب من عجن الازلس الرطيب اینجکایت را روایت نموده و تصنیفی هم بامم الهنا نسبت میدد امم الیثم امام سیوطی در او آخر فرزند از مالی قالی نقل کرده گوید امم الیثم عجزی بوده است از منی منقر که از اوضعی نوان بشمار میاید وقتی بیمار شد از علت مرض او استفسار نمودند گفت یحیی بالذکر فقهت ما دبت فا کلت حبیبه مرصفتی هلفن فاعتزتی ز لحنه کفشدان چشمم

گفتار است گفت مگر گفتار اقسام دارد نهایت من عبری فصیح باشما سخن گفته پوشیده نباشد که
 جیبی بضم بر و جیم شکسته گویند است که عربهای بدوی از پان کرده از گوشت قاوورمه شده پیمانند
 و صیقل کوشته‌ای است که برای بریان شدن روی اش میگذارند و بلغه بکسر با و فتح لام مشدد
 بزغاله ماده است و زخم زاء و فتح لام مشدد و جعی است که پشت انسان عارض میشود و در وقت
 شدت مرضی که با نیوجج بستل شده نمیتواند حرکت کند بنا بر این معنی کلام ام المیثم بنت که مردرد
 که اش میخورد بعد بضمیا فنی حاضر شدم و شکسته بزغاله ماده که پراز گوشت قاوورمه بود خوردم
 و بتلا بدرد پشت شدم ام المیثم ابن حجر عسقلانی در اصابه کوید ام المیثم زنی صحابه بوده و
 شعر را بنویس کرده وقتی که مغیره بن نوائل شوهر دویم امامه بنت ابی العاص که ترجمه حال آن

اشاب ذوابتی و اذل رکنی
 تطیف به لجا جتها الیه

پیش نکاشته شد در کشت این بیت ام المیثم
 اما متحین فارقتا القرینا
 ولما استیاست رفعتا رینا

و این ام المیثم همان ام المیثم بنت العریان نخبه

است و چند شعر معروف که در مرثیه حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام گفته شده و جماعتی
 بابوالاسودالدولی نسبت میدهند بعضی از این ام المیثم دانسته اند و ان اشعار نسبت اگر چه پیش هم نگانیم

الابتلی امیر المؤمنینا
 بعبرتها و قدرات الیقینا
 فلا قررت عیون الشامتینا
 بنجر الناس طرا جمعینا
 فذلها و من ركب لسفینا
 و من قرأ المثنی و المبینا
 و حب رسول رب العالمینا
 بانك خیرها حسابا و دینا
 رایت لبد راق الناظرینا
 نزی مولی رسول الله فینا

الایاعین و یحک اسعدینا
 بتکی ام کلثوم علیه
 الاقل الخوارج حیث کانوا
 افی الشهر الحرام فجمعتمونا
 فتلتم خیر من ركب المطایا
 و من لیس النعال و من حذاها
 و کل مناقب الخیرات فیه
 لقد علمت قریش حیث کانوا
 اذا استقبلت و جبرانی الحسین
 و کما قبل مقتله بنجر

يقيم الحق لا يرتاب فيه
وليس بكاتم علما لديه
كان الناس اذ فقدوا عليا
فلا تشمت معاوية بزحرب

ويعدل في العدا والاقربينا
ولم يخلق من المتجربينا
لغام حار في بلد سنينا
فاز بقتة الخلفاء فينا

اقتات المؤمنين مقصودا زاجات المؤمنات زوجات مطهرات حضرت رسول صلى الله عليه وآله
عليه وآله شيئا وانما يازوه لغير بوده اند خديجه وعائشه وحفصه وخرم و ام حبيبه و ام سلمه و سوده
بنت زمعه و زينب بنت جحش و زينب الهلالية و ميمونه و جويرة و صفية شش نفر از اين يازده
نفر از قریش و چهار نفر عربيه و صفيه كه آخرين انهاست اسرائيليه و از اباالي حليم بوده خديجه و زينب
ملائيه و حيات سيد نبياء از و از قمار حلت كردند و در حين ارتحال آنحضرت نه نفر زنده بودند

چنانكه حافظ ابوالحسن بن افضل المقدسي گفته است
اليهن تغزي المكرهات تنسب
وحفصة تيلوهن هند و زينب
ثلث وست ذكرهم مهدب

توفي رسول الله عن سبع لسوة
فعايشة ميمونة و صفية
جويرة مع رملة ثم سودة
مقصودا ز اينها ام سلمه و مراد از رملة ام حميمه است

و ترجمه حال مردونگاشته شد و اما زوجات مطهرات حضرت خير البشر را اقتات المؤمنات ناميدن
بنا بر نص قرآن كريم است و چون هر يك بسمت مادري بجوم ناس داشته بعد از حضرت رسول من كلج
انها حرام اما مسئله حجاب خود باقي بود و از عموم مسلمين روي خود را مي پوشيدند و علامه و تطلاتی
در مواهب لدنيه با معنی تضحیح نموده است امير ميثم بن عبد المطلب ابن هاشم و عمه
حضرت رسول و خواهر اروي و ام حكيم الببيضا است كه ترجمه حال مردونگاشته شد اميمه تير
چون خواهران خود را ي عبد المطلب پدر خویش مرثيه گفته و صورت آن از اينقرار است :

الاهلك الراعي العشيرة ذوالفقده
ومن يالف لضييف الغريب بيوته
كسبت وليدا خيرا يكيسا لفته
ابو الحارث الفياض خلع مكانه

وساقى الحميم والجماي عز المجد
ذاما سماء الناس تنجل بالرعده
فلم تنفكك تزاد اياشيدية الحمد
ولا يبعدن فكل حالي بعد

فانی لبابک ما بقیت و مویج
سقاک ولی الناس فی القبر مطرا
فقد کان زینا للعشیرة کلها

وکان له اهلا لما کان من وجدک
وسوف ابکیه وازک فی اللحد
وکان حمیدا حیثا کان من حمد

و سیزده نفر زن صحابه مسماة با میمه بوده اند و از انجمله است رقیقه بنت ابی صیفی که شرح حال او در
راوی بیاید و آمنه زوجه ابن الذینه که ترجمه حال او سابقا مسطور گردید بنا بر آنچه در جلد پانزدهم کتاب
و در معاهد التخصیص و تزیین الاسواق نوشته شده و امیمه نام داشته اما در جلد اول افغانی او را
امنه می نویسند امیمه الغفاریه صحابه بوده است از قبیل ابو ذر غفاری وقتی که حضرت رسول
عزمت غزوه خیمه فرمودند امیمه با بعضی از زنان قبیل خود بحضور بر نور انحضرت آمد و عرض کرد انا
زیدان منج معک فی وجهک هذا فنادی الجرحی و ثقین المسلمین بما
استنطعنا یعنی ما میخواهیم با حضرت تو همراهی کنیم و مجروحین عساکر اسلام را ما و انما شیم باندا
استطاعت خود با عانت مسلمین بر دوزیم نبی اکرم صلی الله علیه و آله قبول فرمود و حضرت داد
اما بعد با جاد بر زمان حرام شد (نواب علیه عالیہ امین الدوله دامت شوکتها)
عقلیه مخرجه مشارع از بانوان سرای سلطنت و از محذرات عظیم الشان حرم جلالت است
در حضرت کردون بسطت شاهنشاهی علی حضرت هایون ناصر الدین شاه خلد الله ملکه و دولته
خطوق تمام دارد و حصول مرضات الهی را با استرضای خاطر مقدس ظل الهی و احیی فوری شیم
اصل صلیش از دار الخلافه طهران و شغل بنفس حایت ضعیفای بر سامان عقل و کفایت و کار و نهن
ضرب المثل و از اکثر عقلا و کفاة الفی و عقل منکر اعتناست و مؤید درستی و انصاف و توان گفت
در حق این ستر عظیم القدر است که سرود و اند
لفضلت النساء علی الرجال
و در حقی نیز انموده اند مختصر خود و تقوی پرده
عفاش با تا خیریه مطرز و مزین و ناثر جلیله او در اماکن شریفه و روضات عرش درجات مشهور
و معین است و از انوقت که مر جوده مغفوره ستر کبری همد علیا طاب ثراه والده علی حضرت
شاهنشاه صاحبقران ناصر الدین شاه دام ملکه رحمت بهشت برین کشید و در غرغرات فردوس
جای گزید پذیرائی نساء محترمه خانواده سلطنت و دو دمان سعادت اقتران خلافت در

مواقع رسمی و اعیاد و غیره بعد از قدر دانی و منزلت شناسی نواب علییه مخیر و ام اجلاهما سوکت
 و مکارم اخلاق و محاسن آرایش در اوقات تشریفات و ترتیبات مشهور و منقول و نشان مثال بی
 مثال شهر یاری که از استیازات بزرگ دولت ابدایت علیته است و نشان شفقت دولت
 فخریه عثمانی درجه احترام و بلند تی تبه و مقام مجلله مشار لهما را ظاهر طیاره و شرح آثار خیریه او
 از اینقرار است (حقیقه الماس تقدیم روضه مقدسه حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام) خراج
 نقره برای شهدای کربلا علیه رضوان الله پرده مرورید تقدیم استمان حضرت سید الشهدا علیه السلام
 نیم تاج الماس تقدیم حضرت رضا (تعمیر در نقره طلا کوب مسجد کوفه شاد) ده باب دکان وقف
 حضرت رضا علیه السلام برای روضه خوانی (وقف کاشانک) بقعه و کسبده شانه زاده حسین
 در آمانه (بنای پل در ناصر آباد همت لوانسان) طبع و تقسیم مجانی تاریخ حضرت صدیقه طاهره
 از مجلدات کتاب تاریخ التواریخ آغا سیکم شاعره بوده هر و تیه که بنا بر جلالت و حسب و نسب
 و توانائی بشر امروز و نان بذل توجه و احسان مینمود و این شعر از دست شعر

اه از آن دامی که دارد رفته جان تاب از و | و ای از آن لعلی که هر دم میخورد خواب از و

آغا سیکم دختر محترمی خراسانی همسر کسب خانه محمد خان ترکمان بوده و طبعی موزون داشته شعر از و

ز به شیاران عالم هر که را دیدم غمی دارد | و لا دیوانه شود یواختی همسم عالمی دارد

انقادوست زنی سزوار تیه بوده و در ادبیات ربط و دستی داشته بنا بر طبع موزون شعر هم میگوید

هر کجی آن مه باین زلف پریشان بگذرد | هر که بسند کفر زلف او ز ایمان بگذرد

امامته حضرت امام محمد تقی علیه السلام دختری داشتند متماة باین اسم اتم عبد الله

دختر حضرت امام حسن زوجه حضرت امام زین العابدین و مادر حضرت امام محمد باقر علیه السلام

مشار ایضا فاطمه نام داشت پس امام محمد باقر علیه السلام از جانب بنی الحسین اول کسی است که در و

نسل امام حسن و امام حسین بهم می پیوندد چنانکه عبد الله محض از جانب بنی الحسین اول کسی است که در و

این شرف گردیده چه پروی حسن مثنی ولد حسن التبط و مادرش فاطمه بنت حسین است سلام الله علیهم

اجمعین و بنا بر اینکه مادر ام عبد الله اسماء بنت عبد الرحمن بن ابی بکر است باز در حضرت باقر

قبیله بنی تیم که ابو بکر از آن قبیله است بر بنی هاشم ملحق میشود و بعضی مادر ام عبد الله را اتم فرو بنت

قاسم بن محمد بن ابی بکر دانسته اند و این ضعیف است و در کتب مناقب و انساب آل ابیطالب
در حق این اتم عبد الله دختر امام حسن و مادر حضرت باقر سلام الله علیهم کرامتی نوشته اند که کفر
ان محذره عظمی و بانوی کبری از نزدیک دیواری شکسته میگذاشت و اتفاقاً آن دیوار در میان
صین مشرف با نخدا گردید مشارحیب ملتفت شد و در حال اشاره نمود و فرمود لا و حق تعالی
دیوار بقدرت خدا بایستاد تا او در گذشت انگاه فرو ریخت و اتم عبد الله کنیه کی از بنات
حضرت سید الشهدا بوده. اتم فروه بنت قاسم بن محمد بن ابی بکر از زوجات
حضرت امام محمد باقر همیشه و حضرت امام جعفر صادق و عبد الله از بطن او بوجود
آمده اند و آنهایی که گفته اند اتم فروه جدۀ مادری حضرت امام محمد باقر علیه السلام است و اتم
عبد الله مادر آنحضرت دختر اتم فروه است قوی ضعیف جنبه بسیار کرده اند و حضرت امام
جعفر صادق را دختر می گنناؤ باتم فروه بوده است اتم کلثوم کنیه کی از بنات
حضرت سید بنی ۴ میباشد نیز اتم کلثوم کنیه کی از دختران حضرت امام موسی کاظم سلام الله
علیه میباشد و همین بزرگوار دختر دیگر گنناؤ باتم کلثوم صغری داشته اند آرزوی
از محذرات سمرقند و صاحب کلام دلپسند بود این دو مطلع از وی بیاد کار نوشته شد

شدم خاک ریت کرد در دمانری	چنان رویم که دیگر بگردمانرسی
ماند داغ عشق او بر جامم از هر آرزو	آرزو سوز است عشق و من بر سر آرزو

اقای نامش آقا بیکه دختر مته قرانی خراسانی در خدمت محمد خان ترکمان غمت و حرمت	داستی خود را به مشرطه نامی انگاشتی این بیت
دلا دیوانه شود یوانکی هم عالمی دارد	زیبسیاران عالم هر گرا دیدم غمی دارد
سبزواری در علم عروض مستثنی بود این بسیار نوح	اقا دوست دختر درویش قیام
هر که کفر زلف او بسیند زایمان بگذرد	هر کجا آمنه بان زلف پریشان بگذرد
هر که دامن کبر داین دردش درمان بگذرد	ای فحشان بو العجب در دست دعا شد
زانکه عاشق ترک سر کوید ز سامان بگذرد	هر که عاشق شد از او دیگر سر و سامان بگذرد
کر پزارش چو بسیند ابر گریان بگذرد	در فراقش دوستی کرد چو ابر نوح بگذرد
	حرف لب

پادشاه خاتون ششمین حکمران است از ملوک قراحتائیان که در کرمان حکومت کرده اند
 این زن معروف بصفوة الدین و دختر قطب الدین و ملکه فاضل و شاعر و خوش خط بود برادر خود
 سیور غمتمش را که پیش از او حکمرانی کرمان شد در سال شصت و سه هجری بکشت و جای او بگرفت و هشت
 سال درین ایالت بولایت پرداخت عاقبت شاهزاده کردوی صین زوجه سیور غمتمش بالشکری بر
 پادشاه خاتون تاخت و بر او غالب شد و بقصاص شوهر او را از زندگانی محروم ساخت این

درون پرده عصمت که تکیه گاه من است
 همیشه باد سرزن بزریر مقنع
 مثنیه بنت الحیاء از قبیلہ عذره و معشوقه

دو بیت از تبایح افکار پادشاه خاتون
 مسافران هموارا کذره دشواری است
 که تار و پودوی از عصمت نکو کار است

جمیل شاعر و عاشق مشهور عربست و قبیلۀ عذره عشق و غرام معروف بوده اند و مثنیه بنا بر معاشقه

وان سلوی عن جمیل لساعة
 سو اعلینا یا جمیل بن معمر

که با جمیل داشته ابیات عمیقی نظر کرده اند
 من الذهر ما حافت الا حاز حینها
 اذا مت باساء الحیاة ولینها

داود انطاکی در ترمین الاسواق مثنیه رحمت

یکمی نوشته و گوید وقتی این دو بیت را مشار الیهما بنظم آورده که خبر فوت جمیل را با و داده بودند و
 پس از آنشاد این دو شعر مثنیه از فرط غم و غم بجالت غمی میافند مثنیه بنت معتمد دختر معتمد بن
 عباده امیر شیبلیه است و اعتماد که میکیه نام داشته پیش ذکر می از او شده در مثنیه بوده و
 ایند خرم و مادر او معتمد و جد او عباده المعتمد و جد دیگر او ابو القاسم قاضی محمد و برادرهای او
 رشید و نامون و راضی همه فاضل و شاعر و فیض و سخندان بوده اند و لطایف و ظرایف
 گفتار آنها زینت کتب محاضرات است و مثنیه و مادرش اعتماد دهر دو جمالی بجالا شده اند
 وقتی که معتمد دو چار بختی شده اموال او را ضبط و غارت نمودند و خود او را با اعتماد در قلعه
 انعامت حبس کردند دخترش مثنیه را با سیری بردند معتمد و اعتماد چندان از دوری مثنیه و اندوه اسرا
 متالم و مشائر گردیده که الم محبوبی خود را فراموش کرده بودند و نهایت میل را داشتند که از دست
 عزیز خود خبری بمرسانند در انحال مکتوبی منظوم از مثنیه رسید و حاصل مضمون آن این بود که مرا
 اسیر کرده شخصی فرج نند مالک من خواست مرا پیش خود بد که مبرئه زوجه او باشم چون آن سپر

نش آدمیت و صفات حسنه دار دمن باو حریت خود اظهار داشتیم و کفتم اینکار موقوف بر رضای من و اجرای صیغه نکاح است و بنا بر این مقدمه رضای پدر و دعای خیر مادر را برای اینموجب شد

مباشتم و صورت ان مکتوب منظوم از اینقرار است
فجر السلوك بدت من الاجیاد
بنت یملک من بنی عباد
و کذا الزمان یا اول للأفساد
و اذا قناطم الاسبی من زاد
قد فی الفراق ولم یکن بمبراد
لهیات فی اعجاله بسداد
من صاننی الامن الا انکاد
حسن الخلاق من بنی الانجاد
ولانت تنظر فی طریق رشاد
ان کان ممن یرتجی لو داد
تدعولنا بالین والاسعاد

السمع کلامی و استمع لمقالته
لا تنکروا انی نسیت و اننی
سلاک عظیم قد تولى عصرا
لما اراد الله فرقة شملنا
قام التفارق علی ابی فی ملکه
فخرجت هاربه فحازنی امرء
اذ باعنی ببع العید فضتمنی
واراد فی لنکاح نجل طاهر
ومضی الیک لیوم راید فی الرضا
فساک یا ابتی تعرفنی به
وعسیر مکیة الملوک بفضلها

مقدمه و اعتماد از مضمون این مکتوب نتایج

مشعوف شده شکر سلامت و زنده بودن دختر خود را بجای آورده و جواب نامه پیشین را نوشته اظهار رضا در ترویج ان نمودند و معتمد برای نصیحت این شعر را به پیشین نوشت بدت

بنیتی کونی به بر لا

فقد قضی الذمصر باسعا فهد

معضی از مورخین عیسوی اندلس گفته اند معتمد بن عباده و دختری داشت سیده نام و او را بزنی باطنش پا و شاه قشاله داد و وجهه این بود که معتمد با مرالطین جنک میکرد چون محتاج با باد افش شد با او و نمود که از معاونت او بهره مند کرد و سیده پس از مدتی تیراه ارتداد رفته اسم خود را ماریه گذاشت از این گفتار مورخین مشارالیه چنین بر میاید که اسم دختر معتمد را نمیدانستند چه سیده اسم نیست بلکه اعراب هر زن محترم را سیده میگویند علاوه بر این اصل خیر هم از حلیه صحت حاصل است و سایر مورخین اندلس که گفته اند دختر معتمد در جنگی بدست عیسویان اسیر شده و مدتی در میان آنها ماند

نیز صحیح نیست بحکم المذنب از نساء مشهوره مدینه منوره است که در قدیم الایام در این
 شهر شریف زندگانی کرده و بحال اشعار داشته کونیند از او پرسیدند چرا حتی که التیام پذیر
 نیست صحبت عرض حاجت کریم است بر نسیم و محروم شدن او گفتند ذل کدام است و شرف
 کدام گفت ذل آنست که شخصی باشان و شرافتی بدر خانه سفله رود و بار نیابد و شرف آنست که
 شخص بداند اگر کسی خیر و عطائی با او عاید کرد و باید مدام العزم برین منت معطی باشد بنا بر این هرگز از
 کسی خواهش نکند و طلب خیر و عطائی نماید بدر التبی محیی الدین در مسامرات گوید بدر
 الدجی مادر القائم بامر الله است و شمیم خلیفه عباسی بوده و در بعضی تواریخ نوشته اند که القائم شبی
 در روشنی شمع در حالت موافقه بود در انحال نظر بر سایه خود کرد و در حرکت در نظر او ناپسند آمد بعد
 از آن شب دیگر اقدام با نفل نمود بدو تیه مجبوره و زوجه امر با حکام الله از خلفا
 فاطمی مصر بوده اصل او از قرای صعید مصر و بنا بر میل او بوضع اصلی خود بدویت بدویه مشهور
 شده و صحبت و مباحث را با فصاحت و بلاغت انباز داشته در خطا مقریزی و فتح الطیب
 شرح حالات و عادات او مطور است و نوشته اند چون این زن طبعاً با مکنه تشریه و جاهای باو است
 و صحرا مانند بایل و در عمارات بلدیة دلتنگ میشد امر با حکام الله قصری بدیع و خوش برای او در کنای
 و در نیل بباحث و انرا بودج نامید و بقصر وقتاً تفرجگاه خلفای فاطمی بود اما بدویه با این قصر
 عالی و مکان با نزهت و سایر اسباب نخل یکی از بنی اعمام خود که ابن میاح نام داشت مفتون
 گردیده اینجمله در نظر او هیچ نمینمود و بعلاقه و محبتی که امر با حکام الله باو داشت وقتی غنیمت او وقتی از

قصر بودج این ابیات را ابن میاح نوشت	یا بن میاح الیک الممشکی
مالک من بعد که قدم لک	گفت فی حنیه طلیقا امرا
ناتلا ما شئت منکم مدرکا	فانا الاز بقصر موصد
لا اری الا خبیثا ممسکا	ابن میاح در جواب او مطور داشت
بنت عمی و التي غدت بهما	باطهون حتی عدا و احتبکا
محب بالشکوی عندک یضعفها	لو خدا ینفع منا الممشکی
مالک الامر الیر لیشکک	مالک وهو الذی قد هلكا

بذل از مغنیه های ایام خلافت خلفای نبی عباس و از جواری عبدالمدین موسی الهادی و غیره
نوش او از و نیک آنست بوده و بکثرت روایت و مهارت در موسیقی اشتهار داشته و اکثر وقت
مأمون خلیفه را بتغامت طرب انگیز مخطوط و مشغول مینمود علم موسیقی را نزد فلیح و ابن جامع و ابراهیم و اسحق
موصلی و امثال آنها تحصیل کرده و مانند سایر که ترجمه حال او بیاید شاگردی تربیت کرده و کتابی در لغت
موسیقی تالیف نموده که حاوی تمام دوازده هزار مقام است این بذل کبیره نامیده اند و
شرح حال او در جلد پانزدهم اخانی مسطور است بر که الستت ابحلیله ام السلطان مادر ملک
اشرف شعبان بن حسین سلطان مصر است که پیش مختصر ذکر می از و نموده ایم این زن اصلا جاریه ام ولد بود
چون پسرش ملک اشرف سلطنت مصر یافت او شایع عظیم و جلالی بکمال حاصل کرد و در سال
هفتصد و هفتاد و هجری هازم زیارت بیت الله اکرام شد و شرح تجلیات این سفر اتم السلطان را
نکارندگان آن اقطار در اوراق خود ثبت کردند از جمله نوشته اند برای اینکه اقام سبزی خوردنی در
خوان ام السلطان حاضر باشند و قما و کله انهای وسیع پرازا خاک کرده و در آنها انواع بقول کنند
همراه داشته اند و هر روز بمصرف میرسانیدند و سایر تدارک منفر نیز بر این قیاس بود و در ذهاب و ایام
ام السلطان بذل صدقات و عطیات کثیره نمود و در معاودت چون بیای تحت ملک اشرف پسر
سلطان باخدم و حشم و عسا که تا بویب که فریه است از فرامی مصر ما در خود را استقبال کرد و با بکمال این زن
منشأ آثار خیریه و صاحب جود و احسان فراوان بوده و مخصوصا سالهای دراز مردم از سفر کت
او سخن میکردند و عفت و خلوص عقیدت و دینداری او نیز درجه شتهار داشته است امیر کبیر بجای
الیوسفی او را ترویج کرده و همین فقره اسباب اعتلای شان و رتبت او گردیده است و فات
ام السلطان در بیست و هشتم ماه ذیقعد سال هفتصد و هفتاد و چهار هجری و دفن او در سنه ام السلطان
که خود مشارالیه بنا کرده و عجب نیست که پس از فوت ام السلطان ادیب شهاب الدین احمد

بن کجی الاعم السعدی ایند و بیت اشاد نمود	فی ثامن العشرین من ذی قعد
کانت صیحه فوت ام الا شرف	فان الله یرحمها و یعظم اجرها
و یکون فی العاشور موت الیوسفی	و همینطور شد یعنی امیر بجای الیوسفی در روز ام السلطان در گذشت پسرش سلطان شعبان

زیاده از حد محمود و متاسف گردید بزهدت عبدالمطلب بن هاشم جد حضرت رسول
و خواهر اروی و ام حکیم البیضا و امیمه شیب و شرح حال این سه خواهر پیش ذکر شده و بزاین آیت

را در مرثیه پدر خود عبدالمطلب انشا نمود
علی طیب الخیر و المعتصر
جمیل الحیا عظم الخطر
و ذی المجد و العز و المفتخر
کثیر المکارم جم الفجر
مغیر بلوح کضوء القمر
بصرف الیالی و ریب القدر

اعینی جو ابد مع درد
علی ما حد الجدد و اری لزناد
علی شیبته الحمدی المکرهات
و ذی الحکم و الفضل الثابت
له فضل مجد علی قومه
اتت المنا یا فله تشو لا

پر تو پیاله والده مرحوم سلطان عبدالعزیز

که عم علی حضرت سلطان عبدالحمید خان ثانی دامت دولته بودند مشارکین صاحب
اثار خیریه و مکارم و عطایای کثیره بوده و از عوارف او اینکه در موقع جامع کاتب که حریق انرا
تا بود ساخت در سال هزار و دو سیت و هشتاد و هشت جامع شریف و کتابخانه کوچکت
و سقاخانه و سایر لوازم بنا نمود و خدام و پیشماز و مؤذنین برای انجا تعیین فرمود نیز مقبره عالی
در بهانجا برای خود بناحت و سلطان عبدالعزیز خان مرحوم را کشتی بخارمتازی خاص سواری بود
که زیاده از صد هزار لیره ارزش داشت و ان کشتی را با اسم والده مظمه خود پر تو پیاله نامیده
بودند و علی حضرت اقدس شایسته ناصردین شاه خلد الله ملکه روزیت و سیم جادی الاخر
از سال هزار و دو سیت و نو و هجری در بهان کشتی وارد اسلامبول گردیدند و مرحوم سلطان
عبدالعزیز خان با قاتی مخصوص بان سفینه آمد و شایسته ایران را استقبال کرد بر پیره جاریه
صحبانیه که عایشه انرا ازاد نموده و قبل از ازادی او را بغلامی معیث نام بزنی داده بودند چون بازادی
نایل شد حضرت رسول ص اورا مخیر فرمودند که در تحت نکاح غلام مزبور بماند یا خارج شود بنا بر این در کتب
فقه در باب نکاح الرقیق و در کتب اصول و فصل تقاضای حج در مسئله خیار العتاقه ذکر می از او شده
است و علمای اهل سنت در باب جاریه که در تحت مزاجت شخصی باشد و بعد از ازاد شود و بخوابد
ان تزویج نماید اختلاف کرده اند شایستهها بر اینند که اگر زوج او خراب باشد نمیتواند فسخ کند و سایرین

و نیز

گویند خواه زوج خراب شد خواه عبد جادیه حق فسخ دارد خلاصه بعضی معتقدند که بربره صاحب کرامت
 بوده بدلیل نصایحی کاشف از آنست که بعد الملک بن مروان بمنمود توضیح آنکه عبد الملک قبل از آنکه بخلافت
 و حکمرانی رسد اظهار ورع و تقوی میکرد پیوسته بتلاوت قرآن مشغول میشد و در مسجد معتکف میکشت
 و بصحبت صالحی غنی داشت چون خلیفه شد آنمه او را از یاد بردت و حالات او دیگر گویان کردید
 خود عبد الملک گفته است من قبل از رسیدن بخلافت در مدینه با بربره مصاحبت داشتم من میگفت
 ای عبد الملک ترا دارای خصال حمیده می بینم خوبست خلیفه شوی و زمام امور خلافت را بدست گیری
 اگر انتقام حاصل نمودی ز نهار از سفک دم پیریزه خون مردم میریزیم رسول اکرم سه میفرمودند
 شخص اگر بد بشت رسد و در خلعت نظر نماید در صورتیکه بقدر شیشه جامتی خون ناحق ریخته باشد او را
 طرد نمایند عبد الملک برخلاف نصیاح بربره خونریزی مثل حجاج را بر بندگان خدا مسلط کرد بهمان
 همین فخره را منظور داشته عبد الملک را از خونریزی منع مینموده **پریجان خانم** دختر شاه طهماسب
 اول پادشاه صفوی وزنی بزرگ و طالب حکمرانی بود چنانکه در فوت شاه طهماسب اهل حرم بن
 پادشاه دو دسته شدند خواه حیدر میرزا پسر شاه طهماسب گردیده و دسته دیگر اسمعیل میرزا پسر
 حیدر میرزا را که در قلعه قمقه مجوس بود میخواستند سلطنت بردارند و پریجان خانم طالب پاد
 شاهی این برادر بود سعی او اسمعیل میرزا شهر یاری ایران یافت و تا اسمعیل میرزا را از قلعه قمقه
 بیرون و بقرهین آوردند زمام تمام سلطنت بدست پریجان خانم بود همچنین پادشاهی بر اسمعیل
 مقرر شد برخلاف مأمول دست پریجان خانم را کوتاه کرد و دیگر این زن بکارهای دولت مدخل
 داشت تا اسمعیل میرزا بمردم شاه محمد پسر شاه عباس بزرگ را از شیراز برای سلطنت طلبیدند
 پریجان خانم در این ایام قدرت غلبت شاه محمد باز خود را در اعمال دولت دخیل کرد شاه محمد چون به
 قرهین آمد و جلوس نمود نفوذ پریجان خانم را اسباب فتنه خود دانسته او را مقتول ساخت
 بریکه از جواری ازاد شده بنی زهره است در ظرافت و کرم از قرآن خود آهستیزی مینماید
 و در خانه شخصی از اجواد و اسنخاء قریش بزنی میرست و در مدینه منوره بهمانخانه بنا کرده بود که وارد
 و مسافرن در آنجا نزول اختیار میکردند و از نزول وی بهره میردند فیس بن ذریج که از عشاق مشهور و عزیز
 بقصد دیدار معشوقه خود بنسب بهمانخانه این بریکه وارد گردیده و قرین اگرام و احترام شده است

و تفصیل این قصه در جلد ششم اغانی شرح آمده بر هم عالم زوجه سلطان محمود خان ثانی و مادر
 سلطان عبدالمجید خان مرحوم سلطان عثمانی و از خیرات انشاء بوده و کارهای خیر نموده و چند
 مسجد و مقابله و مکتب ساخته اما بهترین انبیه او مرضیانه است که در سمت یکی با عیبه اسلامی
 واقع است و همیشه مکتب و پنجاه نفر مرضی در آن مداوا میشود و از موقوفه که برای المرضیانه قرار
 داده دوا و غذا و سایر لوازم آسایش برای مرضی ترتیب میدهند با عیبه مرضیانه اسباب
 لطافت هوای آن میباشد و در بنای آن سایر ملاحظات نیز شده که از هر جهت مناسب است و نهایتاً
 و پدید میسر مغنی مشهوره و از جواری محیی بن نفیس عباسی بوده و مهدی خلیفه او را بمقتی
 کراف امتیاع نموده در مدینه منوره متولد شده و در نواختن عود و خواندن آواز کمالی

بصیرات الشمس من دانه
 سبحانک اللهم ما کذا
 اذا دعيت بالعود فی مشهد
 غنت غناءً یستقر الی قتی
 بغداد خاتون دختر امیر چوپان مشهور

یافته و در وصف او سروده اند
 فز تبديلت فانیت الھلال
 فیما مضی کان بکون الھمال
 وعاونت بمینی یدیهما الشمال
 حدقا و زان الحدق فیھا الدلال

است که در زمان سلطان ابوسعید بجا در خان پادشاه مغول منصب امیر الامرائی داشت
 و چوپانان چهل سال مستقلاً حکمرانی کردند و آنها از فروع سلاطین چنگیزی و از اخا و حکیم محسوب
 میشوند بغداد خاتون بصاحت و مباحث معروف و در جمله نکاح شیخ حسن کبیر که از بزرگان
 آن زمان بشمار میآید بود چون سلطان ابوسعید باوسیل و عشقی بهم رسانید ناچار شیخ حسن او را طلاق
 داد و سلطان ابوسعید تزویج نمود و انیر سم سلاطین مغول بوده چنانکه صاحب صحایف التاریخ
 گوید طوک چنگیزی عادت داشتند که بزوجه هر کس میل و رغبت مینمودند شوهر او زن را طلاق
 میداد و پادشاه بزرگی می گرفت خلاصه سلطان ابوسعید از فریاد میسر که بغداد خاتون داشت
 زمام جام او را خود را با و تفویض کرده بود بنابراین آن زرا خنکار میگفتند بعد از فوت سلطان
 ابوسعید پادشاه که بجای او پادشاه شد بغداد خاتون را بسمت معصوم کردن سلطان ابوسعید
 متهم و معدوم ساخت بشان این طایفه در کتاب خود گوید بنان و فضل الشاعر

خنکار خنک خدا
 و بدکار است

هر دو از جواری خلیفه متوکل عباسی بودند و قریب یکسال داشتند روزی متوکل بانوی آنها را گرفته
این بیت بخواند نقلت اسباب الرضا خوف سخطه و علمه حتی له کیف یفضب
پس از انشا داین شعر به بنان و فضل گفت هر یک مینویسند که با این شعر سنا سببت داشته باشد

فضل در حال این بیت را بدیده گفت	بصد آه نو بامو دته جاهدا
و یبعد عنی بالوصول و اقرب	بنان سنی بی نامل سرود
و عندک العتبی علی کل حاله	فما مندی بدو لاجنه منهد

در بطا و سنا سببت این ابیات با یکدیگر ظاهر و درجه قدرت طبع ایند وزن را برهانی باهر است
استیاح بدیلی دیگر نیست بخت اجدوی دختر جودی بن عمرو بن ابی عمرو الغسانی است
جودی وقتی از جانب قیصر روم در دمشق حکومت داشت و دختر او بنت اجدوی محسن جهان
مشهور بود وقتی عبدالرحمن بن ابی بکر بقصد تجارت بشام رفته مشارالیهما با دید و شیفته جمال
او گردید و ابیات عاشقانه بسیار در حق او سرود بعد با در فتح دمشق ایند دختر حصه و غنیمت عبد
الرحمن شد و مدنی از وصال او متمتع بود آخر الامر اتش هوا منطقی و سر گذشت و بنت اجدوی را
بقوم و قبیله خود اعاده داد بنت خدا و یردی از مسطورات اشخاصی که وقایع
غریبه عالم را نوشته اند چنین مستفاد میگردد که بنت خدا و یردی در سال ششصد و بیست و چهار
در اسکندریه ظاهر شده و خلقنا بازوند داشته و پستانهای او مثل پستان مرد بود و با پای
خود قلم میگرفت و مینوشت و بخوبی از عمده تحریر مقصود و مرام خود بر میآید یکی از وزیرهای مصر
او را احضار کرد و سزا و معاینه نمود و وظیفه برای او قرارداد داد که بپند مقبره مشارالیهما بنوز در
اسکندریه هست و موقوفه دارد پوران دختر حسن بن سهل وزیر معروف و زوجه ناموس
خلیفه عباسی است پدرش بچو انزلی مشهور و خود او زنی عاقل و ادیب بوده داستان شریفی
عروتی او و پیشکشها که در این موقع حسن بن سهل بامون داد و بخشها که خلیفه نمود طولانی و مشهور
است از جمله گویند در شب زفاف او شمعی افروختند که از چهل من عنبر تزیین داده و همسر
در جمله کسرتده که با کلابتون بافته و تمام سطح آن بچو ابر تر صیغ یافته بود چون بامون آن حصیر دید
گفت قاتل الله ابانواس کویا این حصیر را دیده و گفته است کان صنعته و کبر من فواقصها

حصار علی ارض من الذهب

وحریری صاحب مقامات که در مقامه

تبریزیه میگوید و بلقیس عمرش و بوران بفرشها اشاره بهمان حصیر کرده است گویند در شب زفاف بوران عادت زنان عارض شد چون مامون قصد صحبت نمود بوران گفت ای امرا الله فلا تستعجلوه

مامون طعنت شده این شعر انشا کرد
وام ان یدی فریته فانقته من دم بدی
کرده بودند نشیمن حرم با ملی است که با یکتا
بیان هرون و قد ظفرت ولكن بدت من

فاد من ماض بحیثه عارف بالظرفی الظلم
از جمله اشعار طرب آنکه که درین سوره با سیر و نظم
بارک الله للحسن و لبودان فی الحتن
مامون چون این بیت شنید گفت بخدا که منی

دادم این حازم مراجع نموده است یا قبح بوران در سال کعبه و نود و دو و تخری متولد شد و در سه دو سیت و هفتاد و یک در گذشت عقد مزاجت او با مامون خلیفه در دو سیت و دو و زفافش در ماه رمضان دو سیت و ده و چون مامون در دو سیت و هجده وفات کرد و بعد از زفاف زیاده از هشت سال با بوران هم بستری نموده بورانی که غذایت معروف و اعراب اثر البورانیه میگویند منسوب بوران میباشد و اسم بوران اصلاً خدیجه بوده است بجزیره خاتم زوجه شاه اسمعیل اولین پادشاه سلسله صفویه است که در اواخر قرن دهم هجری سلطنت این خانیز آمد و در جنگ چالدران که شاه اسمعیل با سلطان سلیمان عثمانی کرد و بجزیره خاتم چون در میدان قتال حاضر بود اسیر شد بعضی بجای بجزیره خاتم تا جلی خاتم نوشته اند و صاحب صحیف الاخبار تا جلی خاتم را مجنوبه شاه اسمعیل دانسته منگوحه و در هر حال بر رعایت مودت دولتین اسلامیتین ماسر گذشت ملال آنکه نیزن را یاد آوری مینماشیم بختیه البکریه دختر عبداللّه و از شبلیه بکرن و اهل زنی صحابه بوده است نیزن با پدر و اهل قبله خود بجزیره حضرت رسالت پناهی آمد و شرف اسلام مشرف گردید و بیعت نمود و در هم بیعت مصلحت با رسول بود و مردان آن در زمان نطق قول به بیعت میدادند خلاصه استیاد نام در حق بیتیه و اولاد او دعای خیر فرمودند برکتی در آنها پدید آمد چنانکه عده اولاد او نصبت رسید و از این نصبت نفع چهل نفر ذکر بود و بیعت نفر آنها در حجاب و شنید شدند و این اشیر شقیقه را تصریح کرده است بیکم و هلبوی شاعره بوده است شاه جهان آبادی و اشیر از او

کرم

کر میسر شود ان روی جو خورشید مرا

پادشاهی چه که دعوی خدا می کنم

سیکیم جان خاتم و ختر خاقان جنت مکان مغفور فتح علی شاه طاب ثراه بوده و از لطن بدرج
خاتم و ختر خاقان پطامی که ترجمه حال او پیش نگاشته شد بوجود آمده و اورا جان باجی میبکشد اند و بمرحوم
محمد قاسم امیر بزرگی داده شد و خاقان مغفور میر و در علاقه نامه با این دختر داشته و سفر اخضر اورا همراه
و بصحبت قرار میدادند و این بچود و بخش معروف و بطریق ایل عرفان مایل و مرید مرحوم حاجی ملا صاحب
همدانی که از مشایخ انصاری شمایید بوده و بهر سال سلطنتی خطی بمحض شیخ خود نیاز مینموده و محمد قاسم خان امیر شوهر
اورا خاقان مغفور بسیار محترم میداشتند و از جمیع داماد های آن پادشاه مشارالیه و محمد ابراهیم خان
ظہیر الدوله شوهر بمایون خاتم که خواهر سیکیم جال خاتم بود برتری و اختصاص یافته در سفره پادشاهی
و در مجالس حاضر میشدند بدور بروزن قصور از جواریه مغنیه و در عصر عباسین در بغداد
بوده و بجاریه بنت الملک شہرت نموده و آوازی خوش داشته شریف ابو جعفر سعید حسن

بیا ضی شقیته مشارالیه که دیده و در حق و گفته
الی فاسکت فیہ بدو را
معروف و ایندویت از تاج انکار است
سیفا حسا ما فی التراب دینا
فالیوم ابر ذہ الرمان مصونا
ھیات ذاک وان اراد بعید
اغزال عمر و للشقا و سعید
فوق المنا بومن امیة خا طبا
حتی ہر ایت من الرمان عجائبنا
بین الجميع لال احمد عائبنا

شکی القلب ظلمتہ فی الحشا
بکارۃ الہدالیۃ تابعیۃ ایست بقصۃ
یا زید دونک فاحقر من دارنا
قد کنت ادخو لیوم کرہیۃ
اتوی بن ہند للخلافۃ ما لکنا
منتک نفسک فی الخلا أضلا لہ
قد کنت اطعم ان اموت ولا اری
فاللہ اخر مدتی فقط اولت
فی کل یوم للزمان خطیبہم
صاحب عقد الفریدی نوید بکارہ ہلانیۃ

با آنکه درین ابیات از معا و یبید گفته بود و وقتی استیاج او را بران داشت که مجلس معا و یبید رود
و از او چیزی بخوابد عمرو بن العاص و سعید بن العاص و مروان در مجلس حضور داشتند چون
بکاره را بیدیدند گفتند این همان است که آن اشعار را گفته است و هر یک از آنها یک شعر از آن اشعار

مستور در فوق را خوانند و بکاره نیز خود اعتراف کرد که ناظم این ابیات اوست معذکات متعا
 مقصود نشده گفت ای حال هر حاجتی که داری بخواه بکاره گفت پس ازین چیزی نتوانم خواست و مرا
 نمود بلقیس و خرم محمد بن بدر الدین به سراج الدین طبعی است و جدا و سراج الدین استاد ابن حجب
 عقلانی بوده و با آنکه خانواده مشارک هم با اهل علم و فضل اند و وجود این زن اسباب افتخار و
 اشتها زانها گردیده و علم و دانش و زهد و صلاح او نهایت شهرت است در ماه ذیقعد سال
 هشتصد و چهل و یک راه جهان جاودانی پیش گرفته و در آنوقت زیاده از شصت سال داشت
 دو سال آخر عمر خود در راه سلوک و ایقان و طریق ریاضت و عرفان طی مقامات نموده و او را
 از مشایخ طریقت شمرده اند قاله ابن حجر بی دست همان بنت خدا پردی است که در
 حرف باء ذکر نمودیم مستقیم زاده در تبرک کرده خود مینویسد در سال پانصد و هفتاد و شش زنی در مصر
 پیدا شد که هیچ دست نداشت و معارفی چند اظهار کرده و مواضع خطوط از زمان چند خط را
 خوش و لطیف نوشت و مردم با او قبالی نمودند و مالی وافر تحویل نمود چنانچه ابن تغری در
 نجوم ظاہر خود با منطلب تصریح کرده است بی بی خواهر شیخ عبداللہ دیوانه بوده و

بیدلی خربن ذکر می از او نموده در مرآت اقامت داشته و کاتای بی بی بنظم می آورده اشعر زوب
 روم بیاغ و زرخس دو دیده و ام کنم که تا نظاره آن سر و خوشترام کنم

حرف است

دارای مقام ولایت دانسته اند و در نفحات الالسن ذکر او شده است و بنا بر مسطور است
 همان کتاب کتبه جاریه سازنده و نوازنده عود و مملوک شخصی بوده عشق حقیقت او را بچوید مینماید
 و از خوردن و آشامیدن باز میدارد شب و روز به آه و زاری فنا له و بیقراری مشغول میگردد
 بل خانه بستوه آمده او را بر رضیانه مجازین میسرنند سری سقطی او را از مرضیانه بیرون می آورد
 و یولی بالک او میدهد و او را از آذ میسازد کتبه ابیات عاشقانه بسیار بنظم آورده از جمله

اشعار مسطور را در مرضیانه گفته است	عشر الناس ما جنت ولیکن
اناسکرانه و قلبی صیاح	اغلتم بیدی ولما تذبنا
غیر جمدی فی حبه و اقتضا	انامفتونه بحب حبیبنا

لست ابغی عن بابہ من سراج
وفسادی الذی زعمتم صلاحی
وارتضاه لنفسه من جنسناح

فصلاً الذی زعمتم فسادی
ما علی من اصب مولی الموالی
تذکار پای خاتون چنانکه پیش در

عنوان بنت البغدادیه اشاره نمودیم دختر ملک نظام میرس بندقداری بانای رباط البغدادیه
مصر است که در خطاط مقریزی ذکر شده و این رباط وقتی خانقاه عظیمی بوده تذکار پای خاتون
رباط البغدادیه را در سال شصدهشتاد و چهار با اسم بنت البغدادیه ساخته و این زن با جمعی
دیگر از صاحبکات نساء در این رباط اقامت داشته اند و از آنجا که خانقاه مزبور مخصوص زنان
بوده همیشه زنی از اهل علم و صلاح در آنجا اع تکلف نموده و عنوان را نصیحت و وعظ میکرد
و علم و ادب میآموخته مقریزی گوید ام زینب فاطمه بنت عباس البغدادیه زنی بود در علم
فقه با مهارت و ثقیفه و بقلیلی از لوازم معاش قناعت نمود از نصاب سودمند مردم را منتفع
و متذکر میبخت و خود عبادت و لعی تمام داشت و بسیار زبان صبری و دشمنی که از او استفاد
و استفاضه کرده ستفید و مستفیض شده اند و بنا بر فضایل و صفات مزبور در اهل صلاح بجایست او
مایل بودند و در هر حال رعایت شان و احترام او نمودند و فی الحقیقه مهابتی از او همگان را مشهور
میشد و او بدین حال سپید زنگانی کرد تا در سال هفتصد و چهارده هجری درگذشت و بعد از او انما
که بجای او دست برتری و تقدم بر نوان معتکفات رباط البغدادیه داشتند بغدادیه مشهور شدند گویند
چون رباط البغدادیه خانقاه منظمی برای عبادت و جای تادیب و تربیت بود زنهاییکه از شوهر خود طلاق
میکرفتند و عده نگاه میداشتند تا وقتی که باز شوهر کنند همچنین بنوانی که شوهرهای آنها از ایشان دوری
و بتری نمودند تا زمانی که باز بر میآید و سلامت آیند در آنجا خانقاه اقامت داشتند و زنی که خدمت
آن خانقاه میکرد بهر که حرکتی خارج از آداب معتدیه نمودند و میگردید این اصول در آنجا نامتنقی
منضبط بود و در سال شصدهشتاد و شش بواسطه انقلابی که در مصر روی داد شیرازه انتظام آنجا خانقاه
از هم گسست و ترخان خدی که سلطان از زوجات سلطان ابراهیم خان سلطان
عثمانی دما در سلطان محمد خان رابع مشهور به اوچی است مشارالیه صاحب نیکی جامع اسلام
بوده و موقوفه آئینجد را داد وقف و برقرار کرده سنای نیکی جامع را ابتدا ماه میگرد سلطان معروف

به کوسم والد و مادر سلطان ابراهیم خان نهاد و چون او در گذشت خدیجه سلطان با تمام آن پرداخت
 و علاوه بر این بنا آثار خیریه از قبیل کتب و مسقاخانه و احداث قنات و غیره دارد و مقبره عالی
 برای خود ساخته است خیرات و تبرات نیز در آنست و افواه مذکور و او را تالی رابعه و آنست
 اند چون وقتی که سلطان محمد خان رابع بسیر سلطنت عثمانی جلوس کرد هنوز ماهی یک ساله بود
 سلطان ابراهیم خان زنده بود خدیجه سلطان را والده کوچک گفتند و والده کوچک در سال
 هزار و نود و چهار هجری وفات نمود ثقیة الارمنازیه دختر ابو الفرج عیث بن علی
 بن عبدالسلام الصوری و مادر تاج الدین ابوالحسن علی بن فاضل است که مکناة به ام علی بوده
 و پیش ترجمه حال او را وعده دادیم بنا بر این گوئیم ام علی ثقیة در علم و فضل و شعر و فصاحت ممتاز
 و شهرتی بکمال داشته و وقتی در اسکندریه ملازمت ابوطاهر السلفی را اختیار کرد و ابوطاهر
 از مشاییر حفاظ اخبار و آثار است و در تعلیقات خود از ثقیة ذکر می نموده گوئند روزی ابو
 طاهر بر کاغذی نوشته بود و در حجره که ساکن بودم پایم بسجی گرفته زخم شد دختر کوچک مقنعة
 خود را پاره کرده پای من بست ثقیة آن نوشته را دیده ایند و بیت را بدیده انشا نمود

لو وجدت لسبیل جدت یحذی	عوضاً عن حار تلك الولید
کیف لی ان اقبل الیوم وجداً	سلکت دهرها الطریق الحمید

قاضی شمس الدین بن خلکان گوید ثقیة اینمضمون را از بیرون بن کیمی المنجم اقتباس کرده که گفته است

کیف نال العشار من لم یزل منه مقیماً فی کل خطب جمیم
 و ترقی الادی الی قد لم تخط الا الی مقام کریم

ثقیة قضاید و قطعات بسیار دارد که همه فصیح و آبدار است حافظ زکی الدین ابو محمد عبد العظیم المنذری
 گوید ثقیة قضیده حمزیه با اسم مظفر تعنی الدین عمر برادر زاده سلطان صلاح الدین ایوبی انشا نمود و در
 آرایش بزم نشاط و بساط انبساط و اقداح راح و لهو و ارتیاح مبالغت کرد ثقی الدین گفت ثقیة
 در عهد صبی این اطوار و احوال فرا گرفته است ثقیة انحراف بشیند قضیده در بزم بظلم آورد که
 دقائق امور عربیه را حاوی بود و در عصمت و طهارت ذیل خود اقامه دلیل نمود و مدلل ساخت
 که در کلیة فنون شعر ما هر و در سخن سیرالی بسوالات و قادر است ثقیة در ماه محرم سال پانصد و پنجاه

هجری در دمشق دارالملک شام متولد شده و در اوایل شوال پانصد و هفتاد و نه درگذشت
 فوت پدرش ابو الفرج در اوایل صفر پانصد و نه و رحلت جدش علی بن عبدالسلام روز شنبه
 نهم ربیع الآخر سنه چهارصد و هفتاد و هشت و انتقال پسرش ابو الحسن علی در اسکندریه در پانزدهم
 صفر ششصد و سه بوده و ابو الحسن عمری طولانی نموده در نحو و علم قرانت یدی طولی داشت
 و آنچه را میبناگاشت بمت بر ضبط آن میبناگاشت پدر ابو الحسن علی که شوهر تقیه باشد بفاضل معروف
 بوده و در دمشق در شوال چهارصد و نود متولد شده و در اول ربیع الاول پانصد و شصت و هشت
 در اسکندریه بدر بقارفته و از منازقریه بوده در بر شام و تقیه الارمنازیه منوب بان دگره شب
 ترکان ملکه مادر سلطان شاه بن ایل ارسلان است و سلطان شاه از سلاطین خوارزمشاهی
 بود پوشیده نباشد که سلطان شاه بر اداری داشت میسوم بکش خان که با او از یک مادر بود
 در ولایت جز حکومت مینمود چون ایل ارسلان درگذشت سلطان شاه در خوارزم بجای پدر نشست
 و اعتنائی برادر بزرگتر ننمود لهذا جنگ در میان گرفت و پس از آنکه چند دفعه سلطان شاه مغلوب گشت
 خان شد کار بمصاحبه انجامید و بعضی از بلاد خراسان بسطان شاه تعلق گرفت و او در سال پانصد
 و شصت و پنج هجری بمرد و مملکت او را نیز گشت خان برود چیزی نگذشت که ترکان ملکه هم بکش خان
 مقتول گردید ترکان خاتون دختر سلطان جلال الدین خوارزمشاهی است در سال
 ششصد و پنجاه و هفت هجری که بلا کو خان غزم تخیر شام داشت بدرالدین لؤلؤ حاکم موصل ابو طهم
 کبر سن از اینفر معاف داشت و پسرش ملک صاحب را با عمار موصل بار دوی خود ملحق ساخت
 و بنا بر حالت اطاعتی که از وصلیان میشود بلا کو خان شده بود ترکان خاتون دختر سلطان
 جلال الدین بسک صاحب ولد بدرالدین لؤلؤ تزویج نمود اما ضربت منظور بن ریان
 و خمر عبد القدر زبیر است و نوار منکو هم فرزدق شاعر معروف وقتی که میخواست از تحت
 مزاجت زوج خود خارج و متخلص شود تا ضرر از دین زبیر شفیع فرار داد که ابن زبیر با سخا
 او اقبال و اقدام نماید و فرزدق پسر ابن زبیر متوسل شد و نوار بواسطه شفاعت تا ضرر فرزدق
 غالب آمد و این حال فرزدق به حضور عبد القدر آمده این بیت را بر خواند
 لیس الشفیع الذی یاتیک مؤتزرًا | مثل الشفیع الذی یاتیک عریانا

و از آنوقت شیخ عربان ضرب المثل شد این خلکان در ترجمه حال ابو الفضل ریح بن یونس بن محمد بن عبد اللہ بن ابی فروہ کہ ابتدا حاجب ابو جعفر منصور عباسی بود و بعد وزارت این خلیفه یافت گویند منصور چون بحال میل و اعتماد را با ابو الفضل ریح داشت روزی با و گفت ہر حاجتی کہ داری از من بخواہ ریح گفت استعفاء گما کہ بہ سپر من محبت داشته باشی خلیفہ گفت محبت امری است یاری نیست ریح گفت بی چنین است اما وقتی کہ انعام و احسانی با و فرماید در او حالت محبتی نہت بخلیفہ حاصل میشود و چون آثار خست از او بطور سید در قلب خلیفہ نیز اثر کردہ مہری پیدا میکند و چہ مودت مودت میآورد و ممکن است کہ اندک اندک روبا زدیاد نهد و بدرجہ متحمس شود کہ جرائم و تقاصیر او مثل جرائم و تقاصیر اطفال نظر آید و معفو باشد و شفاعت او نیز مثل شفاعت شیخ عربان مقبول افتد در عرب نذیر عربان نیز مثل شیخ عربان ضرب المثل است و فشاہ آن انیکہ وقتی زبیر نام از قبیلہ بنی خثعم عربان نزد طایفہ آمدہ خبر داد کہ قبیلہ او را غارت کردند و از آنوقت ہم شد کہ ہر کس میخواست قبیلہ خود را خبر دہد کہ جماعتی بہ نسبت انہا میآیند عربان شدہ میآید و میگفت اما النذیر العربیان یعنی آگاہ و ہوشیار باشید کہ دشمن میرسد تموشہ کثیر کن منبتیہ بودہ از علیہ یا عباسیہ دختر محمدی عباسی و در حق تموشہ کفہ اند میت

لم نطب اللذات الا لمن	طابت له لذة تنوسه
غنت بصوت طلقت عبوة	كانت بسجن الصبر محبوسه
وكيف صبر النفس عن غا دة	تظلمها انزلت طاوسه
وجرت ازشت بجهتها بانہ	في جنة الفردوس مغروسه

و موقع و داستان این ابیات در کتاب ابن ظافر موسوم بہ بدایع البدایہ مسطور است تمیمہ بنت وہب زوجہ رفاقہ القرظی الضحالی بود و مشارالیه اورا بہ طلاق مطلقہ نمود و عبد الرحمن الزبیر القرظی اورا بزنی گرفت چون تمیمہ عبد الرحمن را عین یافت از او مفارقت کرد و حضرت رسول صجوا شد کہ آیا بمقد محلل برای تجدید فراجت بار فاعہ کافی است فرمودند آتی بذوق عیلتک و ندوی عیلتہ را زبیر بفتح زاء است تو مان آغا این نام نامی بجز زبیر و خسران سلاطین عظیم الشان وادہ شدہ و در عصر زمان یکی از بنات سلطنت عظمی سماءہ باین اسم و لقبت بفرخ الدولہ میباشد ثقیفہ دختر خطیب محدث ابو الفرج عیث بن علی بن عبد السلام

الاومنانی است که پیش ترجمه حال او نگاشته شد تمییم آن ترجمه را کوید مشار الیها در مکتب
 محدث مشهور حافظ ابوطاهر التلعفی سیر میرده ابو الحجاج صاحب کتاب الف بابا پسر شیخ
 که معروف بابو الحسن علی بن حمدون است همدرس بوده و در نزد ابوطاهر التلعفی تحصیل نموده و
 در ماه جمادی الاخری سال پانصد و شصت و دو ابو الحجاج از تقیته اجازه گرفته و ابو الحجاج بن سنی
 میگوید تقیته بمن اذن داده است که مجموعه اشعار او را که خود نوشته و برای من فرستاده قرئت
 و روایت نماید و برخی از اشعار از کفصیده طویله که در مدح حافظ است شرح ذیل ذکر نماید

وعلی علی ظهر السماء خيامها
 لما بکی فرحاً علی غمامها
 ترنوفی فهم ما نقول خزامها
 الخل من فرط الحياء لثامها
 حالات مسك خالها رقامها
 یا صاحب قم لسعادة قد اقبلت
 واجمع خواطرنا الخلی و کرنا
 مدح الامام علی الانام فریضة
 الحافظ المجر الذی شهدت له
 و اخر قصید و را طوری خوب گفته که کهن

اعوامنا قد اشرفت ايامها
 والروض متلبم بنور اقا حة
 والزر جبن الغض الذی احداقة
 والورد میکی وجنة محمرة
 وشقائق النعمان فی وجناته
 و بعد از احوال تشبیه شروع به مدح حافظ است
 و تنبتهت بعد الکری نوامها
 لما تجرد للقریض حسامها
 فخر الائمة شیخها و همامها
 ارض العراق بفضلها و شامها

لطافت در شاکت او ایل ان را فراموش ننماید شد و دختر حسین بن اویس از نجاش
 ترکمان وزنی بربیع اجمال بوده و با عم خود احمد بن اویس بصر آمد ملک ظاهری بوق از ملوک چاکمه
 او را تزویج کرد و بعد با طلاق داد عمزاده او شاه ولد ابن شاهزاده بن اویس او را برنی بگرفت
 چون بغداد باز گشتند عم او احمد در گذشت و شاه ولد شوهر مشار الیها تحت پادشاهی نشست
 انا و شوهر خود را نابود نمود و خود بسلطنت پرداخت بعد از ان محمد شاه پسر قرا یوسف باو حمله کرد
 یکسال بعد او را در بند محاصره داشت شد و از راه دجله خود را بواسطه رسانید و شررا متضرر
 شد ابالی او را با محمود بن شاه ولد پسر شوهر او بندگان می توان کرد و زند و محمود را نیز بک خسته

و این شعر را در کتاب
 الف بابا پسر شیخ
 ابو الحسن علی بن حمدون
 در مدح حافظ
 نوشته است

در سال شصت و نوزده هجری خود مستقلاً حکمران شد در بصره با اعراب حرب کرده و جزیره وسط
بتصرف مشارعها درآمد و بنام او خطبه خوانند و سکه زدند و آخر الامر در سال شصت و هشتاد و دو
درگذشت در انباء ابن حجر ذکر شده است **توتی** اتون زوجه ملا باقانی که مصاحب میر
نظام الدین علی شیر بود طبع چالاک و مزاج پبک داشت باشوهر وزن اکثر مشاعره و با هم طرف

یاران ستم پیره زنی کشت مرا
گر پشت بسوی او دمی خواب کهن
توتی نیز در جواب رباعی را نوشت
روزی نبود از او بجز پشت مرا
بستر بود از پشت دو صد مشت مرا
ملا همه ناز و غمزه ات کشت مرا
بگذار که دل گرفت از پشت مرا

مزاج دست میداد توتی ملا این باغی کخت
کاواک شده چونی از او پشت مرا
بیدار کند بضر ب انگشت مرا
هم خوابگی سست رکی کشت مرا
قوت نه چنانکه پا تو اند برداشت
و بجای این رباعی در جواب العجائب نیز باغی بنظر آمد
شبا همه پشت سوی من خواب کنی

تاجی زنی
طعنه باشت
مرا

توتی مخلف زنی از مخدرات ایران است در حسن صورت و شیرین زبانی و خوش
طبعی و لطیفه گوئی بدرجه کمال بوده و نقل کرده اند که شوهر توتی با امردی بسربرد و از زن
ملفت نمیشد توتی ازین ادای نامعقول بجان آمد و این رباعی را بنا سبت انشا نمود

یارب چه شود شبی بخوابم زیرش
تو با کوشش بساز و من با کیرش

آن شوخ که هست حسن عالم کیرش
ای خواجه بیاتامن و تو صلح کنیم

مرد بدیدن ایند و بیت مثنیه شد و امر در او داع کرد و توبه نضوحا افضل بد نمود و پیش توتی
و با وی انس گرفت و در آفتاب عالم تاب اختر بنظر آمده که نضوحا شخصی بود در شیراز پیش و
بروت نداشت و پیوسته رخت زنان پوشیده در حمامی که مخصوص برای غسل زنان بود می
رفت و خدمت مشت مالی میکرد و در انحال از قصص و حکایات شهوت انگیز بگوشه های دریا
و غمزه های بلاخیز و حرکات دیگر زنان را مست میکرد و بر سر شوق و ذوق میآورد و می
آمیخت باین عمل عمری خوشحال بسر برد و کسی نشاخصت که مرد است روزی دختر جام در آن
حمام آمد و نیکین همتی از اکثر او جدا شد دختر در حمام را بست و در جستجوی آن نیکین برآمد

نصوحا لرزه براند امش لقاد پریشان و کریان و بجنوب قلب سر بسجده گذاشته گفت خدا
 عزتم نکند ار که رسوا نشوم و من توبه میکنم که باز سیه کاری نخواهم کرد و هنوز در سجده بود که نکین را
 از جامه زنی بیرون آوردند نصوحا شکر خدا را بجای آورده فرصت یافته از حمام بیرون آمده
 بخانه خود رفت و رخت زنان از براندخت و لباس مردان پوشید پیش محمد رفت و بگفت توبه
 الی الله توبه نصوحا توبه کرد و از ابرار شد و توبه او در سینه و افواه مشهور گردید تصویر سینه
 مرشد آبادی از میر جو شش عظیم آبادی شنیدم که نام او بلقیس خانم بود شعر اردو میگفت این بیت

بیت فارسی سینه از افکار اوست	فتنه زانی منت شناخته ام
بد بلائی منت شناخته ام	خوش نقل کرد که روزی تصویر سپهر شیر خور

خود بردوش گرفته در صحن خانه استاد بود میر عشق شوی پروی که مرد شاعر بود این مصرع بر خوان

دیدم بدوش امنه طفلی پری نژاد	تصویر بالبدیه مصرع دیگر گفت
چون مصرعی که باشد پیوند ستزادی	حرف الشاء

ثقیه بنت یعار زوجه ابو حذیفه است و ابو حذیفه از اکابر قریش و سپه عتبه بن ربیع
 و برادر بنده بنت عتبه است ابو حذیفه بشرف اسلام و ایمان مشرف شده و در عداد صحابه
 گردیده بار خ حبشه مهاجرت کرد و از آنجا بدینه منوره مراجعت نمود در تمام غزوات ملازمت
 خدمت حضرت رسول متراوا داشت تا در یوم الیمامه شهید شد در جنگ بدر که کفار مبارزمی
 طلبیدند و اصحاب بنوی را بچنگ تن تن دعوت میکردند رسول اکرم ۳ او را از رفتن میدان
 منع فرمودند و هند خواهر ابو حذیفه در انغزوه حاضر و با کفار همراه بود و در کفر و احماد خود
 می نمود و بنا بر حمیت جا بلتیت این دو بیت را در حق برادر خود انشاد کرده گفت

فاشکرت ابا و قال من صغر	حتی مثبت شبا با غیر محجون
الأحول الأثقل المشوم طائر	ابو حذیفه شر الناس فی الدین

آهائیه زوجه ابو حذیفه صحابه است مشهوره و مانند شوهر خود دارای فضل و درایت بوده است
 و ثقیه بنت الربیع و ثقیه بنت سلیمان و ثقیه بنت الضحاک و ثقیه بنت النعمان نیز چهار زن صحابه بود
 اند و ثقیه بنت حنظله از نسای تابعیه میباشد و سبب جاریه ابولسب غم حضرت

کرسیت و بر سبیل مثل این شعر بر زبان آورد
 ومن هوان له يحفظ الله ضايح
 اتاني كتاب لم ير الناس مثله
 وقطاسه قوهية ورباطه
 وفي صدره مني اليك تحية
 وعنوانه من مستهام فواده

بنفسی من لا یستقل بنفسه
 بعد از آن این ابیات الظم کرده نزد عمربن ابی ذرین
 آمد بکافور و مسک و عنبر
 بعقد من الیا قوت صا و هو
 لقد طال تھیامی بکم و تذکری
 الی هاتم صبت من الحزن مسعر

عبد الرحمن السبیلی که شارح سوره ابن هشام است گوید ثریا نواده قتیله بنت النصر سبیلی و قتیله زوجه
 عارث بن امیه جد ثریا است یعنی ثریا دختر سپر او بوده و بعضی متینله را خواهر نصر دانسته اند ولی
 سبیلی گوید صحیح نیست که دختر اوست (حرف ابیحیم) جان فدایان
 لفظ قادیان بنظر میآید که تصحیف خاتون باشد بجر حال انیزن در عرم مراد خان ثالث سلطان
 عثمانی است سبار و اقتداری بکمال داشته و در مغظات امور دخالت مینموده و وساطت او بسیار
 پیشرفت کارهای خطیر میشده بعد از سلطان مراد خان نیز بهمان نفوذ و قدرت مانده از قرار
 مذکور مشاء امار خیره گردیده از جمله در اسلامبول مسجدی جامع و مسقاخانه ساخته بهترین صفات
 او اینکه اعانت ظالم انانیت شنیع میثمیده و برادر او ابراهیم پاشا چون از طریق الضاف
 عدول کرده ظلم و اعتساف را بدرجه کمال رسانید جان فدایان قادیان مهر خواهری را برکنار
 نهاده در حبس و قتل او ساعی کشت جرباء بنت قسامه مادر زن حضرت امام حسن ^ع
 و مادر اتم اسحق بنت طلحه بوده و حسن و جمالی بکمال داشته و زینهای خویش سیما از او احترام میکرد
 چه با وجود او انار انامیش و بهائی نینماید بنا بر این او را جرباء میگفتند و جرباء آن کسی است که بنا
 خوشی جرب مبتلا باشد و مردم از چنین شخصی کناره میجویند که از آن مرض مسری امین مانند و
 بنت قسامه را محض دوری حسین زمان از او جرباء گفته اند و آسمان را هم نظر بکوب الوب جرباء
 میگویند ظاهراً عقیل بن علفه المری نیز دختر ماه پیکری باین اسم داشته است جعبه دو
 نفر صحابه که هر دو از انصار و ابالی مدینه منوره بوده جعبه نام داشته اند و جعبه زوجه حضرت
 امام حسن ^ع که آنحضرت را باغواهی معاویه بازید مسموم ساخت که بوصول کبی از آن پدر پسر

جز خاز غم ز نیست ز کلزار بخت ما | انعم خلید در جگر بخت بخت ما

جنان محبوبه ابونواس شاعر و جاریه صاحب حسن و جمال و فضل و کمال و منسوب بخانواده عمید الوهاب لقی محمدی است که در بصره منیر شده اند بوده و اخبار و اشعار ابونواس را روایت نموده ابو نواس با مفتون شده و اشعار زیاد برای او گفته سالی جنان بچ رفته و ابونواس نیز بر امید وصال او غم بیت اند کرده و در همان وقت این ابیات مسطور ذیل را بنظم آورده

الم تر اننی افنت عمری | بمطلبها ومطلبها عسیر
فلما لاجد سبباً اليها | یقربنی واعیتنی الامور
حجت وقلت قد حجت جنك | فیجمعنی وایاها المسیر

و ابونواس در این فقره در تلمیح نظم کرده که نقادان با بصیرت تجید نموده اند حسب المناسبتان

قطعه درین محل مسطور می شود | اللهم اعد لك
لبیک قد لبیت لك | لبیک ان الحمد لك
واللیل لما لم ان حلك | والتساجد فی الفلك
ما خاب عبدا ملك | انت له حیث سلك
كل بنی وملك | وكل من اهل لك
یا مخطئاً ما اغفلك | عجل وبادر اجملك
لبیک ان الملك لك | والحمد والنعمة لك
ملیک كل من ملك | والملک لا شریک لك
علی مجاری المنسلك | علی مجاری المنسلك
لولاك یارب هلك | لولاك یارب هلك
سبح اولی فلك | سبح اولی فلك
واختم بخیر عملك | واختم بخیر عملك
والعز لا شریک لك | والعز لا شریک لك

چنین معلوم میشود که ابونواس از جنس نسوان فقط بجان مایل و مفتون گردیده بوده با سز زوجه جهانگیر شاه پادشاه هندوستان دختر راجه اودی شده و الی جود پور بوده و در لطیفه کوفی و حاضر جوابی مشهور گردیده است و در حرف حاد ترجمه حال حیات النساء یکیم ذکر می از حاضر جوابان نیز خواهد شد جوهره دختر بته التمدین الحسن بن علی بن الحسن ابن الذوامی البغدادی است که در ذیل عنوان نبت الذوامی ذکر می از کرده ایم نیز در بغداد میسر شده و از خانواد معتبره دارای علم و ادب بوده و زنان را و غطا و نصیحت نموده نزد شیخ ابوالنجیب ابوالوقت تحصیل و استماع حدیث کرده عبد الرحیم ابن ابوالنجیب او را بر ذی گرفت و سیده بنت عبد الرحیم از او

و از سبب اصحاب
انحضرت افطه
و از ای جلاله
قد بوده و در
رحلت
که می صلی الله
واله و سلمه
حقان نیز هم
مردود

بوجود آمد در سال شصده و چهارم هجری کیش در حالتی که مصمم و ضو ساختن و ادای نماز بود ارتحال
 نمود و جوهره جاریه است نفیسه است و جوهر اسم جاریه است از مهدی عباسی که بر او تحکم و تسلطی
 داشت جوهریه چنانکه در عنوان احتضات المؤمنین اشاره نمودیم جوهریه از زوجات
 طاهرات حضرت فخر کاینات و دختر حارث بن ابی ضرار رئیس عشیره بنو المصطلق و از قبیله خزاعه میباشد
 در غزوه بنی المصطلق این زن را مسلمانان اسیر گرفتند و حصه ثابت ابن قیس صحابی شد و با مالک
 خود قرار داد مبلغی معین کار سازی کند و از قید رقیت خلاص شود و محض استعانه بجنوب حضرت
 رسالت پناهی آمده عرض کرد یا رسول الله انا جوهریه بنت الحارث سید قوم و قد اصابتی من
 البلاء ما لم یخف علیک و قد کاتب علی نفسی فاعنی علی کتابتی رسول اکرم و منظر کل رحمت و کرم
 تمام مبلغ معهود را دادند و مشارکها را شرف ازدواج خود از زانی فرمودند اصحاب که این
 بدیدند از قوم و قبیله جوهریه هر که را در تحت تملک داشتند محض احترام قرابتی که با پیغمبر حاصل نموده بودند
 از او کردند عایشه کونیه هیچ زنی را ندیدیم که نسبت بقوم و قبیله خود بدربنده جوهریه خیر باشد در کلمات
 محی الدین مذکور است که این زن هفت حدیث شریف از سیدنا نام روایت کرده است
 دو نفر صحابه نیز مسماة باین اسم بوده یکی از ان دو نفر دختر ابو جهل و زوجه عتاب بن اسید است
 که پس از فتح مکه شرف اسلام مشرف گردید جهان خانم طیب الله مضجعا مین بانوی
 کریم الاصل مظلوم و بین خاتون عظیم الشان معتمد صدق کوبه روز شهر یاری سپهر فروزنده مهر کرامت
 و کامکاری شرف جهان وزیر زمان و زین زنان مادر فرزند سیر اعلی حضرت شاه
 تاجدار و لیسعت همایون مانا صرا دین شاه قاجار خدا الله ملکه و سلطانه ملکه بود که تمام
 زانجنس ندیر بی مشار و مشیر و معین و ظمیر صیانت مینمود و باصالت رای و متانت فکر و حشر
 عقل بران بر شوکت دولت و قوت سلطنت مبلغی می آنزود بیت

بنان و کلکش اندر تسلیم و تحسیر	دیر بود نه منشی نه پس چه سلطان بود
سطور خامه او بر بیاض صفحہ عدل	بخار بجان نشور حکم و شرم مان بود
فی الحقیقه صفحات خطان مخرمه عظمه طاب ثراها که هر یک محض بذل عطیته و عطای و طیفه و اعانت لموفین و تأمین خائفین و حمایت بضعفا و رعایت رعایا ناکاشته شده	

قطعاتی است که دارندگان شطری و سطری ازان را از عقد مر و اید کرامی تر دارند و وسیله اقتضای خود
 خود میثارند و همین کلمات و بنان و تقریر و بیان و رای صنایع و هوش ثاقب بود که پس ازار
 تجال شهباز و ماضی محمد شاه غازی انار است بر بانه تفریق کلمه را از میان بزرگان و ارکان دولت
 ایران برداشت و بحکام ولایات و ایالات ممالک محروسه ارقام و احکام نگاشت و اعمال
 و اعمال اقطار را در تحت نظم و اسطام گذاشت تا موکب منصور علی حضرت شاجبقران از دار السلطنه
 تبریز بدار اختلافه طهران شرف و رود ارازی فرمود و تحت کیان را بجلوس مینیت مانوس مزین نمود
 و تفصیل این اجمال که محتوی بر سهیل هزار اشکال است تاریخی منبسط میباشد که مورخین ایند دولت
 ابدایت نگاشته اند و برای طالبین خیر و حافظین سیر گذاشته و اگر ما بنحو ایتم بجزار و شرح آن گرانیم
 باید کتابی جداگانه تالیف نمائیم و آن از تناسب و وضع این دفتر خارج کرد و در پیشگاه
 کاغذ شود پس بمقتدر کوئیم این ملکه معظمه ایران که روانش در غرقاب جهان سبتج و شادان باد و در
 زاده خاقان خلد آشیان فخر علی شاه فرزند امیر کبیر محمد قاسم خان بن سلیمان خان اعتماد الدوله قاجار
 قاجار و والده ماجده او خواهر لطیفی سینه میرزای فرمانفرما محسن علی میرزای شجاع السلطنه است

محمد شاه آن شاه درویش دوست

در سال یکم از او دوست چهار بجزری با

مزیت فرا و جت حاصل نمود و در محام

که شاهی مسبا هی بگردار او است

ملکی با امر اعلی بر نفوذ او امر دولت افزود و در هر مورد و موقع کمال کفایت و دقت درایت خود
 را ظاهر فرمود و در سال هزار و دو و بیست و چهل و هفت در ششم ماه صفر المصفر وجود مسعود بهایون
 علی حضرت خسرو صاحبقران ناصر الدین شاه دام ملکه از بطن طابرا و باطن و ظاهر جهان آرایش
 داد و در تمام عصر شهباز برود و در یک قسمت از عهد معدلت عهد خسرو منصوران معظمه ملکی را به
 مهربانی مادر بلکه خلقی را بکفالت پدر بود از صنایع عالییه در خط و نقاشی مهارتی بکمال داشت
 و نقاشی را کماهی کل دوزی میکرد که ارباب خیرت و سلیقه را بجزت میآورد و افسوس که در سال
 هزار و دو و بیست و نود و بجزری روز دوشنبه ششم ماه ربیع الثانی در آنوقت که موکب مسعود خسرو
 در اقلیم اروپا خاطر بیضا منظر بهایونی را بکشف دقایق مشغول میباشند ملکه معظمه روح پند
 روحها لوامی غزیت بهشت افراخت طایر روحش در خلد برین سدره نشین اگر تفقد ای حضرت

شاهنشاهی و حجاجه که دوام عمرها پونش اسباب رفاه است مایه تسلیت نبود که روی انبوه بخاک سپار
می نشینند آما وزیر مرحومه ستر کبری و مهد علیا نورالقدر منجیها مرحوم شاهزاده معظم علیقلی میرزا ابن
خاقان المغفور فتحعلی شاه الملقب باعضاد السلطنه بود که علم و فضل و فهم و عقل و تبحر و بصیرت و بزرگ
منشی و خبرت او آفاق را گرفته و صیت آن باصتلاح و اقطاع رفته است و از خصایص معظمه
مرحومه رضوان الله علیها آنکه عفتی عامل و ذوقی سلیم و طبعی موزون و استعدادی جامع
و حدی مفرط داشت و برداشتمندان و کارا کارا بان مملکت و قوی کامل میگذاشت طبقات
مردم را حسب مراتب شناسا بود و در عواقب کلیه امور دنیا مایه خیریه اش زیاده از آنکه شمار
آید و هوشمند عدادان را تعداد نماید نشر با نوشته که بلالی منشور ماند و نظمه که حور بجای قلائد

از مردوزن آنکه هوشمند است	بر بخورش اندازان جمله است بیت
بیدانش اگر زن است اگر مرد	اندر همه حال سر بلند است
منسج پاک ملکه معظمه ستر کبری مهد علیا جهان	باشد به مثل چو خار بس و در

خاتم روضه مقدسه معصومه قم و زاویه منوره بصدقه امام بهفتم سیه شبان آن تربت ریجان نکبت
بمیاه رحمت سیراب بادینی الرحمة و آله الامجاد حبه ان آرا بیکم دختر شاه جهان
از سلاطین هند و سلاطین از لطن ارجمند بانوبکم ملقب بممتاز محل که ترجمه حال ان نگاشته بوجود آمد
و جمیله بوده با طبع موزون و با دبا و شعر از یاده بذل و بخشش نمود مقبره او در شهر دلی در بقعه شاه
نظام الدین اولیا معروف به زر زری بخش رحمة الله علیه و وفات او در هزار و نود و دو و هجری بود

بغیر سبزه پوشد کسی مزار مرا	لوح مزار او این شعر که از افکار خود مشارالیها نگاشته
جهنم خاتون شاعره بوده است	که قبر پوشش غریبان بهمین گیاه بس است

شیرازی و مالدار معاصر عبیدزاکانی شعرا و ظرفا غالباً در مجلس او حاضر میشده و کمال احترام را با او
می نموده اند این شعر شایق ازوست
مستوریت که صورت ز آب میسازد
ز ذره ذره خاک آفتاب میسازد

اول پادشاه صفوی بوده و در نظم شعر دستی داشته اما از تاج افکار او چیزی بدست نیست مگر
یک بیت که با نسبت داده اند در حرف جاه در ترجمه حال حیات بیاید **جهنم** شاعره و دهلوتی

یکی از امراه بود و این بیت از او است
قدر عنای وی و سر و چین هر دو یکی است

کل بلغ و رخ آن غنچه دهن هر دو یکی است
حرف الحاء

حاجی قادین دختر اسکندر پاشا از وزرای مرحوم سلطان بایزید خان و متساءه بجای مهر پاشا
خانم است صاحب حدیقه اجوام گوید در نزدیکی قبر قوجه مصطفی پاشا جامع و تکیه و درصحاتیه محله
دارد اما محمد زنی افندی مصنف کتاب مشاییر النساء این گفته را در کرده مینویسد از دو سیت سال
قبل آبا و اجداد او در محله حاجی قادین ساکن بوده اند و هم اکنون مادر همان محله شکرستیم و میبایم
که حاجی قادین مشارالیه در انخل جز تمام چیزی نداشته و جامع شریف از مرحوم خضر بک عراق
العلم است که یک وقتی قاضی اول اسلامبول بوده و محله را نیز با اسم او منسوب داشته بود و حاجی
قادین در عقب جامع خضر بک دو حمام بنا نمود و جامع شریف و محله با اسم او منسوب شد
قبر حاجی قادین در نزدیکی قبر قوجه مصطفی پاشا در جوار جامع واقع و مقبره خضر بک قریب بزرگ
در حواله بوسه نشا قره کزیمیا شد چه زنی مدینه است که مکرر شوهر کرده و به سببش معروف
شده در حق او گفته اند اشقی من حتی صاحب مجمع الامثال در شرح همین مثل گوید در وقتی که مروان
بن حکم والی مدینه منوره بود سپهر حبشی که سی چهل سال داشت بر روان عرض و شکایت کرد که مادام
بجوالی بن ام کلاب نام شوهر کرده مروان مشارالیه را احضار و از او استفسار نمود از زن در کمال
بیشتری بعضی سخنان سپهر خود گفت که بر فرط شوق و دلالت داشت لهذا این صفت ضرب المثل شد

و کفتند اشقی من حتی و هدیه اکثرم العذری
ولا وجد حتی با بن ام کلاب
کما انبعثت من قوه و شباب

فما وجدت وجدی بها ام واحد
رأته طویل الساعدین عنطنطا
هدیه در بیت ثانی از این دو بیت بعضی الفاظ

حتی را که در حضور مروان گفته و شوهر خود این کلاب را وصف کرده ایراد و استمال نموده و
عبارت حبشی است یا بوزعه الحمار اما رأیت ذلك الشاب المقدود العطنط
والله لیصر عن امک بین الباب والطاق فلیشقی غلیلها و لتخرجن نفسها
دونه و لودد ان تصبت و ان تصبت و قد وجدنا خلاصه های مرینه حتی را خوا اینها میدند
یعنی او را بمنزله ام البشر میدانند چه بانها اقسام مواقع را با اسم قبیح و غریبه و تحقیر و مرزیا محبت

و این حتی غیر از حتی دختر است که از طایفه بنی مخزوم بود و حبابه مغنیه بوده است مشهوره و او و سلمه که
 نیز مغنیه است معروف بقینتی زیدیشما چه زید بن عبد الملک اموی باین هر دو عشق داشت
 و طوری مهرانید و کثیرک او را مقهور نموده بود که گویا آنها مالکند و زید مملوک است و در حق بعضی
 مغنیه ها که در موسیقی مهارت کامل داشتند گفته اند احسن من قینتی زید خلاصه حبابه جاریه بوده است
 مدینه از شخصی معروف باین زمانه یا ابن سبنا و او را عالی می گفته اند و مالک او نهایت سعی را در تربیت
 او نموده چنانکه از مخره موسیقی دانان انصر که ابن سراج و ابن محرز و مالک و معبد و جمیله و غزه المیلاد
 بودند حبابه تعلیم گرفته و پس از آنکه بدرجه کمال رسید زید فرخنده شد و مسماة بجبابه گردید در اغانی مسطوره
 است که زید فرزند خود در خلافت برادر خود سلیمان بن عبد الملک بجایین مسمیت هزار دینار سعه ثلثه
 عبد الله بن عمرو بن عثمان را زینتی گرفته و همینقدر نیز مهریه داد در بیعت محمد بن علی بن عبد الله بن جعفر را
 در جبهه نکاح خود در آورد بعد از آن عالی را بجزار دینار خرید سلیمان چون ابن اسراف و تنزیر او
 بیدر غیاب او گفت من مایملک زید را خواهم سپرد که نتواند در آن دخل کند و دیگر با و مدخله
 نخواهم داد زید این حرف را بشنید و ترسید و عالی را بصاحبش رد کرد اما همیشه در خیال او بود تا وقت
 خلافت با و رسید و وجه او سعه و ششست که زید در هر حال عالی را خواهد خواست محض استمالت مشایخها
 را خرید و زید تقدیم نمود و زید نهایت ممنون شد و او را مسماة بجبابه ساخت و اندک اندک سیل او
 بجبابه رو باز دید و نهاد و شب توروز با او بشرب خمر مشغول گشت و جز تیش و صحبت با او بکاری
 پرداخت و امر خلافت مهمل مانده بود کونین بعضی اوقات زید بیخمت حبابه دستهای خود را
 بهم میزد و می گفت پرواز میکنم پرواز میکنم روزی هنگام ادای این عبارت حبابه گفت خلافت
 یکبار و امیکنداری زید گفت بتو و امیکندارم جا را اندر محشری از تضایح الکبار خود در شرح مفاسد
 زهریه نقل کرده گوید روزی زید بن عبد الملک گفت میگویند دنیا برای مردم چو قوت بی کدورت
 نیست من امروز کاری خواهم کرد که اسب تکذیب این حرف باشد نگاه در باغی با صفا نرم
 عیشی ترتیب داد و خواص ندای خود را بخواند و بعشرت نشست و با و از جبابه بهتر نازی حاصل
 کرده می گفت پرواز میکنم پرواز میکنم گرم عیش و شادی بود که دانه اناری کلوی حبابه را گرفت
 و آنچه کرد زدیرون نیاید و در ساعت آن مغنیه جان بداد روح زید کونی پرواز کرد و خرمنی

او میندلی تعجبی شد بد شد و تقدیر الهی نیک داشت روزی بی که ورت مبترت بسر برد بعد از نخت روز
 که با همتی جانگاہ و جگر سوز زندگانی بنمود راه آنجناب پیودوز محشری که در مقامه زهدیه میگوید یادگر
 المرف اونی و مامنی به من خطه علی راسه مصبو بحین غصت بحبته الریمان
 اشاره بهین واقعه میباشد و مقصود از مروانی همین بزرگوار است صاحب صحایف الاخبار گوید یزید
 سه روز نفس جبابه را دفن نکرد و در آن سه روز نه سخن گفت نه بطعام و شراب غنبت نمود این شعر
 در کامل و فیروز آبادی در قاموس جبابه را بتخفیف با ضبط کرده و در اوقیانوس بتشریح جبابه منسوب
 است جبابه محدثه است با فضل و علم که ابوسلمه التوزکی شاکر داد بوده است و جبابه
 الوالیه و ام جبابه از تابعیات هستند و از جبابه و البیة علماء اثنی عشریه معجزاتی در حق ائمه اطهار شرح
 بسوت نقل می کنند حبیب دختر عبدالغزی العواء بوده و طبعی قادر داشته و کویان حماسه

الجبابیه
 جبابه

الى الفقه بتر نكاه ناقتي
 اتى ورتب التراقصات الى منى
 اولى على هلك الطعام الية
 وصي بها جدى و علمنى لى
 فاحفظ حيتك لا ابالك واختر
 حبیب بنت عبد الرحمن دختر زین الدین

در باب مدیح پنج شعر از او ثبت کرده و آن است
 فكسا مناسمها النجيع الاسود
 بجنوب مكة هديهن مقلد
 ابد اولكنى ابين وانشد
 نفض الوعاء وكل زاد ينقد
 لا تخرقنه فارة او جد جد

عبد الرحمن بن الامام جمال الدين ابى بكر محمد بن ابراهيم بن احمد بن عبد الرحمن بن يعقوب بن منصور القاسمي
 محدثه بوده است مشهور به ام عبد الرحمن حبيبه و در استناد حديث و تعداد روايات ان بيست
 طولى و حافظه غريب داشته از محدثين شيخ تقى الدين عبد الرحمن بن ابى الفهم السيلدي و خطيب مراد
 استاد او بوده اند و علوم ديگر را از ابراهيم بن خليل فرا گرفته سبط حافظ سلفى محدث معروف
 اسكندرية و ابراهيم بن ابى بكر الرعمي و فضل التدين عبد الرزاق وغيرهما از محدثين بغداد با و اجازت
 داده و عموماً اين زن را بعفت و صلاح ستوده اند و فات حبيبه بنت عبد الرحمن در ماه شعبان
 سال هفتصد و سي و سه هجرى اتفاق افتاده و صلاح الدين صفدى در سنه هفتصد و بيست و هشت
 از مشارالها اجازت گرفته و در كتاب عنوان الشجره در احوال مشاهير عصر خود نوشته ذكرى از او

جلیله خاتم شاعره ایست در ادبیات ما هر پدرش علی پاشا اهل هر سگ میشتا مچو دهنی
افندی صاحب کتاب شاهیر النساء گوید من و این زن هر دو در سال هزار و دوست و شصت
دو متولد شده ایم و مشارفیم اکنون در اسلامبول در تحت فرا و جبت محمد افندی کاتب است

وغزل مسطور در ذیل از او میسر باشد
بیرای قاشی بای ارتق تیر دیر تمه مژگانک
ینه نو یاره لر اچدی در ونه تیغ بجرانک
وصال کن بزمی دور ایلدک وارا اولسون جانک
سنی بیدین دیشادی از لدن یوقدر ایمانک
امید اتمیز اسیر در داو لاملر غیری در مانک
اورا دختر خواجه حاجی دانسته اند طبع خود شمشیر آید
که پخیر وزد که کل بخاک یکسان است
صیح المنظر خوش طبعی بوده این بیت از او
ورنه مجنون تور سوا ترا زین میا بیست

جلگه ده تیغ غمگن زخمی وار کن اتمه پیکانک
نگاه مشکه جاناکه شایان کوردن اغیاری
او غافل خیر نادان عدویه بدم او ششبین
امید رحمت قلمق عبث در سندن ای کافر
حبیبه سید و ارددن خلاص اولمغه مشکده
حجالی دختر بلالی از ابالی اشتر آباد بوده بعضی
مران بخواریم ای باغبان کلشن خوش
حجالی از سنوان کلپایکان و شاعره
لفظ ناموسس تو شد مانع رسوائی من
حجاء دختر نصیب است و در نظم اشعار

مانند پدرش دستی داشته و این هر دو از شعرای عهد عباسیین میباشند نصیب در اصل عب بوده
و در یامه نشو و نما نموده بعد با اورا بممدی عباسی فروختند و مهدی چون اشعار اورا بشنید اورا
ازاد و تجید و مکنی به ابوالحجاء کرد و کینه در عرب چون مخصوص لطیفه عالی است اینمغنی اسباب مفاخرت
نصیب کشت و حجاء دخترش را مشهر ساخت وقتی مهدی خلیفه در محلی موسوم بعلیمی آباد مشغول تفرج
بود حجاء و پدرش بحضور خلیفه رفته این ابیات را در محاسن آن محل بخواند بدیت
رب عیش ولده و نعیم و بها بمشرق المیدان بسط الله فیه ابھی بساط
من بهار و نراهر الخوزان ثم من ناضر من العشب الاخضر یزهی شقایق النعمان
مده الله بالتخاسیر حتی قصر دون طول العینا حقت حافتاه حیث تها
بنجام العین کالظلمک زینوا وسطها بطارمه مثل الثریا یحفها التسران
ثم حشوا الخیام بیض کالمثال المهی فی صرائم الکشبنا یجارین فی غناء شجی

اسعدانی یا فخلتی جلوا فبقصر السلم من سلم الله وابقی خلیفة الرحمن
 ولدیة الغزلان بل هن ابھی عند من شوارد الغزلان یاله منظر او یوسرود
 شهد لذتیه کل حصنا خلیفه را بسیار خوش آمد و کتین کرد و بمرکبات از پیرود دختر هزار دهم
 عطا نمود پس از زمانی بنجاء بجنوب عباسه بنت المهدی رفت و اشعار ذیل را در شکایت از قحط و غلامان بنجاء

وقد عجفت ام المهاری وکلت
 سوی رمة متنا من الجهد رمت
 وقد ولت الاموال عناقلت
 فان محل الخیر فی حیث حلت

ایتناک یا عباسه الخیر لے حمی
 وما ترکت منا السنون بقیتة
 فقال لنا من ینصح الرای نفسم
 علیک ابنة المهدی عودی ببنا

عباسه یک دست لباس و بعضی عطریات با ستم هزار دهم با و داد و حجاب را ادای شکر را این ابیات نظم آورد

مثل المصابیح فی الظلمات تلق
 غماو کاد برجع التریق یختنق
 بادی البشارة ضاح وجهه شرق

من ضرب لتع وتسعین محککة
 اما الحسوف قد امسی تغیظه
 وذو الصداقة مسرور لنا فرح

خدام عربیه است از عشره غمزه دارای رای صائب و کفتر متین و در حق او گفته شده

فان القول ما قالت حدام

اذا قالت حدام فصدد قوها

و این شعر بدجته اشتهار رسیده و ضرب المثل گردیده است ابو الفضل میدانی گوید این شعر را
 بحیم شوهر خدام در وقتی که مابین خدام و صفیه که ان نیز زن دیگر بحیم بوده نزاعی واقع میشده می
 خوانده و مقصود او این بوده که هر چه خدام گوید صحیح است بعضی بجایی فصد قوبا فانصتوا بانوشته اند
 یعنی فانصتوا لها مثل و اذا کالو بحیم که بمعنی و اذا کالو بحکم میباشد و خدام مبنی بر کسرت صرة
 زینب ام المویداست که از نوان مائه پنجم و ششم هجری و دارای فضل و علم بوده و او را زینب الشعریه
 نیز گفته اند حسانه التمیمیه دختر شاعر مشهور ابو الحسنین الاندلسی است که در ادبیات پدی
 طولی داشته و وقتی پدرش درگذشت او از جته معاش در مانده و بی کفیل ماند چه هنوز کسی
 او را بزنی نکرده بود لهذا ابیات مسطور در ذیل را به نظم آورده بعرض حکم خلیفه اندلس

انذ الیک ابا العاصی موجهة

رسانید عنایت و مرحمتی به او نمود

انّ اليك ابا العاصي موجعة
قد كنت اربع في نعماء عاكفة
انت الامام الذي انقاد الأنام له
لاشيء اخشاه اذا ما كنت لي كنفاه
لازلت بالغرّة القعياء مرتديا

ابو الحسين سفته واكف الذم
فاليوم اوى الى نعماك يا حكم
وملكت مقاليد النهي الامم
اوى اليه ولا يعرول العدم
حتى تذلل اليك العرب والعجم

حکم سبانی باو عطا کرد و بوالی سپرد که مشار لهیب از اباالی ان ناحیه بود و علم نمود که جهاز عروسی اورا ترتیب دهد حسن المغنیة مغنیة است مشهوره از اباالی بصره و در شعری که در ذیل مسطور میشود اشاره

وسوف یرونه فی بیت حسن | مقیما للشراب وللسماع

حسنه یکی از جواری مهدی عباسی است که سمت بنحو ای هم باو داشته و اکثر مورخین مشار لهیب را سبب هلاک مهدی دانسته و گفته اند حسنه قصد کرد یکی از بنحوا به های دیگر مهدی را مسموم نماید تا خلیفه خاص او باشد شیر یا کلاری را بر زهر آلود و بد ختری داد که نزد ان زن برد و با و بچواند خلیفه بین راه بان دختر بر خورده آن مایه را گرفته قدری از آن آشامید و سم در مزاج او اثر کرده در گذشت حسنه درین واقعه فریاد میکرد و میگفت و امیر المؤمنیناه من بنحو استم ترا خاص خود کنم از قضای سبب هلاک تو شدم حفصه از زوجات حضرت رسول صلی الله علیه و اله و دختر خلیفه ثانی است و در ذیل عنوان اقبات المؤمنین این مطلب اشاره شده حفصه ابتدا در سگت ازدواج خنیس ابن حذافه السهمی الصحابی بود چون او در گذشت و حفصه بیوه ماند عمر خواست بزنی بابی بگردید ابو بکر جوانی در ین باب نداد عمر دست نک شده نزد عثمان آمد و با تکلیف کرد عثمان نیز بجهت آنکه زوجه اش رقیه که دختر یاریه حضرت رسول بود تازه وفات نموده گفت من حالا میلی بتا هل ندارم عمر بختیست متغیر شده نزد حضرت رسالت پناهی ۳ آمده و جواب عثمان را بعرض سید عالمیان رسانید و از او شکایت کرد حضرت فرمودند حفصه را شخصی بهتر از عثمان خواهد گرفت و عثمان هم بهتر از حفصه زنی تزویج خواهد کرد پس از آن رسول مرسل او را بزنی گرفتند و دختر یاریه خود اتم کلثوم را بعثمان دادند در آنوقت ابو بکر تبسیت عمر آمده گفت ای عمر از من مکن مباش من میدانم که بنی اکرم قصد گرفتن دختر تو دارند وقتی که بمن تکلیف کردی از اینجهت سکوت

کردم که نخواهم مگر رسول الله را افشا کنم اگر آن بزرگوار این خیال نداشتند بر آینه من حفصه را
 میگردم اکثر ابواب سیر ترویج حفصه را بخدمت پیمبر در سال سیم هجرت نوشته اند و فوت او را در
 سنه چهل و یک یا چهل و پنج گویند و حفصه شصت حدیث از حضرت رسول ۳ روایت کرده است
 حفصه بنت الحجاج الزکونیه این زن از اهالی غرناطه و در جمال و کمال بمانند و مثال بوده و در
 ادبیات ما هر طبعش در سرودن اشعار قادر و بنا برین او را شاعرة الاندلس گفته اند و این لقب
 معلوم نیاید که از جمیع شعرا اندلس که طبع و فضل داشته اند این برتر است و از اشعار حفصه سه
 بیت مشهور در ذیل است که در حضور امیر الموحدین عبد المؤمن بن علی بدین نظم آورده است

یا سید الناس یا من	یومل الناس فده	امن علی بطرس
یکون الذهر عده	تخط یمناک فی	الحمد لله وحده

پوشیده نیاشد که سلاطین موحدین در صدر فرامین خود بخط جلی امده و حدیث و مثنوی و حفصه این
 اشار بعد از شنای امیر الموحدین درخواست کرده که فرمانی در حق او صادر شود و بعنوان مزبور
 و لطیفه در حق او برقرار گردد که مادام العمر آسوده باشد و بیت ذیل را نیز حفصه یکی از زندهای

یارب ارحم الراحمین بل یارب ارحم الراحمین	صاحب حسن بالرم غرناطه نوشته و با او مشهور است
تصفیه بلحظ الود منعمة	غضی جفونک عما خطه قلمی
این دو بیت را نیز بعضی بحضرت نسبت داده اند	لا تحفلی بردعی الخ خط و الکلم
ومنک ومن زمانک و المكان	انار علیک من عینی رقیبی
الی یوم القیامة ما کفانی	ولو انی خبتانک فی عیونے
از و رک ام تزور فان قلبی	بیز این چهار شعر را وقتی یکی از دشمنان خود نوشت
فتغری مورد عذب زلال	الی ماتتھی ابدا یمیل
وقد املت ان تظا و تضحی	و فرغ ذوابی ظل ظلیل
فجعل بالجواب فاجمیل	از او انی الیک بے المقلیل
حفصه بنت حمدون نیز شاعره است	اباؤک عن یتنبه یا جمیل

اندلسی که در ادبیات دستی داشته حمدون پدرش از اهالی وادی الحجاره بوده خود او از نسبه

مشهوره قرن چهارم و بعلم و شعر معروف و دو بیت ذیل در شکایت از ملازمان خویش گفته

جر الغضا ما فيهم من نجيب
او فطن من كيده لا يجيب
لحبيب لا ينثنى لعتاب
قال له هل رأيت لي من شبيه

يارب انى من عبيدك على
اما جهول ابله متعب
این دو بیت نیز از مشارالیهها میباشد
واذا ما تركته زاد ثيبها
قلت ايضا وهل ترى لشيءها

حکیمه دمشقیه عارفه بوده است

از بزرگان زنان شام و رابعه شامیه که ترجمه حال او بیاید صحت شاگردی این زن داشته
در نجات الانس از قول رابعه شامیه نقل کرده گوید مشارالیهها روزی نزد حکیمه رفت حکیمه
بتلاوت قرآن مشغول بود چون رابعه را بدید گفت شنیدم شوهر تو احمد بن ابی انخاری میخاید
زن دیگر ترویج نماید رابعه گفت بل چنین است حکیمه گفت چگونه عاقل قبول میکند که دل خود را
از خدا بد و نفرزن مشغول سازد بعد از آن شرح تحقیق از قلب سلیم که در قرآن کریم ذکر شده نمود
حلیمه بنت ابی ذویب دایه حضرت فخر کاینات علیه افضل الصلوة و از صحابیات است و او
حلیمه سعدیه نیز گویند چه از قبیله بنی سعد بن کبر است این زن از آنست که بارضاع حضرت رسالت پنا
پر دخت سعادت او را شامل گردید بلکه قوم و قبیل او بغیض و برکت نایل شدند چنانکه گفت اند

مقاما علی فی ذروة العز و مجد
وقد عم هذا السعد كل بنی سعد

لقد بلغت بالهاشمی حلیمه
ونزادت مواشیها و اخصبت ربعها

حلیمه حضرت رسول صلی الله علیه و آله را زیاده از حد دوست میداشت و در حفظ و حر است این بزرگوار
زاید الوصف میگویند و در وقتی که آنحضرت را برای مشغولی حرکت میداد و این مصراع را میخواند

یا رب اذا عطيتہ فابقه | و اعله الى العلاء و ارقه | و ادحض باطیل الغدا

حمد و بنت و ائق او را حمد الهیینه نیز گویند و از نوان او آخر قرن چهارم هجری و بغداد
ایست بو عظم مشهور در باب المراتب بغداد اقامت داشت و مجلس و عطا مخصوصی منتقد
مینمود صاحب کتاب الوافی بالوفیات گوید حمزه نزد ابوبکر احمد بن علی بن بدران اکلوانی علم حدیث
تحصیل نموده و ابن معانی از او اخذ فقه و حدیث کرده است حلیمه بیکی آغاز زوجة بطن

حیدر و دختر حسن بیک ترکان آق قویلو و مادر شاه اسمعیل اول پادشاه صفوی است و شاه اسمعیل روز شنبه
 بیست و پنجم رجب سال هشتصد و نود و دو هجری از بطن امیرن بوجود آمده بعد از آنکه سلطان جنید پسر سلطان
 حیدر بکیم میرزا جهان شاه از اردیل بطرف دیار بکر تبعید شد حسن بیک فرمانفرمای دیار بکر خدیجه نام دختر
 سلطان جنید دادگوبیند این خدیجه مادر سلطان حیدر است و بعضی خدیجه کیم را خواهر حسن بیک دانسته
 اند و بعقیده برخی حسن بیک خواهر خود خدیجه کیم را بر زنی سلطان جنید و دختر خود حلیمه کی اغاراه
 سلطان حیدر داد حمد و نه شاعره بوده است اندلسی که در فضل و ادب صاحب رتبه و
 مقامی گردیده است پدرش که زیاد نام داشته از ابالی شهر وادی از مضافات غرناطه میباشد
 بعضی حمد و نه را حمد گفته اند در حال امیرن در فصاحت یگانه عصر خود بوده و قدرت طبع

خود را

<p>ولتا ابی الواشون الافراقنا وشتو اعلی اسماعنا کل غارة غر و تمهم من مقلتیک واد معی این ابیات نیز از حمد و نه است و از وقانا الفحة الرمضاء واد حللنا دوحه فحنا علینا وارشفنا علی ظأ زلالا یصد الشمس لآء واجهتنا یروع حصاه حالیه العذاری</p>	<p>او از این اشعار که وقتی سنظم آورد معلوم شود وما لهم عندی و عندک من تار وقل جماتی عند ذلک و انصاری و من نفسی بالسیف و السیل و الناک درجه لطف طبع او اینها ینماید بیت سقاہ مضاعف الغیث العیم حنو المضعات علی الفطیم الذمن المدامة للتندیم فیحبها و یاذن للنسیم فتلس جانب العقد النظیم</p>
---	---

الرحمة این اشعار با اسم ابو النصر المناری شهرت
 یافته اما بنا بر تحقیق صاحب نفع الطیب مورخین اندلس وقتی این ابیات را نسبت بجد و نه داده
 که منازی در بلاد شرقیه عرب هنوز قدم در محمد وجود نکند داشته بود از عجایب آنکه وقتی منازی شاعر
 معروف نزد معری آمده همین چند شعر بهر دو را بنام خود برای او خواند معری این اشعار بخاطر داشت
 باینکه منازی مصرع اول را میخواند معری مصرع ثانی را قرائت نمود تا رسیدند مصرع دوم از شعر
 دوم معری چنانکه مسطور شد خواند حنو المضعات علی الفطیم منازی گفت من علی الفطیم نکتته علی

التی کفتم ام تعری کفتم لالا با یاق سخن علی العظیم مناسب و نظرش لفظ مرضعات بوده مبارکی
 نخل شد و باید دانست که این ابیات را حمد و نه بچه درجه خوب گفته که مثل منازی شخص صاحب
 طبعی سلیمان حال آن نموده است حمد خواهری زینب نام داشته که او نیز دارای فضل و علم بوده و چون
 در وادی اش زینب را که صاحب علم و درایت و منفرد در ادبیت بودند عنایت مسکشفه نمود
 و خواهرش زینب را شعر عنایت گفته اند قاله فی نفع الطیب حمته المعذبه یعنی حمته که در
 خدا عذاب و شکنجه دیده این زن از صحابی است در ابتدای ظهور اسلام بفرقت ایمان مشرف
 شد و چون جاریه و در تحت تکلیکی از کفار بود آن کافر بجهت قبول دین اسلام او را عذاب
 مینمود ابو بکر از حالت او خبردار شده او را خرید و آزاد کرد و حمته بنت جحش و حمته بنت ابی سفیان
 دو نفر صحابه دیگر میباشند و ازین دو حمته بنت جحش از عصبه است که قصه افک رحیل کردند و
 آنها حسان بن ثابت و عبداللہ بن ابی و سلح بن امانه و حمته بنت جحش میباشند و حمته بنت سفیان
 بن امیه این عبد شمس مادر سعد بن وقاص است حمیده بنت النعمان دختر نعمان بن بشیر
 الصحابی است و دارای بریزه طبعی موزون بوده و شوهرهای خود را بجهت مینموده ابتدا حارث
 بن خالد المخزومی یا معا بن عبداللہ بن خالد و ازین گرفت مشارالیه با این شوهر خود را بچو کرد

کھول دمشق و شبانها	احب الی من الجالیہ
صنائم کصنان التیوس اعیا علی المسک و العالیہ	
وقیل یدب ادیب الجراد اعیا علی الفال و الفالیہ	

و همین ابیات سبب مطلقه شدن او گردید بعد از آن روح بن زینب اعانجرامی که نذیم عبد الملک
 اموی بود او را بخواست حمیده روح را نیز به این دو شعر مسطور در ذیل بچونموده بر خواند

بکی الخدمین روح وانکر جلدہ	وعجت عجیبا من جذام المطارف
وقال العیابل سخن کنایا باہم	واکسیتہ کردیتہ و قطائف

روح هم او را طلاق داده گفت خدا شوهری ترا ضعیب کند که شراب خورد و در
 انغوشش قی نماید اتفاقا این دعا مستجاب شد و فیض بن ابی عقیل الثقفی حمیده را
 در سلک ازدواج در آورده و هر وقت این مرد شراب میخورد دست میشد در انغوش

حمیده ابی بکر
 مادر حضرت امیر
 موسی الکاظم
 و در ترجمه حال
 انبیین و عدو
 اشاره نمودیم
 و کسی از حمیده
 بر بنیہ نامید
 در اینجا کتب
 که در
 التمدین
 یا سمانه داشت
 جلد حمیده بود
 در عالم سعی
 رسالت نیاید
 با و فرمود این
 جاریه را بچو
 موسی الکاظم
 جحش مشارالیه
 التمدین را
 انجمن است
 با حضرت امیر
 و نسیم

زن میگردم حیدره گفت این اثر قزین روح است و فیض را بهم به این شعر بگو گفت شعر

الابلیک بین الباب والدار
وهل نا الامهرة عربیة
فان نجت مہرا کر ہما فبا لحری

سمیت فیضا و ماشی تفضیل بہ
و گویند و شعر مطور را نیز در حق شوهر خود فضا گفت
سلیلة افراس تحملها بغل
وان کان اقرافا فمن قبل الفحل

اما آنچه شایع است ایند و بیت از مالک

بن اسماء میباشد و در وقتی گفته که حجاج نند خواهر حمیدہ را تزویج نموده است و ایاتی را که حمیدہ
در حق شوهر اول خود گفته ابو الفرج در جلد چهارم آغانی نقل از دیوان حماسه از صدر باب الملحون

فقدت الشیوخ و اشیا غم
قری زوجة الشیخ مغومة
فلا بارک الله فی عرده
لعمری دمشق و فتیانها
نکت المدینی اذ جائتی
لذکر کصنان الثیور اعیاء

و بطور مطور در ذیل نکات است
و ذلك من بغض اقوالیه
و عشی لصحبتہ قلبیه
ولا فی غضون استہ البالیہ
احب الی من الجمالیہ
فیالك من نکتہ غالبیه
علی المسک و الغالیہ

حمیدہ بانوسکم زوجہ نصیر الدین

محمد یایون پادشاه ابن ظہیر الدین محمد بابر شاه سلطان ہند و ست ناما بوده و محمد یایون منکوش
دیگر داشته متماة حاجی سکم و این مرد وزن در حسن و جمال عدیم المثال بوده اند بعد از
فوت محمد یایون حاجی سکم مقبرہ و بار کاھی مربع بمجاونت جلال الدین محمد اکبر شاه بسا کا
شوهر خود بنا نمود و پانزده گنت رویہ کہ معادل سیصد و سبت و پنجرار تومان باشد
بصرف این بنا رسانید و آن بقعہ اکنون در شہر دہلی مقبرہ ہمایون مشہور است چند کاھی
ہر کس از خانوادہ سلاطین دہلی وفات میکرد در ان مقبرہ دفن میشد چنانکہ عالم کیر شاه و فرخ
و داراشکوہ در بحال مدفون شدہ و خود حاجی سکم و حمیدہ بانوسکم درین بقعہ بنجاک رفتہ اند حمیرا
یعنی است کہ حضرت رسول صا بعايشہ داده بودند و گاہ گاہ میفرمودند کلینی یا حمیرا
است و حمرا و در اینجا یعنی فیض است صلیفہ بنت القمنی و خمر عبد الرحمن بن احمد

ابن عمر بن عرفات القمینی و از اشیاخ امام سیوطی وزنی محدثه بوده است و کمال بن خیر و بعضی علمای
دیگر بمشار الیها اجازه داده اند حیات خاتم زوجه شاه اسمعیل صفوی بوده و طبعی موزون
داشته و این پادشاه را منکوره و دیگر مسماءه بجهان خاتم بوده است که او نیز شعر می گفت که گویند روزی

تو پادشاه جبهن ججهن از دست ده
حیات خاتم حاضر بود بشنید و این بیت را بخون
هر که غم ججهن خود کی ز حیات بر خورد
تو پادشاه ججهن تو را ججهان باید
اگر حیات نباشد ججهان چکار آید

جهان خاتم امیر را بشاه اسمعیل عرض کرد
که پادشاه ججهن را ججهن بکار آید
ترک غم ججهن بکن تا ز حیات بر خوری
بعضی گفته اند ججهن این مصرع را خواند
حیات خاتم در جواب این مصرع خواند

جماعت دیگر این مکالمه شعری را بحیاطه النساء بیکم محمد بن ابی بکر بن ججهن که مرد و زوجه ججهان
پادشاه ابن جلال الدین محمد اکبر پادشاه بوده اند نسبت داده اند حیات النساء بیکم زوجه
جهانگیر پادشاه ابن جلال الدین محمد اکبر پادشاه زنی با صباست و صاحب طبع موزون و
خوش محاوره بوده و چنانکه ذکر شد این پادشاه زوجه دیگر داشته مسماءه به مهر النساء بیکم لقب
بنو ججهن استصف بصفات مذکوره و مکالمه مسطوره در فوق را بعضی باین وزن نسبت داده اند
و نیز بعضی از مؤلفین گویند ججهن انگیر پادشاه پنج زن داشته و مکالمه فوق را با شرمی نسبت بانها
داده چون طائلی در حکمت آن نبود بمکارش آن پدر چنیم عینقدر کویم جهانگیر شاه از اول جوانی و در زمان
سلطنت پدر خود میل مغرطی بنور جهان بیکم پیدا کرده و وجه عشق ابتدا این شد که روزی مشار الیها
در جای با صفائی تفرج میکرد شاهزاده جهانگیر رسید و دو کبوتر در دست داشت چون این
دید دست او را گرفته در کت سمانی بیاد می شغول شدند بعد شاهزاده کبوتران را بنور جهان داده
خود تکل حیدرین پر دخت اتفاقا یکی از دو کبوتر از دست او را با شده پرواز کرد و در وقت شاه
زاده آمد و یکی از کبوترها را مفقود دید رسید آن کبوتر چه شد نور جهان گفت پرواز کرد و در وقت جهان
گفت چگونه پرواز کرد نور جهان کبوتر دیگر را هم را هر دو گفت اینطور پرواز کرد و این حرکت خوش
آیند در شاهزاده اثر کرده او را مفقون نور ججهن ساخت محذکات ایزن کجبتی ابتدا بعلیقل
خان نامی شوهر کرده بعد در تخت مزاجت جهان کیر شاه در آمده است گویند وقتی نور ججهن

بجنان کیر شاه گفت دهن شما خوشبو نیست جهان کیر شاه از زوجه دیگر خود که ستماء بجوده بانئی بود استفسار نمود او در جواب گفت من بوی دهن مرد دیگر را نشنیده ام تا بدانم دهن شما خوشبوست یا نیست
 توجه کن از خواب جوده بانئی زیاد منفعّل گردید حیاتی زوجه نور علی شاه مشهور و ستماء
 به بی بی جانی بوده قواعد و معارضات عرفان را از شوهر خود کسب کرده و چون طبعی موزون داشت
 تقریباً ده هزار شعر منظم آورده که غالباً مشکل بر کلمات عرفاست بعد از نور علی شاه بلا محمد بنام خراسانی

شوهر کرده این چند بیت از افکار اوست	منع دلم از ناله مکن در پی محمل
کز ناله کسی منع نکرده است جرّس را	چاره درد من بجباره را
داند و عمداً تفاسل می کند	ایا طایر قدس عرش آشیان
مجو دانه از دام این خاک دان	قفس بشکن و بال و پر باز کن
به کلکشت و گلزار پرواز کن	حاجب از زوجات خاقان مغفور

نخل آشیانیا فتحعلی شاه طاب ثراه است و از طرف پدر شیخیلی خان زند میرسد و شاهزاده شیخیلی میرزا
 ولد خاقان که معروف بشیخ الملوک بوده از بطن مشارالیهما بوجود آمده حاجیه زهد و قدسی کمال داشته

و خط و ربطی بقدر کفایت شعر را بدین کیفیته بنفرداد	طواف کعبه مرا حاجب میستر شد
خدا زیارت اسل دلی نصیب کند	خدا ام پیش شرحی از خدام و شعری که در
حق او کفته اند و مثل شده است ذکر کرده ایم صاحب مجمع الامثال گوید خدام این کیفیت	

الایاقومنا ارتحلوا و سیروا فلوترک القطال لانا ما
 و مقصود او این بود که قوم خود را آگاه کند که دشمن بقصد شیخون حرکت کرده چه میگوید ای قوم روئ
 شوید زیرا که مرغان قطا در پروازند و آنرا اگر بحال خود میکند آشتند شب در جای خود میخوابند
 اینکه در حرکت اند معلوم میشود جماعتی نهضت نموده و مانع سکون و خواب آنها شده پس برویم
 که دو چاره مقهور انجماعت نشویم قوم و شبیه خدام اعتنائی بقول او نکردند و دشمن آمده و آنها را

غارت نمود بعد از آن در سیم این که از آبیله بود	اذا قالت خدام فصدقوها
فان القول ما قالت خدام	در حیوة اکیوان هم همین طور کفته است
حلیه بنت محمد صادق از نساء مشهوره اسلامبول است و در تذکرة الخطاطین ذکر او	

شده پدرش را ایما پیشوای خطیب زاده یکی پاشای وزیر بوده و بعد از آن بتدریس پرداخته تعلیم
 از سید محمد علی تعلیم خط گرفته و سعی وجدانین را کامل کرده و در سنه هزار و صد و شصت و نه هجری مجاز
 شده و بر کمال او خط شهادت داده اند از جمله تصدیقی است که محمد راسم افندی از خطاطین این
 در حق او نوشته و مرحوم تقیم زاده در تذکره خود درج کرده و صورت آن از قرار ذیل است
 تمت مخرطة وعطية من كريم مبین و صدقت بکلمت ربها و کانت من القانتین
 زهیر زمانها و حیراء اوانها ذات اثنتی عشر سنة تلك القطعة الملیحة سمیة
 السعدیة اعنی حلیمة ابنة من ابنته الله بنا تا حسنا فتقبلها ربها وزینها
 ستر و علنا فلا غر و الذنوة اللاتی قطعن اقلامهن و کتبن و النسا
 نصیب مما اکتسبن غطاها الستار بجلا بید القانتات العابدات السائما
 مانلیت بالعشر و الابکار فی الکتاب الاکرم اذ یلقون اقلامهم ایتهم یکفل
 مریم قره و حرزه العبد الائم کاتب السرای الخاصه محمد راسم عفا العفو عن
 بحبیه اب القلم فی السنة التاسعة و ستین بعد کلمة و الالف من هجر من علیه علی الصلاة
 حنیفه اسم دختر احمد بن داود الذینوری و دختر احمد بن المصدق بن محمد النیشابوری و دختر
 جمال الدین عبداللہ المحبوی و دختر قبیس الشیبانی بوده و جمعی دیگر از فضلا و فغهای حنفی هستند که
 باین اسم دختر داشته و همه کنی بابو حنیفه معروف با نام ائم که این امینه داشت نه از نخب است
 که دختری سماء بحنیفه داشته بلکه از قرآ گفته موفق انخوار زمی و اکثر اصحاب مناقب ابو حنیفه غیر
 از حماد و کورا اما فرزندی نداشته و لفظ حنیفه چون بلغت اهل عراق یعنی دو است و ابو حنیفه
 خطا وقت و زمان خود را بهترین اسلوب مینوشت و برای ضبط و نوشتن بوس مسألی که می
 شنید همیشه نزد خود دوات نگاه میداشت او را حنیفه گفتند یعنی صاحب دوات مرحوم تقیم
 زاده نمیطلب را در تذکره خود از محیی الدین الکافی جی نقل کرده و از نواد بر شمرده است
 حرف النجاء
 خدیجة الکبری جناب ام المؤمنین خدیجة
 اول زوجه از زوجات مطهرات حضرت سید المرسلین است که دختر خویلد بن اسد بن عبد العزی بن
 قصی از اشرف قریش بوده و مادر مطهره شار الیهانفا طهرت زاندا الاصم از اولاد عامر بن لوی

میباشد در زمان جاهلیت جناب خدیجه را طاهره میگویند حضرت رسول همان محذره کبری لقب
 دادند و این اشعار بر بزرگی و تقدم او بر سایر زوجات طاہرات ینماید و خلائی در مرتبت و
 برتری این زن بر سایر زوجات مطهره نبویه نیست قبل از بعثت این زن سعادت مند بشرت
 فراوانی بنی اکرم مشرف گردیده و حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا سلام الله علیها
 وقاسم و طیب و طاہر از آن بطن شریف بوجود آمده اند و خدیجه الکبری پیش از همه زنان
 قبول اسلام و ایمان نموده و بیست و چهار سال و چند ماه بانیر اسمت رسالت در یک
 برج بوده بعد از آن راه بهشت جاودان پیش گرفته از وسایل ظاهری مشرفیت کار نبوت
 مال جناب خدیجه را دانسته اند از عایشه روایت کرده اند که گفته است حضرت رسول صلی
 خدیجه را وصف و ثنا میفرمودند تا روزی غیرت بر من عارض شد و رشک بردم و گفتم
 خدیجه پیش از پیروی نبوده است خداوند عالمیان بشما بهتر از آن را عنایت فرموده و حضرت
 رسول دلشکسته شده فرمودند لا والله سبب از خدیجه نایل نشده ام در وقتی که تمام مردم کافر
 بودند و مؤمن بود در زمانی که خلائق مرا تکذیب می نمودند و مرا صدیق میکردند و اونی که هیچ
 معاشرت من نمیداشت او مال خود با من مواسات نمود و خداوند از بطن او چند فرزندان
 عطا فرمود و عایشه گوید چون من اینکلمات را از حضرت بنوی استماع نمودم بر خود محرم کردم که من
 بعد از خدیجه بد گویم جناب خدیجه سه سال قبل از هجرت در سن شصت و پنجگی در مکه معظمه بدر بقا
 ارتحال فرمودند بنا بر این فراوانت او با حضرت رسول صلی الله علیه و آله بیست و هفت سال و
 چند ماه قبل از هجرت اتفاق افتاده خدیجه الکبری زنی عاقل باتکین و بالدار بوده و حضرت رسول
 در حق او فرموده خیر نسا و عالمها در مسامرات محی الدین مسطور است که خدیجه یک حدیث
 از سید عالمیان روایت نموده است خلاصه قدر و جلالت خدیجه بدرجه اشهار دارد و همرازی
 او با حضرت فخر کاینات و میل انحضرت با او بقدری معروف است که زیاده برین حاجت شرح نیست
 خدیجه اشیر را در شرح حضرت صلوات الله علیها مذکور که نطفی الفؤاد من الوقد و قرینکم فیها شفاء العین و القید
 و من قال انی شفی من هو اکم فقد کذب الومت فیمن الوجد و مالی لا املی سر و ابقربکم
 و قد کنت شتاق الیک علی البعد تشابه سر فی هو اکم و خاطر فابدا الذی اخفوا حتی الذی ابدا

خاتون زنمای بزرگ را کلیته خاتون میگویند اما از آل ایوب یعنی از خاندان و سلسله سلطنت
 صلاح الدین ایوبی پادشاه مصر و نفرزین بوده اند که آنها را خاتون میسنامیدند یکی مادر سلطان
 ملک عادل سیف الدین ابی بکر ابن ایوب و دیگری دختر ملک اشرف موسی پسر ملک عادل
 سیف الدین و این هر دو مالک الملک زیاد و مبول بوده اند و مدرسه خاتونیه در دمشق شام از آن خیره
 خاتون دختر ملک اشرف میباشد خاتون والده سلطان ملک عادل در سال پانصد و نود و ستم
 هجری درگذشت و خاتون دختر ملک اشرف دشتصد و نود و چهار وفات کرده اما همی خاتونیه
 که در قد قلی اسلامبول واقع است از قرار مسطورات حدیقه ابجوامع از آن بیه پرزاد خاتون زوجه
 احمد پاشای عرب است و احمد پاشا از امرای بگریه بوده خدیجه السنت دختر مستصم
 بالله عباسی است و اغراب در سیاق خود او راست خدیجه میگوید مستصم بابتدای خلیفه
 است از خلفای بنی عباس که در سال ششصد و پنجاه و شش بحکم بلاکو خان مقتول گردید اما دختر خلیفه
 ست خدیجه بنت سال بعد از پدرش زندگانی کرد و کمال اعتبار و حرمت را داشت چون در
 گذشت در تشییع جنازه او اعیان دولت و ارکان ملک حاضر شدند و جدا جدا در پیشه زینا
 برآشته و بنجاک سپردند و یاد از سرگذشت خزن انجیز پدرش کرده نوحه سرآهیش نمودند خدیجه
 السلیجوقیه دختر داود بن میکائیل بن سلجوقی برادرزاده کن الدوله طغرل بیک از سلسله حقه
 ایران و چنانکه پیش ذکر شد این زن معروف با رسلان خاتون بوده در سال چهارصد و چهل و
 هشت هجری خدیجه سلجوقیه را بر زنی بالقائم با مراد بن القادر بالله العباسی دادند و القائم
 صد هزار دینار محرمه داد در جهاز مشارالیه او انی مرصع و طای بسیار و اسب بسیار بود و
 ارباب سیر و توارخ حتی تصلاح الدین صفدی در کتاب واقعی بالوفیات شرح انیمرا و حبت
 نگاشته خدیجه بنت بدران معروف با مسمیه خدیجه دختر شهاب الدین احمد بن
 خلف بن عبدالعزیز بن بدران اکیسی است و او زنی محدثه و از اشباح امام پیوطی میباشد
 سال مئصد و هشتاد و سه متوا بشته و در دو سالگی وی را مجلس چوهری منصفی که برود محمدی
 بود و اند حاضر نموده اند چه در آن ایام علم حدیث زیاده از حد معتابه بود و اطفال کوچک خود را
 خاندان اهل علم در مجالس تدریس محمدین کرام حاضر میکردند و بعد از این فقره اسباب مغایرت

آن تهل بود و از تلامذه اشخس شمرده میشد و میگفت من در مجلس درس فلان محدث حاضر شده ام و این
 و سعادت از این راه شامل غایب و میگردید خلاصه امام سیوطی از این زن اجازه گرفته و در کتاب
 النجم فی المعجم او را ذکر کرده است **خدیجه بنت القیثم** معروف بامته الغریز البغدادیه
 بوده و پیش ذکری از او نموده ایم که در مشارالیهما جامه تنی نا طور بی چون دختر خود را و ارای استعدا
 علمی در سب تحصیل او را فراهم آورد و خدیجه را نوشتن و تجوید یاد داد پس از آن خدیجه خود نیز شوقی
 حاصل کرده بکسب علوم متنوعه پرداخت چند کلامی منقده ساخته برای زنان و عظیم نمود و بعد تر ک
 مو عطف گفته در خانه خود غزلت اختیار کرد و توله مشارالیهما در سال شصده و شست هجری و وفاتش در
 شصده و نود و نوزدهن بود و یکا کی اتفاق افتاد و خدیجه در بغداد مجلس درس ابن شیرازی و کریمه محدثه
 و سایر مشاهیر آن شهر شده و در عصر نیز غلی بن الخمار العامری و ابن الخیمیری کسب علم کرده و در دمشق و بروج
 بتعلیم حدیث پرداخته در ادبیات متفرد زمان خود بوده و مقامات حریری را با حسن وجود تدریس
 مینموده و بسیاری از معارف آن عصر کتاب فرور را نزد او درس خوانند اگر چه علم تجوید را نیز از استاد
 اینفن اخذ کرده ولی در آن تجری حاصل نموده است **خدیجه بنت المأمون** دختر مأمون
 خلیفه عباسی و از فضیای شعر بوده است وقتی جاریه مغزیه سمانه بشاریه ابیات ذیل را که از ابجد

حاضر

بالله قولوا لی لمن ذا الترشا
 اظرف ما کان اذا ما صحا
 وقد بنی برج حمام له
 یالیتنی کنت حماما له
 لولیس القوهی من رقة

انکار مشارالیهماست در مجلس متوکل عباسی خوانم
 المثقل لردف الهضیم الحشا
 واملح الناس اذا ما انقی
 ارسل فیہ طائر امر عشا
 او باشقا یفعل بی ما یشاء
 اوجعه القوهی او خدشا

خلیفه را نهایت خوش آمد و زیاده از حدین
 کرده از شاریه پرسید که این ابیات از کسیت چون خدیجه خلیفه زاده بود و انتشار این قسم اشعار از و مناس
 نغینمود شاریه خواست گمان کند خلیفه او را قسم داد شاریه ناچار حقیقت را اظهار کرد و این ابیات نام
 خدیجه اشعار یافت مضمون شعر اخری از اشعار مسطور و خدیجه را شاعره ترک معروضه فطنتی است که در
 آزرده ایله برای پری نازک تنک ستمک
 بوی سمندا اولسه و پیر اینک ستمک

بوی سمندا اولسه و پیر اینک ستمک

خدیکه معروفه باقم افضل
 دختر فقیه ابوالقاسم عبدالرحمن بن القاسم بن الحسن
 بن عبدالعزیز النوری از محدثانهای او اواسط قرن ششم است که در مصر زندگی می نمود و پدرش در سال ۴۱۷ هجری
 بحرین در جنات دمیاط بدست فرنگیها کشته شد جدش قاسم به جرجی معروف بود و پدر قاسم را
 که حسین باشد این کجاریته می گفتند و پدر حسین یعنی عبدالنور ابن القریه اشهر داشت و این
 خانواده کلیته دارای علم و ریاست بوده و سید مرتضی اعلی الله مقامه در تاج العروس در ماده
 دن و ر انهارا تعداد و شرح حال از هر یک بیان نمود خدیجه بنت عبدالوهاب بن یحیی
 الصوفی زنی بوده است در ادبیات و حقایق و معارف صاحب مقام و شیخ محی الدین در
 مسامرات خود روایتها را دارد **خرقاع** امش میباید که گاه آنرا مخفف کرده
 می گفته اند مشارالیها محبوبه ذوالرتمه شاعر بوده و مشارالیه در حق وی این بیت را نظم نموده است

تمام الخ ان تقف المطایا | علی خرقاء واضعة اللثام

اسم ذوالرتمه غیلان میباشد و بعضی این اسم را اضافه بر اسم محبوبه ذوالرتمه کرده و او را غیلان می
 می گفته اند در شرح شریفی بر مقامات حریری مسطور است که غیلان وزی میه را با بعضی کثیرکان که هم تن او
 بودند دید و مفتون حسن و جمال او گردید خواست با او بتقریبی سخن گوید مشکلی پاره در دست داشت
 آنرا بجانان کرده نزد میه آمده گفت این مشک را بپنجه کن میه طفتن طلب شد و گفت من خرقاء میباشم
 یعنی کاری از دستم بر نمی آید غیلان چنان فرض کرد که میه مطلقا توجه میسبب او ندارد مایوس شده
 و قصد رفتن کرد در میان پوشیدیم بدست او بود میه برای آنکه محبت او یأس حاصل نماید غیلان را
 آواز کرده گفت با ذوالرتمه ان کنت خرقاء فجاریتی صناع یعنی ای صاحب ریمان پوشیده اگر من
 بیکاره هستم کثیر من کارگر است غیلان دانست که از جانب معشوقه کشتی است و از آن روز غیلان معروف
 بذوالرتمه و میه خرقاء نامیده شد خلاصه ذوالرتمه در شعر مسطور در فوق میگوید حقیقت الحال حج و قبول
 محبوب است و عرفا در مضمون این شعر تحقیقات کرده اند که خارج از ما کن فیه میباشم و بعضی

تمام الخ ان تقف المطایا | ان شعر را این طور روایت کرده اند

فی العیون عن ابی جعفر علیه السلام

تمام الخ لقاء الامم خرقاء الضحایه زنی زنگباری بوده است در عصر سعادت

یعنی در زمان حضرت رسالت صلی الله علیه و آله آترن دایماد مسجد نبوی بخدمت مشغول بود و خرقاء لقب ریطبت سست که محقق و بلاغت معزوف بوده ریمان رشتی بعد از ان پاره پاره کردی بنیان در حق حتما بطور ضرب المثل گفتند اخرق من ناکثه غزلها و بجای ناکثه ناقضه هم دیده شد است و هر وقت کاری بدست غیر اهل آن افتد میگویند خرقاء و جدت صوفای تیر مثل است و خرقاء ذات نیقه و خرقاء عیابیه یعنی خود دارای عیب است و عیب دیگران بینامه و شخصی که عذرهای غیر موجه بیاورد در حق او میگویند لا تقدم الخرقاء علة یعنی عذر ترا نشیند کار مشکلی نیست خلدرة المکینه مغنیه است که در کتاب آغانی ذکر می ازان شده و این زن و دوزن مغنیه دیگر که ریحیه و عقیده نام داشته اند و مملوک ابن شماسه بوده به شامیات معروف میشدند (خنساء) شاعره است نهایت معروف و مشهور که هم در کن زمان جا بلیت نموده و هم بعضی عصر سعادت و شرف قبول اسلام تامل کرده دیده پس وی محضرمیه است و اسم خنساء تماضر بوده و شعر او اشخاصی که در علم نقد شعر بجز کامل دارند او را بر تمام زبانه های صاحب طبع مقدم میدانند از ابن المراءنه که جزیر معروف باشد پرسیدند اشعر شعر الکیست گفت انا لولا بذه الفاضله یعنی اگر این حجه نبود من اشعر بودم گویند وقتی بتارین برد که نیز از شعرای مشهور میباشد گفت هیچ زنی شعر نرفته است مگر اینکه در اشعار و بعضی زمانه ظاهر است گفتند ای خنساء هم اینطور است گفت نه او چاره خصیه دارد بعضی در تصدیق صبر بر این گرفته و گفته اند کلام او نسبت بخیبنا از ادب دور است چه مثالیها بشرف حضور حضرت رسول ص قبول دین اسلام مشرف شده و در زمان خلافت عمر چنانکه ذکر خواهد شد در جنات قادسیه الهام حسیتمی نموده و کسی که دارای این مزایا باشد خلاف ادب نسبت باور و انباشد اما شکست نیست که از عبارات مزبوره جزیر تصدی جز مدخ ندانست بنا بر سطور ابن ابییر حضرت رسول اکرم ص بشتیدن اشعار خنساء تامل بودند و او شخصها در حضور آن بزرگوار حاضر شده شعر میخواند و حضرت کتین میفرمود ندی گفتند میه یا خناس اکثر اشعار خنساء در مشیه برادران اوست ابن ابییر گوید خنساء ابتدا طبع غزالی داشت و ذرة شعر سیکفت همین که برادران او کشته شدند از فرط غم و تأثری که او را حاصل آمد طبعش روان شد و مشیه های طولانی برای آنها بنظم آورد و پوشیده بنا شد که خنساء و برادر داشته یکی

معاویة نام که جوانی زیبا و بلند قامت بوده و برادر مادری او بود برادر دیگر او موسوم بسخر که این
پدر بودند بکلمه و جوانمردی معروفست معاویة با هشتم المری نزاع کرده مقتول شد و سخن در مقاله مجروح
گردیده بعد از آنکه قریب یکسال ناتوش و بستری بود و اول وعیال او بستوه آمده بودند وفات

کرد و خود سخن در این معنی گفته است

اری ام سخن را مثل عیادت

و ملت سلیمی مضجعی و مکات

و غم شدید خنسا کردید گویند عمر در چهره خنسا بعضی زخمها وید پر سید اینها چلیت خنسا گفت از گریه بسیار

که بر برادران خود کرده ام این زخمها در صورت من پیدا گشته است عمر گفت برادران تو در آتش اند خنسا گفت

بر حزن و اندوه من افزود تا حال بجهت اخذ ثار آنها میگردم بعد برای اینکه در آتش میسوزند که میگویم از غنای

روایت کرده اند که گفت خنسا را دیدم پیرانی کوتاه از چشم پوشیده بود و این قسم پیران را چون فقط

پوش سینه است صدای میگفت کفتم ای خنسا صدای پوشی و حال آنکه حضرت رسول صغری فرموده اند خنساء

گفت نمیدانم که نهی شده اما علتی دارد که این جامه را اختیار کرده ام علت را پرسیده گفت مرا

پدرم شخصی مسرف بزنی داد و او اموال خود را تلف کرده و غنی دست باز در آن حال من گفت ای خنساء نزد

که رویم و طلب کشایش نمانیم کفتم باید نزد برادرم سخن رویم چون نزد سخن آمدیم و عرض حال کردیم او اموال

خود را دو قسمت نمود و گفت هر یک از این دو قسمت را میخواهید بردارید نه و نه برادرم با و گفت

مال خود را با منا صفت میکنی و اینست که انمارا در قول کی از دو قسمت مختار و مختیر منافی سخن گفت

والله لا اصحابها شرارها

ولو اموت مزقت خمارها

و هي حصان قد كفتي عارها

وجعلت من شعرها صدرها

خواستم ظن برادر خود را تصدیق کرده باشم و برای آنکه گفته او راست باشد تا زنده ام این صدرا

از بدن خود دور نخواهم کرد و اشعار مرا می خنساء در حق سخن و معاویة در جلایم آخانی مسطور است

محبی الدین در مسامرات گوید و قوی بجنبان گفته سخن را برای ما وصف کن گفت کان قطر

السنة الغبراء و ذعاف الكتيبة الحجره كفت صفات معاویة یا بیان ما كفت کان حیا

الجدب اذا نزل و قوی الضیف انیز روزی از خنسا پرسیدند مصیبت کدام یک از این دو برادر

بشود بیشتر اثر کرد گفت اما سخن مقام الجحد و اما معویة فجرة الكبدا نگاه آیند و بیت انشا و

اسدان محرم الخالب بنجدة
قمران في التادى رفيما محتد

غيثان في الزمن الفصول الاعسر
في المجد فرعا سودد متخير

در کتب ادب و سير مطور است که عرب و قمي بازاری عمومی داشتند که از اسوق عکاظ می گفتند و این بازار در موسم مخصوصی منتهاج میشد شعرا و شجران عرب در آن بازار حاضر شده مناظره و عشا می نمودند و برای نایبغه ذبیانی شیه مخصوصی قرار داده بودند که کلیه فحول شعرا در اینجا جمع میشدند و یکی از مواسم شاعر حضرت رسول یعنی حسان بن ثابت انصاری داخل حیمه نایبغه شده دیدار عیش با خندا مشغول مشاعر همیشه بنده خندا مرثیه را میخواند خود را که در حق سخن گفته شروع بخواندن نمود و مصرع اول آن قصیده اینست

بخواندن نمود و مصرع اول آن قصیده اینست
چون این دو شعر بر خواندند
کانه علم في رأسه نار
وان صحرا اذا نشتو لنحار

قدی بعینک ام بالعین عولاد
وان صحرا التأم الهداة به
وان صحرا المولانا وسيدنا

نایبغه زیاده از حد تحسین کرد و گفت اگر ابوبصیر ابتدا نشاد شعر کرده بود و من او را اشعرناس بخوانده بودم تو را ای خندا اشعرانهم می گفتیم اما حالا میگویم که انت و الله اشعر من کل ذات تمین یعنی تو از جمیع زنان اشعری خندا گفت ای و الله و من کل ذی خصین یعنی بلکه از جمیع مردان حسان بنایبغه گفت من هم از اشعی اشعرم هم از خندا و برک اشبات مدعا خود در نزد

واسیافنا یقطن من بنجدة صا
وغسان نمنع حوضنا ان یهدما
وقائلنا بالعرف ان لا تکلمنا
فاکرم بنا خالا واکرم بنا عمتا

لنا الجففات القرلیعن بالضحی
متی ماترنا من معد عصاة
ابو فعلنا المعروف ان ننطق الحنا
ولدنا بنی العنقاء و ابنی محرق

نایبغه بعضی تعترفات در ابیات حسان کرد و حسان منغفل شد اما تعترفات نایبغه فقط بر اعراق مضامین اشعار حسان میافرود و نمیتوان کشت مشرب حسان در شعر صیقل یافته بود چنانکه در این دو بیت خود اشعار کرده که بود بیت

وانما الشعلرب المرء یعرضه
وان اشعر بیت انت قائله

علی المجالس ان کیساوان حقا
بیت یقال از انشدته صدقا

وارا شاعری کہ خنساء در مرثیہ برادر خود سخن گفته این بیت بر بیع است بیت
یدگر نے طلوع الشمس صحرا

وازی تاج افکار خنساء ابیات ذیل است کہ در باب مدایح دیوان حماسہ نگاشتم شدہ

بور لہ ہذا ہا دیامن دلیل

ذل علی معروفہ وجہہ

ذلک منہ خلق ما یحول

تخسبہ غضبان من عترۃ

القی فیہا و علیہ التلیل

ویلبہ مسعر حروب اذا

ابو افضل میدانی گوید مثل معروف مرعی و لا کالتعدان را ابتدا خوانا گفته و قضا مثل است کہ مشاہیرا
وقتی از سوق عکاظا بر میشت و سید مجلی کہ در آن جمع دور بند بنت عقبہ بن ربیعہ را گرفتہ بودند و ادب را
انہا شعر میخواند خنساء گفت از چہ قلیل اشعار میخوانی گفت مرا می گذشتگان خود را میخوانم خنساء گفت

ایسکی عمو الابطین کلیہما

آن مرا می در حق چہ گمان است بند خوند

ابو عبثۃ الفیاض و یحک فاعلم

و مانعہا من کل باغ یریدہا

اولئک اهل العزم ال غالب

وشیبتہ و الحامی الذمار ولیدہا

خنساء بعنوان ستایش و مدح گفت مرعی و لا

وللمجد یوم حین عد عدیدہا

کالتعدان و عرض او این بود کہ در میان آل غالب نظیر مذکورین بدین اشعار نیست و مرعی یعنی چرا گاہ
و سعدان کیا حلی است کہ از برای شتر بہتر نژاد یافت نمیشود و تقدیر مثل مذکور نیست کہ ہذا مرعی
جید و لکن لیس فی ابجودہ مثل التعدان یعنی این چرا گاہ خوبیت آمانہ بخوبی چرا گاہی کہ در او ای
کیا ہ سعدان است پس از آن خنساء بہمان قافیہ دو بیت ذیل را در مرثیہ برادران خود بنظم آورد و از کلام

قلیل اذا تقی العیون و قودہا

ابکی باعکرو بعین غزیرۃ

بساحتہ الابطال قبا یقودہا

وصحرا و من ذامثل صحرا اذا بدا

و مثل دیگر نیز شبیہ مرعی و لا کالتعدان بہت وان ما ولا کصداء می باشد و گویندہ آن نیز زنی بودہ لہذا
سیر گذشت خنساء در جنگ قادسیہ نیست کہ مشارعہا با چہار سپہر خود در آن وقتہ حاضر بود
روزی محض تخریص آنہا بر قتال با ایشان خطاب نمودہ گفت یا بنی انکم اسلمتم طائعین
و ہاجرتم مختارین و والله الذی لا الہ غیرہ انکم لب نورجل واحد کما انکم بنوا مرآة واحد

ما خنت باکم ولا فضحت خالکم ولا هجنت حسبکم ولا غیرت نسبکم وقد تعلمون ما أعد الله للمسلمین
 من الثواب الجزيل في حرب الكافرين واعلموا ان الدار الباقيه خير من الدار الفانيه
 يقول الله عز وجل يا ايها الذين امنوا اصبروا وصابروا ورا بظوا واتقوا الله لعلکم تفلحون
 فاذا اصبحتم غدا ان شاء الله سالمين فاغدا واعلمی قتال عدوکم مستبصرين وباللله
 على اعدائهم مستنصرين واذا رايتم الحرب قد شتمت عن ساقها واضطربت لظي
 على ساقها وجلت نار اعلی اوراقها فتمموا واطيسها وجالدوا رثيسها
 عند احتدام خميسها تنظفروا بالغنم والكرامة في دار الخلد والمقامه

يعني اي پسران من طوعها ورضية مسلمان شديد و باختيارها هجرت نكرديد قسم بان خدا كه جزا و ثواب
 ميت شما فرزندان يكم و ميشه بايد چنانكه فرزندان كيت زن سستيد من بيدر شما خيانت نكرديم
 و حال شما را رسوا نمودم و عيب بر حسب شما وارد دنيا و ردم و نسب شما را تغيير ندادم و شما
 ميدانيد كه خدا و مذ عالم چه ثواب جزيلی برای مسلمان در جنگ با كفار عتيا فرموده بدانيد
 كه سراي باقي بهتر از دار فاني است و خداي عزوجل در كتاب كريم خود مؤمنين را بصبر و
 ثبات و پريزگاري امير ياريد و كست كار را نتواند اين صفات و اعمال قرار ميدهد چون فردا
 سلامت صبح نموديد با نطق و بصيرت بچنگ دشمن بپردازيد و از خدا ياري حبه بر خصمان غلبه
 كنيد چون نايره قتال را شعل مينيد خود را بر آن آتش زيند و با سرداران در او ميزيد بغنيمت و
 كرامت فاي ميشويد و در بشت صاحب مقام و جاي خواهيد شد اين اشير كو پسران خنساء
 نصيحت ما در خود را گوش كرده على الصباح قدم در پسته عرب نهادند و داد دليري دادند و
 چهار كيد فعه شهيد شدند چون خنساء خبر شهادت آنها بشنيد گفت الحمد لله الذي شرفني بقتلهم
 و ارجوا من ربي ان يجعلني بهم في مستقر جهنم يعني حمد خدا را كه مرا بقتل آنها شرافت روزي فرمود
 و اميد وارم كه در آخرت مرا با آنها در محل رحمت خود جمع نمايد كويت بعد از كشته شدن پسران خنساء
 غم براي او وجه معاشي مقرر كرد كه تا زنده بود آنرا استمرار امني كرفت و از اشاعه خنساء كه ادا پسند

تصرفني الدهر قرعا و غمزا	و تخمين کرده اند ابيات ذيل است
وافني رجالي فبادوا جميعا	واوجعني الدهر نهشا و خزا

واصبح قلبی لهم مستفزا
 من الناس اذ ذاك من غرتبا
 وزین العشيرة مجدا وعزا
 والكاثون من الباس حرزا
 فبالبيض ضربا وبالتمر وخزا
 ومحت العجاجة يجهن جزا
 وكانوا يظنون ان لا تجزا
 بان لا يصاب فقد ظن عجزا
 وتخذ الحمد ذخرا وكنزا
 وفي السلم تلبس خزا وقرزا

كان لم يكنوا حمى يتقى
 وكانوا اسراة بنى مالك
 وهم في القديم ضمام الاديم
 لبشم الرماح وبيض الصفاح
 وخيل تكردس بالدار عين
 جززانوا صي فرسانها
 ومن ظن بمن يلا في الحروب
 تعف وتعرف حق القرى
 وتلبس في الحرب لسج الحديد
 خازن الدولة مناهة بكل بدن باجی از

زوجات محترمة خاقان خلدایشان فتحلی شاه طاب ثراه است مرحومه مشارالیه از جواری
 والده معظمه خاقان مغفور خلدایشان فتحلی شاه بود چون والده خاقان رادر وضه رضوان گرفت
 حضرت خاقان بخدم محرم فرمودند یکی را از میان خود منتخب کنید که ریاست کلی در عر فخانه داشته
 باشد و آنچه از نقد و جنس و مقرری توسط والده خاقان بهریکت از شما میرسید بعد با واسطه او برسد
 خدام محرم بعد از شورت گفتند محض احترام مرحومه معظمه والده خاقان یکی از جواری ایشان باید بریاست
 منتخب شود بنا برین کل بدن باجی باین سمت انتخاب و شغل صندوقداری برقرار شد و مقامی
 مسیوع یافت و این شعر را صحیح مهر خود قرار داد (معتبر در ممالک ایران قبض صندوقدار شاه
 جهان) و فی الحقیقه اعتبار مهر او با علی درجه کمال بود و اگر در با تجار حواله نمیداد همین که قبض میداد
 با کمال اطمینان میدادند مختصر چون از فرط کفایت اقتداری فوق العاده در عر فخانه خاقانی بهرسان
 و کار بار بر طبق میل خاقانی منظم گردانید در سلک زوجات حضرت خاقان منسلک و ملقب
 بخازن الدوله گردید و دو شاهزاده منظم از بطن او بوجود آمدند خازن الدوله اجزای معتبره و میرزا و خواجه
 و چند نفر محترم داشت که همه زن و دارای لیاقت و کفایت بودند و آنچه بذل و اعین بیشتر است
 بینموند و در محرم خاقانی اختیار مطلق خازن الدوله را بود خوله دختر ثعلبه از صحابیات

و بعضی اسم او را بصورت تصغیر نوشته و خویله گفته اند و قصه نیز منظر تشریح حکمی و شان نزول آیتی
 گردیده خلاصه آنست که مشار الیها از وجه اوس بن صامت صحابی بوده و اوس نوبتی
 بروی چشم گرفت و صیغه ظهار بر زبان رانده گفت انت علی لکظرائی و ایقاع این صیغه در آنوقت
 موجب مینونت منجر و سبب حرمت مطلق میگردد چنانکه صیغه طلاق در این زمان چون خوله اینبار
 از شوهر خویش بشنید بحضرت رسالت پناهی رفته مابجری معروض داشت و از حکم شرعی تکلیف
 شخصی خود سوال نمود و از آنجا که یکس و فقیر و مادر چند کودک صغیر ناله میگرد و تالمی شدید داشت
 چرا که اگر طفلکان را میکشدت و میرفت از بی برتاری بهلاک میرسیدند و اگر با خوشتن میرد
 از گرسنگی تلف میشوند حضرت رسول صبر و حکم فرمود که صیغه ظهار را در آن اوان مقرر بود
 فرمود تو بر اوس بن صامت حرامی مطلقا پس حقیقی بران ضعیف لفضل و ترجم آورده ایستی فر فرشتا
 و حکم ظهار بظهور رسانید قال غر من قائل قد سمع الله قول التي تجادلكم زوجها و تشکلی الله
 الایه مراد از التي خوله است و مقصود از زوجهها اوس از این هنگام ظهار از طلاق جدا شد باینکه
 تفریق و مینونت و حرمتی را که طلاق موجب میکرد منجر و مطلق باشد و از ظهار مقتید و معلق تا معنی
 که مظاہر چون خواهد زوجه خود را حلال نماید باید کفاره شرعیه بپردازد پس حرمت مس زن بر
 شویش مادامی است که کفاره بجای نیارده است بر خلاف حرمت طلاق که بمجرد وقوع
 آن حکم حرمت بطور تخیر و تأیید و اطلاق تعلق میگردد و در ظهار عینکه زوج کی از کفارات ثلاث
 مرتبه را بجای آورد حرمت بر خاسته و غدرن برداشته میشود و کفاره ظهار عبارتست
 از آزاد کردن بنده و اگر نتواند روزه دو ماه متوالی و اگر نتواند اطعام شصت مسکین چنانکه
 خدایتعالی در واقعہ ظهار اوس از خوله میفرماید و الذین یظاہرون من نساءهم ثم یعودون
 لمانهوا عنه فتحر برقبه من قبل ان یتماسا ذلکم تو عظون به و الله بما تعملون خبیر فمن لم
 یجد فصیا شهیر من متابعین من قبل ان یتماسا فمن له لیسطع فاطعام ستین مسکینا
 آورده اند که بعد از نزول آیه مبارکه در شان ایشان اوس شصت مسکین را اطعام کرد و حضرت
 رسول با خوله را بزوجهیت وی عادت دادند و همیشه در باب الظهار در کتب فقهیه شرح
 داده شده است گویند در ایام خلافت خود روزی با چند نفر پیرزنی بر خورد مدتی متمادی

ایستاده با مشارالیهما گفتگو کرد و بهر امان او ایستاده منتظر بودند یکی از بهر امان بعبر گفت بجهت پیرزنی
 جمعی را معطل نمایان عمر گفت آیامیدانی اینتر کیست این همان خاتون جلیل القدری است
 که شکایت بدگاه پروردگار خود برد و حق جل و علا آیه شریفه قد سمع الله را در حق او نازل فرمود
 و اندک ترا شام میباید و با من تکلم میکرد میباید استادم و خبر برای نماز سخن او را قطع نمیکردم و
 نمیرفتم و برای نماز هم که میرفتم اگر او باز طالب گفتگو بود معاودت نمیدادم خوله خواهر
 سیف الدوله مدوح متبنی و از خاندان آل حمدان و مخممه با جلالت و شان بوده است و
 در سال سیصد و پنجاه و دو در شهر میافا قین که در جوالی دیار بکر واقع و حالا خرابست و فات
 نموده و متبنی مرالی خوب برای او بنظم آورده و از آن جمله مرثیه است که مطلعش منیت

یاخت خیراخ یا بدت خیراب	کنایه بهما عن اشرف النیب
-------------------------	--------------------------

و حسن مطلع بر باب ذوق پوشیده منیت و بیت دیگر آن مرثیه این است

اجل قدرک ان لستمی مؤثنه	ومن یصفک فقد سماک للعرب
-------------------------	-------------------------

و در شعر میگویدشان تو اجل ازین است که تصریح به اسم تو شود و بیت دیگر این است

کانت فعله لم تملأوا کبها	دیار بکر ولم تخلع ولم تهیب
--------------------------	----------------------------

در شعر فعله بر وزن خوله کنایه از همین اسم است و این بیت نظریا میطلب دارد که وقتی که خوله
 در ناحیه دیار بکر بوده بمردم احساسها نموده و خلقها میداده میگوید خوله ذکر گشت و حالا
 مثل اینست که هرگز نمکب با احتشام او ناحیه دیار بکر را پر کرده و بمردم بذل خلایع و اموال
 نموده و ابیات مطور در ذیل از همین مرثیه از منتخب اشعار است که در مدح زمان گفته شده

فان تکن خلقت انثی لقد خلقت	کرمیه غیر انثی العقل والحسب
----------------------------	-----------------------------

وان تکن تغلب لغلباء عنصرها	فان فی المنخر معنى ليس في العنب
----------------------------	---------------------------------

فلیت طالعة الشمسین غایبه	ولیت غایبة الشمسین لم تغیب
--------------------------	----------------------------

خوله بنت جعفر الحنفیه از زوجات حضرت امیر المومنین علی علیه السلام و مادر ابوالقاسم
 محمد الاکبر معروف بابن حنفیه بوده است و شانزده نفر از صحایب است نیز خوله نام داشته است
 خیره تابعیه مادر حسن بصری و جاریه حضرت ام سلمه بوده گویند در سنکام رضاع

حسن هر وقت غیره بخدمتی مشغول بود و حسن در عهد گریه و بیقراری مینمود حضرت ام سلمه پستان در دهان او گذاشته و میرا ساکت و آرام میکردند و معتقدین حسن را اعتقاد آنکه علم و ورع حسن از برکات آن شیر و پستان میباشد و خیره بنت خفاف و خیره بنت عبد الرحمن در زمان محدثه بوده اند حین نذران جاریه مشهوره سیمین خلیفه عباسی مهدی و مادر بادی و هرون الرشید بوده است و بعضی که او را باریه هرون نوشته سهو کرده اند در زمان خلافت پسران خود مشارالیه اقتاری داشته و چون در شعر و ادب او را مهارتی بوده با خلیفه مهدی و منادمت مینموده و مطالبات کثیره فیما بین آنها اتفاق افتاد از جمله روزی از حاتم هرون آمده عرق کرده در آئینه نظر نموده و خساره خود را مانند برک لاله در که زاله بر این باشد این مصراع بر دیوار

انا التفاحة الحجر اعليها الطل مرشوش
 وفرج عرضها شبر علي العهن منقوش
 ايشعره فضل بن يحيى بن خالد برمكي راستوده
 كفى لك فضلا ان افضل حبرة

خلیفه آن مصراع را بدید و در زیر آن نوشت
 در صورتی که خیزران جاریه بوده باشد در
 اصبح الفضل والخليفة هر دو وضعی است بخیزران
 عندك بشدي والخليفة واحد

مداسته میباشد و اشعار میکند که فضل را خیزران شیراز است این اشیر و سایر تو خیزن گفته اند چون خیزران در زمان خلافت بادی نسبت محمد علیایی در نامی نمود و است مداخله میکرد و مرجع کل شده بود پیشش بادی از این موضع دستکش خواست دست مداخله او را گونا گون با کعبه میخواست او را مسموم نماید خیزران گفت شده بکیزران خود حکم کرد و باروز مقله قول ساختند گویند بنابرین بر دو بیت مسطور در ذیل را در تجموعه مهدی خلیفه موسی الهادی علیه السلام گفته است

خليفة يزنه بعصماته
 ابد لنا الله به غيره

يا لعب بالذوق والصومحنا
 ردس موسى في شعر الخيزران

خان زاده دختر میریاد کار تبریز بوده طبعی بیخ و طبعی بوزون داشته اشعار است
 شبی در سنندل با مهمان خواهی شدن باینه
 امیس خاطر این نا توان خواهی شدن باینه

خدیجه خانم زوجه کریمخان زند معروف بکبیل و عمر حرم رضوان آرامگاه شاه شهید سعید قاسم
 طاب ثراه بوده و بعضی او را خاله شاه شهید دانسته اند در حال انزین را در عالم تاریخ و قعی

و عظمی است چه یکی از سباب عمده سلطنت سلطه طلیعه قاجار می توان آورد است توضیح آنکه
 سالها که نجان بستلما بنا خوشی سل بود در ماه صفر هزار و صد و نود و سه هجری امیرض شدت نمود
 خدیجه خام برای شاه شهید سعید که محترماً در دربار کریم نجان اقامت داشت پیغام فرستاد که ناخوشی
 و کیل در حالت اشتداد است و احتمال هلاکت میرود لطفت و مستعد کار باش مرحوم معظم طیب
 منبجعه نعیم شکار مهار لو از شهر شیراز بیرون رفت روز نهم صفر که بشهر برگشت دروازه را بسته دید
 دانست که کریم نجان درگذشته است و بعضی گویند مجدداً خدیجه خام او را از انحال انحاء و اعلام
 نمود و شاه جنت جایگاه از سباب دو اسبه باد و نفر تا طران تاخت و کار سلطنت را شری
 که در تاریخ ضبط است بساخت خدیجه دختر احمد بن الطنبی بوده و مشارالیهما فاضلی شجر
 و معروف باین محبلیه میباش منت این محبلیه زنی محدثه و مادر زین الدین عمر البالی از اساتید
 ابن حجر است و ابن حجر در انباء خود ذکر نموده و مشارالیهما در ماه رجب بمقتصد و بمقتاد و نه هجری
 درگذشته است خدیجه بنت المملک دختر ملک اشرف شعبان بن حسین از سلطین
 ترک مصر است مشارالیهما قاسم البشکی بوده و ابن حجر در انباء خود ذکر می از و نموده گوید این زن
 بعد از همه فرزندان اناث ملک اشرف وفات کرده بعقل و درایت و کفایت کار و اداره
 امور شمرنی داشته در سال مشتمد و سیت و شش هجری درگذشته است یکی از لطایف مسطوره در اوقیان
 نوس این است که وقتی شهاب قوصی ادیب در پیشگاه ملک شمر خدیجه مشارالیهما حاضر بود سعدی
 نام طبیب دخل شد ملک بشهاب گفت در حق این سعدی چه میگوئی شهاب گفت اگر در مجلس شهاب
 سعد السعود است و اگر بر سر سفره نشیند سعدی بلع و اگر در حیمه او کسی همان باشد سعدی غلبه و اگر معالج
 یکی از سلیمانان رود سعدی بلع و لطف این کلام برابر با ذوق معلوم است بلع بضم با و فتح
 لام معنی بلع کننده است خرفیق بنت قحافه شاعره عربیه بوده و این دو شعر از ویست

فقد اشرق قتی بالعدل	اعاذ لقی علی دزرء افیقی
علی حتموت ولا صدیق	فلا و ابین اسی بعد بشر

خزانه در فتوح و اقبی مسطور است که خزانه دختر خالد بن جعفر بن فرطه در فتوحات عراق با سعد بن
 ابی وقاص بوده و این ابیات را در مرثیه اشخاصی که در اول محاربه بدرجه شهادت رسیدند سرود

فيا عين جودي بالدروع التواجم
وحزننا على سعد وعمر و مالك
هم فتيمة الغر الوجوه اعززة

فقد شرعت فينا سيوف الاعاجم
وسعد مبيد الجيش مثل الغائم
ليوث لدى الهيما شعت الجاجم

خوله بنت الازور خواهر ضرار بن الازور زني صحابيه وشاعره بوده است و اراي فصحت
وشجاعت و در فتوح واقدي تا اثر او مذکور است مشار اليها در فتوحات مصر و شام حاضر بوده
و کارها کرده و ابیات ذیل از نتایج افکار اوست و در وقتی که برادر او ضرار در جنگ کیه سرشده است

الاخبر ابعدا بعد الفراق يخبرنا
فلو كنت ادرى انه اخر اللقا
الا يا غراب البين هل انت مخبري
لقد كانت الايام تزهل قريهم
الا قاتل الله النوى ما امره
ذكرت ليالي الجمع كتاسوتية
لئن رجعوا يومًا الى دار عزهم
ولم انس اذ قالوا ضرار مقيد
فما هذه الايام الامعارة
ارى القلب لا يختر في الناس غيرهم
سلام على الاجاب في كل ساعة
نيز اين مرثيه را در همان باب گفته است
فكيف ينام مقروح الجفون
اعز على من عيني اليمين
لهان على اذ غير المهين
واعلق منه بالجبل المتين
فليس يموت موت المستكين

فمن ذا الذي يا قوم اشغلكم عنا
لكننا وقفنا للوداع وود عنا
فهل بقدم الغائبين تبشرنا
وكتابهم نزهو وكانوا كما كنا
واقبحه ما ذا يريد النوى منا
ففرقنا رب الزمان وشئتنا
لثنا خفافا للبطايا و قبلنا
تركناه في دار العدا و ويمنا
وما نحن الا مثل لفظ بلا معنى
اذا ما ذكرهم ذا كر قلبي المضنى
وان ابعدا و اعنا وان منعوا منا
ابعدا حتى يلذ الغرض عيني
سأبكي ما حبيت على شقيقى
فلوانى لحقت به قتيلا
و كنت الى السلواري طريقا
وانا معشر من مات منا
وانى ان يقال مضى ضرار

حرف الدال

وكم في الحرب يقصم للقبون

اما ابكي وقد قطعوا وتبني

وقالوا كبريكا وكن قلت مهلا

مزدومه بنت عمرو كه از نساء با فصاحت

عرب بود و پسرش صابر بن اوس با ضرار در جنگ انطاكية اسير شد چون اشارت خود را در حق ضرار

شيد اين ابیات را در حق پسر خود نظم كرد

ايا ولدي قد زاد قلبي تلها

وقد احرقت مني الخدود المدامع

وقد اضرت نار الصببة شعلة

وقد حميت منا الحشا والاضالع

واسأل عنك الزكبي كي يخبرونني

بمالك كيما تستكن المدامع

فلم يك فيهم مخبر عنك صادقا

ولانهم من قال انك راجع

فيا ولدي مذ غبت كذرت عيشتي

فقلبي مصدوع وطر في دامع

وفكري مقسوم وعقلي موله

ودمعي مسفوح وداري بلاقع

فان تك حيا صمت لله حجة

وان تكن الاخرى فما العبد صانع

وعنيرة بنت عفارة وسلمة بنت ذراع وبني

بنت سوار و سلیمی بنت النعمان وام ابان و سندی بنت عمرو و زینب الانصاریة زنهای صاحب

شان و شجاعت بوده و در وقعه های یرموک و اجدادین رشادتها نموده و باستون خیمه میدان

جنگ مانند مردان رزم کرده و سلیمی بنت سعد که زاهد و عابده و دختر زید میثاق و پدرش یکی از

عشره مبشره میثاق چون اشارت خود را در حق پسر خود و دختر زید میثاق و پدرش یکی از

دارمیه الجحونیه صاحب عقد الفرید کویدارمیه زنی بود از بنی کنانه که منی داشت با چرده

سیاه و چون در کوهی که چون کعبه در آنجا واقع است نیرست او را حج نمیکشند معاویه در اشای حج

از دارمیه جو یا شده گفتند سوز زنده است او را احضار کرد و با او گفت ما حاجت یا ابته عام یعنی

بچه چته آمدی و درین سوال کنایه سیاه چرد کی دارمیه بود مشارحیا در جواب گفت کویا مقصود تو

از این سوال عیب جوئی و مطایبه باشد بد آنکه من بی از بنی کنانه متم و بنی با فرزند ان عام ندانم

معاویه گفت راست میگوئی آیا میدانی ترا برای چه احضار کردم دارمیه گفت لا یعلم الغیب

الا ان الله معاویه گفت بچه چته علی علیه السلام را دوست داری و مراد دشمن با او محبت میوزری

و با من خصومت دارمیه گفت اگر حقیقت را بیان کنم مواخذه نخواهم بود معاویه گفت نه دارمیه

گفت علی را دوست دارم برای آنکه عادل بود و با مردم بطور مواسات معامله مینمود و با تودیه ستم
 بجهت اینکه چیزی را خواستی و ادعا کردی که لیاقت و استحقاق آن را نداشته باشی و با شخصی در آن
 باب جنات و جدال نمودی که از تو احق و ایق بود و من کسی را دوست میدارم که رسول اکرم
 صلی الله علیه و آله او را دوست میداشت و او خود دوست فقرا و مساکین بود و صاحبان
 دیانت را احترام مینمود و ترا دشمن میدارم از آنکه خونار کنی و پیروی ای نفس خود کردیدی بعد از
 و انصاف حکم نمودی بلکه ظلم و اعتساف متمسک شدی معاویه گفت خصومت تو با من
 برای اینست که شکم و پستانهای تو بزرگ و رانهای تو فریبست دارمیه گفت درین اوصاف
 هند ما در توضیح المثل شده است نه من معاویه گفت و یا مکن مقصود من ذم و عیب تو
 نیست چه اگر شکم زن بزرگ باشد نام آن خلقه و کامل میشود و اگر پستانهای او بزرگ باشد
 کودکی را که شیر میدهد میگذرد و اگر رانها بزرگ و فریب باشد جانی را که می نشیند پرنیاید و مکانی
 او را خواهد بود معاویه یا اینکلمات حدت دارمیه را کم کرده او را آرام ساخت بعد از آن
 با او گفت آیا تو علی را دیده دارمیه گفت بل دیده ام معاویه گفت او را چگونه یافتی دارمیه
 گفت و الله علی را دیدم که اینکلمات و طعنت که تو را مفتون نموده اید او را بخود راغب ساخت
 بود و این بابه و جلال که تو را مشغول و زبون دارد مطلقا در او اثری نداشت معاویه گفت
 آیا گفتار علی را استماع نموده دارمیه گفت بل کلمات آنحضرت شفای قلب بود و صیقل آفرین
 و همانکه روغن زیتون با خاصیه زنک را زایل میکند کلام امیر المؤمنین علی هم زنک بی بصیرت
 را از دلها میزد و معاویه بر طبق معنی این شعر

والفضل ما شهدت به الأعداء	شهدت لحسن صفاتها خسرانها
والفضل ما شهدت به الأعداء	گفت ای دارمیه راست گفتی حضرت

مرضی و کلام او چنین بود بعد از آن معاویه بدارمیه گفت آیا حاجتی من داری دارمیه گفت
 در خیال مگر ممکن است که حاجت من نزد تو موقع قبول یا بد معاویه گفت بل هر حاجتی که داشته
 باشی از ما بریا ورم دارمیه گفت یکصد شتر داده میخواهم که پشم آنها مال فقرمزی باشد و شتر بانان
 آنها هم با شتران باشند معاویه گفت آنچه خواستی بتو دهم نزد تو مثل علی خواهی دارمیه گفت
 سبحان الله مگر تو از علی سبتر و کمتری معاویه فرمود
 اذالم اعد بالحلم منی علیکم

قلت لتاریت دار دفاق
 حذروا الرابع الشقی دفاقا
 العرب بضعها فان دفاقا
 لم تضاجع بعلا فذهب سلیمما

حسبها قد اضربا بالعشاق
 لا یكونن نجمه فی محاق
 شوم حرها قد سار فی الافاق
 بل جریحا وجرحه غیر راقی

آخر الامر دفاق در سنگت ملازمان حمد و نند دختر بیرون الرشید منسلک گردید و حکایات و ملاحم
 غریب از این زن معروفست چون از دایره ادب خارج می باشد از نگارشش آن صرف نظر نمودیم
 بمقتدر گوئیم در سخنی و شوخی دفاق بی بدل بوده است و فرقه از ثقات تابعیات
 طبقه اول و زنی بصراوی بوده و محمد بن سیرین از مشارکین روایت حدیث نموده ابن حجر
 عسقلانی در اصبا که گوید نسائی که یکی از اصحاب کتب شده میباشد یک حدیث از فرقه در کتاب خود
 ثبت و تخریج کرده و آن حدیث را مشارکین از عایشه روایت نموده است بقول بعضی دفره ادراک زمان
 حضرت رسول را کرده و بشرف حضور و مفاوضت آن بزرگوار مایل گردیده و اسم او را دقره
 بقاف نوشته است و لشاد خاتون دختر ترمایش ابن امیر چوپان زوجه امیر شیخ حسن ایلخان
 معروف شیخ حسن کبیر و مادر سلطان اولی است و سلطان اولی مدوح خواجه جمال الدین سیاحی
 بوده چنانکه هتیده فراد جلوس او نظم نموده که ماد و تاریخ آن چهار بیت مسطور در ذیلست

مبشران سعادت بر این بلند رواق
 که سال بمقصد و پنجاه و بیست ماه رجب
 خدا یگان سلاطین عهد شیخ اولی
 نشست حسر و روی زمین به استحقاق

همی گسندند در ممالک افاق
 با لقیاق خلائق بیاری سلاق
 پناه پشت ملوک جیبان علی الاطلاق
 فرار تحت سلاطین مدار ملک عراق

دشاد خاتون در سال بمقصد و پنجاه و دو و بجزی در بغداد درگذشت و نش او را نجف اشرف
 حمل نموده در اینجا دفن کردند بعضی گویند شیخ حسن دشاد خاتون را بغزاده خود اشرف بن ترمایش
 مفتون دیده لهذا او را مسموم کرد و صلاح الدین صفدی گوید در زمان امیر شیخ حسن حکومت بر واقع
 بدست دشاد خاتون بود و او را و غیر بارانواش شنید و فقره پیوسته مشمول احسان او بودند و دشاد
 خاتون دختر امیر علی جلایر و زوجه امیر حسن جلایر بوده و شوهرش مدتی در بلخ حکومت نموده

طبع موزونی داشته ایند و مطلع از افکار او
بر روی من نشیند و دعوی خون کند
جز غم عشق که حل کردن آن مشکل بود

اشک که سرز کوشه چشمم برون کند
حل شد از غم همه مشکل که مراد دل بود
دشاد شاعره بوده است که از لغت

شمرده شده است و بعضی گفته اند یکی از زوجات
باین اسم بوده و طبعی موزون داشته شعر را با
صد بار اگر به چشمه ز فرم وضو کنند

طاعات منکران محبت قبول نیست
و نایر جاریه مغنیه بوده است که بخی بن

خالد برمکی او را آزاد کرده و بصباح منظر و عمارت در موسیقی و آواز خوش و نعمات دلکش
معروف و مشهور است بعدا و در نظم و شعر هم بدی طولی داشته و فن موسیقی را از بزل که در حرف
باء ترجمه حال او نگاشته شد و از اساتید بزل که فیلیج و این جامع و ابراهیم و اسحق موصلی و
سایر مشاییر موسیقی و انهای انصرباشند اخذ کرده ابو الفرج در آغانی می نویسد اسحق موصلی گفته است
پدرم ابراهیم موصلی میگفت روزی خواستم در نغمه ابرادی بردنم و او را آوردم او را مگر بخواندن
آن نغمه و او از نمودم و بدقت استماع کردم غیبی در آن نیافتم که اظهار نماید موجب مسطوت ارباب
سیر برون الرشیدی مصلی مفرط بساز و آواز دنا نیر داشته و هر وقت بخانیجی برمکی میرفته او را احضار بخوان
و نواختن امر میکرد و انعامی و افریاد میداد و عقیل آزاد کرده صاحب بن برون را حسن و جمال دنا نیر

آشفته و مفتون ساخته و در باب حده و مطلق گفته

یاد نایر قدرت تنگ عقلی

و تحیرت بین وعد و مطلق
فاقتلینی ان کننت تهوین قتل

شغفی شافعی الیک والای
ابن طاهر در کتاب خود از قدرت طبع دنا نیر

حکایت کرده گوید روزی یکی بر یکی بکلماتی زفته و دنا نیر با او بوده چون صفای کلمات و نیرت آن کلمات
را مشاهده نمود این بیت را انشاد کرد الورد احسن منظرا فتمتعوا بالخطامنه
و از دنا نیر خواست که این بیت را بشعر دیگر توأم کند و در انقضت ایامه و در الحد و ینوب عنه
انشاد اشعر مبلغی محبت یکی را بدنا نیر زیاد کرد و از دنا نیر حکایات و روایات بسیار مشاهده شد که همه
اسباب تعجب و حکمت است مخصوصا در کلمات و نایر غریب و در مواضع عدید
نگاشته شده است دنا نیر جاریه این کناسه محمد بن کناسه از شعرای عباسیین و اصل

شعر آید باشد و او جاریه شاعره و مغنیه داشته مسماة دنایره که اباب فاضل و ادب مخصوصا
 رفته با مشار الیهامفاوضه و مشاعر به میموده اند علی بن عثمان الکلابی که از ادبای آن زمان میباشد
 گوید روزی بخانه ابن کناسه رفت و می غایب بود با جاریه او دنایره مشغول گفتگو شدم در آشنای
 صحبت دنایره من گفت یا ابا الحسنین تو را محزون و غمگین می بینم کفتم برادری داشتم از قریش
 در گذشت اینک از وفن او باز میگردم دنایره قدری فکر کرده این دو بیت را بر خواند

فابکانابک اذک یا علی

بکیت علی اخ لك من قریش

طهارة صحبه الخیر الجلی

فما وما خبرناه ولکن

تیر علی بن عثمان گوید روزی نزد محمد بن کناسه بودم گفت میخواهم از ذکا و کیاست و فهم و قیاس
 دنایره را بتو معلوم کنم انگاه بمشارحه نوشت انک امة ضعيفة لکفاء فاذا جانتک کتبا
 هذا ففعلی بچو و التلم دنایره جواب نوشت سائنی یجینک ایامی عند ابی الحسین و
 من اعیال العی الجواب عمالا جواب له و التسلام بعضی از اشعار دنایره در جلد دو و از وهم افغانی
 نگاشته شده و او را بهمارت و ادب و خصال حمیده ستوده اند و برفوت او ابن کناسه ایندی

یا لیت ما کان منک له یکن

الحمد لله لا شریک له

افحمنی غیر شدۀ الحزن

ان له یل القول قل فیک فما

و پوشیده نباشد که ابن کناسه داماد ابراهیم بن ادیم زاهد و عارف معروف میباشد و ابراهیم
 خال ابن کناسه بوده و ابن کناسه در حق ابراهیم مرثیه با دارد و سنیا ابن خلکان گوید دنایره
 جاریه شاعره بوده است از عهد اسلام معروف بدیکت ایجن گویند مشارحه اسپری از کتب
 ایجن بهم رسانیده و آن پسر در گذشت زینا بیات ذیل را در مرثیه پسر خود انشا و کرد بیت

وسترت وجهک بالتراب لا عفر

بابی بندتک بالعراء المقفر

و رجعت عنک صبر ام له اصبر

بابی بذلتک بعد صوت للیلی

لترکت وجهک ضاحیا له یقبر

لو کنت اقدر ان اری اثر البلی

دیکت ایجن وقتی کمان کرد که دنایره غلام او سر و کاری دارد هر دو در یکت و بعد شیان شد
 و برای هر دو مرثیه با گفت ابو الفرج اصفهانی در آغانی گوید دختری که بدست دیکت ایجن

مقتول شد سماءه بود و ابتدا نصرانی بود مشارالیه اورا مسلمان و تزویج نمود و سنیا جاریه ابو عیینه بصری از شعرا می دولت عباسیین بوده و شاعر مشارالیه لفظه بنت عمرو بن حفص هزار مرد عشقی بهم رسانیده چون فاطمه از نجبا و عیسی بن سلیمان شوهرش شجاعت و نبوت معروف بود هر وقت ابو عیینه میخواست شعری در حق مشوقه خود فاطمه نظم آورد از ذکر اسم او

احتراز کرده بنام جاریه خود دنیا انشاء نمیکرد
و محبتی اشد من کل محبت
اشتمی قریبها و تکره قریب
و البلاء یا تکنون من کل ضرب

مال قلبی ارق من کل قلب
ولد دنیا علی جنونے بدینا
نزلت بے بلیتے من هواها
دولت بانو بیگم دختر محمد عظیم شاه

ابن اوزنک زین عالم گیر پادشاه هند و سکن با بوده و علاوه بر حسن و جمال فضل و فصاحت بحال داشته و اینچنین اسباب خلوت او نزد آن پادشاه گردیده است و هفتاد و نه روز به عجاج صاحب مشهور و دختر مسحل میاشد و محل از اولاد مالک بن سعد بن زید مناه است دینا همی موزون داشته اما عجاج را چندان میل و مهری با و نبوده بنا بر این دینا و پدرش بوالی مملکت یاب که عجاج از ابالی آن مملکت بود سکایت بردند و مشارالیه بوالی اظهار داشت که شوهر من از من دوری میجوید و من الی الآن بحالت بکارت بائی تسم عجاج بجهت این بی شرمی که از دینا بظهور رسید و در اطلاق داد و بعد از آن طرفین گفتگوهای دور از ادب در محضر والی ولایت نمودند و آخر الامر والی کمال عجاج مهلت داد که در ظرف این مدت بوجه باز خود را راضی سازد و عجاج این مدت را در

اظنت الدهنا و ظن مسحل
عن کسلاته و المحضان یکسل
دینا چون نیند و بیت نشیند مینماید مسطورا انشاء کرد
و خشية الشرطي و المثير
کجولان صعبه عسیر
دینا پرداخت در انحال مشارالیه ایند و
الیک و التقبیل بعد الشتم

ان الامیر بالقضاء بعجل
عن التقاد و هو طرف هیکل
والله لولا خشیه لأمیر
محلست من شیخ بنی الفقیر
عجاج که لینه و شعر استماع نمود با ستمالت و نواز
تا الله لا تمخد عنی بالضم
الابهنها ز سلی همتی

عجاج
بیت
دینا
بیت
عجاج

حرف الدال

ذات الاذنين لقب عایشه دختر طلحه

بوده گویند این لقب را خرد او حضرت سینه بنت حسین آ بهایشه داده ولی نظر بکلمه ولاتنا بر و
باللقاب این حرف بنظر مستبعد می آید و ذات الاذنين یعنی صاحب دو گوش و این کنایه از بزرگی
دو گوش است و وزن که در تحت فرا و سبت یکم در باشند هر یک ضربه آن دیگر میباشند

ذات الخال از جواری بیرون الرشید و مغنیة ایست شهوره که در سن و جمال بکمال بوده و
ابیات مسطور ذیل را بیرون الرشید در وصف مشارالیهما و دو جاریه دیگر سروده

ملك الثلاث الانسات عنان	و حللن سن قلبه بكل مكان
مالي تطاوعني البرية كلها	واطيعهن وهن في عصيان
ما ذاك الا ان سلطان الهوى	وبغلبن اعز من سلطان

بعقیده بعضی این ابیات از احف شاعر است و او از قول بیرون بنظم آورده است هر جا
اسم ذات الخال خنث بوده چون در لب بالا نمائی می آید مطبوع داشته معروف بذات الخال
شده و دو جاریه دیگر که در ابیات فوق بانها اشاره شده یکی سحر نام داشته یکی ضیا بیرون

در دو بیت مسطور تصریح با اسم این سه کنیز کن نموده	ات سحر و ضیانا و خنث
هن سحر و ضیاء و خنث	اخذت سحر و لاذنب لها
ثلث قلبه و تر باها الثلث	و ذات الخال اسم موضعی است در عربی

و عمر بن معدیکرب که میگوید و هم قیلوا بذات الخال قیبا اشاره به محل است ذات الخال
لقب بنیده بنت صعصعه او عمه فرزدق شاعر مشهور بوده و حمنا بمعنی معجز و ذات الخال
بمعنی صاحب معجز است و وجه اینکه مشارالیهما باین لقب ملقب شده این است که روزی بنیده نزد
پدر و برادر و شوهر و خال خود نشسته بود ناگاه معجز از سر برداشت سبب از او پرسید گفت بر خود بالیدم
که چهار نفرم مثل شما با من محرم است و میتوانم نزد آنها معجز از سر بردم و این خیال را بصورت
وقوع در آوردم بعد گفت پدرم صعصعه بن ناجیه و برادرم غالب بن صعصعه و خالم افرع
بن حابس و شوهرم زبرقان بن بدر میباشند اگر در میان زنان عرب کسی باشد که بتواند نزد چهار
نفرم محرم مثل این اشخاص بی معجز ظاهر شود من با او پنجاه نفر شتر میبخشم از آن روز بنیده را ذات الخال

گفته محمد امین الحنفی بعد از آنکه حکایت مذکور را بوضع منور روایت میکند میگوید از نظایر این دست که غرب
از آن نیز شبیه حال فاطمه بنت عبد الملک زوجه عمر بن عبد العزیز است که سیزده مرد محرم داشته و همه است
خلیفه بوده اند و در نزد هر سیزده نفر بی نقاب و معجزت نشسته ظاهر شود اما آن محارم پدرش عبد الملک
بن مروان بن حکم و برادرانش ولید و سلیمان و یزید و هشام و برادرزاده هایش ولید بن یزید و یزید
بن ولید و ابراهیم بن ولید و خالد او معاویه بن یزید و جد مادرش معاویه بن ابی سفیان و شوهرش عمر بن
عبد العزیز بودند لکن فاطمه صحبت همه این سیزده نفر را در کن کرده است مادر فاطمه غامه دختر یزید بن
معاویه بوده است ذات النطاقین اسماء دختر ابی بکر است که ترجمه حالش در حرف
الف نگاشته شد اما وجه لقب شد او با بن اقب آن است که در شب هجرت حضرت رسول ^ص اسماء
نطاق خود را دو قسمت کرده قسمتی را سفره آنحضرت قرار داد و قسمت دیگر را بند شک آب نمود
و بقولی قسمتی را بند سفره و قسمت دیگر را بند شک کرد لهذا حضرت فخر کاینات علیه افضل الصلوة
فرمودند ای اسماء بعض این نطق تو پروردگار عالمیان غراسمه و بهشت و نطق تو عین
خواهد فرمود از آنوقت اسماء را ذات النطاقین گفتند و نطق بر وزن کتاب نوعی از جام است
که زنان عرب در زیر البسه میپوشند گویند اگر پسران ابی بکر بیایند و کفایت دختران او بود و چنان
باشکال بعبیر رسید و همه کس میدانند که وقعه حمل را عایشه سبب بود و اسماء نیز پسری بود عبد الله بن
زبیر را در وقتی که در کعبه معظمه اجله الله تعالی متحصن گردید چگونه در مقابل حجاج بمقاومت و ثبات
تخت نشین بود و لقب از جواری مشهوره عصر خلفای اموی است که در ادبیات و معارف

و اما الذلفاء یا قوتة	هماری کامل داشته و جمال او نیز کما بوده در حق
ذافاء در مدینه منوره متولد شده و مردم	قد اخرجت من کسین هقفا

کلیه فتون جمال و جمال او بودند و از اشعاری که در حق او نظم آورده اند و در آغای مسطور است
ابیات ذیل میباشد که بعضی نسبت به احوص بن محمد الانصاری داده اند و بعضی از تجزیه العبادت

احسن الناس جميعا	فليدعني من يلوم	اتما الذلفاء همي
منطق منهار خيم	حبب الذلفاء عندك	حين تمشي و تقوم
حبها في القلب داء	وهي للجبل صرورم	اصل الحب لترضى

متکون لایم در مستطرف مشهور است که سعید بن عبد الملک برادر سلیمان بن عبد الملک اموی ذلفاء را بوجهی که تقریباً معادل بیت و نیم از تومان حالیه باشد از صاحب اول او خرید بعد با که خلافت سیامان بن عبد الملک رسید ذلفاء نیز در تحت ملکیت او درآمد اما بجای کامل مالک اولی خود داشت و دستگاه خلافت و تجملات آن اسباب ستی او نشد و عشق خود را با مالک مشارالیه اظهار میکرد چنانکه روزی از در عمارت خلافت بیرون آمده گفت عباد الله من لے بد واء مالایشتکی و علاج مالایستی طال المجاب و ابطاء الجواب و القلب طائر و العقل عازب و النفس واله و الفؤاد مختلس و النوم محتبس رحمة الله علی قوم عاشوا جلد و ماتوا کما ذل و لو کان الی الصبر حلیة او الی ترک الغرام سبیل لکان امر اجمیلا کونید شیئ من نام مننی در حوالی سرای خلافت ایستاد

برای دوستان خود می خواند میت	محبوبه سمعت صوتے فارقهها
من اخر اللیل لما نبه السحر	فلیلة البدما یدر مضاجعها
اوجهها عنده ابھی ام القمر	لم یحجب الصوت احراس و لا غلق
فدمعها الطروق الصوت منحد	لو مکنتم لمشت بخوی علی قدم
تکاد من لیکنها فی المشی تنفطر	ذلفاء صدای سنا ترا شنیده برای

استماع ایسانی که مشارالیه بخواند از فرایش خلیفه بیرون آمد و اشعار سطور را بشنید و مناسب حال خود دید و بیاد خواجه قدیم و صاحب نخستین که گفتیم مالک روح و تن او هر دو بود منقلب شد بنامی که رسیدن وزاری را گذاشت سلیمان از صدای کریمه او بیدار شده علت کریمه او را پرسید ذلفاء این دو شعر را بر سبیل ارتجال انشاء کرد و بلطف احتیال و انمود که این اشفتگی و اشک ریزی از در غیرت است که چرا صاحب این آواز به تشبیب من دبان باز کرد

الاربت صوت رابع من مشوه	قبیح المحیا واضع الالب و الحمد
یروعک منه صوتہ و لعلہ	الی امة یغیری معا و الی عبد

صاحب زمین الاسواق این حکایت را برخلاف صاحب افغانی نسبت بعوان نام جاریه عبد الملک داده است ابو الفرج اصفهانی در ترجمه حال حمیده مغنیه

ربك انصفه ارفعك
ملاقاة لقا من دارك
فلا تعجلن الا ما اتاك
لحق وعبد لا اله الا الله

م

بناسبتی بنویسد بعد از سلیمان بن عبدالملک شخصی ذلفاء را بزنی گرفت و وقتی بر او متغیر شد
بطلاق ثلاثه او را مطلقه کرد اما بعد زباده از حد شیمان شد و از آنوقت لفظ ثلاثه را مشهور دانستند
اگر چیزی را شماره میکرد میگفت واحد شین اربعه و لفظ ثلاثه را بر زبان مینیاورد و هم او را در کتب
ذلفاء جاریه ابن طرخان از مشهورات جواری شاعر عصر عباسیان میباشد و

نواس شاعر در این بیت او را اراده کرده

عجبا من حماقة الذلفاء

تتشهی فی اسئل الخلفاء

میکوید تعجب است از حماقت ذلفا که سر
خرزه سپهر خلفا را آرزو مینماید در شان انشاد این شعر چنین گفته اند که وقتی بنواس از جهت جاه
سخن سخی و شاعری بیدین ذلفاء رفت و از دنبال وی مروان بن ابی حفصه شاعر مشهور
نیز که از ثقلای آن عصر بود بر حسب اتفاق وارد انخانه گردید این طرخان از بابت بخت
و کاملی مروان جهمتی در حق او بطهور زبسانید و ابونواس را مالای دست مروان نشانید
و اینغنی بر طبع این حفصه گران آمد و خواست در ضمن شعری اشعار کند که تخفیف و توین عشاق و تحمل

مکرو بات و مالمیات برایشان رسم تازه است

بزل مال و جاه ترک نام و ننگ

و هم میخواست که میل خاطر و هوای قلبی ذلفا

در طریق عشق اول منزل است

در حق خود ستمها نماید باینده و ملاحظه این بیت

غیضت من عبر اتهن و قلن

ما ذالقت من الهوی و لقینا

ذلفاء از قصد و مافی اضمیر مروان آگاه شده

ارتجالاً پی انشاد نمود که شعر بود بر غم آنف و خلاف میل وی و موسم آنکه نور اشایستی

صحبت من نیست و همسر من خلیفه عصر و پادشاه وقت خواهد بود لا غیر و تو از سرودن

این شعر شوق مکنون و عشق نهفته مرا نسبت بجنسرت خلافت از جای بر آنجینی و آن بیت است

قد هجت بالبيت الذی انشدتني

عجبا من حماقة الذلفاء

تتشهی فی اسئل الخلفاء

و از مفاوضات مشارالیه با شعری انحصار

حکایتی است که دلیل قوت بدیهه کوی و قدرت طبع او میتواند بود و آنرا این طاهر در کتب

خود ذکر کرده و گفته است روزی عباس بن احنف شاعر که از نماز مان کر با من خلفا بنی عباس بود بمنزل ذلفاء ورود نمود و شعر ذیل را بر او انشا نموده پرسید که آیا بیتی مناسب بمضمون من این

اهدی له اصحابه اترجة فبکی واشفق من عینا فتر زاجرا

ذلفاء بدیهه میی مشتمل بر فکری بجز در کمال تناسب با مضمون شعر ابن احنف بخواند گفت

خاف التلون في الوداد لانها لونان باطنها اخلاق الظاهر

عباس بن احنف ازین بدیهه مطبوع زیاده از حد تعجب نمود و بر ذلفاء از روی حقیقت افرینجا کرد و از روی درخواست که این بیت را با و کند کرد و نزد احدی اظهار نماید که از فکر ابکار است ذلفاء طمس او را قرین قبول داشت و بعد از آن ابن احنف بیت را با هم انشا کرد

حرف الراء رابعه مشارالیهما غیر از رابعه عدویه و شامیه و جیلانیه است که بعد ذکر میشود این حمد در کتاب انباء در ضمن متوفیات سال شصت و سی و دو و بجزی ذکر می آید و معلوم میشود دختر خود ابن حجر عسقلانی بوده در سال شصت و پانزده در مکة معظمه و مجلس درس حدیث محدث مشهور شیخ زین الدین البالی حاضر شده و بسیاری از محدثین مصر و شام بمشارالیهما اجازه داده اند شیخ الیشوخ محبت الدین بن الاشقر او را برنی گرفته اما قبل از و چند روز پیش از این مکتون بوده است بطور استطراد اظهار میدارد که دو شعر ذیل اکثر رابعه عدویه

نقصی الاله وانت تزعم حبّه هذ العمرک فی الصنیع بدیع

لو کان حبک صادقا لاطعته ان المحب لیز بحب مطیع

و علی القاری در شرح شفا نیز بمیطور گفته است اما در بعضی کتب باسم محمود و راق نوشته شده راسه بنت الکھمین التجدیة است که شاعره بصریه و از شعرای حماسه میباشد و این بیت

یا لیت شعری ولیت اصیحت غصبا هل اهبطن قریة لیت بها دورا

لقد تبدلت من نجد وساکنه اوضا بها الیدیک یزقو و کستانیر

کلمه عند همین حالت را دار و یعنی لیت در شعر راسه مبتدا است چنانکه عند در بیت مبتدی فاعل که که لفظ آنها اراده شده نه معنی ریا العقیلته شاعره بوده است بصریه از شعرای حماسه و این بیت

فما وجد مغلول بدماء موق باقیه من ضرب القیو کبول

حرف الراء رابعه عدویه و شامیه و جیلانیه است که بعد ذکر میشود این حمد در کتاب انباء در ضمن متوفیات سال شصت و سی و دو و بجزی ذکر می آید و معلوم میشود دختر خود ابن حجر عسقلانی بوده در سال شصت و پانزده در مکة معظمه و مجلس درس حدیث محدث مشهور شیخ زین الدین البالی حاضر شده و بسیاری از محدثین مصر و شام بمشارالیهما اجازه داده اند شیخ الیشوخ محبت الدین بن الاشقر او را برنی گرفته اما قبل از و چند روز پیش از این مکتون بوده است بطور استطراد اظهار میدارد که دو شعر ذیل اکثر رابعه عدویه

قلیل الموالی مسلم مجربہ
 یقول له البواب انت معذب
 بالکثر متی لوعتہ یوم بان لے
 عشیة امش القصد ثم یردنی

له بعد نومک العیون عویل
 غداة غد او مسلم فقتیل
 فراق حبيب ما الیه سبیل
 عز القصد روغان الیہ فامیل

و بعضی این اشعار را بضاحتہ الملالتیہ نسبت داده اند رابعۃ العدویہ ام الخیر رابعۃ دحتر
 اسمعیل العدویہ از نساء مشہورہ ماہ اول ہجری و از اہالی بصرہ بودہ است و شکست و ایقان
 و حقایق و عرفان و کشف و شہود مشارک ہب مقامی بلند داشتہ امام القاسم القشیری در رسالہ
 خویش میگوید رابعہ بارہا در مناجات خود می گفت اے خدای من کہ تو را دوست دار آیا او
 را در آتش میوزانی نوبتی در جواب او ہا تقی نہا در داد و گفت ظن بد سیر کہ پروردگار رحیم
 ای کار منیکند خلاصہ نیزن در صفای صنیر و کمالات نفسانی بہ اکثر رجال تقوی داشت از آنرو
 اورا ماج الرجال می گفتند و بدرجہ در زہد و قدس و تقوی شہرت یافت کہ ضرب المثل گردید
 و ہر زنی را کہ میخواہند بمقامات معنوی بتابند میگویند رابعۃ زمان خود می باشد از مشاہیر
 عصر رابعۃ کی حسن بصری بود و بعد از آنکہ شوہر رابعۃ در گذشت حسن طالب شد کہ اورا بزنی
 بگیرد رابعۃ بعضی مسائل در حقایق و معارف از او پرسید و بعد از اختصار از قبول مطلب

حسن متناع نمود و این آیات بظنم آورد

و جبیبی دایم فی حضرۃ
 و ہواہ فی البر یا محنتی
 فہو محرک الیہ قبلتی
 و اعنائی فی الوری و اشقوتی
 جد بوصل منک شیء مہجنتی
 نشأتی منک و ایضاً نشوتی
 منک و صلا فہو اقصر منیتی

راحتی یا خوتی فی خلوتی
 لہ اجد لے عن ہواہ عوضاً
 حیثما کنت اشاہد حسنہ
 ان امت وجداً و ما تم رضاً
 یا طبیب القلب یا کل المنی
 یا سردی و حیاتی دایماً
 قد ہجرت الخلق جمعاً رنجی

سفیان ثوری نیز بار رابعۃ معاصر و جلالت

قد اورا معترف بودہ و زیارت مشار الیہ سیرت و شکلاتی کہ در حقایق داشت ازو

میرسید و وی حل نمیدوروزی سفیان بر ابعه گفت درجه ایمان و اعتقاد خود را بخدمت حق جل و علا برای من بیان نما ابعه گفت من خدا را بشوق بهشت و خوف جهنم نمیرسم بلکه از کمال عشق با بخدمت و برای ادای شرایط عبودیت عبادت بنمایم بعد از این اینها حاکم ترا نشاند

اجتلب حبیبین حب الهوی فاما الذی هو حبت الهوی واما الذی انت اهل له فلا الحمد فی ذاولا ذاک له	و حبا لآ نک اهل ل ذاک فشغلی بذکراک عن سواک فکشفک لی المحب حتی راک ولکن لک الحمد فی ذاولا ذاک
--	---

مختصر ارباب سلوک را بعد از ارباب کرامات میدانند و حکایات از و میمانند وفات او در سال یکصد و سی و پنج و بقولی در یکصد و شستاد و پنج هجری در حوالی قدس شریف اتفاق افتاد و مزار او زیارتگاه اهل سلوک و عرفا میباشد رابعه الشامیه بنا بر مسطورات صاحب نفحات الانس اشیرن نیز در طریق عرفان بمقامی بلند رسیده و کرامات از او دیده شده است گاهی در حالت خوف و خشیت و وقتی در عالم رجا و سکونت بوده زمانی اینطور اقرئ میشود

حبیب لیس بعد له حبیب حبیب غاب عن بصری و شخصه و بعضی اوقات بیستین ذیل را میخواند واجت جسمی من اراد جلوسه و حبیب قلبی فی القواد اینسی	و ما لسواه فی قلبی نصیب ولکن عن فؤادی ما یغیب انی جعلتک فی القواد محبتی فالجم منی للجلیس مؤانس
---	---

ابوالنجیب سحروردی صاحب کتاب

عوارف المعارف دو بیت آخری را بر ابعه عدوی نسبت داده است در احیاء العلوم و بعضی کتب دیگر نوشته اند که رابعه شامیه مایل بود که بزاویت احمد بن ابی انجاری که از اکابر العصر میباشد مایل گردد و او را از ایمیل خود اعلام نمود احمد در جواب گفت اشتغال من بحال خود مانع از خستیار اهل و عیال است رابعه اظهار داشت که والله من شبر از تو بخود مشغولم و مقصودم از اینمرا و حبت پیروی هوا نیست بلکه چون از شوهر پیش مال زیاد من رسیده میخواهم تو از الصلحاء فقرا اتفاق کنی و من بواسطه تو اولیا و دوستان خدا

آشنا شوم چون ابی انحاری این شنید از شیخ خود ابوسلیمان الدارانی افزون گرفته رابعه را بر او
 نمود و رابعه سه زن دیگر برای شوهر خود گرفت از خود احمد روایت کرده اند که گفته است
 رابعه انواع اغذیه را برای من ترتیب میداد و مرا بطیبات مطیب میساخت و مکفیت نزد من
 خود بر و از مسطورات روضه یازدهم روض الاخیار چنین مستفاد میشود که زنی دیگر متماه باین اسم
 بوده که از عابدات شاه بشمار میآید و او را رابعه قبیله سیکنه اند رابعه جیلانیه از عارفان
 معروفه عهد سلطنت شاه مرحوم محمد شاه قاجار انار الله برهانه بوده نام اصلیش حاجیه ام سلمه
 خانم است بنت حاج میرزا محمد رشتی از کبراء و وزراء کیلان زوجه حاج میرزا اسمعیل رشتی از مشایخ
 اعیان آن سامان زمانی که مرشد کامل و سالک و اصل حاج محمد جعفر کبوردی اینکی بگیلان رفته
 مشغول موعظت و هدایه بود از استماع کلمات عالیه و مواعظ شافی و سی ذوقی در خاطر
 مستعد انصاح به رسید که سپس وقت شریف و عمر عزیز را همی تصفیة قلب و تزیین اخلاق
 گذراند و از بزرگان عصر صحبت عارف ربانی و حکیم صمدانی حاج مولی رضا انجمنی اعلی الله
 مقامه دریافت و از آن بزرگوار بنصیبه ذکر دوام نایل شد و ریاضات مشروع و اربعینات
 صحیح بسر برد و چون آن مقام معلوم و در حضرت شاه مرحوم انار الله برهانه کشف افتاد مشایخ
 بلقب رابعه ثانیه خواند و برفتن دارالامان کرمان مامور فرمود و آنحال جمال معرفت را از خط
 نیز بطی بکمال بوده و از جمله آثار و باقیات صاحبات وی بنائی است در کرمان مشتمل بر کعبه
 و صحن و حجرات که بر سر مقبره جمعی از مشایخ فحام و اولیاء کرام منعم العارف المکاشف و محکم
 العظیم الحاج مولی رضا المذکور صاحب مفتاح النبوه و الدر النظیم ساخته و فرزون از دو هزار
 تومان در مصرف این اساس پرداخته و هزار تومان از آن خارج را شاه مرحوم طاب ثراه
 داده اند و این زمان آن مکان بمزار میرزا حسین خان شهرت گرفته و از اوقات و صدقات
 جاریتش املاکی است در کیلان از قرار تفصیل نشد آنکه قریه خواجان من بوک سوقه از اعمال
 رشت مع ما یتعلق بتلك القریه شرعا و عرفا و سه دانگ از یکب تیچ مشهوره باسم شوهرش
 حاج میرزا اسمعیل واقع در رسته بازار شهرت محازی قیاریه مع ما یتبعها من کل التکاکیر و حجرات
 و غیره باشد آنک قریه صیقلان و شش دانگ قریه نارنج کل که هر دو از قرای بلوک و رشت

مع متعلقا تمام من الاراضی الرطبة واليابسة والتلینا ووالکروم ووالاشجار و غیر ذلک و قطع
 موفقه تو لیت این صدقات را با مرحوم حاجی مولی رضای بهمانی مذکور و گذاشته و بعد
 با علم و فضل و اعرف اولاد ذکورش و مع الانقراض باناث نسل ظهورش و مع الانقراض
 ذکورا و اناثا با علم و اعرف و اتقی بده رشت با جمله مشارالیه بعد از انجام فرار مزبور از
 کرمان لقم آمد به بیت سال مجاور بود تا در حدود سال هزار و دوست و هشتاد و هفتاد در گذشت
 و مدفون گشت رحمة الله علیها و قبالة اوقاف مزبوره بقاصیلها موشی مخلوط و خاتم جمعی از
 علما و مجتهدین دارالمرکز نظر سیده است **رابعه** **صفحه** از زمان زمان **طین**

سامانی بوده و طبعی موزون داشته اند و بیتی	دعوت مینت بر تو کا یزدت عاشق کن
بر بست سنگین دل نامهربان خویشان	تا بدانی درد عشق و داغ مهر و غم خوری
چون بحر اندر به پیچی پس بدانی قدر من	رباب دختر امراء لقیس بن حداد

الکلبی و از زوجات حضرت سید الشهدا علیه الاف التحية و الثناء و دارای فضل و جلال
 میباشد و حضرت سکینه بنت اکسین از بطن او بوجود آمده است و حضرت امام حسین کمال

محبت را بر بابی داشته و احترام زیاد با او میبوده چنانکه فرموده اند **لعمرک انتنی لاحت دارا**

تکون بها ساکینة والرباب	اجتمعا و ابدل جل مالی	ولیس لعابت عندک عتاب
فلم یان غابوا مضیعا	حیا و یغیتنی التراب	از حضرت سکینه مروست که

حضرت امام حسن با عتر ارضی میراد بزرگوار خود امام حسین هم در باب افراط محبت رباب فرموده
 حضرت امام حسین هم دو شعر مسطور را در آن موقع بنظم آوردند ابو الفرج **صفحه** در کتاب
 آغانی گوید امراء لقیس پدر رباب شخص معتبری بود از عیویان در زمان خلافت عمر کبیر
 این خلیفه آمده طوعا قبول اسلام و ایمان کرد حضرت المؤمنین علی علیه السلام مایل بوصولت
 با او گردیده او نیز با تمغنی راغب شده سه دختر داشت تمامه به محبات و سلمی در باب محبات
 بخود حضرت امیر المؤمنین و سلمی را بحضرت امام حسن و در باب رباب حضرت امام حسین تزویج نمود و
 ازین سه دختر رباب برگزیده و ممتاز بود و بنا بر دیانت و درایت و فهم و بصیرتی که داشت قدر
 و منزلت شوهر بزرگوار خود را دانسته همیشه بحسن رفتار و اطوار آنحضرت را از خود راضی و خورنده

میاخت پس از آنکه حضرت سید الشهدا علیه الصلوة والسلام شهید شدند بعضی خواستند رباب را تزویج کنند گفت بعد از آنکه بشرف پیوند و قرابت سید المرسلین نایل گردیدیم دیگر سر پیوند کسی را ندارم و شوهر دیگر اختیار نخواهم کرد و این ابیات را که منشی از منی طلب و مرثیه حضرت سید الشهدا

<p>ب کربلاء قتیل غیر مدفون عنا و جنبت خسران الموازین و کنت نصحینا بالرحم و الذین یعنی و یاوی الیه کل مسکین حتی اغتیب بین الرسل و الطین</p>	<p>ان شاء الله ان الذی کانوا نورا یتضاء به سبط النبی جزاک الله صحتنا قد کنت لى جیلا صعبا الودیه من اللیتامی و من للسائلین و من والله لا ابتغ صهرا بصهرکم</p>
--	--

ر ب ا ب ر ز و ج ه ا ق ی ش ر ا ق ی ش ر ا س د ی و ر ب ا ب ع م ز ا د ه ا و ب و د و ا ق ی ش ر ا و ج ت ر ب ا ب ر غ ی ت ن م و د ک س ا ن ر ب ا ب ج ه پ ا ر ب ز ا ر د ر ب م م ه ر ا ز ا و خ و ا س ت ن د ا ق ی ش ر ا ب ر ق ر ب ا ی خ و د ح ا ج ت ب ر د و م ت و س ل ش د و ی س ج ک ا ز ا ن ه ا ک ر ه ی ا ز ک ا ر ا و ک ش و د ن د ا ق ی ش ر ز د ا ب ن ر ا س البغل مجوسی دهقان رفته مطلب خود را اظهار شمار الیه تمام چهار هزار درهم ربابا و مبذول داشت قیشر اشعار و دیگر نظم و نثر

<p>فدی للمجوسی خال و عم وان اباک الجواد الخضرم اذا ما تردت فیمن ظلم و فرعون و المکتنی بالحکم</p>	<p>کفانی المجوسی مهر التراب شهدت بانک طیب المکاش وانک سید اهل الجحیم متجاوز قارون فی قعرها</p>
--	--

ابن راس البغل این اشعار شنیده گفت ای قیشر از قوم و قبیله خود استعانت کردی و بچاکس بتو اعانت نمود من که یکبار در ترا حاجت روا نمودم سزای من نیست که اینگونه نسبتها دهی قیشر گفت حرف بدی نزده ام آیا راضی منی که ترا با پادشاهان برابر کنم و پهلوی دست اهل بنشامم و اقیشر از المکتنی با حکم ابو جهل را خواسته چه کنیت او ابو حکم میشد و کینه ابو جهل بر او اطلاق کردن بقصد کنایه است رباب دختری بوده است جمیله و عاقله از بنی ذهل که خدایش بن حابس التمیمی با و مفتون گردیده و طالب تزویج او شده و خواستگاری آمد چون خدایش مالدار نبود پدر و مادر رباب از مواصلت او امتناع نمودند و او بر رفت و عقیق

و هو اخذ اش را نگذاشت که تبرک این تنها گوید و راو کوی دیگر پوید لهذا بس منزل رباب معاود

کرده همچنینکه با نخل نزدیک شد این ایات سرود

لنا منک نجحاً و شفاءً فاشتفی

وانت صفتی دون ما کننت اصطفی

اذا کان ذافضل به لیس بکیفی

و ربك حرامثله لیس بصطفی

الالیت شعریا دیاب متی اری

فقد طالما عینتی و دردتنی

محی الله ما نسو الی المال نفسه

فینکح ذامال دمیما ملوما

رباب در حیمه این ایات را استماع کرده

بخداش پیغام داد که مقصود تو معلوم شد فردا وقت صبح بپریم بیا و مراد و باره خواستگاری

کن بعد از آن ببا در خود گفت هل النکح الامن هو و التحف لا امن ارضی یعنی آیا مرا بغیر

انکسی که دوست داشته و با و راضی شوم تزویج خواهید نمود مادرش گفت نه دختر گفت اگر

چنین است مرا بخداش تزویج کنید مادرش گفت خداش قلیل المال است ترا چگونه با و بدم

رباب گفت اذا جمع المال سئى الفعالمال فقبحا للمال از نظرف رباب و الدین خود را

الزام و از آنظرف خداش با داد بگفته رباب بخواستگاری آمد و مقصود او حاصل

گردید لهذا خداش ازین معاودت خود خورسند شده گفت العود ائخذ و المرأة ترشد و الورد

یکج و از آنروز العود احمد ضرب المثل مشهور شد در مجمع الامثال مشهور است که انیزن

بعد از مزاجت با خداش با یکفر از اهل قبیلۀ خود که سلم نام داشت را بی هم رسانیده و هو

او آگاه شده او را بگشت و چهار نفر از صحابیات متماة بر باب بوده و آن چهار رباب

بنت البراء و رباب بنت الحارثه و رباب بنت کعب و رباب بنت النعمان میباشند

رحیمه دو مغنیۀ مشهوره متماة باین اسم بوده اند یکی جاریۀ این رامین و دیگری جاریۀ

ابن شماس و هر دو طبعی موزون داشته اند و ریجۀ جاریۀ ابن شماس و دو جاریۀ دیگر

این شخص را که خلیدة المکیة و عقیده نام داشته شماسیات گویند و هر یک را در گفته منسوب

باین شماس میمانند و ریجۀ جاریۀ این رامین نیز با سعه و سلامته الزرقاء از یک مالک

بوده اند و در حق این ریجۀ سروده اند

هل من شفاء لقلب محج محزون

الی ربیحة ان الله فضلها

صبا و صب الی دیم ابن رامین

مجنه ما و سماع ذمی اقا نین

و ایند و بیت از قصیده طویله میباشد و هر

حال معنیات مزبوره همه در کتاب آخانی مسطور است رجب بنت محمد بن علی بن
عبید اللہ بن جعفر زوجه یزید بن عبد الملک موسی است که او را در خلافت برادر خود سلیمان
بن عبد الملک به بیت هزار دینار مهر تزویج کرد بعد از آنکه سعه بنت عبد اللہ را هم بهین
مبلغ مهر زنی گرفته بود و ذکر می ازین رجب در حرف عاء در ترجمه حال جبابه نموده ام رابعه
بنت المنذر و خنجر بن صمضم و مادر حارثه بن سراقه است و حارثه از شهدای غزوه بدر
میباشد مشار الیه پس از شهادت پسرش بجنور حضرت رسول عرض کرد یا نبی اللہ پسرم اگر
در شب است خود را تسلی میدهم و صبر میکنم و اگر نباشد حکیم حضرت در جواب فرمودند جنت کی
نیست بلکه جنت است و پسر تو در جنت الفردوس میباشد رجب بنت القلیجی
و خنجر شهاب احمد بن محمد بن عمر القلیجی است که از شیخ امام سیوطی بوده و از نساء محدثه بشمار
میآید در سال هشتصد هجری متولد شده و از جدّه مادری خود ساره بنت شیخ ثقی الذین است که
اخذ حدیث کرده و در سنه هشتصد و شصت و نه درگذشته است در سنه جاریه است
که صفت بنت حنی بن اخطب از زوجات حضرت رسول ۱۲ او را آزاد کرده از صحابیات شده
میشود و خدمت حضرت رسول ۱۴ نموده و دختر او امته از روایات حدیث بوده و مخصوصاً
سنت بودن روزه فاشور او از مادر خود روایت کرده است و مذہب حنفی روایت
مشار الیه را تصحیح نماید رخشه کاشانی اسمش بیکم دختر هانف کاشانی و زوجه میرزا
علی اکبر متخلص بنظیری است و پسری از او بوجود آمده موسوم بمیرزا احمد متخلص کتبه انیرن سیده
و صاحب طبع بوده و بعضی از بنین و بنات خاقان خلدشینا فتحعلی شاه طاب ثراه را
مدح نموده دیوانی دارد که تقریباً محتوی بر سه هزار شعر است چند بیت ذیل نمونه طبع قادر است

ان بت کلچره یار بسته از سبل نقاب
دل رفت و ز خون دیده مارا
میپد از شوق دل در سینه ام کوئی کباب
بقصد صید تو چون رشحه دیدمش گفتم

یا با منون کرد چمن ان در دل شب افتاد
پیدا است بر رخ از آن طلاست
تیر دلداری بدین زابرو کجانی میرسد
کسی ندیده شکار نکس کند شهاب از

اشکر ز ستم تو هر روز تا سماک | آهم زد دست خوی تو هر شام تا سماک

رضیه دختر شمس الدین ایتیمش محمد سلطان است که در بعضی از بلاد هندوستان
سلطنت داشته تسلط شمس الدین از فروع غوری و حکمران کابل و غزنی که بعضی از نواحی هند را
نیز تصرف نموده و از سال ششصد و دو هجری تا ششصد و نود حکمرانی داشته اند سلطان رضیه چون
درایت و اخلاق مرضیه داشت در زمان حیات پدر خود ایتیمش در امور سلطنت دخالت
نمیداد و ایتیمش با وجود چند فقره فرزند کور این دختر را و لیعهد خود قرار داد و بعد از وفات پدر
در سنه ششصد و سی و چهار تحت حکمرانی جلوس کرد و از لباس عورات بیرون آمده قبا پوشید
و تاج بر سر گذاشت و نقاب بر چهره بست بعضی گفته اند بعد از فوت ایتیمش حکمرانی پیش
رکن الدین فیروز شاه رسید اما چون بحیف العقل بود مادرش کار حکومت مینمود بعد از هفت
ماه امر او اعیان که این موضع را درست نمیدانستند رکن الدوله فیروز شاه را گرفته همس کردند
خواهرش سلطان رضیه را بجای او جلوس دادند خلاصه در زمان سلطنت رضیه بعضی از رجال و
ارکان دولت او یاعنی شدند و چند بار فهایم مشارالیه با او اعیان جنگ در گرفت
و رضیه غالب میشد آخر او را گرفتند و در قلعه حبس کردند و برادرش معز الدین را تحت سلطنت
دہلی نشاندند و این درد و شبیه بیست و ششم رمضان سنه ششصد و سی و پنج بود سلطان رضیه
در سال ششصد و سی و هفت یاسی و هشت از قلعه که در آن محبوس بود بیرون آمد بطرف دہلی آمد
و در حوالی دہلی در جنگ مقتول گردید رضیه از جواری آزاد کرده عبد الرحمن ثالث از
ملوک اندلس است مشارالیه در نظم شعر و حسن سلیقه مستم بوده و بعد از فوت حکم بن عبد الرحمن
مالک شرقیه اندلس را حاکم کرده و شان و شهرت فوق العاده حاصل نموده است
و رضیه خاتون از مصاحبه بای سلطان محمد خان ثالث سلطان عثمانی و زوجه محی الدین قاضی
عسکر روم ایلی بوده و این محی الدین از علمای آن عصر بشمار آمده و بنا سبت شوهری رضیه خاتون
او را عثمانه رضیه دامادی میگویند رقیقه بنت ابی صیفی دختر ابی صیفی بن
یاشم بن عبد مناف است و اهل سیرا و اصحابه الرو یا گویند بعضی مشارالیه را از صحابیات و آن
اما ابن اثیر از ابو نعیم حکایت کرده که پدر رقیقه با جناب عبد المطلب همس بوده و بر دو در زمان صحابا

حضرت رسالت بعالم دیگر شتافته و عصر نبوت را در آن نکرده و ما ذکر رقیقه را بمناسبت
صاحبت رویا بودن او مینمایم تا وجه لقب شدن او باین لقب آنکه وقتی در کتب معتبره و عظیمی
روی داد و حضرت رسول صلی الله علیه و آله در آنوقت شش یا هفت سابقه رقیقه در عالم رویا
شخصی بصدای گرفته نداسیکندهی معشر قریش زمان پیغمبر آخر الزمان که بعثت او را منظر بودید رسید
و او آن طور او نزدیک کردید و مقرر است که همین مقدم او از بلاسی قحط و غلا آسوده شوید و می
باید از میان شما شخصی دارای حسب و نسب که جسم و سعید نام باشد با مژگان ابنوه و چهره طولانی
اولاد و ذریه خود را همراه بردارد و از هر لطیفی بخیف او را تبعیت کند و یکی ابدان خود را آب
شسته تطهیر نماید و معطر سازد پس از استلام رکن برکوه ابو قیس سعود کرده و شخص بدعا
طلب باران نماید و دیگران آمین گویند تا باران رحمت الهی نازل و غائله قحطی رفع و زایل
گردد رقیقه خواب خود را بقریش اظهار کرده و گفته اند عبدالمطلب دارای این شمایل است پس
بنا بر این تبعیت او نمودند و او نواده خود حضرت رسول را همراه برداشته بعد از انجام شریک
مذکور و بکوه ابو قیس رفتند و عبدالمطلب برکت وجود خیر البرایا استقامت نموده این دعا بخواند
اللهم ساد الخلة وكاشف الكربه امعلم غير معلم ومسئول غير منجبل وهذه عبادك واماول
بعائدات حرمك يشكون اليك سيهمم التي اذهبت الخف والظلف اللهم فامطر علينا
مغدا مرقعا و ابیات ذیل که رقیقه بنظم آورده حاکی از اجابت دعا و نزول باران گشایست میگوید

وقد فقدنا الحيا واجلود المطر
سما فعاشت به الانعام والشجر
وحير من بشرت يومنا به مضر
ما في الأنام له عدل ولا خطر

بشيبته الحمد اسقى الله بلدتنا
فجاد بالماء جوفه له سبل
منامن الله بالميمون طائر
مبارك الاسم يستقى الغمام به

شيبته احمد لقب جناب عبدالمطلب و مقصود از ميمون الطائر حضرت بنی الکریم صلی الله علیه
و آله و سلم میباشد رقیقه کریمه حضرت نبوی یار مبینیه آن بزرگوار است و در کتابخانه نگارنده
رساله ایست مخصوص در اینمسله و یکی از آن دو دختر است که عثمان را بجهت تزویج آن
ذوالقورین گرفته نکامی که حضرت رسول صلی الله علیه و آله در کتب معتبره اقامت داشتند رقیقه را بعثمان تزویج

چند نفر از جدو های او متماة برقیه بوده اند یا چند نفر از معشوقه های او باین نام نامیده شده و

ادعی با اسماء نبرافی قبائلها	از قبیل وجه آخری است شعر شاعر که میگوید کأن اسماء اصبحت بعضا سماء
------------------------------	--

بزرگ بعضی حضرت سید الشهدا علیه آلاف التحية والثناء دختری متماة برقیه داشته اند ولی سندی برای این عقیده بدست نیامده است رطله بنت زبیر وزیر از عشره مبشره میباشند ابتدا مشار الیهارا شخصی موسوم بعمان بن عبداللہ بزنی گرفت و ازو عبداللہ بن عثمان بوجود آمد و این عبداللہ بن عثمان وقتی حضرت سکنیه بنت الحسین را تزویج کرده بنا بر این رکنه بنت الزبیر مادر شوهر حضرت سکنیه است بعد از آن درجاء نکاح خالد بن زبیر درآمد و خالد مفتون او گردید و این ابیات را در حق او به نظم آورد:

وفي كل يوم مزاجتنا قربا بنا العيس خرقا من تهامة وانقبا الينا وان كانت منازلها حربا مليحا واجدنا مائة بارءاء عذبا لرملة خلخالا يجول ولا قلبا تخيرتها منهم زبيرة قلبا ومن جتها احببتا خوالها كلبا	اليس يزيد السيرة في كل ليلة احق الى بنت الزبير وقد علت اذ انزلت ارضا تحبب اهلها وان نزلت ماء وان كان قبلها تجول خلا خيل النساء ولا اري اقلو اعلى اللوم فيها فانتى احب بنى العوام طرا مجتمها
--	---

و بعضی بیت مפור در ذیل را نیز جزو ابیات مزبوره در فوق دانسته اند بیت

فان تسلية نسلم وان تنصري	تخطر رجال بين اعينهم حبليا
--------------------------	----------------------------

اما از قرار مذکور خود خالد انکار نموده و گفته است این شعر از من نیست چه گویند عبدالملک بن مروان این بیت شنیده بجالد تنصرت یا خالد یعنی نصرانی شدی خالد گفت علی مرتضی بن خلیفه لغته الله یعنی خدا لعنت کند آنکه این شعر را گفته و خدا لعنت کند آنکه آنرا من نسبت داده کذا فی الآخانی رمله بنت شیبہ دختر شیبته بن ربیعہ و عمزاده هند بنت عتبه زوجه ابی سفیان است رمله از صحابیات است و چون پدرش در جنگ بدر کشته شد و

محی الرحمن صابغة يوج	اسلام قبول نمود و دختر عم او و پسر ابی سید
----------------------	--

و مکتة او باطراف المبحون

تدين لمعشر قتلوا اباهما

اقتل ابك جائلك باليقين

رمله بنت الحارث صحابه است

انصاریه که دختر حارث بخاری روزی معاذ بن عفرال بوده در عصر حضرت نبوی صلی الله علیه و آله و سلم خانه داشته که آنرا مسافر خانه قرار داده و ایلچیان و اشخاصی که برای درک حضور حضرت بدناحت میآمد و طرف توجه میشدند در آنخانه منزل برای آنها معین میکردند. رملیه جاریه ام الاولاد معتد بن عباده امیر اشبیلیه است که پیش بنام اعتماد ذکر می شود شد مشارالیه از نساء اندلس است که بفضل و ادب اشتیاری یافته اند و تمام فرزندان فکور و آثام معتد از بطن او بوجود آمده اند اگر مشارالیه مانند اقران خود در موسیقی رطلی نداشته آمان و طاحت و طلاقت و فصاحت و جلاوت کفایت و لطافت و ظرافت را بدرجه کمال دارا بوده و معتد که از ادبای ملوک الطوائف مسلمین مغاربه محسوب میشود با او مانوس و از مصاحبت او نهایت مخلوطا میکردیده و بنا بر محبت وافر معتد با او احترامی کامل حاصل نموده گویند در کربلا رملیه برخی از زنان مینواد پیشگاه سمرای سلطنت دید پاره نه در کل ولای راه میر و بند و شیر میفر و شند و نیز هوس کرد که پاره نه در کل راه رود و بشل ایشان تشبه نماید در هانحال در ایوان اعتماد کلی ترقیب داد و مکتب با انواع طیبیات و بجز و کلاب و مشارالیه با دختران و جواری معتد مشکها بردوش افکنده در آن کل راه رفتند و بان نوان بادی تکلف شیر فروشی کردند و بان ارز و نایل کردند و گویند وقتی که معتد بدست امیر المسلمین دو چارندت کشت و بار رملیه در قلعه اغماص معتد و مجوس کردید با آنهمه بذل و فحارج و نفقات که معتد نسبت به مشارالیه کرد بود روزی رملیه بچینی دلتنگ شده بمعتمد گفت من هرگز از تو خیری ندیدم معتد در جواب گفت و ملا یوم الطین و بدین جواب حال آن روز را بخاطر رملیه آورده او را خجل ساخت و صدق کلام معجز نظام نبوی را بطهور رسانید که نوان را بصفت ناسپاسی ستوده است معتد بعد از آنکه از تخت امارت اشبیلیه از عجاج شد در اول عیدی که در رسید و در آن عید خود و دختران خود را

فیما مضی کنت بالاعیاد مسرورا

سجاره و پریشان حال دید این ابیات سرود

ترمی بنانک فی الاطوار جابغة

فنانک العید فی اغماص مأسورا

یغزلن للناس ما یملکن قطیرا
ابصارهن حسیرات مکبیرا
کانها لم تطامسکا و کافورا

برزن نموک للتسلیم خاشعة
یطأن فی الطین و الأقدام خافیة

بمانا بیت اخیر اشاره است بיום لظلم که اشارت

روب مسمی صاحب صحایف الاخبار در جلده سیم این کتاب در ضمن وقایعی که در سال نهصد و شصت و هشت در هندوستان واقع شده و او ایرادینا میگوید روب مسمی غنیمت بود بندگان کمال حسن و جمال ارکسته و در فن موسیقی و دقایق دلربائی شهرتی عظیم بهم رسانید جلال الدین محمد اکبر شاه خواست او را بچنگ آرد همانا اشارت الیها با امیر مملکت خود را بطه و علاقه داشت و معاشرت در میان بود زهر نوشید و بجزو که بچنگ جلال الدین محمد اکبر بنیفت ریا دختر عطر لیلی و معنوقه عتبه بن احباب بن المنذر بن الجموح الانصار بوده چون عاشق او عتبه در گذشت بر روی نعش او افتاده و با سوز و کداز بر تپه تاسرا بیات مسطور در ذیل را گفته

آخر الامر صحیح کشیده و جان داده است میگوید

اعل نفسی انما بک لاحقة
امامک من دون البریة نشا
خلیلا و لانفس لنفس موافقة

تصبرت لانی صبر و انما
و اوانصفت رو کانت الی اللد
فما حد بعد و بعدک منصف

ریا خواهر و هم پیشه سلامت القس خار بیه

است که در حسن و هنر مشهور و قلیل النظر بوده و ابن قیس الرقیات الشاعر ریا و سلامه را

مانند و بیست سوده و آنها هم در شعر غرضی

فلم تترك اللقس عقلا و لانفسا
لال و اخرى منها ما تشبه الشما

لقد فنت ربا و سلامة القسا

فتانان اقامنهما فشیمة اله

مقصود از قس عبد الرحمن بن ابی العمار بیه

که بکثرت زهد و ورع مشهور بوده و سلامت القس منوب باوست ریچانه دختر سمعون

بن زید بن قسامه از طایفه بنی قریظه است ابن اشیر کویان ریچانه از جواری سعادتمند حضرت

رسول مآ بوده حضرت بشار الیها تکلیف فرمودند که او را تزویج نمایند و در سلک زوجات

مطهرات منسلک باشد ریچانه کنیزی آنحضرت را بر هر چیز ترجیح داد حرف الزاء

زبید خاتون دختر جعفر بن منصور و الفقی و زوجه بهرون الرشید است ملکه خیره و بانوی

مشعره بوده هر دو الرشید با او در انو ملکوت شورت کردی و او از فرط دانش و عقیده هارون را دلالت
بخیرات کردی و در راه او او را با یکجا و چاهها ساختن تخصیص در راه کعبه در نصد شهر تبریز
را او بنا کرد و او را زانوار خیرات آن ملکه کریمه در اقطار ربع مسکون ظاهر و با بهرست در مرتبه محمد بن سحر خود

ای جان جهان جان ناخوش سیتو	بغداد پریشان و مشوش بی تو
رفتی تو و من سیتو با ندم سید	تو در خاک و من در آتش بی تو

زیب النساء سیکم و خراوزنک زیب عالم گیر پادشاه است و پوشیده مباد که شاه مزبور پنج
و پنج دختر داشت بجا او شاه عظیم شاه عظیم شاه محمد اکبر کام بخش زیب النساء زبده النساء

مهر النساء زیب النساء از بطن دل رس با نو دختر شاه نواز خان در شکر بود و اندک حافظ قرآن بود و خوش
و فقه را بخوبی آموخته بود خطوط استعلیق و نسخ و تئسه را خوب مینوشت میل کلی با شمار داشت بسیار
از شعر او علم نوکر و حیره خوار او بودند و شوهر حنت یا نکرده در الله وفات یافت و آنچه مشهور است
که مخفی تخلص اوست مخض غلط است و گفته اند مخفی تخلص شاعری بود نوکر سیکم مدوحه و دیوان
مخفی که بنام وی شهرت دارد و از مخفی شاعر است و ما از مخفی زشتی که مصاحب امام قلیخان حاکم فارس
بود که بسبب کثرت شرب کوکمار بسیار لاغر اندام بود نقلست که روزی خان بطور مزاح گفت
مخفی بسیار لاغر شده جواب داد که لاغری من از اینست که مردم اکثر در صد مکاتب مینویسند که مخفی مباد
ازین دعای بد کا هیده ام و در حقیقت منم که اینقدر هم مانده ام اگر دیگری می بود اثری از وی نیما
خان ازین مطالبه بسیار خندید و او را انعام بخشید و این اشعار مسطور در ذیل از افکار زیب النساء سیکم

لبیل از کل بگذر دگر در چمن سبزه مرا	بت پرستی کی کند که بر زمین بنید مرا
در سخن بچسان شدم مانند بود بر کن کل	هر که دیدن میسل دارد در سخن بنید مرا
بشکند دستی که خم در گردن یاری نشد	کور به چشمی که لذت کیسر دل داری نشد
صد بار آخر شد و هر کل بفرقی جا گرفت	غنچه باغ دل ما زیب دستاری نشد
کار ما آخر شد و احسنر ز ما کاری نشد	مشک خاک ما غمار کوچه یاری نشد
سا لها خون جگر در ناف آهوشد کرد	مشک شد اما چه شد خال رخ یاری نشد
ای آب شار نوحه کنان بھر چیست	چین بر حسین فکنده زانده کیست

وی این بیت را
زیر آن نوشته
فرشاد

دردت چه درد بود که چون من تمام شد
از تاب و شرم همسار که خبر کرد
میرون همه سر سبز و درونم همه پر خون
گر چه من سینه اساسم دل چون مجنون در خون
بیل از شاگردیم شد من نشین گل بیابان
در هفتان خونم بظاهر کرچه برک تازه ام
دختر شایم و بس کن رو بفر آورده ام

رباهی
غزلها

سر را به سنگت میزدی و می گریستی
وز گریه من ابرو هوار که حسرت کرد
از حالت من بر کن خنار که حسرت کرد
سر بصر ای سرزمین لیکن جیاز بخیر پاست
در محبت کاظم پروانه هم شاگردانست
حال من در من نگر چون بر کن سرخ اندر حسرت
زیب زینت بس همیم تمام من زیب انست

در کتابی بنظر گذشت که سیم بانواب عاقل خان رازی که شرح مشاعره می انداخت و اشعار خود را
میفرستاد و با هم بی باکانه گفتگو دست میداد سیم مطلع این غزل را نزد عاقل خان رازی فرستاد

عشق تا خام است باشد بته زنجیر شرم
سیم بعد از ملاحظه فی البدیهه این بیت نوشت
چون تو مرغ بی جیاز را کی جیاز بخیر پاست
آن چیز کدام است که چینی نخورد
سیم بسبیل از رجال این بیت را در جواب فرستاد
از مادر خود پرس که آن چیز کدام است

پخته مغز آن جنون را کی جیاز بخیر پاست
پاک بازان محبت را بود دایم حیا
کویند روزی رازی این شعر را نزد سیم فرستاد
استاده شود فی بکند باز بمبید
آن چیز همان است که پیدا شده زان
آورد و اندک روزی سیم در باغ بگلکشت و

تماشا مشغول گردش بود که ناگاه این بیت بخاطر آن گذشته بر خواند چهار چیز که دل سیر کدام
پهار شراب و ساقی و گلزار و قامت یار اتفاقا عالمگیر هم عقب دختر آمد سیم از گوشه چشم نگرست

و مصرع اخیر فی الفور بدل کرده با و از بند خو
نماز و روزه و بی حجاب و دیگر استغفار

چهار چیز که دل سیر کدام چهار
نقلست که روزی سیم این مصرع نزد ناصر علی

سر بندی فرستاد از هم میشود ز صلوات جدالم وی بطور مزاح زیر آن نوشت کویار سید بر لب
زیب انسا لیم سیم ازین جواب سوخت و چه سده برافروخت و این بیت را در جواب نوشت
ناصر علی بنام علی برده پناه ورنه بدو الفقار علی سر بریدی زینت انسا سیم خواهر زیب
انسا سیم زینت المساجد شاهجهان آباد دلی بنا کرده اوست و در صحن همان مسجد قبر زینت است

در اول

و بر لوح فرارش این بیت از کلام او کنده است سایه ازا بر رحمت قبر پوش مابس است	مونس مادی فضل خدا شناس است زهره تخلص و نام شاهد است زهره خیا
---	---

در فن رقاصی و علم موسیقی روز کار ناظم و ناثر زبان اردو و درسی گویند در شهر لکنهو
مکان مسکن داشت و در علم عروض و قافیه کوی سبقت از هم چشان ربود غزل اردو و بعضا
میکوید و شعلیق را خوب مینوید و کاهی شعر فارسی هم موزون میکند و در عقد نکاح کی از دو تنمندان

در آمده زندگی بعیش سبیر دار ترانه های او پروانه را بسبزم بغل گیر کرد شمع این چراغ است که من دارم کهن خواهد شد زهره در بزم عنبرل تازه نوالی دارد	هی چه چیا است که در پیش مردان رفته رفته تا بحالم مهربان کرد پس چرا ز من که برد تا به عیشم با با
--	---

حرف سین

سجاح بنت حارث موصلی دختر حارث بن سوید است از مردم موصل او کیش
نصاری داشت و سخت فصیح و شیوا بود و سخنان بسج کفنی و چنان شیرین و رنگین بهم پیوستی که مردمان
بشفتی و فرقیته خوش فرمودی چون مناعت محل او در دلهما و قعی انداخت سر به پیغمبری برداشت
و مردم را بسوی خویش دعوت کرد نخستین جماعت بنی ثعلب در اجابت کردند چه نژاد وی
از بنی ثعلب بود پس دینی پیدا آورد نمیی از ترسالی و نمیی از مسلمانان گفت عیسی را فرزند خداوند خوان
گفت چه او روح خدا و بنده خداست و فرمان کرد که در هر شب با نوز پنج نماز بگذارید و مسلمانان را
میا زارید از نما کردن بپرهیزید و حرام شمارید و از اکل لحم خنزیر پاک مدارید و حلال دانید و نام او در
موصل و جزیره از حد عراق تا حد دشتام بلند گشت چون این بشنید بمانک شد و با خود اندیشید
که اگر با او در او بزد و رزم دبدبعیت که خرمیت صواب چنان شمرد که با او طریق مدارا سپرد
و بنزدیک او رسولان چرب زبان سیل ساخت و با نقاد مستحق و مهادیر دانت و خواشا
طلاقات شد چون از هر دو جانب شسته مهر و حقان محکم گشت بدیدار یکدیگر شافتند و از هر
دو سوی خمیاب را فرا شستند و شکر گاه کردند و در میان هر دو لشکر خمیه افراخته کردند پس
میل در انجا درآمد و سجاح نیز حاضر گشت این هنگام مجلس را از سپکا نه پیرد چنانستند میل در انجا
خود را بر او قرائت کرد و در طلب مناخات او آتی آورد و سجاح نیز بحکم وحی خود سر شویج

غلام بابا خان
نام مونس خند
سورت است
و این مطلع
قریبت که
نخست تو
مذکور است

غلام بابا خان
نام مونس خند
سورت است
و این مطلع
قریبت که
نخست تو
مذکور است

او در آورد پس سه روز با هم بختند و آنچه در دل داشتند گفتند آنوقت سجاج بشکر گاه خود باز شد
 و گفت میله را بر حق یافته و صبیح او شدم گفته بکهر تو صحبت گفت جنبش مفرقه مهر را از خاطر من
 بستر دقوم او را با ماست کردن چند آنکه ناچار مراجعت کرد و از میله طلب کا مین بنود میله گفت
 بیج مؤذن داری گفت آری اینک شیخ بن ابی مؤذن من است میله او را طلب کرد و گفت
 امت سجاج را بگو نماز صبح و ختن را بکا مین سجاج از شما بر گرفتم و نصف غلات بیا به را بر او
 مسلم داشت لاجرم سجاج بر ابع خویش بازگشت و از برای اخذ غلات سه کس بیا فرستاد در
 اینوقت خالد بالشکر بر سید و عمال سجاج را نیروی توقف نماند کوبید و جزیره خود بماند تا آنکه
 که معویه بن ابی سفیان پادشاهی یافت در زمان او مسلمانی گرفت سود و هبت زمعه
 بن قیس بن عبد و بن نصر بن مالک بن عامر بن لوتی بن غالب القرشیه العامریست و شب
 او با پیغمبر در لوی پیوسته شود و کنیت او ام الا سود است و مادرش شمس بنت قیس بن عمر بن
 بن لعیب بن خدایش است و او بخت زوجه پسر عم خود سکران بن عمرو بن عبد شمس بود و از و پسری
 داشت که عبد الرحمن نام داشت و در عرب جاو لاکشته شد با جمله سوده در اوایل بعثت
 مسلمانی گرفت و با شوهر خود سکران در هجرت اول سفره شده نمود و پس از مدتی مراجعت
 کرد یکشب بچواب دید که پیغمبر بوی او آمد و پای بر کردن او نداد سکران چون بشنید گفت
 من خواهم مرد و محمد ترا بزنی خواهد برد و هم شبی در خواب دید که مشکلی بود و ماه آسمان بروی
 افتاد و قصه این خواب را با شوهر نیز برداشت سکران گفت زود باشد که من و داع جهمان گویم
 و تو در کنار محمد شوی هم در آنوقت مریض شد و بسرای دیگر کوچیل داد سوده بود تا خدیجه وفا
 کرد آنجا نماند کی خوله بنت حکیم که زوجه عثمان بن مطعون بود دو سال قبل از هجرت پیغمبر بخانه رنعم
 رفت و او را چهار صد درم کا مین بست و در سال ششم هجری خواست او را طلاق گوید عرض کرد
 میخواهم در سگات زوجات مطهرات باشم و نوبت خود را بجا نماند بختیدم مرا طلاق کوی رسول
 او پذیرفته شد و بروایتی بعد از طلاق رجوع فرمود و چنین حدیث کنند که کاسه
 سوده بسنجان فرمیده رسول خدا را خندان میساخت کوبید وقتی عرض کرد که من دوش با تو نماند
 چندان دگوع خود را بدرا کشیدی که من مینی خود را گرفتم تا مبادا خون برود پیغمبر تنم فرمود با جمله

رسول خدای در حجة الوداع زنان خود را با خود کوچ داد و بعد از کار حج فرمود این حجة الوداع اسلام بود
 و از کردن شما ساکت شد ازین پس شست حمیر را مغتم دانید و از خانه بدر شوید و هیچ سفر نکنید ابوهریره
 گوید بعد از پیغمبر تمام است ازواج سفج کردند الا سوده بنت زمعه و زینب بنت جحش گفتند چنانچه ما میگویم
 دیگر هیچ دایه سوار نشویم و از سوده در صحیح بخاری یک حدیث و در سنن اربعة چهار حدیث علمای
 عامه روایت کرده اند در او آخر حکومت عمر بن خطاب سوده وفات کرد اما بنت عیسی خانکه
 در حبشه دیده بود بفرمود از بصره او ترتیب لغش کردند و بدان لغش برداشتند و او اول کس بود که از بصره
 او لغش بساختند عمر چون آن بدید اسم را دعا کرد و گفت ستر ثنا ستر بالله بعضی گویند نخستین برای بنت
 بنت جحش لغش بساختند و اقدی گوید که سوده در زمان حکومت معاویه و دعای جحسان گفت
 سیده بس که بنت سیدنا صر از سادات جبرهان و هم عصر رسید و طوطا بود شعر چنین میفرمود

چه کردم پیش بی دردان ز درد بگیرار خود
 چو یاد آرم من سرشته از یاد و دیار خود
 که می بینم چو زلف او پریشان روزگار خود
 چو غنچه کمر چه خون دیدم دل امیدوار خود
 اگر در پیش او صد بار گویم حال زار خود
 سر و سامان نمی بینم من مسکین بکار خود
 بخوابم سوخت آخر سیده لوح مراد خود

دلی دارم به پهلوی بقرار از بجز یار خود
 بدرود دل چنان کریم که خون کرد دل خارا
 از آن پیوسته در عالم چندین سرشته میگردم
 کلی از باغ وصل او بچسبم بر مراد خود
 ز استغنا ندارد کوشش بیکبار آن جفا پیشه
 بکار خویش حیرانم که از عشق بتان هرگز
 ازین سوزیکه من دارم ز عشق او پس از مراد

حرف سین

نواب علی شاه جهان سکیم دامت شوکتها

بنت نواب جهانگیر خان بھادر شمشیر خنک من طایفه سیرازی خیل که یکی از طوایف افغانه
 مشهور آفت در ۱۲۵۶ هجری از بطن مرحومه سکندر سکیم بوجود آمده به پوپال که محل حکمرانی نواب
 علیہ مشارالیه است شمرسیت واقع در اقلیم دوم طولاً بقاصلاً (۱۱۱) درجه و عرضاً (۲۳)
 درجه از خط استوا و صوبه مالوہ منجمه بیت و دو صوبه ہند کہ حکم فرنگ اورا دستقل از
 مینامند یعنی وسط ہند فاتون مدودہ پشت در پشت فرما فرما و حکم آن ایست بفضایل صوری
 و معنوی است نواب علیہ مشارالیه در سال فرخندہ فال ۱۲۸۵ بعد از وفات والدین خود بر

حکمرانی قرار گرفت و تمام مملکت خود را که (۷۲۴۲) میل مربع مساحت و در آن به قصد هزار
 نفوس تخمیناً ساکنین میباشند سیر نموده و بحریب پیوده در آبادانی ملک و آسایش رعایای
 بلخ دارنذار پیشگاه علیحضرت ملکه انگلند و قیصر هند کوشن و کتوریا و نوانینان دولت بر طای
 مورد کتبین و آفرین گردیده بحصول خطاب (کرون آف اندیا) و رئیس اعظم دلاور طبقه
 اعلای ستار و هند سرمایه مباحات در امثال و اقرا ن حاصل کرده و شوهر عالی کوهرا نشان
 المؤید بنصره السید محمد صدیق حسن خان بجا در علامه وقت یکصد کتاب در اکثر علوم تصنیف
 و تالیف فرموده اند و بصفات حسنه بکثای روزگار همچنان ذات بابرکات خاتون کرم
 بیگم مدوجه و جلالهست عمارات عالیه مثل تاج محل و نشاط افرا و خدیو شاه جمن و غیره
 بصرف لکوک زر مسکوک بنا نموده دارالاماره را ذات العماره فرموده و بداد و دوشش
 و خیرات و تبرات لوجه الله تعالی و بنا و مساجد شامخ و مدارس عالیه و بیمارستان
 و جاده های آسنی و پلهای محکم اساس و تشیید سلسله تاریخی بنیاد نام نیک و ذکر خیر در دنیا برا
 مدت دراز گذاشته است بعد از علمی و سلیقه خداداد که از تاج الاقبال تاریخ بهوپال و تندپ
 السنوان و خزینه اللغات ثابت و متحقق است بطریق نقضن طبع کاهن شعر زبان اردو و و بار
 موزون بنیاید برخی از کلام بلاغت نظام شان در تاج الاقبال تاریخ بهوپال و تذکره شمع آبن
 و نگارستان سخن و صبح گلشن و روز روشن و اختر تابان و ماه درخشان و طور کلیم و بزم سخن و غیره
 مسطور و مذکور است و این ابیات فارسی که حین طبع تذکره انخواتین بواسطه آئین بند
 شهرت کاشخانی میرزا ابوالفضل مولانا عباس شهباشی بشر وانی ملازم و منصب دار قدیم سرکار کرم
 مدوجه عالیته شان بدست آورده درین جا برای ملاحظه سخنوران شرف بین بجز بخر بر آید و هویدا

بر خیزم و نگاه به چار سو کنم این جبت و خیز ساغر کم ظرف و تنگ است افتاد بگورم گذران سرور و ان را ای چرخ چه کردی بسلیمان و سکنند مردم حسن یار من ریزد تجلای دگر	باشد که رفته رفته ترا روبرو کنم مستی اگر کنم بشکوه سبوح کنم من مرده خوشم زیت مبارک دران را کز تو هوس عیشش بود شاه جهان را چشمم بود در هر نظر محو تماشای دگر
---	---

هر ذره خاک درش خورشید تابان در برش
 خوبان دنیا گو همه خونبار است تا پیا
 از یوریا ی زاهدان بوی ریا آید بجان
 باور مکن قول عدو ساغر کجا و شیشه کون
 من میدوم سوی حرم دل میکشد سوی صنم
 جانم به تنگ آید از یار سپان سازم بد
 ای عشق بی پروا بی تا وار هم از ما سوا
 از شرم رنگت ال او دیگر بود احوال او
 ای مونس غمخوار من خلقی بی آزار من
 شاهجهانم بیکان هم تا جور در بندیان

از پر تو مهر خوش دارد تجلی دگر
 نام خدا آن دلربا دارد سر پای دگر
 بھر نماز عاشقتان باشد مصداق
 ای محتسب این هاست بودارم ز صبا ای دگر
 من بیروم جای دگر دل سپرد جای دگر
 من سینه زخم دای دگر او میزند دای دگر
 جز درد تو نبود مراد دل منتی ای دگر
 کل بر سر آن لاله رود ارد متاشای دگر
 بس مھر ایزد یار من دارم نه پروای دگر
 جز یاد داور در جنان دارم نه سودای دگر

شفا بنت عبداللہ بن عبد شمس بن خالد بن صداد و بروایتی صداد بن عبداللہ بن قرط بن
 زراح بن عدی بن کعب بن لوی القرشی مادر سلیمان بن ابی خثیمه است و اسمش لیلی است
 و شفا بر آتش غلبه کرده است و مادرش فاطمہ بنت ابی وہب بن عمرو بن عاذ بن عمران بن
 محرزوم است قبل از هجرت مسلمانان گرفت و گاهی رسول خدا در نزد او خواب قیلو لیل میگذاشت
 و عمر بن الخطاب رای او را صائب میدانست شیرین دختر کی رومی بود که در
 سرای یکی از بزرگان عجم جای داشت و پرویز از آن پیش که پادشاه شود گاه گاهی بسرای او
 شافت با شیرین ساز مویت میکرد و روزی انگشتری خویش بدو عطا کرد مولای او را غیرت
 بجنید و با یکی از مردم خود گفت این کنیزک را با خود برده در رود فرات غرقه ساز آن جوان شیرین
 را بگرفت و بر دو خواست در رود غرقه کند شیرین چندان بنالید که بروی رحم آورد و او را
 در جانی تاب افکند که بتوانست بیرون شد پس شیرین برآمد و بدید راهی پناه جست و شکست
 گشت آن گاه که حسرت و تبت جای کرد روزی گروهی از لشکرش بران دیر عبور کردند شیرین
 آن انگشتری بدیشان داد تا بزدیک حسرت آوردند و پرویز سخت شاد شد و کس نفرستاد
 تا او را بظلمت تمام بسرای آوردند و بعد از مریم بانوی بانوان گشت و فرهاد و کولکن بر کزین

نقاشان چین بود شیفته او کشت و طاق لبان را به پیراست و صورت او را نیز در سنگ رسم
 کرد و این که موزین سنگ بریدن کوه بیتون را به نامت صنعت فرهاد اند بر خطارفته اند
 چه در کوه بیتون شمال داریوش فارسی است که رسم کرده اند و آن یازده صوت که بر
 دنبال یکدیگرند شمال آن امیران و پادشاهان است که در مملکت بابل و بلاد و امصار کناره
 و شهر موصل و جزایر خالدا و اراضی بیت المقدس فرمانگذار بودند و نامهای ایشان بر سنگ
 است که هر یک را بطری در کنار آن شمال رسم کرده اند اول که در زیر پای داریوش رسم
 است نمانای ماکوشی دوم آرتیسیسم نئی تیسرای چهارم فراوانش پنجم ناریشای ششم خنجرشای
 هفتم و بنیاز داد ششم ارتقا نهم فراوای دهم سار قما ساکان اینجمله با شمال داریوش یازده
 باشد و آن لوجا که بر سنگ برده اند و بران خطا مرقوم داشته اند قصه داریوش است که بعد از
 فتح بابل و بر انداختن خاندان مختصر برین یازده تن غلبه حبه و ایشان را اسیر فرمان و عرضه شمشیر بر
 ساخته اکنون با بر قصه شیرین آیم از پس آنکه خسرو و فرزندانش او مقتول گشت و سه ماه از آن
 واقع بر گذشت شیروی کس نبرد شیرین فرستاد و پیام داد که اکنون خسرو از جهان بشد بسری من
 در ای و بانوی بزرگ باش و مرا شوی کن شیرین گفت تا شصت تن از بزرگان مملکت نزد تو
 انجمن نشوند من نبرد یک تو حاضر نشوم شیروی ناچار صنادید قوم را فراهم کرد و شیرین بیامد
 از پس پرده پشت شیروی گشت اکنون که خسرو از جهان برفت رو باشد که مرا شوهری و بانوی
 سرای من باشی شیرین گفت بدان شرط سر بدین فرمان در ارم که هر خواسته و مال که مرا بخواهد
 دهی و آن سیصد تن بنده که زر خریدان منم اسپاری و آنکاه اجازت دهی که سرد خمر خمر
 را کشاده و او را دعای گفته باز آیم پس بکنار تو خواهیم بود شیروی اینجمله را بپذیرفت و شیرین بسری خویش
 باز آمد و آن مال و بندگان را گرفت و جمله آن زر و خواسته را بمساکین و درویشان عطا کرد و هر چه
 بداد تا از بهر خسرو و باطنی کنند و آن بندگان را بیکلی آزاد ساخت آنکاه بیامد و سرد خمر خسرو را
 بر کشود و روی بر چهره خسرو نهاد و مقدار سی زهر که با خود داشت بنوشید پس بر خواسته شصت
 بر دیوار نهاد و بر دم در آنرا آنحال سخت شکفت آمد و همچنان سر آمد خمر را استوار کردند و برفتند
 و با شیروی گفتند **شهر بانو بنت پادشاه یزدجرد بن شهر با کسری پادشاه فارس**

که نام اصلی وی شاه زنان است زوجه جناب سید الشهدا روحی له الفدا مادر فاطمه عروس حضرت قاسم بعد از آنکه امیر شده او را بمدرینه آوردند و عمر او را میان امیر المؤمنین حسنین و مجتهدی که هر یک را خواهد بشوهری اختیار نماید شکر بانو از جهت احترام فاطمه به حضرت امیر المؤمنین علیه السلام راضی نشد بخدمت امام حسن، هم سبب آنکه طلاق بسیار میداد و راضی نشد لهذا قبول مزاجت حضرت امام حسن را نموده و بجاله نکاح آنسرور در آمده در خدمت آنجناب بود تا روز عاشورا در کربلا آنجناب صحتش بشکر بانو فرمودند که بعد از شهادت من و برشتن ذوالجنح بکجه که ذوالجنح را سوار شود و بجای که مقدر شده ترا خواهد رسانید پس شکر بانو بعد از شهادت سید الشهدا علیه آلاف التحية والثناء بنا بوضعیت آنحضرت همیکه سوار بر ذوالجنح شد و خواست برود دخترش فاطمه عروس حضرت قاسم عرض کرد ای مادر مرا از خود جدا مکن و همراه خود ببر پس او را نیز ردیف خود سوار ذوالجنح نموده روانه شدند ذوالجنح چنان آنها را آتید که گویا زمین زیر پایشان سجد میشد تا رسیدند بر زمین بی در اندک زمانی پس شکر بانو بفاطمه فرمود پیاده شو چون پیاده کردید فرمود ای فاطمه درین شهر دوستی و محبت پدرت مستند و احوال و اقرباء من از طایفه یزدجرد در اطراف بلده ری میباشند کفیل امورات تو خواهند شد و من بوضعیت پدرت که مأمورم باید بروم جائز نیست که از حکم امام تخلف نمایم پس شکر بانو روانه شد در حوالی شهری غاری بود در آن غار رفته غایب شد بسیار شایع است میان مردم که دیده شده است در قلعه آن کوه چیزی که شبیه بود بمقنعه از ابرو مینتوانست مرد نزدیک آن مقنعه و از ابرو بود بلکه رنگ استن بسیار هم باشد غلیظند نزدیک بشود اما فاطمه تنالاند آورده اند که در روز بارزنی بود از نسل عماریا سر و نام آن رابع بود چون شنید که دختر سید الشهدا را بولایت ری وطن ساخته است در خدمت آنحضره آمده بخدمت گذاری بود و چندان در خدمت آنحضره ماند که فرزندار جمندوی متولد شد نام او را قاسم ثانی گذارند ملک شاه غازی بن یزدجرد بن شهریار ملک عم قاسم ثانی را بقلعه شمیران برده و او را بسیار

کرامی داشت حرف الصاد حضرت زوجه دهم رسول

خدا بنت حمی بن اخطب بن ثعلبه از بنی اسرائیل از سبط هارون بن عمران علیه السلام از قبیلہ بنی نضیر است مادر او غره بنت سموال باشد نخست زن سلام بن شکم بود از و جدا شده و نکاح کنانه بن

الریسع بن ابی اکتیق درآمده و کنانه در حرب خیر گشته شد و صفیه ایر گشت و رسول خدایش خاص خویش
 و تزویج کرد و آزاد ساخت و اعماق او را صادق او فرمود چون از خیر کوچ خواستند که در راه
 پیغمبر را حاضر کردند پای مبارک پیش نهاد تا صفیه قدم بر نهاده سوار شود صفیه ادب کرد و زانوی
 خود را بر آن پیغمبر نهاد و بر پشت آنحضرت با جامه او را پوشیده داشت و بار داء مبارک بر
 پشت شترش مبت و خود بر پیش روی سوار شد و چون شمس را طی مسافت کردند در منزل بناخواست با او
 زفاف کند صفیه رضانا پیغمبر بخید و در منزل صبا با ام سلیم مادرش فرمود ساختگی صفیه کن که با او زفاف
 خواهم کرد و او هنوز هفده سال تمام نکرده بود و نیک زیبا رخسار بود با بجمه ام سلیم او را خوشبو
 کرد و بیاموخت که از رسول خدای سر بر نتابد پس در منزل زفاف کرد و انشب ابویوب
 انصاری سلاح جنگ بر خود راست کرد در کرد و خیمه پیغمبر بجز است بود بامداد که پیغمبر از خیمه بر
 بانک سلاح ابویوب بشنید فرمود کیستی گفت منم ابویوب صفیه زنی جوان است شوهر
 پدر او را مقتول ساخته ایم کردم که مباد انا شایستی از او پیدا فرمود **اللَّهُمَّ احْفَظْ اَبَا اَيُّوبَ**
كَمَا احْفَظْتَ اَيُّوبَ با بجمه ام سلیم گوید صبحگاه صفیه را بسکیوی لشکر گاه بردم و پرده بر کشیدم
 تا غسل کند و گفت پیغمبر را با خود چگونه یافتی گفت انشب تا صبح با من سخن کرد و فرمود چرا در منزل
 پیش زفاف رضانا دی عرض کردم جهودان نزدیک بودند پیغمبر که ترا ایسی نند پیغمبر را
 این سخن خوش آمد با بجمه رسول خدای در صبح زفاف قروت و روغن و خرماسویق طلب
 کرد و چکالی کرده و لیمه بداد و صفیه خرماد را آب گذاشته صبحگاه از آن بید مردم بامداد و بعد از
 او زد بیدینه رسول خدای صفیه را در خانه حارث بن النعمان فرود آورد و زنان ^{نشان} چون وصف
 جمال او را شنیده بودند بیدار او شتافتند و عایشه با چادری و نقابی بنا شناخت خود را بی
 اندخت پیغمبر او را شناخت و چون بیرون میشد از قفا چادر او را بکشید و گفت ای شیخه صفیه را
 چون یافتی گفت یهودیه را در میان یهودان دیدم فرمود کوی که او مسلمان و حسن الاسلام گشته
 ام نشان اسلیته گوید از زمان پیغمبر چپ رتن بلباس دیگر کون بیدار صفیه شدند عایشه و زینب
 بنت جحش و حفصه و جویریہ پس حفصه با جویریہ همی گفت زود باشد که این جاریه بر ما غلبه کند
 جویریہ گفت او از قومیت که زنان ایشان نزد شوهر کم بگفت باشند عایشه گوید نوبتی در سفر

شتر صفیه مانده شد و زینب را شتری افزون از خود بود فرمود چه شود اگر صفیه را شتری دستی تا او را
 بمبتل رساند عرض کردند من باین بودیم چیزی ندیم ستمپیر بخید و دو ماه یا سه ماه ترک او بکنت زینب
 چنان از آمدن ستمپیر بایوس شد که سر بری که از بجز او بود برداشت از پس اینست بیکروز رسول
 خدای بخانه او درآمد و شتی کرد گویند در مرض موت رسول خدای زنان در کرد او انجمن بودند
 صفیه گفت یا رسول الله سوکنند با خدای دوست دارم که این مرض با من باشد زنان با
 یکدیگر غمگین گردند پیغمبر بدانت و گروه داشت فرمود سوکنند با خدای که راست میگوید و
 نیز گفته اند کبر و پیغمبر بر صفیه درآمد و اگر باین یافت پرسید گفت عایشه و حفصه میگویند ما
 بهتریم از تو چه ما را شرف قرابت است هم زنان او نیم فرمود چرا منیکوی پدر من هر من و غم
 من موسی و شوهر من محمد است و بروایتی حفصه را گفت ای حق الله یا حفصه و بیکروز عایشه در
 تشنح صفیه با پیغمبر گفت بس است ترا که او چنین چنان است یعنی کوتاه است آنحضرت
 را خشم آمده گفت لقد قلت کلمة لو منزع بها البحر لمزجت یعنی کلمه گفتی که اگر
 لونی داشت و در بحر افتاد در یاراد بیکر کون ساخت در سال سی و شش هجری و بزواتی در زمان
 حکومت عمر صفیه از جهان برفت و عمر بر آن نماز گذاشت اهل سنت جماعت ده حدیث از او آورده
 اندیک حدیث متفق علیه است و دیگر در کتب دیگر است صدر تخلص نواب صدر محل
 یکی از شاهان بزم و اجد علی شاه است شاعری است خوش طبع و خوش گفتار این ابیات

<p>جوش جنان من را ندن رسیک را الکت الکت مینی ملائین یعنی کوهها تبه بر با یا جب ادر شمع جلانی آی بین آج وه سیری قبر پر خاک هو زندگی بهلا تیری مریض عشق کی بجز من خوب خاک اوزی انکو هو آینه کچه اثر حسرت و آرزوی وصل اور مصیبت فرقت</p>	<p>بزبان اردو از مشار ایها است بیت مین هون جدا الکت الکت لوک جدا الکت الکت مننه کو پهر اکی یارنی مجسمه کسا الکت الکت چلیو خدا کیواسطی با دفنا الکت الکت من هون دواسی دور دور مجنی دو الکت الکت نالی گئی الکت الکت آه رسا الکت الکت سب کا ہی لطف الکت الکت سکا الکت الکت</p>
<p>حرف الضاد</p>	

ضمیمه بنت جزیمه بن ثابت انصاری ذوالشهادتین خواهر اتم عطیه الانصاری از حمله

صواحبات پیغمبر است در مرثیه پدر خود گوید
عین جودی علی حزمیه بالدّمع

قتل الاحزاب يوم الفرات	قتلوا ذال الشهادتين عتوا	ادرك الله منهم بالقرات
قتلوه في فتيحة غير غول	يسعون الركوب للدعوى	نصر احمد الموقوذ العدل
ودانوا بذالك حتى للممات	لعن الله معشرا قتلوه	ویر ما لهم بالخزى والافات

ضعیف معاصر حکیم آرزوی بود بمطلع آرزو
در دلم بود آرزویت بیش از سر آرزو
دیدم آن روی و منزون شد آرزو پر از
آورده اند که شوهر پیری داشت آنم شاعر
بود کاهی با هم کلمات مطایبه بر زبان میاورد روزی ضعیفی این رباعی گفت بر زبان راند

ای مرد ترا به محرم انگیزی نیست	هم سپید و ضعیفی و ترا چیزی نیست
با این همه میدهی نسیبم ز زدن	خود قوت آن ترا که بر خیزی نیست
شوهر نیز این رباعی در جواب گفت	ای زن دگر آنکه با من آمیزی نیست
کار تو بغیر فتنه انگیزی نیست	دارم همه عیب را که گفتی اما
عیب من ترا از بلای بی چیزی نیست	

حرف الطاء

طلیح بنت عبد الله در سرای رشید ثقفی بود و او را طلاق گفت پدر او را عبد الله دانند
در باب خطای معجز نامی در صواحبات دیده نشد حرف العین

عایشه زوجه سیم رسول خدا و دختر ابوبکر بن ابی قحافه بود و عثمان بن عامر بن عمر بن کعب بن سعد بن تمیم بن مرثد بن قومه است و نسب او با پیغمبر در مرتبه پیوسته شود و کنیت او ام عبد الله است، گمانه وقتی عرض کرد که یا رسول الله زنم را همه کنیت است کنیت من چه باشد فرمود بنام خواهر زاده خود کنی با من که عبد الله بن سیر باشد و مادر عایشه ام رومان بنت عامر بن عوف بن عبد شمس بن عثمان بن اذین بن سمیع بن دبان بن الحارث بن غنم بن مالک بن کنانه است و کابین او چهار صد درهم است با بخله در خیر است که رسول خدا او را در هفت سالگی عقد نمود و در شهر ثوال و زفاف او نیز در سال دیگر ثوال افتاد و نه سال و ده ماه پسری پیغمبر بود و هنگام وفات رسول الله بیت ساله بود این دو شعر در مدح رسول خدای از عایشه روایت کنند

فلوس معوافی مصر او صاخذة	لما بذلوا فی سوم یوسف من نقد
--------------------------	------------------------------

لواحي زليخا لورائين جبينه

لا تزن بالقطع القلوب على الايدي

عمره دختر سعد بن عبدالنور بن فهد بن ثعلبه الاغاديه است چندان جريص بود بشوهر کردن که چون خواستار در آمدی فيقول خطب فتقول نكح و يقول انزلی و تقول انكح يعني خواهنده ميگفت خواستار من بي توانی پاسخ مي داد من زن تو ام چون ميگفت فرود آي پاسخ مي داد که شتر را نجو ابا بن با بجمه چنان شوهر کرد و از ایشان فرزندان آورد که همه پدر قتيابه بزرگ شدند نخستين زن مردی از قبيله ايا شد و از پس لشکر بن عدوان بن عمرو بن قيس بن عثمان او را بگرفت و خارجيه بزراد و مکنی بام خارجه گشت و از خارجه قبيله بزرگ پديد آمد انگاه عمرو بن ربيعة بن حارثه بن عمرو مزيفيا او را بسرای آورد و سعد را بزراد که پدر قتيابه حيا و طايفه مصطلق است و ایشان انداز عمر بعد از او در سرای بکر بن عبدمناة بن کنانه درآمد وليث و دئل و عرج را بزراد که پدر ان قبائل بزراد انگاه زوجه مالک بن ثعلبه بن اسد شد و حاضره و عمر را بزراد پس حشم بن مالک بن کعب بن القيس بن جسر از قضاعه او را بگرفت و عربيه که پدر بطن بزرگي است بزراد انگاه ضحج عامر بن عمرو بن لحيون السهراني از قضاعه شد و بجمه و ثعلبه و هلال و نخوه و صبر را بزراد پس اوزان عمرو بن ميم شد و سيد و بجمه را بزراد گویند ميت و اند قبيله بزرگ نسب بام خارجه ميرساند عکرشه دختر اطرش بن رواحه است دختر است که بر معويه درآمد متوکيسته علي عتک از لها يعني در خالتيکيکيه زده بود بر عصالي که بن آزا باهني زد و ده خوف داشته بودند پس معويه را بجمه سلام زاد و نشست معويه گفت من امروز نزد تو امير المؤمنين شدم و از اين ميش نبودم قالت نعم اذ لا علي حتى گفت امروز چون علي عليه السلام زنده ميت تو در نزد من امير المؤمنين شدي معويه گفت تو انکس مني که شمشيري حيايل کردی و در صفين ميان دو صف در ياراي و همي گفتي ايها الناس عليكم انفسكم لا يفتركم من ضل اذا هتديتم ان الجنة لا يحزنون قطنها ولا يهرم من سكنها ولا يموت من دخلها فابتاعوا ما يديروم نعيمها ولا تنضم هو مها و كونوا قوما مستبصرين في دينهم مستظهرين على طلب حقايم ان معوية دلفا ليكم بعجم العرب غلفا لقلوب لا يفقهون الايمان ولا يدرون ما الحكمة دعاهم الى الباطل فاجابوا واستدعاهم الى الدنيا فلبوه فانه الله عباد الله في دين الله

دو وطن

دو دان

وَأَيُّكُمْ وَالنَّوَاسِكِ فَآتَ ذَلِكَ نِقْضَ عَرِيٍّ الْإِسْلَامِ وَيُطْفِئُ نُورَ
 الْحَقِّ وَهَذَا بَدْرُ الصَّغْرَى وَالْعَقَبَةُ الْآخِرَى يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ
 وَالْأَنْصَارِ امْضُوا عَلَيَّ بِصِدْقَتِكُمْ وَاصْبِرُوا عَلَيَّ عَزِمْتُمْ
 فَكَأَنِّي بَكُمْ غَدًا قَدْ لَقِيتُمْ أَهْلَ الشَّامِ كَالْمُحْرِمِ النَّاسِ
 النَّاهِقَةَ تَقْصَعُ تَقْصَعُ الْبَعِيرَ

در جمله میگوید ای مردم بر شماست که خوش را و پاینده زبان زبساند شمار کسی که همراه شد کاهی که بطریق پدیده
 سپارید همانا آنکس که در بهشت جای کند هرگز طول و محزون نشود و آنکس که از بهشت ماوی جوید
 هرگز پیر نشود و آنکس که داخل بهشت شود هرگز نمیرد پس بخیر بهشت را بجای خانه که لغیمش پانیده
 نباشد و اندویش منقطع نگردد و از جماعتی باشید که در دین خود بیسنا و در طلب حق خود توانا هستید
 بان ای مردم بدانید معویه آنست که شما نمود با جماعتی از او باش عرب که در دلهای ایشان محبوب
 و تارک است نه ایمان دانند و چون حکمت شناسند ایشان را بسوی باطل دعوت کرد و اجابت
 نمودند و در طمع و طلب دنیا انداخت و بر سر او انجمن شدند تا بعد از تاسی بندگان خدا در دین
 خدا ثابت باشید و کار دین با یکدیگر باز نگذارید که این جفالت اسلام را نقض کند و نور حق را فسخ
 نشانند بان ای مهاجر و انصار این حادثه است مانند بدر صغری و عقبه اخری کار بر بصیرت و صبر
 بر عزیمت فرمائید کویا می بینم که فردا بمقاتله اهل شام حاضر خواهید شد و ایشان بانگ در خواهند زد
 مانند چهار از هینق و دها نازد و دودم آکنده خواهند ساخت چون شران از نشخوار چون معوی خطبه
 عکرشه را تا بدینجا قرائت کرد روی با او آورد و گفت کویا می بینم که بر همین عصا که در دست
 داری تکیه زده و امینحان را همی کولی و لشکر باین در کرد تو فراهم آند و اندوهمی کونید اینک عکرشه
 دختر اطرش است اگر نه قضا بر این رفته بود لشکر شام را هر میت میکردی لاکن تقدیر خداوند در کون
 نشود بان ای عکرشه چه بر این داشت تو را که از اینگونه سخن کنی قالت یا امیر المؤمنین
 يقول الله بتارك و تعالی یا ایها الذین امنوا لا تستلوا عن اشیاء ان
 تبدلکم نوءکم و ان اللیب اذا کره امرالن محبت اعاربه
 گفت یا امیر المؤمنین خداوند تبارک و تعالی میفرماید ای جماعتی که ایمان آورده اید پیش من نیدار چیزها

که اگر آشکار شود بد میاید شمارا همانا مرد و حائل چیزی را که بکرده طبع اوست اعادت آزادوست
 منباید و تذکره آنرا کرده میثمارد معویه گفت سخن بصدق کردی اکنون حاجت خویش را باز
 نهای گفت صدقات ما را ما خود میدارند از آنسیبای ما تا بخش میکنند بفقرا می ما امروز کار
 بمیزان عدل نخته میشود چه ما را بجهه و نصیب نیست از مساکین ما جبر کسری نمیشود و فقرا می ما را
 سعادت عیسی حاصل نمیکرد اگر انیکار ساخته رای شت مثل تو کس با بغفلت را پشت پای
 زند و دامن توبت بدست گیرد و اگر بیرون رای شت روایت مانند تو کس اعانت
 خیانت کند و ظلم و ستم را معمولد از معویه فرمان کرد صدقات ایشان را بخش کنند و از
 طریق عدل و انصاف انحراف بنحید عصمت سمرقندیه زنی سخندان و خوش کلام بود

و کاهی اشعار لطیف و عجیب میفرمود تا فکندست مرا بخت بد از ما جدا

حرف الفاء

غم جدا میکندم چرخ ستمکار جدا

فاقره زوجه مراه اسدی بطراوت رخسار و حلاوت گفتار در میان زنان نامبردار بود
 چنان افتاد که شوهرش سفری دراز پیش داشت و سالی چند غایب ماند فاقره را عبدی بود
 که ملازمت خدمت او داشت اندک اندک دل بسوی عبد رفت و هرگاه تقصیم غم میداد
 که با او در آمیزد هم خوشترین داری میکرد دیگر روز عشق او افزون و صبرش اندک شد و همچنان بهنگام
 قصد فساد نفس خویش را مخاطب داشت فقالت یا نفس لاخیر فی الشرة فانها
 تقضح المحتره و يتحدث العذرة و از آن امر اعراض کرد و دیگر باره خواهش نفس فریض
 گرفت و او را آهنگ داد همچنان غمان بکشید و گفت یا نفس موته مر نیجه خیر من
 الفضيحة و مرکوب البیحة و ایاک و العار و لبوس الشنار و سوء الشعار و

لوم الذی یار اندک خوشترین داری کرد زمانی دیر بزرگداشت که باز نفس خواهش آغاز
 و این گرت دست فطیحت بازید قالت ان کانت مزة واحدة فقد تضلع الفاء
 و تکوم العائدة گفت اگر بیک گرت بود فواید عواید آن را توان برد و صلاح مفاد
 آن توان کرد این بخت و غلام را پیش خواند و فرمان کرد که شبانگاه در خوابگاه من حاضر
 باش چون شب برسد او را بکنار در آورد و با او بخت و کام براند چون از آن کار فرج برخواست

دانش شهوت فرو مرد پشیمان گشت و گفت خیر قلیل و فضیلت نفی یعنی بهره اندک بردم و خود را
 فضیلت نمودم اما از انوی شومرا و مژه که بسیار سال میگذشت و ملازم سفر بود آهنگت محبت
 نمود و عرض راه غرابی را نکردیست که بانگ بر آورد بان علمی که متداول بود از غیب غراب بدست
 که زرش هم اکنون تدارک زنا میکند بر پشت و سب بتقریب براند وقتی پس در رسید که غلام
 از شکم زن ریخته بود و فاقره از آن کردار نا بهنجاریشمان شده این عادت کرد خیر قلیل و
 فضیلت نفی مژه چون این سخن شنید در بختود و درآمد و گوشت میان دو کتف او از غایت
 غضب لرزش همی داشت فاقره گفت ترا چه افتاده و این رعه حصیت گفت از آن کلمه
 که تو گفتی فاقره دانست که راز او از پرده بیرون افتاده نعره بزد و بهره این شعر بخواند

واهون بهامفقوده حین تفقد
 ولا انا من وجد عليك مسهد

لحي الله رب الناس فاقرمية
 لعمر ك ما اعتادني منك لوعه

و آنگاه تیغ بکشید و غلام را بکشت فاطمه دختر اسود بن عبدالاسد برادر بزرگ
 ابوسلمه بن عبدالاسد مخدومی است و او از اشراف قبیله بنی مخدوم است در ایام توقف
 پیغمبر در که دست بزدی بر آورد و سنگام مرقت ماخوذ شد او را بخت رسول آورد
 فرمان رفت که دست او را قطع کنند خویشا و ندان او با خود اندیشیدند که بجای آن دلیری
 نباشد که از بهر شفاعت او زبان بکشاید خراسانه بن زید پس نزد یک او شدند و او را از در
 ضراعت شفاعت بر بختند اسامه بن زید یک ستمیر آمد و در عفو گناه فاطمه آغاز نیارمندی نهاد
 از کفار و زنک دیدار رسول حسد ای دیگر کون شد و فرمود لا یشفع فی حد فان الحد
 اذا نمت الی فلیس لهما شریک ای اسامه آیا حدی از حد و خدا را از در شفاعت بیرون شدی
 اسامه چون این بیدار کرده پشیمان شد و عرض کرد یا رسول الله از بهر من استغفار کن آنگاه پیغمبر
 فرمود ای گروه مردمان امم سالفه عرصه هلاک شدند از بهر آنکه چون بکین از کار ایشان دست
 بزدی بر آوردی او را ترک گفتند و حد بروی نراندند و چون ضعیف این گناه کردی اقامه
 حد بروی رواداشتمند سوگند بدان خدائی که نفس محمد در قدرت اوست که اگر فاطمه دختر محمد
 دزدی کند بفرمایم تا دست او قطع کنند و بفرمود دست فاطمه مخدومی را قطع کردند

آنگاه بروی ترجم کرد و عطا بداد فاطمه گفت آیا توبت من بدرجه قبول پیوست همبیر فرمود از گناه خود چنانی که از مادر زاده باشی این حدیث دلالت کند که شفاعت در حد و الحد حرام باشد
 فناء النساء بحکم یحی از پرده کیمان جهانگیر شاه بود و طبعی موزون داشت این ابیات از دست

صدقتنه خوابیده محشر بسر آمد	بسنگام سحر دلبر من جلوه کر آمد
مده در هر دو عالم نشئه صهبای حیرت را	مکن تکرار ای دل بر نفس درس محبت را
تو دل شکسته و سودای وصل ما خوردی	من از فراق تو الماس عم بدل خوردم

حرف القاف

قرۃ العین خلیفه باب الله مروج نسیب

بابی همانا این زن زین تاج نام داشت و دختر حاجی ملا صاحب قزوینی است پدرش کتین از جمله فقها بود و شوهرش ملا محمد پیر ملا محمد تقی عمزاده و نیت که او نیز فضلی کمال داشت و عیش ملا محمد تقی محبت است که صیت فضل و تقوی او در همه بلدان و امصار پراننده است و این دختر نزد علوم عربیه و حفظ احادیث و تاویل آیات فرقانی با حطی و افرو بود از سوء قضا شیفته کلمات میرزا علی محمد باب گشت و از جمله اصحاب او شد و اندک اندک طریقت او را بدانت و اصحاب میرزا علی محمد باب با رادتی عاشقانه شمع او را پروانه گشتند گاهی او را بدالها و وقتی شمس الضحی نام نهادند و عاقبت بقرۃ العین لقب یافت مجلس خود را چون جمله عروس پیر است میگرد و پیروان باب را حاضر کرده بی پرده برایشان بر میآمد و نخست بر فراز تختی جلوس کرده چون داعیان متقی از پشت و دوزخ یاد میکرد و از احادیث و آیات شرعی کمال میراند نگاه میگفت هر که مرا مس کند سورت آتش دوزخ بروی چیره نکند مستعین بر پای میشوند و بیای سریر او میروند و بردست و پائی چهره میسوزند ملا محمد تقی عم او چون کردار او را نفیس کرد از در طرد و منع بیرون شد قرۃ العین بر قتل عم خویش فتوی را اندر ۱۲۶۳۳ اصحاب او هنگام سپیده دم بر او تاختند و در مسجد میان نماز و نیاز مقتولش ساختند از کمال زهد و ورع که او را بود در میان جماعتی از مردم شهر شد ثالث طبق گشت اما قرۃ العین از پدر و شوهر ترک گشته موافقت کرد و طریق مخالفت گرفت و از قزوین با اصحاب خویش با آهنگت فراسان بیرون تاخت چون در منزل بدشت که بکفر سنبل

بسطام است مقام کرد حاجی محمد علی طغی علی هم از خراسان بر سید و باقره العین بکد کیرا
 دیدار کردند و چند کت مجلس را از یکانه پدخته مشاورت بنشستند و در رواج دین باب
 رای زدند و عاقبت پرده از کار گرفتند و قره العین مهنبری در انجمن اصحاب نصب
 کرده بی پرده بر بنبر صعود نموده گفت بان ای اصحاب این روز کار ما از ایام فترت شمرده شود
 امروز تکالیف شرعیه یکبار ه ساقط است آنکاه که باب اقا لیم سبعة را فرو گیرد و این
 ادیان مختلفه را یکی کند تازه شرعی خواهد بود و قران خویش را در میان امت و دعوی خواهد نهاد
 و هر تکلیف که از نو بیاورد بر خلق روی زمین واجب خواهد گشت پس امروز رحمت پیوده
 بر خویش روا داردید که شما را عقابی نخواهد بود چون این سخن بسای بر مرد می که در کفر بودند
 سر بکریان در بردند و جماعتی که در شریعت محمدیه و طریقت اشاعریه عقیدتی و شبانی
 داشتند از ارات باب بر گشتند و یکت یکت بیرون شده طریق مساکن خویش پیش داشتند
 و جماعتی ازین سخنان شاد خاطر شده آنکاه علی باقی قره العین راه مازندران گرفت
 چون باراضی هزار جریب رسید مردم هزار جریب برایشان تا نین بردند و اموال و اطفال ایشان را
 بنهب و غارت بر گرفتند بعد ازین واقعه میان علی باقی قره العین جدائی افتاد علی باقی
 طریق بار فروشی گرفت و قره العین در اراضی مازندران با جمعی از اصحاب خویش دید بدی همی
 عبور کرد و در اغوای مردم چند آنکه توانست همی رنج برد تا آنکه به بند نور کجور از مضافات
 مازندران رسید و در اینجا حکم شاهی دستگیر سپاه شده او را بدارا بخلاف طهران آوردند هر قدر
 او را نصیحت کردند پذیرفت او را در شب خفه کرده در چاه انداختند این اتفاق در سنه ۱۲۶۴ افتاد
 و طبعی هم موزون داشته و دیوان اشعار آن معروف است این اشعار از دیوان اوست

همه عاشقان شکسته دل که دهند جان بره بلا
 لقد استقام بسیفه فلقد رضیت بارضا
 و اذا رایت جماله طلع الصبح و کانما
 شده نافه بمه ختن شده کافری بمه خطا
 چکنم که کافر و جامدی ز خلوص نیت اصفیا

جذبات شوق الحجت بسلاسل النغم والبلا
 اگر آن صنم زره ستم پی گشتن من بکینه
 سحری نکار استمکم قدحی کف داده بپیم
 نه چه زلف غالیه بار او نه چه چشم فتنه شاراو
 تو غافل از می و شاهی پی مرد را بدو عابدی

تو بکات و جاه سکندری من و رسم و راه قلندری
 بگذر ز منزل ما و من بکزین بملک فنا و فنا
 لمعات و جهک اشرفت بشعاع طلعت استیلا
 چه شنید ناله مرگ من بی ساز من شده بر کن
 چه شود که آتش حیرتی بزنی بقله طور دل
 پی خان نعمت عشق او همه شب زخیل کرو پیا
 من و عشق آن مه خور که چه زد صلاهی ببارد
 تو که فلس ماهی حیرتی چه زنی ز بحر وجودم
 بله ای گروه امانیان بکشید و لوله را میان
 کرتان بود طمع بقا و رتان بود هوس لقا
 طلعات قدس مبارکی که ظهور حق شده بر بلا
 بله ای طوایف منظر ز غمایت شه مقدر
 شده طلعت صمدی عیان که بیا کند علم بیان
 بموج آمده آن می که بر بلا کشش خجری
 صدم ز عالم سردم اعدم ز منبع لاحدم
 منم آن ظهور حکیمینی آن عنیت بی منی
 بله ای گروه عمانیان بزیند بهر سله و لا
 بزیند نغمه زهر طرف که زوجه طلعت با عرف
 طیر العما تکلفت دیکت الشاء تصف صفت
 نوران نور ز شهر فا طیران طور ز شهر طا
 دو هزار احمد مصطفی ز بروق آن شه صفا
 کسی از نکر داطا عتس نکر فت جیل و لاش

ولها

اگر آن شوست تو در خوری و کرا این بدست مرزا
 فاذا فعلت مثل ذا فلقد بلغت بما تشاء
 ز چه روالت و بر یکم زنی بزنی که بلا بلا
 فشاالی مهر ولا و یکی علی مجلا
 فسکته و دلکت متد که کاستر ز لا
 رسد این صغیر مبینی که گروه غم زد و اصل
 بنشاط فتهقه شد فرو که انا الشید و به کربلا
 بنشین چه طوی دم بدم بشنو خروش ننگ لا
 که ظهور دلبر اعیان شده فاش ظاهر بر بلا
 ز وجود مطلق مطلقا بران صنم شویدا
 بزنی صبا تو بجنشش بگروه زنده دلان
 مه مفر شده مشهر مبتهیا متجلا
 که زو هم و کمال جانیان جبروت استیلا
 منتظر است بگردمی دو هزار وادی کربلا
 بی اهل ائده آدم و هم الی لمقبلا
 منم آن سفینه امینی و لقد ظهرت و قد علا
 که جمال دلبر اعیان شده فاش و ظاهر بر بلا
 زرق القناع و قد کشف ظلم اللیال قد انجلا
 ورق البهائم قد دفعت زکرت و الیه مهر ولا
 ظهران روح ز شهر با و لقد علا و قد انجلا
 شده محقق شده در خفا مست تلامتد ترا
 گذش بعید ز ساحتش و بد ز مهر بیاد لا

قتیله بنت نصر بن الحارث بن علقمه بن کلدان بن عبد مناف بن عبد الدار و او زوجه

عبداللہ بن حارث بن امیہ بن عبدشمس بن عبدمناف در یوم بدر نضر بن حارث اسیر شد و بہ فرمان رسول مہمقول کشت قتیله این اشعار را در مصیبت پذیرگفت و بجزرت رسول مہم فرستاد چون مرثیہ او در حضرت رسول معروض افتاد فرمود اگر قبل از قتل نضر این شعر بن

یار اکبا ان الاثیل مظنۃ
بلغ بہ میثا فان تحتہ
منی الیہ وعبرۃ مسفوحۃ
فلیسمعن النضر ان نادیتہ
ظلت سیو بنی ابیہ تنوشہ
صبرا یقاد الی المدینۃ راغما
احمد ولانت مجل بحیبتہ
ماکان منزل لو مننت و عیا
النضر اقرب من قتلت وسیلۃ

رسیدہ بود اورا معفو میداشتم میت
من صبح خامسہ وانت موفق
ما ان تزال بہا الکرکاب تخفق
جارت لما یجتہا و احو تخفق
ان کان لیسع میت او ینطق
للہ ارها هناك تمزق
رسف المقید و هو عال موثق
فے قومہا و الفحل فحل معرق
من الفتی و هو للمخیط المحقق
واحقہم ان کان عتق یتیق

حرف الكاف

کتاب حکیم از نساء لکنو بودہ زمانش شیرین و کلامش نکبیر و طبعش زنگین این اشعار را

دل چپیدہ پہلو من جو تہ را زینین
پن آپ ہی تو اتہا کی کیملی عارینین
کیانہ کولسا یارون فی مجہ پہ وارینین
بغور ہمنی بود یکما کیملی یارینین

یقین کچی دولت سہارین یارینین
نہ مجکو دیجی بوسہ من آپ لیلونکی
نیایا مجکو زمانہ فی آخر شس چورنک
فلک زدہ ہی جو کتا تو اندنون حساب

کوکب تخلص شمارہ بانو دختر شیخ الشعر اصالح الدین سعدی شیرازی من مطلع از تو

عشقبازان رو بوی قبلہ آن گوکنید

بر کجا محراب ابرویش نماید روکنید

کاملہ حکیم دہلویہ از مخدرات عمد اکبر شاہ ہندی بود در مرثیہ فیاضی این رباعی از تو

با پای مہید عمر تو نسکی کرد

فیضی مخور این غنم کہ دولت نسکی کرد

زین واسطہ از قفس شب آہنک کرد

میخواست کہ مرغ روح بیدرخ دوست

کثیر فاطمه والدۀ شاه سلیمان کابلی بود و است این بیت از وی یافته شده

سزد که فخر برداستان بدورم کثیر فاطمه و مادر سلیمانم

کلبدن سیم دختر بابر پادشاه است طبعی موزون داشته این فرزند دوست

هر پری روی که او با عاشق خود باریست تو یقین میدان که هیچ از عمر برخوردار نیست

کلچر و سیم نیز دختر دیگر بابر پادشاه بوده است کاد کاهی شعری می گفته این بیت از وی

بیچ که آن شوخ کل رخسار بی اغیار نیست راست بود است آنکه در عالم کلی بخاریست

حرف لام لبابه بن الحارث بن خزن الهلالیه من بنی بلال بن عامر بن صعصعه زوجه عباس بن عبدالمطلب

کویند اول زنی است که بعد از خدیجه علیها السلام ایمان آورد و او در سرای عباس شش فرزند

آورد نخستین فضل بود که لبابه بنام او مکنی شد و او را ام الفضل گفتند و عباس نیز ابو الفضل کنیت

یافت و دیگر عبدالله بن عباس که فقیه بود و دیگر قثم و دیگر معبد و دیگر عبدالرحمن و دیگر حمید

عبدالله بن زید بلالی و حقی او این شعر گوید

ما ولدت بحبیبة من بخل
کستت من بطن ام الفضل
عم النبی المصطفی ذی الفضل

بجبل تعلمه و سهل
اکرم بهامن کهله و کهل
وخاتم الرسل و خیر الرسل

و خواهرهای ام الفضل از جانب پدر و مادر

یکی میمونه زوجه رسول خداست و دیگر لبابه صغری چه اولبابه کبری است و دیگر عصما و دیگر

عنیره و دیگر هنزلیه و خواهرهای ام الفضل از جانب مادر یکی اسماء و دیگر سلمی و دیگر سلاه و نیز

بعضی زینب بنت حمزیه هلالیه را خواهر او دانسته اند و هند بنت عوف بن الحارث بن

حاطم بن جریره بن عمیر مادر اینجمله است لبابه الصغری خواهر لبابه کبری است و نسب و نسب حویش مرقوم

شد و اسلام لبابه صغری سندی در دست نیست و او مادر خالد بن الولید است لیسله

بنت ابی خثیمه بن خذیفه بن عاصم بن عامر بن عبدالله بن عبید بن عوج بن عدی بن کعب

القرشی زوجه عامر بن ربیع کونید حابره هجرتین است و در دو قبله نماز گذاشت لیسله

بنت حکیم الانصاریه الاوسیه بعضی او را از جمله ازواج رسول خدا شمرده اند که نفس خود را

بر رسول خدا همه ساخت لیسله بنت قائف الثقفیه و هجرت که هنگام عمل دادن زینب

حرف المیم

دختر رسول خدا حاضر شد

میمونه زوجه یازدهم همسیره بنت الحارث بن جون بن بحیر بن الحزیم بن روبیه بن عبدالعزیز بن
 بلال بن عامر بن صعصعه بنی عامریه بلالیته مادر او هند بنت عوف بن زهر بن احمر از قبیله تمیم
 و بروایتی از کنانه بود نخست او را نام بره بود همسیره میمونه فرمود و هند مادر میمونه را داماد های
 بزرگ بود چنانکه گفته اند هی اکرم عجز جمعت علی الارض اصهارط یعنی این زن که هند
 باشد داماد های نیکو فراهم آورد ده یک دخترش میمونه با سپهر بود و دختر دیگرش ام فضل
 با عباس عم سپهر بود و هند را جز حارث پدر میمونه شوهر دیگر بود که عمیس خشمی باشد از وی
 نیز دختران داشت اسماء بنت عمیس اجعفر بن ابیطالب خواست و بعد از جعفر ابو بکر بن ابی
 قحافه گرفت و بعد از ابو بکر او را علی علیه السلام تزویج کرد و اسماء را از همۀ این شوهران فرزندان
 با بجمه دختر دیگر او را که زینب بنت عمیس باشد حمزه بن عبدالمطلب خواست و دختر دیگر سلمی
 بنت عمیس را شد ابن الهادی عقد است با بجمه میمونه در جاهلیت زوجه مسعود بن عمرو ثقفی بود چون
 از او جدا شد بنکاح برادر جویب بن عبدالعزی یا جویب بن عبدالعزی یا فروة بن عبدالعزی
 یا سبزه بن ابی رهم یا عبدیاللیل بن عمرو درآمد شوهر دوم نیز وفات کرد و رسول خدا او را در سال
 هفتم هجری بهنگام مراجعت از عمره قضا تزویج کرد و در ارض سرف که در نواحی مکه است با او
 زفاف کرد و چنان افتاد که بعد از چهل چهار سال در همان منزل وداع جهنم گفت و در محل قبة
 زفاف مدفون گشت گویند میمونه زینب است که نفس خود را به پیغمبر بخشید آنگاه که خبر خواستاری بدو بردند
 بر شتری سوار بود گفت شتر و آنچه بر سر آن است از خدا و رسول است این آیت فرود شد
 یا ایها النبی انا احللتک ازواجک اللاتے اتیت اجورهن و ماملکت
 یمینک مما افاء الله علیک و بنات عمک و بنات عماتک و بنات خالتک و
 بنات خالاتک اللاتے ما جرن معک و امرأة مؤمنة ان وهبت نفسها
 للنبی ان اراد النبی ان یتنکحها خالصة لک من دون المؤمنین
 ازین آیت مکشوف افتاد که هرگاه پیغمبر زنی را تزویج خواهد کرد و او خوشترین را بر پیغمبر سپرد کند بر رسول
 خدا روا باشد و این خاص پیغمبر است دیگر مردم را روا نباشد که بی تعیین کابین زنی را تصحیح

سازند و بروایتی بنت حبش یا زینب بنت خرمیر یا زنی از بنی عامر نفس خود را بر پیغمبر سبه کرد و کرد
 که چنان ندانند که میمونه نفس خود را با پیغمبر سبه ساخت کابین او را چهار صد درهم دانسته اند
 با جمله میمونه گوید وقتی من در پیغمبر هر دو حاجت بغسل دوشتم من از انانی آب برداشتم و غسل
 کردم مقداری آب با آن حضرت از بقیه آب غسل کردم عرض کردم من از اینجا غسل کردم
 فرمود لیس علی النابجانیة و هم از او حدیث کنند که بشی در نوبت او رسول
 خدای از خانه بیرون شد میمونه برخواست و در بیت پیغمبر باز آمد و در بگفت میمونه در کتوف
 رسول خدای او را سوگند داد که در بجشای عرض کرد یا رسول الله نوبت من بخانه زنان
 دیگر نشوی فرمود چپس نگر دم بقضای حاجت بیرون شدم وفات میمونه در سال پنجاه
 یک و بقولی استوار تر در شصت و یک یا شصت و سه و بروایتی شصت و شش صحیحی
 بود بدین روایت آفر زنی که از آن حضرت فوت شد میمونه بود نه ام سلمه و کوفید ابن عباس
 بر او نماز گذاشت و خواهر زاد های او زید بن الاصم و عبداللہ شد اد بن الهاد در قبر او در آمدند و
 او را بنجاک سپردند از روایات او در کتب عامه معتاد و شش حدیث است مثل بیعت حدیث
 مستفق علیه است در فرد بخاری دو و در فرد مسلم پنج و دیگر در کتب دیگر است با اتفاق علمای سیر
 پیغمبر با این یازد وزن زفات فرمود خدیجه علیها السلام و زینب بنت خرمیر در ایام حیات پیغمبر از
 جهان بشدند و نه تن بعد از آن حضرت وفات کردند ما ریه نخستین کنیز کانی که با رسول خدا
 طریق مضاجعت سپردند ما ریه بنت شمعون قطیبه بود که او را مقوش ملک اسکندریه با خواهرش
 شیرین بخت رسول هدیه فرستاد و ما ریه کنیز کنی سفید پوست و زیبا رخسار بود با جمله یاز
 مسلمانی گرفت و پیغمبر چنانکه ملک یمن را در او تصرف کرد و او را دوست همی داشت و ابراهیم
 از وی متولد شد و در زمان حکومت عمر در سال هجدهم هجری از جحک برفت جسدش را در بقیع با
 خاک سپردند مستقیمه لقب فارعه دختر شام بن عروه بن معوذ ثقفی است و مادر حجاج بن یوسف
 است و از آن پیش که در جباله نکاح یوسف در آمدن بنی شعبه بود و شقیفه جمال نصر بن حجاج
 از قبیلہ بنی سلیم کشت و نصر در زمان خود بطراوت دیدار و صلاوت کفتمار مطمح النظر بود و فارعه
 در بجز او چون صبر اندک کشت کلمات عشق آمیز و اشعار دل آویز گاه و بگاه بر زبان او سیرفت

از رضا کاتب عمر بن الخطاب پر در سزای او عبور داشت نشید فارعه را اصفا نمود که این شعر انشاید

الاسبیل الی خمر فاشربها | ام لاسبیل الی نصر بن حجاج

عمر گفت من بیده المثنیه این عاشق آرزو مند گیت قصه او باز نمودند صبحگاه نصر را حاضر نمودند
 و در حال او سخت خیره ماند فقال له عانت الذی تمناک الغایات فی خد و رهن
 لا اتم لک اما والله لازتین عنک دداء الجمال پس روی با او کرد و گفت
 تویی آنکس که زمان پری رخسار از پس پرد با آرزوی تو می کشد سو کند با خدای که حلیه جمال را از دیدار تو
 مرتفع سازم و فرمان کرد تا حجامی کیسویهای او را پاک بسترد و اشکاه نیک در روی او نظر کرد و گفت
 انت مخلوقا احسن الکنون نیکوتر شدی نصر گفت این چه کنا و است که بر من بگیری عمر گفت این
 کناه بر من است که ترا در دار هجرت گذاشته ام و حکم داد تا او را بر شتری بر نشاندند و بجانب بصره
 کوچ دادند و مجاشع بن مسعود اشک را مکتوب کرد و متمنی یعنی نصر را نیکو بار و در میان نمان بدین
 اصبت من المثنیه مثل شد و از ان سوی چون نصر وارد بصره گشت مجاشع بر عایت قرابتی که با او
 داشت او را بسزای خویش در آورد و شمیله زوجه مجاشع که نیکو روی تر از زنان بصره بود تقدیم خدمت
 او همی کرد و دل در هوای او بست و نصر نیز دل بدو داد و بیچیک از حال آن دیگر آگهی نداشت و
 چون مجاشع مواعظ نصر و ملازم سزای بوده ایشان را مجال نیرفت که راز دل با یکدیگر کشوف دارند
 چند آنکه حرارت عشق حدت کرد و ایشان هر دو در فن کتابت و قرائت دانا بودند و مجاشع را
 بهره از خواندن و نوشتن بیک روز جوش عشق نصر را نصرت کرد و در پیش چشم مجاشع بر زمین نکاشت
 انی قد احببتک جبالوکان فوقک لاطلک ولوکان تحمک لافلک یعنی چنانست دوست
 میدارم که اگر جب من بالا گیر و مظلّمه گردد و اگر در تحت قدمت در اید تو را حمل کند شمیله در زیر کلمات
 او نوشت و آنا یعنی من نیز چنانم که تویی مجاشع گفت نصر چه نکاشت شمیله گفت رقم کرد که شتر نشا
 چند شیر بد گفت توجه نوشتی گفت و آنا مجاشع گفت ما هذا البطلق این بوال و جواب با هم برآش
 نیاید و قدحی که حاضر بود برداشت و واژ و نه بر فراز آن خطوط گذاشت و پسری که کارنده و
 خواننده بود حاضر کرد تا آن کلمات را روشن ساخت مجاشع چون این بدید با نصر گفت عمری علیتی
 از مدینه بیرون شدن نغمه نمود هم الکنون بر خیز و بهر جا که خواهی باش نصر تا جا بیرون شد و در سزای

افقه الاصل

در ده

دیگر سکون نمود و بلاعی عشق در وی استیلا یافت چندانکه زمین گشت و ملازم بستر شد و زنان
بصره این بد استند و آذلفت من المثنی همین مثل کردند مجاشع نیز این قصه شنید و بیدار او
شافت و بروی رحم کرد و باز خانه شد و ستمیله را گفت کرده نمانی بار و عن بیالای و نزدیک
نصر برده او را قوی بخش پس ستمیله نان بر گرفت و نزدیک نصر شد و او را بسینه خو بچسباند
و از آن نان قندی بخوراند در زمان نصر نیز گرفت و کیمین از آن مردم که بیعادت نصر
حاضر بود گفت قائل است الاغشی مگر حاضر حال ایشان بود که این شعر را گفت

لو اسندت میتالی مخرها | عاشق ولم یبق الی قابو

و چون از و بازگشت همچنان نصر رنجور گشت روزی چند بدینگونه گذاشت تا از جهنم بگذشت اما
از انسوی فارعه در سرای مغیره بن شعبه الثقفی نیز است یگر و ز با مدادان مغیره بروی در آمد و نگرفت
که فارعه خلای در کف دارد و بخل مشغول است فقال یا فارعه لئن کان خلایک
من الغد انک لجشعة وان کان من العشاء انک لبشعة اعتدی فانک طالق
گفت اگر این از بهر غذائی است که بشکیر کرده عجب حریص بوده و اگر از بهر غذای شبانه است
دبانی که بی بخل شب بر آن بگذرد بوی بد بیرون آید و او را طلاق گفت فقالت
سخت عیناک من مطلق و ما هو الا من شیطنة السواک فارعه گفت هر دو چشمت بگو اگر
بگردیدند آنست که تو فهم کردی بلکه این بخل از بهر آوردن شطایمی سواک بود مغیره از کرده خود
پشیمان شد و سودی نداشت از پس او یوسف بن حکم بن ابی عقیل بن مسعود الثقفی او را بزنی گرفت
و حجاج از او متولد شد ملکه دختر پادشاه سبأ بطراوت رخسار و حلالت گفت
نامبردار بود سه تن از صنایع عرب او را خواستار شدند نخستین مدرک دوم ضبیس بن شرس
سه دیگر شماس بن عباس نام داشت چون ایشان حاضر حضرت ملکه شدند فرمود هر یک صفاتی
خویش را از در صدق عرضه دهید تا هر کرا بخواهم از در اختیار خست یا کنم پس مدرک ابتدا سخن کرد
فقال ان لای کان فی العز الباذخ و الحسب الشاخی و اناس من الخلیقة غیر
رعدید عند الحقیقة گفت پدر مرا مکانی بلند و ثراوی را چسبید بود و مرا
نیز نهادنی سخت و ستر گشت چون کاپیش آید از جای نزوم و میانک نشوم قائلت عیاب علی الجذل

باز از بی بخلی که در این قصه است
باز از بی بخلی که در این قصه است
باز از بی بخلی که در این قصه است

کنایت از آنکه از مرده چه ستایش کنی بنمیشد را از برای کاری گویند که چون واقع شد باز کرد
 و تدارک آن نتوان کرد با جمله از پس مدرک ضعیس بن شمس سخن کرد فقال انا في مال اثنت
 وخلق غير خبيث وحسب غير غثيث احد والنقل بالنقل واجزى القرض بالقرض
 كفت من بابي فروع وخلقى سره وثرادى خالص استوارم بر ایند کفر کنم و نیک را بنیکوئی یادش
 وهم فقالت لا يترك غائباً من لا يترك شاهداً این سخن نیز مثل شد آنگاه شمس بن عباس
 آغاز کرد فقال انا شماس بن عباس معروف بالتدي والباس حسن الخلق
 في سجية والعدل في قضية مالي غير محظور على القتل والكفر وبالجم
 غير محبوب على العسر واليسر من شماس بن عباس مبل باس من در میان باس معروف
 وموصوفت وحبلت من سجات خلق وعدالت در حکم مفسور است مال خود را چقدر باشم و چندی
 از خواهنده در بیخ نزارم و در ضیق معیشت و خصیعت بر روی آینده در نه بندم قالت الخیر
 مینع والشر محمد در این سخن نیز مثل شد آنگاه مدرک ضعیس را دست طرد و در بر سینه متمس
 گذاشت و روی با شماس کرد و گفت یا شماس فقد جلت منی محل الاهنع
 من الكنانة والواسطة من القلادة لدمائة خلقك وكرم طبك كفت ای شماس محل
 مکانست تو از برای من چنان زیبا و در خور است که سم در کیش و جبهه تیر و گوهر در مرسله و قلاده چه تیر
 خلق نیکو و خلق مستور است و آنگاه شماس را جفت گرفت میون بنت بجدت و او را
 معویه فرمان کرد تا از منزل و مرعش با شمشتی و حرمتی که لایق او بود کوچ داده بنزد کیت معویه آوردند
 میون از آنگاه که از سرای خود بنیشت تا اینوقت که بر معویه پیوست همه وقت از خانه خود یاد میکرد
 و افسوس میخورد و انا قاست در شام قرین اخوان و الام بود کیر و معویه گوش فرا داشت و میون

این اشعار مسطور ذیل را انشاء میسکرد
 احب الى من قصر مينيف
 احب الى من اكل الرغيف
 احب الى من نقر الدفوف
 احب الى من لبس الشفوف

لبيت تخفق الارباح فيه
 واكل كسيرة من قعر بيتي
 واصوات الرياح بكل فج
 ولبس عباءة وتقر عيني
 وكلب ينج الاضاف حوله

احب الی من هتر الوف

احب الی من بغل ز فوف

احب الی من علی عنیف

وبکر یتبع الاطعان طلب

وخرق من بنی عمی ضعیف

چون موی این اشعار را بشنید قال

ما رضیت ابنته مجددا حتی جعلنی ^{عنیفا} غلجا لفت دختر بجد را رضی شد تا گاهی که مرا علاج عنیف لقب کرد
مهری از اهالی مرآت بود زوجه حکیم عبدالعزیز در زمان شاه و رخ میرزا صاحب کوه
شاه و حکیم بود شیرینی کلام و طبع موزونش دل می ربود اشعار مرقومه از مشارالیه است

بچ هر خار یک آن از خال من حاصل شود
کردم بر اوج برج سه خوشتن طلوع
یارب که سر شتم ز چه آب و چه گلست
کر میل مرا بسوی پس آن بودی

زاهد ار سواک ساز دست و پاقل شود
هان ای حکیم طالع مسود من نکر
میلم همه سوی دلبران چکل است
از پس ضعیف تا تو از چه گلست

شیرخان در مرآة الخیال نوشته که روزی مهری پیش کوهرشاد حکیم بالاسی بام نشسته بود اتفاقا شوهر
مهری خواجه حکیم عبدالعزیز در پایان قصه ظاهر شد حکیم خواجه را طلبید خواجه با اضطراب و سر
خواست که خود را بنجست حکیم رساند در ضمن آمدن استعجیل چون پیر بود حرکات عجیبه از وی
مشاهده افتاد حکیم به مهری فرمود که بر حسب حال خواجه چیزی بگو مهری این ترانه سرود

مرا با تو سر یاری منانده
ترا از ضعف و پیری قوت و زور

سر محسرو وفاداری منانده
چنانکه پای برداری منانده

حکیم بگذرد و صله لایق به او بخشید و این غزل از وی مشهور و معروف بود لهذا مرقوم کرد
حل هر نکته که از سپهر خود مشکل بود
گفتم از مدرسه پرسم سبب حرمت می
خواستم سوز دل خویش بگویم باشم
در چمن صبحدم از گریه و زاری دلم
انچه از بابل و هاروت روایت کردند
دولتی بود تا شای رخت مهری را

از نمودیم بیک جرعه می حاصل بود
در هر کس که زدم بی خرد و لایعقل بود
داشت خود او بزبان آنچه مراد دل بود
لاله سوخته خون در دل و پا در کل بود
سحر چشم تو بدیدم همه را شامل بود
حیف صد حیف که این دولت مستعمل بود

همه از زمان کعبه بود و در بعض تذکره پانیشا بوری و بعضی بدخشان نوشته اند طبع موزون
و قامت رعنا داشت و در بزم سلطان سخن سلجوقی بعزت بسر میبرد و این اشعار از او دیده شده

قصایب چنانکه عادت است مرا
سر باز بقدری نند بر پایم
افسوس که از طرف کلت خار گرفت
سیماب ز مخدان تو آورد مداد
شبهها که بناز با تو خشم همه رفت
آرام دل و منوس جانم بودی
من عهد تو سخت سست میدتم
هر دو شمنی ای دوست که با من گری
جام را بر کف دست نوشتی
از من طمع وصال دارم
و سلم نتوان بخواب دیدن
جایی بر صبا کز نندارد

افکند و بکشت و گفت این خوست مرا
دم میددم تا بکشد پوست مرا
زاغ آمد و لاله را به منتقار گرفت
شخرف لب لعل تو ز کار گرفت
درها که بنوک غمزه سستم همه رفت
رفتی و هرا آنچه با تو گفتم همه رفت
بشکستن آن درست میدانستم
آخر کردی بخت میدانستم
دیدم بیضا کرد دست تو دست دگر
اتحق بهوس مجال دارم
این صییت که در خیال دارم
آیا تو کجا مجال دارم

مطلع
غزل
ولها

کونیند شبی همتی بر پیل کسب هوا از مجلس سلطان سخن بیرون آمد دید که برف باریده است بعد از آن که بر

گشت شاه بهوار استغنا فرمود همتی عرض کرد

وز جمله حسد و ان تراختین کرد

بر کل سندی پای زمین سیمین کرد

خینا کری در حیدر آباد کن بود و بدولت نواب نظام علی خان خلف نواب نظام الملک

آصف جاه امیرانه نیز نیست بجدیکه هر گاه مرد چند من طلا و نقره و جواهرات قیمتی و اسباب

امارت ستر که آن بر نوچیان می تقسیم شد با شعرا و فقرا بسیار محبت داشت و خود اکثر اوقات

رخت مردانه در بر کرده تیغ بر کمر بسته سوار بر اسب شده از خانه بیرون می آمد کونیند مسجدی در حیدر

دکن ساخته شاعری در ماد و تاریخ انبجی گفت چو محمد ابن سجاد خاص و عام است فلک گفتا که این بیت پند است

چون ماه تقاشیند بسیار پسندید و خندید و پیکر از رویه سکه بپزند و سکه را جازه بد و بخشد و این بیت باعی

بروز حشر الهی چو نامه مسلم
بکن مقابله آن را بسر نوشت ازل
گرانی می کند با رستم لعل جانانرا

از تو گفتند باز که از روز باز خواه منت
کمی و مویی اگر باشد آن گناه منت
که آن لب از تراکت نذر و سرخچینا

حسن النون

پادشاه که احوالش از غایت شهرت مستغنی از زبان است و کلامش حسیه زبانه زد سخنوران این

نور حجب اگر چه بصورت زنت
گشاد غنچه اگر از نسیم گلزار است
نه کل شناسدنی زنگ بو نه عارضه

از تو لیکت بیاطن زن شیر فکن است
کلید قفل دل ما بستم یار است
دل کسی که بحسن دادا گرفتار است

روزی حجب کیر پادشاه از یکم سوال کرده است کما میگه زن و مرد با هم جمع شوند کرا

باشدای جان من یکم فی البدیهه جواب داد

بوقتی که مردان بخوانند کرا الذی باشد کجا من

و نیز در وقتیکه یکم حایضه بود شاه میسل صحبت او کرد نور حجب یکم این بیت بر زبان آورد

بخون من اگر شاه دلت خوشنود میکرد
قبرش در شاه دره لاهور است و این بیت بر لوش
نی پر پروانه یا بی نی صدای بلبل
بر در اجم و دینار نقش کرد بیت
بنام نور حجب ان پادشاه یکم زر

بجان منت ولی تیغ تو خون آلود میکرد
بر مزار ما غریبان نی چراغی نی کل
وقتی که جهانگیر نام سلطنت بوی سپرد این بیت
به حکم شاه حجب انگیر یافت صد زیور
کهنانی مصاحب و همشین حرم یکم

والده شاه سلیمان بوده و پدرش از امرای بزرگ شاه سلیمان بود چون آوازه جمال لکش و
فطرت بلندوی بر زبانها افتاد بزرگان هر قوم او را خواستگاری می نمودند بنا بران نمانی
مسطوره این رباعی بگفت و در چهار سوی بازار آویزان کرد مقرر بر آنکه هر کس آن رباعی را جواب
گوید در جانه نگاهش در آید که از موزونان آن روزگار هیچکس از عمده جواب بر نیامده و بی هذا

از مرد بزرگه روی زرمی طلبیم
من از دهن مار شکر می طلبیم

از خانه عنکبوت پر می طلبیم
وز پشه ماده شیر زرمی طلبیم

بعد از فوت نغانی سعدالدخان وزیر شاهجهان پادشاه پی مطلب برده این رباعی را در جواب گفت

علمی است برهنه رو که تخیل ز راست	تن خانه غنکبوت و دل بال و پر است
زهر است بجای علم و معنی شکر است	هر پشه از وحشید و آن شیر ز راست

حرف الواو (اعلیحضرت) (ویکتوریا پادشاه انگلستان) امپراطریا

هندوستان اسم ملکه مگظمه پرنس الکساندرین ویکتوریا دختر ادوارد دوک دوکنت جارتین پسر ژورژ ششم پادشاه انگلستان است و مادر ایشان ماری لویزا ویکتوریا دختر دو ساکس کبورگ بعد از ژورژ ششم پسر او ش ژورژ چهارم تحت سلطنت نشست چون از او اولادی نماند برادر دیگر او را تحت نشانند از او هم اولادی نماند لهذا سلطنت با اعلیحضرت ملکه عالییه که برادرزاده او میباشد تعلق یافت تولد اعلیحضرت مگظمه در روز بیست و چهارم ماه مه سال ۱۸۱۹ مسیحی در یکی از عمارات سلطنت لندن موسوم به (کنشنگتن) اتفاق افتاد اول اسم ایشان را از اسم امپراطور گرفته و اسم دیگر را که ویکتوریا باشد از اسم مادر ایشان مأخوذ داشتند پدر و مادر مگظمه بنکام طفولیت زیاد ایشان را دوست میداشتند و منتهای مویظبت و اهتمام را در پرورش و تربیت آن مگظمه نمودند در سن هشت ماهگی پدر ایشان وفات کرد و بفاصله یک هفته ژورژ ششم نیز فوت شد وفات او هم مانند غالب سلاطین انگلیس در روز شنبه اتفاق افتاد چند ماه بعد از تولد پرنس ویکتوریا از کیلیوم چهارم دختری بوجود آمد ولی آن دختر پس از سه ماه مرد و از آن سلطنت به ویکتوریا برگشت مادر پرنس ویکتوریا بعد از وفات شوهر دل خود را بدختر والا که خویش خوش کرده و قاتلش را تا مآصرف تربیت و پرورش دختر میکرد تا بسن سنجالی رسید از آن پس معلمین بسیار قابل ماهر برای تعلیم و تربیت و تحصیل پرنس گرد آورده و تعلیم و تربیت ایشان پرداختند و چنان شد که در سن یازده پرنس السنه المان و فرانسه و ایتالیا را بخوبی حرف میزدند و السنه قدیمی علمی لاتین و یونان را نیز میدانستند و در ریاضیات کامل شده بعلاوه در علم موسیقی و فن رقص و ساز و صنعت نقاشی مهارتی تمام حاصل کرده بودند دولت انگلیس برای مخارج تحصیل و مصارف دیگر این پرنس سالی ده هزار لیره بمقرری قدیم ایشان که شش هزار لیره بود افزود در سن دوازده سالگی مجلس دربار ملکه زوجه عمومی خود رفتند و از آنوقت بعد در مجلس و محافل دولتی حاضر میشدند و غالباً با والده

خودشان بعضی از صفحات نگلیس سفر میکردند و از مسافرات خود اطلاعات سفیده و فواید منظور و حاصل
 می نمودند در سن هفده سالگی دانی پرنس با دوشده بلژیک باد و پسر خود پرنس البرت و پرنس البرت سفری
 بلژن آمده و چندی در قصر کنتین همان شدند در عرض این مدت فیما بین پرنس و پرنس البرت در باطن
 عشقی پیدا شد دانی پرنس نیز خیا مسایل و آرزو داشت که انعطاف را برای یکی از دو فرزند خود خطبه کند
 سال بعد ازین واقعه روز نوبت و چهارم ماه مه سال ۱۸۳۱ مسیحی پرنس بن سجده رسید که بقانون ملت
 انگلیس حد تکلیف و رشد است در این وقت ملت انگلیس جشن بزرگی گرفته و از اطراف تعارفات و پدیا
 برای پرنس و والد ایشان میرسد و مردم به تبرکات و تسنیت می آمدند در آن وقت یک همانی و بال
 بزرگ دولتی داده شد و در آن مجلس پرنس را زیاد محترم و بر مادرش مقدم داشتند با سیطره پرنس
 از طفولیت بحد تکلیف و رشد رسید روز عید میلاد پرنس بود که در همان روز کیلیوم چهارم در قصر و نیزند
 برض تب و نوبه فوت شد پرنس که بهیچ وجه از این واقعه اطلاع نداشت با ستراحت در قصر خود خوابیده
 بود چند نفر از وزراء با کشیش بزرگ بتعمیل و شتاب تمام از او میگذر بلژن آمده دو ساعت قبل از طلوع افتاب
 بقصر پرنس رسیدند در حالی که تمام عمده و خدیو قصر خواب بودند حتی در بانان برحمت زیاد در بانان را از خواب
 بیدار کرده داخل قصر شدند و خدمتکار مخصوص ملکه را طلبید و گفتند به پرنس عرض کن چند نفر از وزراء آمده
 و میخواهند بحضور شرف شوند خدمتکار رفت و پس از مدتی آمد و گفت پرنس در خواب شیرین است
 و کسی جرأت نمیکند انعطاف را بیدار کند و زرا گفتند برو بهر قسم پرنس را بیدار کن ما وزرای درباریم
 و برای مطلب مهمی نزد ملکه محترم خود مان آمده ایم و اگر خواب پرنس حرام شود با این مهم بزرگی که در
 پیش است چندان عیبی نخواهد داشت و حمل بر سواد بخواهد بود و سه دقیقه بعد پرنس از شدت
 تعجیل با بمان لباس خواب با طاق ایشان داخل شد کشیش بزرگ بقضیل را بعرض رسانیده هلام کرد
 که از امروز شما پادشاه انگلیس است پرنس از این خبر خیلی افسرده خاطر شده فوراً کاغذ تسلیت فتعزیتی
 بزوجه عمومی خود نوشتند و همان طور مثل سابق او را ملکه خطاب کرده کسی پرسید چرا با ملکه خطاب
 میکنید و حال آنکه شما خودتان امروز پادشاه هستید در جواب گفتند برای اینکه میخواهیم از نوشته
 بدانند که من ملکه و پادشاه هستم و او نیست بعد در یکی از قصرهای دولتی مجلس شوری منعقد شده
 و زرا مشاوره و گفتگو میکردند که آیا این ملکه و پادشاه جوان بی تجربه چه قسم رفتار خواهد کرد پس از

انقضای مجلس بمجلس بقصر پادشاه شده یک یک رفته قسم تبعیت و انقیاد و خلوص و صداقت خورد
دست انظمه را بوسیدند پادشاه نیز در جواب آنها لطف بسیار مفضل خوبی کردند که از آن روز به قنایت
و تربیت و حسن کفایت خودشان را بر تمام واضح و آشکار کردند ایندو همه دانستند که معتمدین آن
مظنه زحمات پفایده نکشیده بودند در روز بیت و یکم ماه ژون در یکی از عمارات دولتی موسوم
به سنت خمس مجلس بزرگی منعقد گردید و جمعیت کثیری از اهل شهر و خارج در میدان مقابل برای
تماشا گرد آمدند پادشاه با کمال تجمل و دستکاه سلطنتی بقصر آمده خطابه خوانده شد که کیلیوم پادشاه
وفات کرده و ملکه بجای او تخت سلطنت نشسته اند مردم شهر جشن بزرگ گرفته آتش بازی و شنگ
توپ شد و تمسکیت نامه جات از هر طرف میرسد از جمله از پرنس البرت که او و ملکه غالباً در خیال یکدیگر
بودند بعد پادشاه از قصر کنسنگین نقل مکان به بوکینگام کرده در اینجا قرار گرفتند و در اولین مجلس در
ایشان در این عمارت متجاوز از دو هزار نفر مردم بحضور آمده معرفی شدند بعد از آن پادشاه برای
تغییر دادن بیئت اجزای پارلمنت به پارلمنت رفته در مجلس لردها که جای سلاطین است
نشسته با کمال آتانی و بیستگاری و ربط و اطلاع در امور سیاستیه گفتگو و رسیدگی نموده و مخصوصاً لطف
بسیار شیرین عالمانه کردند که محل تحسین و تحجید تمام مردم گردید در ماه اوایلین حضرت معظمه بقصر ویندز
رفته ماه بعد در آنجا سان قشون دیدند در ماه نوامبر در آنجا حکومت شهر لندن رفته هنگام حرکت
و عبور از کوچه و بازار مردم اظهار شادی و بشاشت میکردند و همه آواز طتی و سلامتی ایشان را
مینخواندند ترتیب امور این حکومت را در کمال خوبی دستور العمل داده و خوب از عمده برآمدند در
بیت و پنجم ماه نوامبر برای نشودن پارلمنت حاضر گردیده و در کمال شایستگی و خوبی از عند لطف
و تقریر اعلانات متداوله رسمیه برآمدند پارلمنت برای مخارج و مصارفات شخصی علیحضرت پادشاه
سالیه معادل سیصد و شصت و پنجاه هزار لیره مقرر کرد و بر مقررری مادر آن معظمه افزوده تا به سیصد
هزار لیره رسید در بیت هشتم ماه ژون سال ۱۸۳۱ در یکی از کلیساها بزرگ دولتی لندن مجلس تاج
گذاری منعقد شد جمیع اهل انجلس تقریباً از خارج و داخل آنروز در آنجا جمع شده بودند تمام قشون انگلیس
که حاضر لندن بودند از سواره و پیاده بالباس نظام در کوچه های شهر صف کشیده بودند در عت
قبل از ظهر بنای شلیک را کردند و میر قهای دولتی را در تمام عمارات و ابنیه دولتی بر فراشتند

انوقت علیحضرت پادشاه از درب عمارت خودشان بکالسه نشسته آهسته آهسته بجانب کلیسا حرکت
 کردند کالسه های سفر او و ما مورین مخصوص دول از جلو بودند و کالسه شاهزادگان و خانواده سلطنت از
 عقب و دوازده کالسه ملکه که در هر یک دو نفر مرد و دوزن بودند پشت سر آنها میرفت کالسه با
 علیحضرت معظمه تمام شش اسبی بود و عقب سر ایشان کالسه هشت اسبی قدیم دولت نکلیس میرفت بعد
 از آن کالسه سایر نجبا و اعیان و اشراف و ارکان دولت نکلیس حرکت میکرد با این هیئت و هیئت
 ملکه معظمه وارد کلیسا شده در جای خود نشستند و برسم معمول نماز و دعای خود را خواندند بعد کشیش بزرگ
 شروع کرد با جوسرا لوزم تاج گذاری اول بچار سمت کلیسا روی کرده چهار مرتبه سوال نمود که آیا
 من اینک در اینجا ملکه و پادشاه شما را بشناسان میدهم و اعلان میکنیم که پادشاه حقیقی شما جزا و کس نیست
 آیا شما که حاضرید و را بدین سمت میشناسید و قبول دارید یا خیر در جواب از اطراف هر دفعه با او بلند
 شنیده میشد که خدا این ملکه و پادشاه ما را سلامت بدارد پس از آن برسم معمول نماز و دعا بر گذار
 شد کشیش بزرگ برخاسته پادشاه و را قسم داد پادشاه دست خود را بر روی توریته و آئیل گذاشته
 قسم یاد کردند که باین توریته و آئیل عهد میکنیم آنچه امروز در مجلس شوری بشما وعده کردم بر خلاف
 آن عمل نکنم ولی با دایویاری خداوند تبارک و تعالی آنوقت کشیش بزرگ قدری از عطریات
 دعا خوانده بسر و دستهای پادشاه مالیده بعد معظمه از جانی که بودند برخاسته بر روی صندلی که از
 قدیم الایام جمیع سلاطین نکلیس روی آن تاج بسر گذاشته اند نشسته کشیش مزبور مجدداً باروغن مقدس
 شکل صلیب بر سر و دستهای ملکه کشیده همیروز و شمیر دولتی را تقدیم نمودند بعد از آن لباس سلطنت
 در بر کرده انگشتری و تعلیمی که از امانت پادشاهی و علامت سلطنت است تقدیم ایشان نموده
 انگشتری را در انگشت و چوب را در دست گرفتند آنوقت کشیش بزرگ پیش آمده بکمال احترام
 تاج سلطنتی را با دو دست گرفته بر سر پادشاه گذاشت و ادعیه چند بر آن خواند بعد تمام مردم
 با ساز و نوا قوس آواز ملتی و سلامتی ملکه را بهیئت اجتماع خواندند از بیرون هم توپها عمارات
 دولتی را شروع بشلیک کردن و سربازها موزیک میزدند پس از آن اول کشیش بزرگ پیش آمده
 با کمال احترام دست بر روی تاج گذاشته دست پادشاه را بوسیده و از قول خود و تمام
 نمایندگان مذہب اقرار بر اطاعت و انقیاد نمود سایرین نیز بهین طریق دست ملکه را بوسیده

اطاعت کردند و وضع ساخت تاج مزبور از آن قرار است زمین آن از نقره و طلاست کلاهی از محل مزبور
 باز قره خرد دارد که توی آن قرار داده اند یک قطعه یا قوت بسیار بزرگ با یک یا قوت احمدریح
 و شانزده قطعه یا قوت دیگر از همان قسم یا قوت و یازده قطعه زمرد و چهار قطعه یا قوت سیمی و هزار
 سیصد و شصت و سه قطعه الماس برلیان و هزار و دو سیت و هفتاد و سه قطعه الماس رُوز
 و صد و چهل و هفت قطعه الماس مسطح و چهار دانه مروارید بسیار درشت و دو سیت و هفتاد و
 سه دانه مروارید کوچک در روی آن نصب است قیمت جواهرهای مزبور غیر از جواهر اول که قیمت
 آن معین نیست معادل یکصد و دو هزار و هفتصد و شصت و سه تاج گذاری منقش شده پادشاه
 با تاج مکلل بجواهر از کلیسا بیرون آمده بجانب قصر خود روانه شدند در عرض راه مردم از اطراف اظهار خورشید
 و شادمانی میکردند و دستمالهای خود را تکان داده فریاد میکردند خداوند انشاء الله ملکه ما را سلامت
 بدارد تا مدت چند روز باهالی شهر تعطیل داشتند و از اعلی و ادنی مشغول عیش و عشرت بودند از شب
 تا جلذاری تا چند شب بعد از جانب پادشاه کجیج تماشا خانها و موزیک خانها و سایر کرد
 کاهها قدغن شد که مردم را حجتا راه داده مطالبه پول از اجدی نشود آرزو بعد از تا جلذاری
 پادشاه برای اینکه خود شانرا مردم بنمایند هر روزه بکالسه نشسته در باغهای عمومی لندن گردش
 میکردند در تمام شهر با قطعات دور و نزدیک انگلیس جشن بزرگ گرفتند مخارج تا جلذاری ملکه از جهت
 مستجا و زار شصت و نه هزار و چهار صد و بیست و یک لیره انگلیسی نشد و حال آنکه در موقع تا جلذاری
 زور چهارم بیش از دو سیت و بیست و شش لیره صرف و خرج شد پادشاه بلژیک پرنس لویول
 که دانی اعلی حضرت ملکه بود بر تنهایی آن معظمه بسیار افسوس میخورد زیرا که اوایل شباب و مبادی عمر
 ایشان بود و امورات دولتی را زیاد و اجرای آنها را برای آن معظمه صعب و دشوار میدید باین لحاظ
 چند مرتبه از ایشان خواہش و تکلیف کرد که محض اینکه تنها نباشید و کجی در امورات و زحمات دولتی
 داشته باشید پرنس آلبرت را بشوهری قبول کنند ولی آن اعلی حضرت تکلیف مزبور را قبول ننمودند
 و میگفتند هنوز ما هر دو جوانیم و موقع عروسی ما نرسیده است علی الخصوص که پرنس آلبرت هنوز
 چندان اقامتی در انگلستان نکرده و بقدری که باید و شاید از وضع انگیلکت و احوال انگیلکت اطلاع
 حاصل نموده و زحمتی که لازم است در این راه کشیده است سپس از چندنی دیگر باز پادشاه بلژیک

نجیال عروسی افتاد و برای این کار پسرهای خود را بلندن بجنورا علیحضرت پادشاه و کاغذی نوشت
 که این دو پسر من برد و برای خدمت شما حاضرند هر کدام را خواسته باشید قبول فرماید در پذیرائی
 شاهزادگان آنمغظمه کمال تکریم را نموده و از اظهار محبت و مهربانی چیزی فروگذار نکردند و چندی ایشانرا
 نزد خودشان نگاه داشتند شاهزادگان مشارالیهما برد و جوانان خوب روی بلند قامت و خوش اندام
 بودند خاصه پرنس آلبرت که بسیار صاحب حسن و جمال بود پس از مدتی که شاهزادگان در آنکلتنا
 توقف نمودند آخر الامر پرنس آلبرت را بشوهری خود اختیار و انتخاب نموده فوراً مکنون ضمیر
 خود را بدانی خودشان نوشتند و خواهش کردند که عجالتاً اینطلب محرمانه نزد او باشد تا مجلس
 پارلمنت اظهار شود در ضمن پرنس آلبرت همه روزه همراه ملکه سوار شده و همه جا ملازم خدمت و بمواظبت
 صحبت ایشان بعد مرد و شاهزاده به مملکت المان مراجعت کرده و علیحضرت ملکه نیت خودشان را
 در باب مزاجت با پرنس آلبرت بوزرای شوری اظهار داشتند و زراتاناً ما این نیت پادشاه را چنین
 و تصویب نموده خیال ایشان را پسندیدند و گفتند ما میدانیم که مهورات و جهام دولتی زیاد و رسیدگی
 تمام آنها برای شخص علیحضرت شاهنوائی کاری سخت و دشوار است پس البته در اعمال خلیفه سلطنت
 برای تکلیف لازم و اینخیالی که فرموده اید نیالی بسیار خوب و مبارکست ما دیگر که آنمغظمه برای افتتاح
 پارلمنت مجلس لرد هارفتند در ضمن نیت خود شاهزاد در خصوص مزاجت با پسر دانی خود به اعضا
 مجلس پارلمنت اظهار داشتند همه اهل مجلس پسندیدند و تمجید کردند و فی الحال مجلس پارلمنت
 سالی سی هزار لیره برای فحارج و مصارف شخصی پرنس آلبرت مقرر کرد و خود پادشاه منصب و نیت
 سرداری کل نظام انگلیس را با لقب آلتس رویالی با و محمت فرمودند روز دهم ماه فوریه برای عروسی
 معین شد روز ششم اینماه پرنس آلبرت با پدر و برادرش بانکلتنا آمده در قصر بوکینگهام مجلس بجنورا
 ملکه مشرف شدند پرنس آلبرت بیک کردن بند جوهر نشان برسم هدیه و پیش تقدیم حضور ملکه نموده
 پادشاه نیز نشان و جامیل ژار تیر (زانو بند را) به پرنس محمت فرمودند روز دهم فوریا چنانکه
 معین گردیده بود در یکی از کلیسا های بزرگ در حضور جمیع اعیان و اشراف و ارکان دولت
 فیما بین علیحضرت ملکه و پرنس آلبرت عقد مزاجت بسته شد مولود اول آن علیحضرت دختر
 بود ثانی پسر نیکه این فرزند بود و آمدت انگلیس بسیار خوشوقت شدند که نسل دگور برای ولیعهد

دولت انگلیس بوجود آمده است چند وقت بعد از عروسی و زری علیحضرت ملکه با پرنس در کالسکه
 گردش میکردند جوانی از سپهروی کالسکه طمانچه بظرفان علیحضرت خالی کرده و بلافاصله لوله دیگر را
 خالی نمود ولی از حسن اتفاق هیچکس پادشاه و نخورده فوراً جوان را گرفتند و معلوم شد دیوانه بوده است
 در این سه جنگ انگلیس با افغانستان در گرفت و کابل سخر سپاه انگلیس شد مملکت پنجاب و خاک
 او ده نیز در همین سال بنجاک هند متصرفی انگلیس متصل گردید سال بعد سمنو و اشترارد دیگر بار ضد جان
 پادشاه مغظمه را نمودند ولی نتوانستند آسیبی بوجود ایشان برسانند در سال ۱۸۴۲ علیحضرت ملکه
 با پرنس آلبرت مملکت اسکاتلند سفر کردند و از آنجا با برینا در مغظمه انگلیس و بعد از سیر حدود دو
 نقاطه داخله مملکت به بلژیک مسافرت نمودند و چندی نیز بفرانسه رفته همان پادشاه فرانسه
 شدند در اول سال ۱۸۴۳ پدر پرنس آلبرت وفات کرد و بعد از آنکه علیحضرت پادشاه بلندن
 مراجعت کردند نیکلا امپراطور کل ممالک روسیه به همانی مغظمه آمدند اگر طبیعتاً امپراطور نیکلا
 قدری تند و غیور بودند اما علیحضرت ملکه آمرحوم را زیاد دوست میداشتند زیرا که امپراطور پرنس
 آلبرت را دوست میداشت و علیحضرت ملکه زیاده از حد میل و محبت نسبت بشوهر خود داشتند
 و مکرر شنیده میشد دعای میگردند که خدایا یکر و ز بعد از شوهرم مر ازنده کن از چندی بعد آن مغظمه
 با پرنس بایرلاند سفر کردند باز هم آنجا یکفر از اهل ایرلاند سوء قصدی در باره ملکه کرده تیری پنجاب
 ایشان خالی کرد ولی چون مقدر نشده بود باز هم آسیبی بوجود ایشان نرسید در عرض این مدت خدمت
 دو اولاد دیگر مملکه کرامت فرمود و یک پسر دیگر هم در سال ۱۸۵۵ بوجود آمد باز ایرلاندی
 هنگام توقف علیحضرت ملکه در ایرلاند ضد جان ایشان را کرده علی الغفله با چوب دست خود
 سخت بسراشان زد بطوریکه کلاه را خورد کرده زخم منگرمی به پیشانی آن علیحضرت وارد آورد
 مقصراً بمکافات این تقصیر و جنایت هفت سال حبس کردند در سال ۱۸۵۲ ایک شخص بسیار
 متمولی از اهل انگلیس مرد و در وصیت نامه اش دو بیست و پنجاه هزار لیره پول نقد بجهت
 علیحضرت ملکه گذاشت در سال ۱۸۵۳ چهارمین پسر مغظمه برینا آمد در سال ۱۸۵۴ دولت
 انگلیس بملاحظه صرفه حال دولت عثمانی و سایر دول اروپا با دولت روس اعلان جنگ
 کرد و عساکر متحد فرانس و انگلیس برای جنگ به قرم رفتند و سه محاربه شدید در جنگ آلمان

و بلاک لاوا و ایتکرمان از قشون انگلیس نظور رسید در سال ۱۸۵۹ نیگلا امپراطور روس مرحوم شد تا بعد
 امپراطور فرانسه با اتفاق امپراطریس اوژن بعزم دیدن علیحضرت ملکه و پرنس آلبرت بلندن آمدند
 برای پذیرائی این دو همان عزیز و دوست نیکو چش بزرگ در تمام ملکیت گرفته شد و سانی از
 تمام قشون نظامی انگلیس دیده بصاحب منصبان و سربازان زخمی خبک قرم نشان و امتیازات بخش
 و اعطا کردید بفاصله دو ماه بعد علیحضرت معظمه و پرنس آلبرت بیازدید امپراطور و امپراطریس
 فرانسه رفتند در سال ۱۸۵۶ پرنس ستریس دختر ملکه متولد شد در سال ۱۸۵۱ دختر اول معظمه را
 برای اسپر پادشاه پروس عروسی کردند در ۱۸۶۱ اما در علیحضرت ملکه وفات کرد در روز یکشنبه ۱۵
 دسامبر سنه ۱۸۶۱ پرنس آلبرت نیز دنیای فانی را بدرود نمود از این واقعه پادشاه معظمه زیاده
 از حد ماتم و متاسف گردیده بجدی غصه میخوردند که نزدیک بود خود را ا تلف کنند تا در ملک
 تمام مشغول عزاداری بودند چنانکه هنوز هم لباس عزادری بر دارند و از عیش و مهمانی دوری میکنند
 امسال چون سال نچاهم سلطنت المعظمه است از آنجا که ملت انگلیس منتهای رضا و شکر گذاری
 و ارادت و اطاعت را نسبت بملکه دارند لهذا به تهنیت و تبریک این عید جشن بزرگ گرفتند
 اتحق در عهد سلطنت پادشاه دولت و ملکیت انگلیس ترقیات زیاد نموده چنانکه تا بحال در عهد
 کمتری از سلاطین دنیا انقدر ترقیات متوالیه از برای ملتی حاصل شده اینها تمام از حسن مراقبت خود
 ملکه بوده است و همین جهت است که ملت انگلیس اینطور با دل جان پادشاه و ملکه محترمه
 خود را دوست میدارند و بدعا کونی ایشان مشغول هستند **حرف الهاء**
 هند مثبت علقه زوجه ابوسفیان جنمی او بار رسول خدا و بختن وحشی را بقتل حمزه رضی الله
 در غزه احد مشهور است بعد از فتح مکه آن هنگام که رسول خدای بعیت میکردند تقابلی از چهره او بختند
 میان بنوان کله گفت انگاه نقاب از روی بر کشیده گفت منم هند پیغمبر فرمود چون سلمان آمد
 خوش آمدی عرض کرد سو کند با خدای از این پیش اهل بیح حینه را در روی زمین از خیمه تو دشمن تر نداشتم
 و اینک بیح اهل را از اهل خیمه تو دوست تر ندانم پیغمبر فرمود آغینی بنیادت خواهد بود پس عرض
 کرد که میخواهم در بعیت دست بدست تو رسام فرمود من با زنان مسافحه نکنم و این اصح است
 از آنکه گویند جائه بردست نهادن از آن بر فرزان آن جاه دست او مس کنند یا آنکه قدحی

زنان

آب آوردند و همیز دست بر آن آب فرو برد و بعد از آن زنان دستها خود را فرو دادند با حمله
 بسرای خود باز شد و هربت که در سرای داشت خود در هم شکست و گفت ما از شما مغزور بودیم و چون
 طریق جبل سپردیم آنگاه بزغاله برسم بدیه بخت رسول فرستاد و پیام داد که امسال کوفسندان مانند کند
 و کم بار گیرند سیمیز دعا کرد تا کوفسندان او بسیار شد گفت هذا من برکة رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ
 و هفت عقیقه در مشب التواریخ مذکور است که آن هفت دختر پاکدامن از نژاد سومره بودند در
 چینی که سلطان علاء الدین پادشاه دلی بر االی سندناخت و بنیاد مردم سومره بر اندخت اهل و عیال
 مردم سومره فرار مینمودند و بکوشه بامی خریدند ایشان نزد آن تفرقه از جمله فراریان بودند اتفاقا در آنجا
 راه از هم امان خود جدا افتادند آواره و اندوهناک روبراه نهادند و گریزان سیر شدند افواج شایسته
 که بتغایب اهل فرار بنزیمت جلوریز بودند برخی از آن با ایشان فرار شدند آن پاکدامنان بچشم
 بختاوند جسته چاره کار خود را از آن کار ساز عالم درخواستند در حال بقدرت پروردگار جل جلاله
 زمین از هم شکافته گردید و آن هفت کلدسته عفت را درون خود جاداد سواران این حال را از دور
 ملاحظه کردند و حیرت زده بدانجا رسیدند دیدند که کوشش ایشان از جهت عبرت انبیا و روزگار پیرو
 مانده کوسند از مخدرات صاحب توفیق و خداوند تحقیق بودند در شبهای تبر که زبان جوق جوق و دشته
 دسته زیارت آن مریم صفتان شتابند و برکت صدق نیت و لاوت مراد می یابند
 منقول است که بعضی اناث را در همین زیارت حالتی روی میدید که یکبار از تعلقات جسمانی و هوس
 نفسانی مجرد شده مشاهده امور غیب و معاینه اسرار لاریب نمایند و در وجد آیند در آن سنگا
 هر چه بر زبان ایشان جاری گردد در آینه ظهور جلوه مشیت می پذیرد و فراتشان در ارض سامو کو
 واقع است همدی تخلف شریفه بانوزنی بود عقیقه از سادات جرجان واقع در ملک

ایران این غزل از مشارالیا دیده شد	من سوخته لاله رخا نم چه توان کرد
واله شده سبز خطا نم چه توان کرد	صد تیر بلا وستم و جور رسیده
زان ناوک دلدوز بجایم چه توان کرد	مجنون صفت از عشق بتان نزار توایم
دیوانه یسلی صفتا نم چه توان کرد	جز نام توام هر نفسی ذکر در کرمینیت
نامت شده چون رز با نم چه توان کرد	ای همدی از جور رتین باستم کار

بر عرش برین رفت فغانم چه توان کرد
جامه کلکونی در آمدست در کاشانه

و این بیت نیز از وی دیده شد
خیزای بهارم که اقاد آتشی در خانه ام

حضر الیاء

یا سمن بو زوجه سیرزا عسکری دامغانی

از قرار مذکور چندی در کلبه که دکن که در هندوستان واقع است توقف داشتند شوهرش در انحامرد و یا سمن با عزم سراسی یکی از امرای دولت تیموریه به ملی رفت و تا پایان عمر بعزت و فراغت بسر برد خط ثلث و نسخ و شفیعا و تعلیق را بخوبی می نوشت و این بیت است

با و و ناله کردم صید خود جوشی نگار از را
بنوشیدم سحر که چون شراب بریائی را
شدم بهدم میخواران بخلو تخانه حیرت

بزور جذب کردم رام با خود کج کلابا
کرو کردم بجام می لباس پارسانی را
شکتم ساغر و پمانه زهد و ریائی را

گرفتم دامن صحرانشاه هم پیشه بخت
سبق آموز گشتم درس عشق بسینوائی را

خاتمه

پس از ادای حمد و درود بقیاس برهوشمندان صاحب خرد و میزبان نیک و بد ظاهر است که پر بهاتر زیوری که جمال کمال انسانیت را لایق و سزاوار فاخر خلعتی که بقامت قابلیت آدمی موافق و برابرت محارست و مطالعه تواریخ و اشعار و دست در تحصیل کمالات است نه در مجالس ارباب دانش سرمایه بلندی و پیرایه کرامت و ارجحیت است و اکتی مذاق جا رسرخوان محامد و فضایل بجای نمک و دیده فهم و ادراک را در دیده حقایق و دقایق به منزله بینک است فقرات عبارات در نوازش جاننا هر یک زبانی است و جواهر کلمات در خوردن غمها هر یک دندانی بنا بر این حسب الامر سلاله دو دمان عزت و مهتمان نقا و خاندان رفعت و احسان نبی اریکه حکمرانی و زمینت بخش پایه امارت و فرمان وانی نواب علییه عالییه شاه جهان یکم الملقب به کرون آف انڈیا و رئیسہ اعظم دلا و طبقه اعلا کے ستاره هند حکمران بهوپال ادام القدا قبایلهما این طرفه مجموعه مسترت بخشای بخت افزا متسا به تذکره انجواتین که تثنی برد کز خیرات همان است بزبور طبع درآمد و در توصیف

سفینه چندی در تعریف بخاطر رسیده مرقوم کردید این طرفه سفینه که در وی کشتی
 قماش معنی است کیرند بخت چو اهل فضلش چون کشتی نوح و کوه جودی است بر سر
 زابل حال بختی هر گوشه زابل قال نرسیت هر صفحه ز قوت روح خوانی کز وی صد غم
 توان ز نیست هر سطر معنی روان بخش جویی که ز آب زندگانی است در پوست چو
 نکند از شوق پر بسکه ز رنگ و بوی معنیت هر صفحه ز شوخی معانی چون پرده چشم
 لیس است امید که بدولت اقبال بمطالعہ آن پردازند

و خواطر از فواید آن بهره ورسا زند بختی الحق

و اینست المطلق بتاریخ شهر رجب الاول

شماره ۱۳۰ بخاطر اقل بندگان

میرزا مهدی شیرازی

بزیور طبع در

